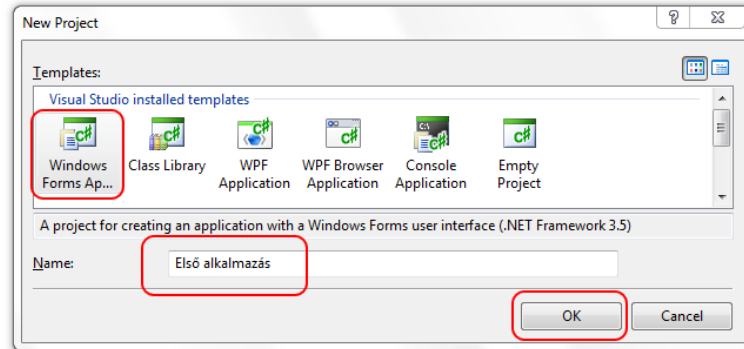

Bevezetés a C# programozásba

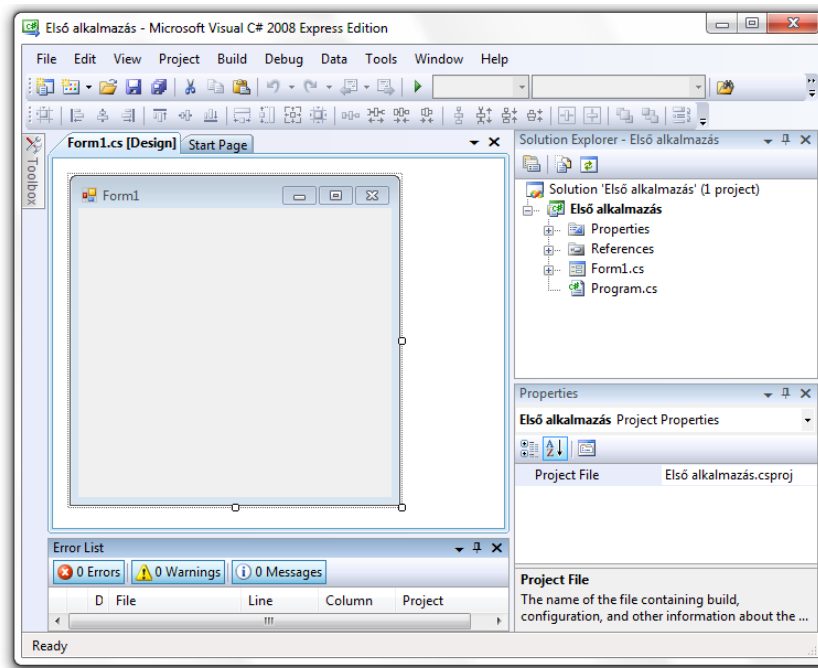
1. Ismerkedés a Visual Studio fejlesztőrendszerrel és a C# nyelvvel

Készítsünk programot, amely egy szövegmezőben vár egy nevet, majd egy gomb megnyomásakor megjelenő üzenetablakban üdvözlí a felhasználót. Egy másik gomb megnyomásakor az alkalmazás befejezi a működését.

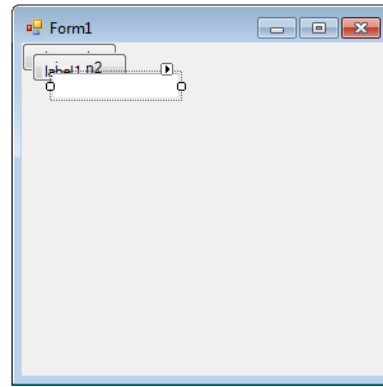
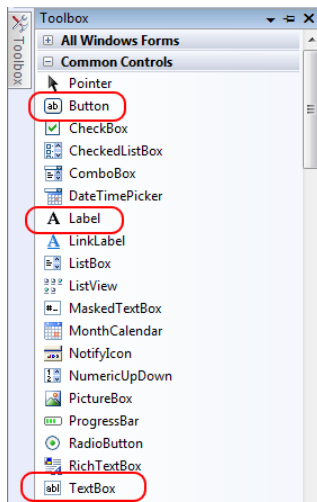
A programkészítés első lépése az alkalmazás elemeit összefogó projekt előállítás. Ehhez a **File/New Project ...** menüválasztás hatására megjelenő ablakban megadjuk a projekt nevét (**Name**) és típusát (**Windows Forms Application**).

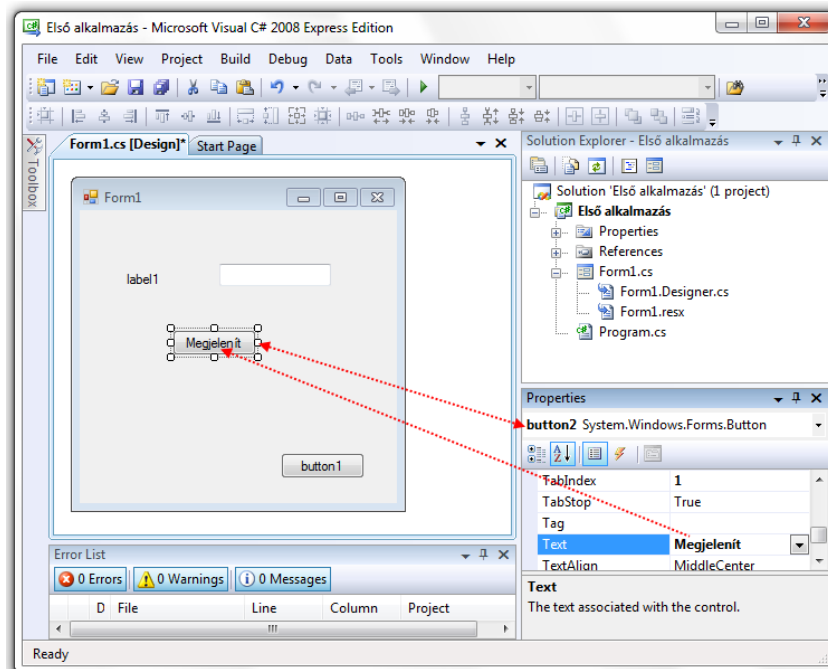
Az **OK** gomb megnyomása után létrejön a készítendő Windows Forms alkalmazás üres ablaka.

A formra kell helyezni a szükséges vezérlőelemeket, egy szövegmezőt (**TextBox**), egy címkét (**Label**) és két nyomógombot (**Button**) az eszköztárból (**Toolbox**). Ha a **Toolbox** nem látszik a képernyő bal oldalán, a **View/Toolbox** menüponttal behozhatjuk. A vezérlőket többféleképpen is felrakhatjuk a formra. A legegyszerűbb talán, ha kétszer kattintunk a vezérlő eszköztárban szereplő ikonján.

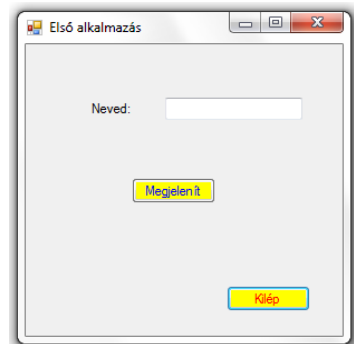
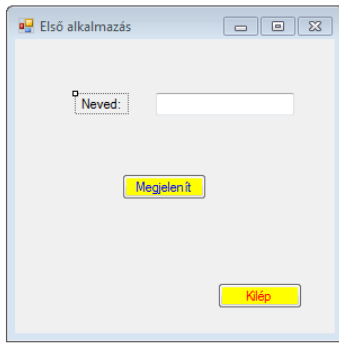

1. Az egér segítségével elrendezzük a formon a vezérlőket, majd pedig beállítjuk a tulajdonságaikat a Tulajdonságok ablakban (**View/Properties Window**). (Itt a form tulajdonságai is megadhatók.)
- 2.

Vezérlőtípus (osztály)	Vezérlő (objektum)	Text tulajdonság	BackColor tulajdonság	ForeColor tulajdonság	Font tulajdonság
Form1	this	<i>Első alkalmazás</i>			
TextBox	textBox1				
Label	label1	<i>Neved:</i>			
Button	button1	<i>Megjelenít</i>	<i>Yellow</i>	<i>Blue</i>	
Button	button2	<i>Kilép</i>	<i>Yellow</i>	<i>Red</i>	

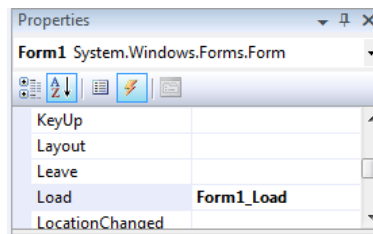
A beállítások után az alkalmazás megtervezett ablaka:

Az alkalmazás felülete futás közben is letesztelhető a **Debug/Start Debugging** menüválasztással, vagy a **Ctrl+F5** billentyűkombinációval.

3. A program kódját az eseménykezelő metódusokban kell megadnunk. Minden komponensnek (vezérlők és form) van egy ún. alapértelmezés szerinti eseménye (a form esetén a betöltés, nyomógombnál a kattintás, a szövegmezőnél a tartalom megváltozása stb.), amelybe bejutunk, ha a fejlesztés folyamán kétszer kattintunk a komponensen.

4. Más eseménykezelő is elkészíthető a vezérlő kiválasztása után, Properties ablak villám ikonjára kattintva, majd pedig kétszer kattintva a megfelelő esemény sorának jobb oldalára.

A form betöltésekor további tulajdonságokat is beállíthatunk:

```
private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
{
    textBox1.Text = "";
    this.BackColor = Color.LightGoldenrodYellow;
}
```

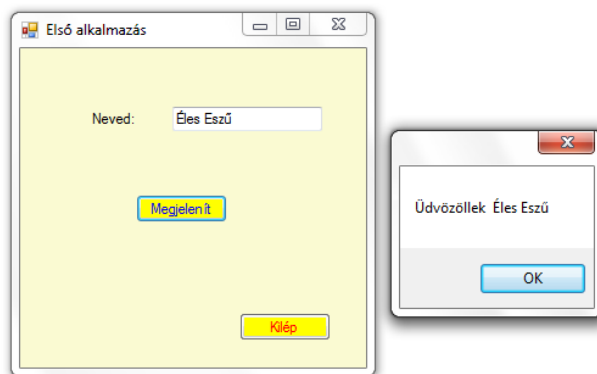
A *Megjelenít* gomb megnyomásakor üzenetablakban üdvözljük a szövegmezőben megadott nevű egyént:

```
private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string nev = textBox1.Text;
    MessageBox.Show("Üdvözöllek " + nev);
}
```

A *Kilép* gomb megnyomásakor befejezzük a program futását:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Application.Exit();
}
```

A program futtatásakor először beírjuk a nevet a szövegmezőbe, majd pedig megnyomjuk a *Megjelenít* gombot:

Az elkészült programot a *Form1.cs* állományba íródik, ha használjuk a **File/Save All** és a **File/Close Solution** menüpontokat. A *Form1.cs* fájl tartalma:

```
using System;
using System.Collections.Generic;
using System.ComponentModel;
using System.Data;
using System.Drawing;
using System.Linq;
using System.Text;
using System.Windows.Forms;

namespace Első_alkalmazás
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }

        private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
        {
            textBox1.Text = "";
            this.BackColor = Color.LightGoldenrodYellow;
        }

        private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
        {
            string nev = textBox1.Text;
            MessageBox.Show("Üdvözöllek " + nev);
        }

        private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
        {
            Application.Exit();
        }
    }
}
```

Az alkalmazás megnyitásához a **File/Open/Project/Solution** menüpont használatával megjelenő ablakból a megoldás (*solution*, *.sln*) fájlt kell kiválasztanunk. Megnyitás után a munka az elmondottaknak megfelelően folytatható.

1.1. Mit használtunk a fenti programban?

A C# nyelv teljesen objektum-orientált nyelv. Ez azt jelenti, hogy a legegyszerűbb program készítése során is objektumokkal, illetve az objektumokat leíró típusokkal (osztályokkal - *class*) dolgozunk. Ilyen osztályok a fenti példában a **Form1**, a **Color**, a **MessageBox** stb., az objektumok pedig a *nev*, a *this*, a *textBox1* nevekkel hivatkozott elemek. A Visual Studio rendszerben az osztályok neve nagybetűvel kezdődik és cián színűek, míg az objektumok neve kisbetűs és nem színezett.

Az objektumok rendelkeznek **tulajdonságokkal** (*properties*), melyekkel megváltoztathatjuk megjelenésüket, kinézetüket vagy a tárolt adataikat. A vizuális objektumok tulajdonságai a fejlesztői környezet *Properties* ablakában is módosíthatók, illetve megnézhetők. A C# programból egy értékadó utasítás bal oldalán megadva az objektum nevét és ponttal elválasztva a tulajdonság nevét, módosíthatjuk annak értékét. Az értékadás jobb oldalán használva ezt a

kifejezést, lekérdezhethetjük a tulajdonság értékét. (A tulajdonságok általában nagybetűvel kezdődnek - a példában aláhúzva szerepelnek.)

```
this.BackColor = Color.LightGoldenrodYellow
string nev = textBox1.Text;
```

Az objektumok viselkedését, működését, képességeit a kívülről (is) hívható **metódusok** (függvények) határozzák meg. A metódushívás utasításban az objektum nevét szintén ponttal elválasztva követi a metódus (nagybetűs) neve, azonban a sort üres kerek zárójelpár, vagy kerek zárójelek között megadott argumentumlista zárja.

```
MessageBox.Show("Üdvözllek " + nev); // üzenetablak megjelenítése a megadott szöveggel
Application.Exit(); // kilépés az alkalmazásból
```

Vannak olyan metódusok, amelyek magához az osztályhoz tartoznak, így őket az osztály nevét használva érjük el. A fenti példában csak ilyen, ún. **statikus (static) metódusokat** hívtunk.

Az eddigiekben a számunkra készen elérhető programelemekkel foglalkoztunk, azonban a legegyszerűbb program készítése során is el kell készítenünk egy ablakobjektum **típusát, vagyis osztályát**. Szerencsére a Visual Studio gondoskodik az osztály helyes felépítéséről, azonban már a C# programozással való ismerkedés legelején érdemes megismerkedni az osztály részeivel. A C# program főbb részeit kapcsos zárójelek közé kell zárni – így van ez az általunk készített osztályok és a metódusok esetén is. A kapcsos zárójelpárt megelőzi egy fejléc, ami megmondja, hogy mis is következik a kapcsos zárójelek között, vagyis mi lesz az adott definíció törzsében.

```
public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        // metódus, ami automatikusan lefut a Form1 típusú objektum létrehozásakor (konsturktor)
    }
    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        // eseménykezelő metódus, a Form1 típusú ablak betöltődésekor (Load) hívódik meg
    }
    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        // eseménykezelő metódus, ami a button1 gomb megnyomásakor (click) aktiválódik
    }
}
```

Az eseménykezelő metódusokat általában a Windows rendszer hívja, amikor a program használója a grafikus felületen bizonyos műveleteket végez (begépel egy szöveget, mozgatja az egeret, kattint az egérrel stb.)

Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy végrehajtható utasításokat (pontosvesszővel lezárt értékadásokat és metódushívásokat stb.) csak metódusokban helyezhetünk el. A nem eseménykezelő metódusok készítésével és használatával a későbbiekben ismerkedünk meg.

A C# nyelven készített programok futtató rendszere a .NET, több ezer előre elkészített osztályt biztosít számunkra. Szerencsére ezeket csoportosítva érhetjük el, mintha egy lemez mappáiban lennének eltárolva. Egy osztály teljes nevéhez az elérési útvonala is hozzátartozik, amit **névtérnek (namespace)** nevezünk. Például, a **Form** osztály teljes neve a **System.Windows.Forms.Form**, így a névtére a **System.Windows.Forms**. Hogy ne kelljen a teljes nevet használnunk, a programunkat tároló fájl (modul) elején kijelölhetjük azokat a névtereket, amelyben keresheti a megadott osztályt a fordító, például:

```
using System.Windows.Forms;
```

Ezzel természetesen az összes itt tárolt osztály (**Button, TextBox** stb.) elérését is biztosítjuk.

Amikor egy új Windows Forms alkalmazást készítünk, a fejlesztőrendszer az ablakunk osztályát egy új névtérben hozza létre, melynek neve megegyezik megadott projektnévvel:

```
namespace Első_alkalmazás
{
    // típusdefiníciók
}
```

2. A C# programok alapelemei

A C# nyelvű programban a használni kívánt neveket mindig deklarálnunk kell, ezáltal adjuk meg a fordítónak a név tulajdonságait. A C# betűérzékeny, így a kis- és a nagybetűvel írt, azonos nevek különböző programelemeket azonosítanak. A névképzés szabályai megegyeznek az általánosan használtakkal, vannak foglalt szavak, a nevek betűvel kezdőnek stb. A leggyakrabban használt foglalt szavak:

bool, break, byte, case, catch, char, class, const, continue, decimal, default, do, double, else, enum, false, finally, float, for, foreach, if, int, long, namespace, new, null, object, out, override, params, private, protected, public, readonly, ref, return, sbyte, short, sizeof, static, string, struct, switch, this, throw, true, try, uint, ulong, ushort, using, virtual, void, while

(Érdekes megemlíteni, hogy saját célra akár foglalt szót is használhatunk, ha a szó elé tesszük a **@** karaktert, például: **@class**, valamint azt, hogy betűk alatt **unicode** betűket kell értenünk, vagyis magyar ékezetes magánhangzókat is alkalmazhatunk, például: **GyökKeresés()**.)

2.1 A C# nyelv egyszerű típusai

A C# nyelvben a típusokat két csoportra, az érték- és hivatkozás-típusok csoportjára oszthatjuk. Az első csoport esetén elemeivel deklarált (definiált) változók tárolják az értéküket, míg a referencia-változók csupán hivatkoznak az értéket tároló memóriaterületre. Az értéktípusokhoz tartoznak az egyszerű, felsorolt (**enum**) és a struktúra (**struct**) típusok, míg a referencia-típusokat többek között az osztályok (**class**) és a tömbök alkotják. Az alaptípusokat táblázatban csoportosítottuk:

Előjeles egészek	sbyte, short, int, long
Előjel nélküli egész típusok	byte, ushort, uint, ulong
Unicode karakterek típusa	char
Lebegőpontos típusok	float, double
Nagypontosságú decimális típus	decimal
Logikai típus	bool

Az alábbiakban részletes információk találhatók az előre definiált egyszerű és referencia típusokról:

Egész típusok

Típus	.NET típus	Ábrázolás	Értékkészlet	Értékutótag
sbyte	System.Sbyte	8-bites, előjeles	-128 ... 127	
byte	System.Byte	8-bites, előjel nélküli	0 ... 255	
short	System.Int16	16-bites, előjeles	-32768 ... 32767	
ushort	System.UInt16	16-bites, előjel nélküli	0 ... 65535	
char	System.Char	16-bites, előjel nélküli, <i>Unicode</i>	'\u0000' ... '\uffff'	
int	System.Int32	32-bites, előjeles	-2147483648 ... 2147483647	
uint	System.UInt32	32-bites, előjel nélküli	0 ... 4294967295	<i>u, U</i>
long	System.Int64	64-bites, előjeles	-9223372036854775808 ... 9223372036854775807	<i>l, L</i>
ulong	System.UInt64	64-bites, előjel nélküli	0 ... 18446744073709551615	<i>ul, UL, lu, LU</i>

Lebegőpontos típusok

Típus	.NET típus	Ábrázolás	Értékkészlet	Pontoság (jegy)	Értékutótag
float	System.Single	32-bites	$\pm 1.5 \times 10^{-45} \dots \pm 3.4 \times 10^{38}$	7	<i>f, F</i>
double	System.Double	64-bites	$\pm 5.0 \times 10^{-324} \dots \pm 1.7 \times 10^{308}$	15-16	<i>(d, D)</i>
decimal	System.Decimal	128-bites	$\pm 1.0 \times 10^{-28} \dots \pm 7.9 \times 10^{28}$	28-29	<i>m, M</i>

Logikai típus

Típus	.NET típus	Ábrázolás	Értékkészlet
bool	<i>System.Boolean</i>	8-bites	true, false

Referencia típusok

Típus	.NET típus	Leírás
object	<i>System.Object</i>	Minden előre definiált és felhasználó által készített típus a <i>System.Object</i> osztálytól származik.
string	<i>System.String</i>	Nem módosítható <i>unicode</i> karaktersorozatok típusa.

Megjegyzések a típusokhoz:

- bool** Logikai értéket tárol, mely igaz (**true**), vagy hamis (**false**) lehet.
- char** A **char** típus a 16-bites Unicode kódolási szabványt támogatja.
- decimal** A decimális típus 28-29 jegy pontossággal tárol valós számokat, elsősorban pénzügyi számításokhoz.

2.2 Változók és konstansok

Más nyelvekhez hasonlóan adatainkat típusos memóriaterületeken, ún. változóban tárolhatjuk, melyek értéke módosítható. A megváltoztatni nem kívánt adatainkhoz is nevet rendelhetünk, ezek a konstansok.

2.2.1 Változók deklarálása

Az értéktípusú változók egyedi névvel rendelkeznek, míg másokra névvel ellátott referenciákkal hivatkozunk.

Értéktípusú változó létrehozása:

```
int a=12;
double b, c=23.1;
```

Hivatkozott változó készítése:

```
object d;           // csak egy referencia jön létre
d = new object();   // elkészül a hivatkozott objektum (változó)
// ugyanez egyetlen lépésben
object d = new object();
```

A C# programok osztálydefiníciókból állnak (Javasolt, hogy az osztályok nevét nagybetűvel kezdjük.) Az osztályok változókat (mezőket) és metódusokat tartalmaznak. A metódusok (azaz függvények) tárolják azokat az utasításokat, melyek végrehajtásával különböző feladatokat oldhatunk meg. A C# programszerkezetének megfelelően a változókat alapvetően két csoportra oszthatjuk, a lokális változók és az adatmezők csoportjára:

```
namespace WindowsFormsApplication
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        int mezo1, mezo2 = 12;

        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }

        private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
        {
            int v1, v2 = 23;
            {
                double v3 = 0;
            }
        }
    }
}
```

```
}  
}
```

Az adatmező-definíciók (*mezo1*, *mezo2*) az osztályon belül, azonban a metódusokon kívül helyezkednek el, míg a lokális változókat a metódus törzse (*v1*, *v2*), vagy egy belső összetett utasítás (blokk) (*v3*) tartalmazza. Fontos megjegyeznünk, hogy valamely külső szinten definiált lokális változó nevével újabb változót nem hozhatunk létre belsőbb szinteken. Így a példában nem készíthetünk változót *v1* és *v2* nevekkkel legbelső blokkban.

A C# nyelv lehetővé teszi a változók kezdőértékkel való ellátását a deklarációban. A kezdőérték nélküli mezőváltozók területe törlődik, nullaértékű bájtokkal töltődik fel, míg a kezdőérték nélküli lokális változók tartalma definiálatlan lesz. (Az ilyen változók értékének használata fordítási hibához vezet.)

2.2.2 Konstansok használata

A kezdőértékkel ellátott adatmezőket és a lokális változókat a **const** szóval konstanssá tehetjük, azonban a mezőnevek esetén a **readonly** módosítóval is célt érhetünk.

```
const double pi = 3.14259265;  
readonly float verzio = 1.23;
```

A kétféle megoldás között a legfontosabb különbség, hogy a **const** konstansokat a fordító értékeli ki, míg a **readonly** mezők a program futása során kapnak értéket, így akár a konstruktorban is inicializálhatók.

2.3 Az enum és a string típusok

Mielőtt továbbhaladnánk, meg kell ismerkednünk néhány olyan típussal, melyekkel már a legegyszerűbb programokban is találkozhatunk.

2.3.1 Az enum típus

Egész típusú konstansainkat nemcsak egyesével, hanem csoportosan is megadhatjuk, amennyiben felsorolásokat készítünk. Az **enum** típusok definíciói a névtérben és az osztályban egyaránt elhelyezkedhetnek.

Az **enum** kulcsszó után a felsorolástípus azonosítóját kell megadnunk, melyet kettősponttal elválasztva a tagok típusa követhet. A definícióban kapcsos zárójelek között, vesszővel elválasztva adjuk meg a konstansneveket. A felsorolt nevekhez 0-tól egyesével sorszámok rendelődnek, azonban magunk is adhatunk értéket a felsorolás tagjainak.

```
// Halk=0, Normal=1, Hangos=2  
enum Hangero { Halk, Normal, Hangos };  
  
enum Hangero { Halk = 1, Normal, Hangos }; // Normal=2, Hangos=3  
enum Intervallum : int { Max = 122334, Min = 234 };
```

A felsorolástípus nevével változókat deklarálhatunk, míg a típus elemeit a típusnév után ponttal elválasztva érjük el:

```
Hangero Zene = Hangero.Hangos;
```

A felsorolás tagjaihoz rendelt egész értékeket típus-átalakítás segítségével kapjuk meg:

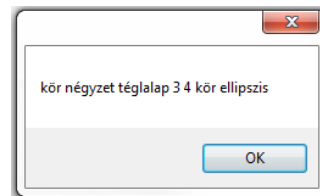
```
int Enek = (int)Hangero.Halk;
```

Ha a felsorolás elemei között logikai műveleteket szeretnénk végezni, akkor az **enum** elé a **[Flags]** attribútumot kell helyezni – ekkor a felsorolás elemei nem egész értékekhez, hanem bitekhez kötődnek.

```
[Flags] enum alakzat {kicsi = 1, négyzet = 2, közepes = 4, téglalap = 5, nagy = 7, kör = 9};  
// ...  
alakzat k = alakzat.kicsi | alakzat.négyzet;
```

Az alábbi példában a felsorolás első elemétől az utolsó eleméig a **for** ciklus segítségével haladunk végig, egyesével lépkedve. A nyomógomb megnyomásakor az eredmény egy üzenetablakban jelenik meg:

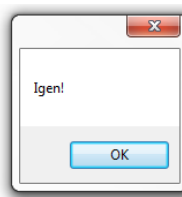
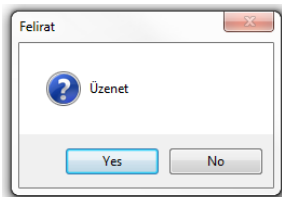
```
enum alakzat { négyzet = 1, téglalap, kör = 5, ellipszis };
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string s = alakzat.kör + " ";
    for (alakzat i = alakzat.négyzet; i <= alakzat.ellipszis; i++)
        s += i.ToString() + " ";
    MessageBox.Show(s);
}
```


Általában saját felsorolást csak nagyobb programok esetén készítünk, azonban a .NET rendszer által definiált konstans értékek egy részét felsorolások elemeként érhetjük el. Példaként tekintsük az üzenetablak megjelenítésének kibővített formáját!

```
DialogResult valasztas = MessageBox.Show("Üzenet", "Felirat", MessageBoxButtons.YesNo,
                                          MessageBoxIcon.Question);

if (valasztas == DialogResult.Yes)
    MessageBox.Show("Igen!");
```


A példában szereplő *MessageBoxButtons*, *MessageBoxIcon* és *DialogResult* típusnevek felsorolásokat takarnak.

2.3.2 A string típus

A alaptípusok elsősorban numerikus adatok tárolását segítik, azonban a programok nagy része szövegeket tárol és kezel. A C# a .NET rendszer **System.String** osztályára definiálja a **string** típust, melynek objektumait nem módosítható szövegek tárolására használhatjuk. A programban a szöveges konstansainkat kettős idézőjelek között kell megadnunk:

```
System.String s1 = "Programozás C# nyelven";
string nev1 = "C:\\Munka\\ZHGYakorló";
string nev2 = @"C:\Munka\ZHGYakorló";
```

A **string** típus lehetővé teszi a szövegek között a + és a += szövegösszefűzés operátorok használatát. A szöveg adott indexű karakterét a [] operátor adja vissza, az első karakter indexe 0. A @ karakter segítségével kiküszöbölhetjük a szövegben belüli „érzékeny” karakterek, mint például az *Escape*-szekvenciák hatását. Néhány *Escape*-szekvencia:

<i>Escape-szekvencia</i>	<i>Jelentés</i>
\a	veszélyjelző hang
\n	új sor
\t	vízszintes tabulátor
\\	fordított perjel
\'	apostrof
\"	idézőjel

2.4 Értékadás

A változók általában értékadás során kapnak értéket, melynek általános alakja:

változó = érték;

Az értékadás operátorának (=) bal és jobb oldalán egyaránt szerepelhetnek kifejezések, melyek azonban különböznek egymástól. A bal oldalon álló kifejezés azt a *területet* jelöli ki a memóriában, ahová a jobb oldalon megadott kifejezés *értékét* be kell tölteni. Nézzünk néhány példát az értékadásra!

```
int x;
x = 7;
x = x + 5;
x += 11;
```

x = 7

Az x változó kijelöli azt a tárterületet, ahová a jobb oldalon megadott konstansértéket (7) be kell másolni.

<code>x = x + 5;</code>	Az értékadás során az <code>x</code> változó az egyenlőségjel mindkét oldalán szerepel. A bal oldalon álló <code>x</code> változó kijelöli azt a memóriaterületet, ahová a futtató rendszer behelyezi a jobb oldalon álló kifejezés értékét. Vagyis az értékadás előtt az <code>x</code> pillanatnyi értékét (7) összeadja az 5 konstansértékkel, majd az eredményt az <code>x</code> -ben tárolja. Ezáltal az <code>x</code> korábbi 7 értéke felülíródik 12-vel.
<code>x += 11;</code>	Amennyiben az értékadás célja az adott változó értékének művelettel való módosítása, használhatjuk összetett értékadásokat. A kifejezés jelentése, „növed meg <code>x</code> értékét 11-gyel”. A művelet után <code>x</code> 23 lesz.

2.5 C# függvények (metódusok) hívása

Néhány általános szabályt meg kell ismernünk a függvényekkel (metódusokkal) kapcsolatosan, mielőtt rátérnénk a különböző osztályok használatának bemutatására.

Minden metódusnak van neve, és vannak paraméterei, melyeken keresztül megkapja azokat az adatokat, melyekkel dolgozik a függvény törzsében. A paraméterek kerek zárójelben vannak, a kerek nyitó és záró zárójelet még akkor is ki kell tenni, ha a metódus nem rendelkezik paraméterrel. A metódus törzsét a nyitó és záró kapcsos zárójel fogja közre.

A metódus jellemzője a visszatérési értéke, melynek típusát a metódusfejben, a neve előtt kell megadni. A visszatérési értéket a **return** utasításban adjuk meg. Az elmondottakat jól szemlélteti az alábbi kis metódus:

```
int fgnev(int a)
{
    int b = a;
    . . .
    return b;
}
```

A metódus hívásához a nevét, valamint az egyes paramétereknek megfelelő típusú argumentumok listáját használjuk. A metódusnév után a kerek zárójelpár megadása akkor is kötelező, ha a függvény nem rendelkezik paraméterrel. A fenti függvény hívását az alábbiak szerint végezhetjük el:

```
int x, y = 12;
x = fgnev(y);
```

Bizonyos metódusok az osztályokhoz tartoznak, vagyis objektumok létrehozása nélkül is hívhatók, *Osztálynév.Metódus()*; formában. Ezek a metódusok az ún. statikus (**static**) tagfüggvények. Más metódusokat azonban csak az objektumpéldány létrehozását követően érhetünk el *objektumnév.Metódus()*; alakban. Szükség esetén az objektumpéldányok egyszerűen elkészíthetők:

```
Osztály objektum = new Osztály();
```

ahol a **new** műveleti jel után egy speciális metódust, az ún. konstruktort hívjuk.

2.6 Típus-átalakítások

Már a legegyszerűbb programokban is találkozhatunk a különböző típusok közötti konverzió igényével.

2.6.1 Numerikus adatok konverziója

Mint ismert, a C# erősen típusos nyelv, ezért a fordító semmilyen olyan műveletet nem fordít le, amely adatvesztéssel járhat. Tipikus példa erre a valós adatok egész változóba való töltése.

A fordító bizonyos átalakításokat azonban automatikus elvégéz – ezeknél garantált az előjel és az érték megőrzése. Ilyen, implicit (automatikusan végrehajtható) numerikus típus-átalakításokat láthatunk az alábbi példában:

```
byte xx = 12;
int yy = xx;
float ff = 23.2F; // A 23.2 konstans típusa alaphelyzetben double, ezért kell a típusjelző F utótag
double dd = ff;
ulong nn = 0x1234567890UL;
double hh = nn;
```

Amennyiben az implicit konverzió nem hajtható végre, explicit típus-átalakítással – (típus) – kérhetjük a konverziót a fordítótól:

```
int yy = -123;
```

```
byte xx = (byte)yy; // 133
double dd = 19.791223800729E-1; // 1.9791223800729
float ff = (float)dd; // 1.979122
ulong nn = (ulong)dd; // 1
```

2.6.2 Numerikus adatok és karaktersorozatok közötti típus-átalakítások

Mivel a .NET az operációs rendszerrel szöveges adatok segítségével kommunikál (beolvasás, kiírás, komponensek tartalma stb.), fontos megismernünk az átalakítással kapcsolatos lehetőségeket.

A szöveggé (sztringgé) alakítás minden .NET osztály jellegzetessége, hiszen mindegyik örökli az **object** osztálytól a *ToString()* metódust. Ez automatikusan meghívódik minden olyan esetben, amikor **string** típusú operandusra, argumentumra van szükség:

```
int ertmeny = 122334;
string szoveg = "" + ertmeny;

int ertmeny = 122334;
MessageBox.Show(ertmeny.ToString());
```

Ennél több ismeretre csak akkor van szükségünk, ha formázottan kívánjuk az adatainkat szöveggé alakítani. Nézzünk néhány, a **String** osztály **Format()** és az osztályok **ToString()** metódusaiban egyaránt alkalmazható formátumelemet!

```
string s = String.Format("{0:000.000}; {1:###.###}", 12.23, 12.23); // "012,230; 12,23"
s = String.Format("{0,10:F2}", 123); // " 123,00"
s = String.Format("{0,-10:F2}", 123); // "123,00 "

int a = 123; s = a.ToString("00###"); // "00123"
s = a.ToString("X5"); // "0007B"
a = 123456; s = a.ToString("N"); // "123 456,00"
s = a.ToString("N0"); // "123 456"
double d = 12.3; s = d.ToString("F3"); // "12.300"
s = d.ToString("E3"); // "1,230E+001"
```

Sokkal több figyelmet igényel a különböző típusú adatok szövegből való kinyerése. A továbbiakban teljesség igénye nélkül, csak néhány jól használható megoldás bemutatására szorítkozunk.

Általános megoldást biztosítanak a **Convert** osztály *ToTípus()* formájú, statikus metódusai:

```
double sugar = Convert.ToDouble("123,34");
uint sortav = Convert.ToUInt32("46");
```

Felhívjuk a figyelmet, hogy alaphelyzetben, a Windows orszáfgéggő beállításai határozzák meg, hogy tizedes pontot vagy tizedes vesszőt kell használnunk a szövegben tárolt valós számok esetén.

További megoldáshoz jutunk, ha a párhuzamos típusosztályok statikus **Parse()** metódusát használjuk:

```
double sugar = Double.Parse("123,34");
uint sortav = UInt32.Parse("46");
```

2.6 Matematikai függvények - a System.Math osztály

Az alábbiakban felsorolunk néhány fontos matematikai függvényt, a visszatérési érték típusának jelzésével.

Használat	Típusa	Metódus
abszolút érték képzése	double	Abs(double x)
abszolút érték képzése	int	Abs(int x)
szög koszinusza	double	Cos(double x)
szög szinusza	double	Sin(double x)
szög tangense	double	Tan(double x)
természetes alapú logaritmus	double	Log(double x)
e ^x	double	Exp(double x)
hatványozás (x ^y)	double	Pow(double x, double y)

négyzetgyök	double	Sqrt(double x)
kerekít a legközelebbi egész számra	double	Round(double x)
kerekít a legközelebbi valós értékre, az adott tizedes jegyig.	double	Round(double x, int jegy)

A **Math.E** az e értékét, míg a **Math.PI** pedig π értékét adja meg konstansként.

Néhány példa a matematikai függvények hívására:

gyökvonás	<code>y = Math.Sqrt(x);</code> vagy <code>y = Math.Pow(x,0.5);</code>
koszinusz	<code>y = Math.Cos(x);</code>
szinusz	<code>y = Math.Sin(x);</code>
tangens	<code>y = Math.Tan(x);</code>
hatványozás a^n	<code>y = Math.Pow(a,n);</code> vagy <code>y = Math.Exp(Math.Log(x)*n);</code>
exp függvény e^x	<code>y = Math.Exp(x);</code>
természetes logaritmus $\ln x$	<code>y = Math.Log(x);</code>

2.7 Véletlen számok - a System.Random osztály

Programok készítése során gyakran lehet szükségünk automatikusan előállított egész vagy valós számokra, például teszteléshez. A .NET alatt külön osztály (**Random**) áll rendelkezésünkre, mellyel ún. véletlen számokat készíthetünk. A nehézséget csupán az okozza, hogy a **Random** osztály metódusai nem statikusak, így elérésükhöz objektumpéldányt kell létrehoznunk:

```
Random veletlen1 = new Random();
Random veletlen2 = new Random(123);
```

Az első esetben a véletlen számok sora véletlenszerűen indul, míg a második formát használva mindig ugyanazt a számsort kapjuk.

A **Random** osztály **Next()** metódusainak hívásával mindig újabb véletlen egész számot kapunk. A különbség az egyes hívási formák között, hogy milyen intervallumban helyezkedik el az eredmény:

```
int rn;
rn = veletlen1.Next();           // intervallum: [0, 2147483647)
rn = veletlen1.Next(123);       // intervallum: [0, 123)
rn = veletlen1.Next(12, 23);    // intervallum: [12, 23)
```

Szükség esetén a $[0.0, 1.0)$ intervallumba eső valós véletlen számot is előállíthatunk, a **NextDouble()** metódus hívásával. Megjegyezzük, hogy a **NextBytes()** metódus segítségével bájtömböt tölthetünk fel véletlen számokkal.

3. Operátorok és kifejezések

A C# nyelvben a legnépesebb utasításcsoportot a pontosvesszővel lezárt kifejezések (értékadás, metódushívás, léptetés és új objektum létrehozása) alkotják. A kifejezések egyetlen operandusból, vagy operandusok és műveleti jelek (operátorok) kombinációjából épülnek fel.

Az operandusok a C# nyelv azon elemei, amelyeken az operátorok kifejtik a hatásukat. Az operandus lehet konstans érték, azonosító, sztring, metódushívás, tömbindex kifejezés, tagkiválasztó kifejezés (ezek az ún. elsődleges kifejezések) és tetszőleges összetett kifejezés, amely zárójelezett vagy zárójel nélküli, operátorokkal összekapcsolt további operandusokból áll.

Az operátorokat több szempont szerint csoportosíthatjuk. Az egyoperandusú (*unary*) operátorok esetén a kifejezés általános alakja:

op operandus vagy *operandus op*

Az első esetben, amikor az operátor (*op*) megelőzi az operandust, előrevetett (*prefix*), míg a második esetben hátravetett (*postfix*) alakról beszélünk.

```
int n = 7;
n++;           n értékének növelése (postfix),
--n;          n értékének csökkentése (prefix),
(double)n     n értékének valóssá alakítása.
```

Az operátorok többsége két operandussal rendelkezik, ezek a kétoperandusú (*binary*) operátorok:

operandus1 op operandus2

```
int n = 7;
n + 2        n + 2 kiszámítása,
n << 3       n bitjeinek eltolása 3 pozícióval balra,
n += 5;      n értékének növelése 5-tel.
```

A kifejezések kiértékelése a bennük szereplő műveletek precedenciája alapján történik. Amennyiben több azonos elsőbbségű operátorral van dolgunk, akkor általában balról-jobbra haladva mennek végbe a műveletek, kivételt csak az értékadó operátorok képeznek. A leggyakrabban használt műveletek:

Műveletek	Asszociativitás	Operátorok
elsődleges	balról-jobbra	x.y, f(x), a[x], x++, x--, new
egyoperandusú	balról-jobbra	+, -, !, ~, ++x, --x, (T)x
multiplikatív	balról-jobbra	*, /, %
additív	balról-jobbra	+, -
biteltoló	balról-jobbra	<<, >>
összehasonlító	balról-jobbra	<, >, <=, >=
azonosságvizsgálat	balról-jobbra	==, !=
logikai ÉS	balról-jobbra	&
logikai kizáró VAGY	balról-jobbra	^
logikai VAGY	balról-jobbra	
feltételes ÉS	balról-jobbra	&&
feltételes VAGY	balról-jobbra	
feltételes	jobbról-balra	?:
értékadó	jobbról-balra	=, +=, -=, *=, /=, %=, &=, =, ^=, <<=, >>=

A táblázatban a műveletek precedenciája (elsőbbsége) fentről lefele haladva csökken.

3.1 Aritmetikai operátorok

A műveletek csoportosítását a mindenki által jól ismert aritmetikai operátorokkal kezdjük. Az aritmetikai operátorokat a műveletek elsőbbsége (precedenciája) szerint soroltuk fel, az azonos szintű precedencia azonos sorszám alatt jelenik meg. A négy alpműveletet kiegészítik az előjelek, valamint az egészosztás maradék operátora:

1.	+	+ előjel (identitás)
	-	- előjel (negálás)
2.	*	szorzás
	/	osztás
	%	maradékképzés
3.	+	összeadás
	-	kivonás

3.2 Precedencia és asszociativitás

A kifejezések az elsőbbségi (*precedencia*) szabályok szerint kerülnek kiértékelésre. Ezek a szabályok meghatározzák a kifejezésekben szereplő, különböző elsőbbséggel rendelkező műveletek végrehajtási sorrendjét. Az azonos elsőbbségi operátorok esetén a balról-jobbra, illetve a jobbról-balra asszociativitás ad útmutatást.

3.2.1 A precedencia-szabály

Ha egy kifejezésben különböző precedenciájú műveletek szerepelnek, akkor mindig a magasabb precedenciával rendelkező operátort tartalmazó részkifejezés értékelődik ki először.

Zárójelezéssel az elsőbbséget megváltoztathatjuk. Az $a + b * c - d * e$ és az $a + (b * c) - (d * e)$ kifejezések kiértékelési sorrendje megegyezik, amennyiben a változók deklarációja:

```
int a = 3, b = 5, c = 6, d = 9, e = 2;
1.    b * c    -> 30
2.    d * e    -> 18
3.    a + b * c = a + 30    -> 33
4.    a + b * c - d * e = 33 - 18 -> 15
```

A kiértékelés sorrendje a matematikából ismert zárójelek segítségével megváltoztatható. Megjegyezzük, hogy a C# nyelvben csak a kerek zárójel () használható, bármilyen mélységű zárójelezést is hajtunk végre. Az $(a+b)*(c-d)*e$ kifejezés kiértékelésének lépései:

```
int a = 3, b = 5, c = 6, d = 9, e = 2;
1.    (a + b)   -> 8
2.    (c - d)   -> -3
3.    8 * -3    -> -24
4.    -24 * 2   -> -48
```

3.2.2 Az asszociativitás szabály

Az asszociativitás határozza meg, hogy az adott precedenciaszinten található műveleteket balról-jobbra vagy jobbról-balra haladva kell elvégezni.

Az értékadó utasítások csoportjában a kiértékelés jobbról-balra halad, ami lehetővé teszi a több változó együttes értékadását:

```
a = b = c = 0; azonos az a = (b = (c = 0));
```

Amennyiben azonos precedenciájú műveletek szerepelnek egy aritmetikai kifejezésben, akkor a balról-jobbra szabály lép életbe. Az alábbi kifejezés kiértékelése három azonos elsőbbségű művelet végrehajtásával indul.

```
a + b * c / d * e
```

Az asszociativitás miatt a kiértékelési sorrend:

```
double a = 3, b = 5, c = 12, d = 10, e = 2;
1.    b * c    -> 60
2.    b * c / d = 60 / d -> 6
3.    b * c / d * e = 6 * e -> 12
4.    a + b * c / d * e = a + 12 -> 15
```

Matematikai képletre átírva jól látszik a műveletek sorrendje:

$$a + \frac{b \cdot c}{d} \cdot e$$

Ha a feladat az

$$a + \frac{b \cdot c}{d \cdot e}$$

képlet programozása, akkor ezt kétféleképpen is megoldhatjuk:

1. Zárójelbe tesszük a nevezőt, így mindenképpen a szorzattal osztunk:

$$a + b * c / (d * e)$$

2. Az is jó megoldás, ha a nevezőben szereplő szorzat mindkét operandusával osztunk:

$$a + b * c / d / e$$

3.3 Értékadó operátorok

Az értékadó műveletek az operátorok leggyakrabban használt csoportját képezik. A művelet során az operátor jobb oldalán álló kifejezés értéke kerül kapcsolatba a bal oldalon álló változóval. Egyszerű értékadás esetén a változó felveszi a kifejezés értékét, míg összetett értékadás során a változó aktuális értéke és a kifejezés értéke között egy művelet is végbemegy, melynek eredménye kerül a változóba.

```
double a = 3, b, c, e1, e2;
c = 3;           // c <- 3
a = (b = 6) / 4 * c; // a <- 4.5, b <- 6
e1 = e2 = 2;     // e1 <- 2, e2 <- 2
e1 /= a + 2 - b;  // e1 <- 4
e2 += 4 * c - 3;  // e2 <- 11
```

Megjegyzések:

- Az `a = ( b = 6 ) / 4 * c;` kifejezésben az `a` és a `b` is értéket kap.
- A jobbról-balra szabály lehetővé teszi több változó ugyanazon értékre való állítását: `e1 = e2 = 2;`
- Ha egy változó a jobb és a bal oldalon is szerepel, akkor a kifejezés tömörebben is felírható úgy, hogy a műveleti jelet az egyenlőség elé tesszük (szóköz nélkül).

`e1 = e1 / (a + 2 - b);` → `e1 /= a + 2 - b;`

Az összetett értékadás műveletei: `+=`, `-=`, `*=`, `/=`, `%=`, `&=`, `|=`, `^=`, `<<=`, `>>=`

3.4 Léptető (inkrementáló/dekrementáló) operátorok

Valamely numerikus változó eggyel való növelése, illetve csökkentése hagyományos formája helyett érdemes a léptető operátort alkalmazni:

```
i = i+1; és i += 1; helyett i++; vagy ++i;
i = i-1; és i -= 1; helyett i--; vagy --i;
++i; --i; prefixes alakok
i++; i--; postfixes alakok
```

Amennyiben az előrevetett (prefixes) operátort kifejezésben használjuk, akkor a léptetés a kifejezés kiértékelése előtt megy végbe! A hátravetett (postfixes) forma esetén a léptetés a kifejezés kiértékelése után következik be, így a kifejezésben az operandus az eredeti értékével szerepel.

```
int k = 1, m = 7, n;
n = ++k - m--; // k 2, m 6 és n -5 lesz
```

4. A C# nyelv alapvető utasításai

A C# nyelv utasításai a program futása során hajtódnak végre. A legnépesebb utasításcsoportot a pontosvesszővel lezárt kifejezések (értékkadás, metódushívás, léptetés és új objektum létrehozása) alkotják. További utasításcsoportok a szelekciós, az iterációs, a vezérlésátadó és a kivételkezelő utasítások csoportja.

A szelekciós utasítások az egyszerű, illetve többszörös elágazást lehetővé tevő **if** és **switch** utasításokat jelentik. Az iterációs utasítások csoportja a C# nyelv ciklusutasításait (**while**, **for**, **foreach**, **do while**) tartalmazza. A vezérlésátadó utasítások egy része a fenti két csoport elemeivel együtt használható (**break**, **continue**, **goto case xxx**, **goto default**), azonban néhány önállóan is alkalmazható (**goto**, **return**).

4.1 Egyes és összetett utasítások

A metódusok lokális változói és konstansai utasításokban jönnek létre. A mellékhatással rendelkező kifejezések utasítássá válnak, ha pontosvesszőt (;) helyezünk mögéjük – ezek a kifejezés-utasítás. Felhívjuk a figyelmet, hogy ebbe a csoportba tartoznak a metódushívások is:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    const int ezer = 1000;           // konstans-deklaráció
    int k = 12, i = 23;              // változó-deklarációk
    k++;                             // kifejezés-utasítás
    i += 7;                          // kifejezés-utasítás
    MessageBox.Show("" + (k * i + ezer)); // kifejezés-utasítás
}
```

Egyetlenegy pontosvesszőből (;) áll az ún. *üres utasítás*, amely utasítást helyettesít, amennyiben mást nem akarunk végrehajtani azon a helyen.

Kapcsos zárójelekkel { } több utasítást egyetlen utasítássá vonhatunk össze. A szelekciós és iterációs utasítások alaphelyzetben csupán egyetlen tevékenységet hajtanak végre. A kapcsos zárójelekkel összefogott utasításblokk mindenhol elhelyezhető, ahol utasítás szerepel a C# nyelv leírásában:

```
{
    int a = 7;
    a += 12;
    ;
}
```

4.2 Szelekciós utasítások

A szelekciós utasításokkal (**if**, **switch**) feltételtől (kifejezés értékétől) függően jelölhetjük ki a program további futásának lépéseit. Megvalósíthatunk leágazást, kettéágaztatást vagy többirányú elágaztatást. A szelekciókat egymásba is ágyazhatjuk. A feltételek megfogalmazásánál a matematikából jól ismert összehasonlító (relációs) és feltételes műveleteket használjuk.

4.2.1 Relációs és feltételes logikai műveletek

Az összehasonlításokban két kifejezést relációs műveleti jellel kapcsolunk össze. A művelet elvégzésének eredménye **bool** típusú **true** (igaz) vagy **false** (hamis).

<i>kifejezés1</i> > <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> nagyobb, mint a <i>kifejezés2</i> ,
<i>kifejezés1</i> >= <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> nagyobb, vagy egyenlő, mint a <i>kifejezés2</i> ,
<i>kifejezés1</i> < <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> kisebb, mint a <i>kifejezés2</i>
<i>kifejezés1</i> <= <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> kisebb, vagy egyenlő, mint a <i>kifejezés2</i> ,
<i>kifejezés1</i> == <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> egyenlő a <i>kifejezés2</i> -vel,
<i>kifejezés1</i> != <i>kifejezés2</i>	akkor igaz, ha a <i>kifejezés1</i> nem egyenlő a <i>kifejezés2</i> -vel.

A feltételes logikai operátorokat **bool** típusú kifejezéseket összekapcsoló feltételekben használjuk. Az operátorokat a precedencia csökkenő sorrendjében mutatjuk be:

tagadás negáció	! <i>kifejezés</i>	A <i>kifejezés</i> logikai értékét ellentettjére változtatja.
feltételes ÉS konjunkció	<i>kifejezés1</i> && <i>kifejezés2</i>	Csak akkor ad igaz eredményt, ha mindkét kifejezés értéke igaz.
feltételes VAGY diszjunkció	<i>kifejezés1</i> <i>kifejezés2</i>	Akkor igaz, ha bármelyik kifejezés igaz értékű.

Példák a relációs műveletekre és a feltételes logikai operátorok használatára:

`x % 2 == 0` akkor igaz, ha az *x* egész változó 2-es osztási maradéka (modulusa) zérus, azaz 2-vel osztható, tehát az *x* páros szám,
`x % 3 == 0` akkor igaz, ha az *x* egész változó 3-as modulusa zérus, azaz az *x* hárommal osztható,
`x1 > 0 && x2 > 0 && x3 > 0` igaz, ha *x1*, *x2* és *x3* mindegyike nagyobb nullánál, vagyis mind a három szám pozitív,
`x > 0 && x % 2 == 1` akkor igaz, ha az *x* nagyobb nullánál és az *x* változó 2-es modulusa 1, azaz az *x* pozitív, páratlan szám.

A logikai operátorok működését ún. igazságtáblával írhatjuk le:

<i>a</i>	! <i>a</i>
false	true
true	false

logikai tagadás

<i>a</i>	<i>b</i>	<i>a</i> && <i>b</i>
false	false	false
false	true	false
true	false	false
true	true	true

logikai ÉS művelet

<i>a</i>	<i>b</i>	<i>a</i> <i>b</i>
false	false	false
false	true	true
true	false	true
true	true	true

logika VAGY művelet

4.2.2 A feltételes operátor

A feltételes operátor (?) három operandussal rendelkezik:

feltétel_kif ? *igaz_kif* : *hamis_kif*

Ha a *feltétel_kif* igaz (**true**), akkor az *igaz_kif* értéke adja a feltételes kifejezés értékét, ellenkező esetben a kettőspont (:) után álló *hamis_kif*. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a feltételes művelet elsőbbsége elég alacsony, épphogy megelőzi az értékadásét, ezért összetettebb kifejezésekben zárójelet kell használnunk:

`(1 > 2 ? 12 : 23) + (2 < 3 ? 12 : 23) // értéke 35`

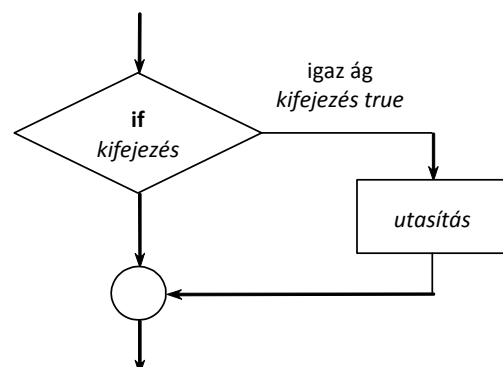
4.2.3 Az if utasítás

A feltételes utasításnak három formája van.

- Az egyszerű **if** utasítás:

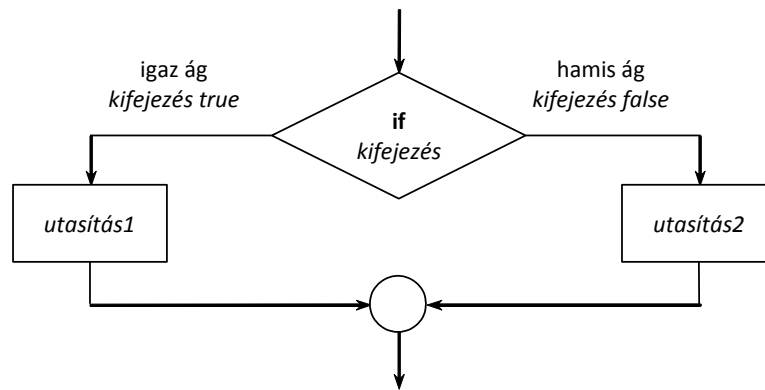
if (*kifejezés*)
 utasítás

Ha a feltétel igaz (**true**), akkor az *utasítás* végrehajtott.

- Az **if-else** utasításnál a feltétel teljesülése esetén az *utasítás1* hajtódik végre, különben pedig az *utasítás2*.

```
if (kifejezés)
    utasítás1
else
    utasítás2
```


- A láncolt **if-else-if** utasításnál tetszőleges számú feltételt sorba láncolhatunk, mely sorozatot az **else** ág zárja. Ha egyik feltétel sem teljesül, akkor az **else** ág hajtódik végre:

```
if (kifejezés1)
    utasítás1
else if (kifejezés2)
    utasítás2
    . . .
else
    utasításn
```

Az alábbi programrészlet egy szövegmezőből beolvasott számról eldönti, hogy pozitív, negatív vagy zérus:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double szam;
    string valasz;
    if (double.TryParse(textBox1.Text, out szam))
    {
        valasz = szam.ToString();
        if (szam > 0)
            valasz += " pozitív szám";
        else if (szam < 0)
            valasz += " negatív szám";
        else
            valasz += " zérus";
        MessageBox.Show(valasz);
    }
    else
    {
        MessageBox.Show("Hibás adat!");
    }
}
```

4.2.4 A switch utasítás

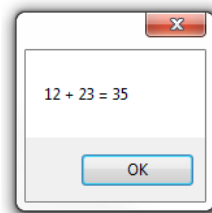
A **switch** utasításban egy (**bool**, **enum**, egész vagy **string** típusú) *kifejezés* értékétől függően több lehetséges utasítás (eset) valamelyike hajtódik végre. Az egyes eseteket kötelezően valamilyen vezérlésátadó utasításnak (**break**, **continue** – ha a **switch** ciklusban helyezkedik el, **goto**, **return**, **throw**) kell zárnia. Az utasítás általános alakja:

```
switch (kifejezés) {
    case konstans_kifejezés1:
        utasítások
        break;
    case konstans_kifejezés2:
    case konstans_kifejezés3:
        utasítások
        break;
    . . .
    default:
        utasítások
        break;
}
```

A **switch** utasítás kiértékeli a kifejezést, és arra a **case** címkére adja át a vezérlést, amelyben a *konstans_kifejezés* értéke megegyezik a *kifejezés* értékével. A nem kötelező **default** címkével megjelölt utasítással folytatódik a program futása, amennyiben egyikkel sem egyezik meg. Az adott címkéhez tartozó programrészlet végrehajtása után általában a **break** utasítással lépünk ki a **switch** utasításból.

Az alábbi programrészlet egy karakteres változó értéke (+ vagy -) alapján összeget vagy különbséget számol:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    char op = '+';
    double a = 12, b = 23, ered;
    switch (op)
    {
        case '+':
            ered = a + b;
            break;
        case '-':
            ered = a - b;
            break;
        default:
            MessageBox.Show("Hibás műveleti jel: " + op);
            return;
    }
    MessageBox.Show(string.Format(" {0} {1} {2} = {3} ", a, op, b, ered));
}
```


4.3 Ciklusutasítások

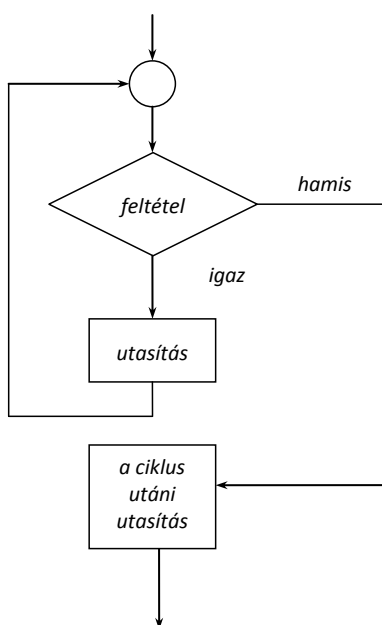
A programozási nyelvekben bizonyos utasítások automatikus ismétlését biztosító programszerkezetet iterációnak vagy ciklusnak (*loop*) nevezzük. Ez az ismétlés mindaddig tart, amíg az ismétlési feltétel igaznak bizonyul (**while**, **for**, **do**), vagy ha az adatkészlet végére érünk (**foreach**).

4.3.1 A while utasítás

A **while** ciklus mindaddig ismétli a törzsében lévő utasításokat, míg a vizsgált *kifejezés* (vezérlőfeltétel) értéke igaz (**true**). Az utasítás általános alakja:

```
while (feltétel)
    utasítás; // a ciklus törzse
```

Ez egy ún. elől tesztelt ciklus, vagyis nem biztos, hogy a ciklusmag egyáltalán lefut.

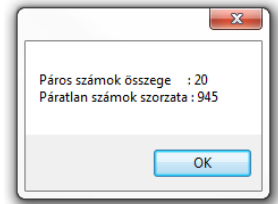

Az alábbi programrészlet a 0-tól 9-ig futó **while** ciklusban kiszámítja a páratlan számok szorzatát és a páros számok összegét:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int osszeg = 0, szorzat = 1, i = 0;
    while (i < 10)
    {
        if (i % 2 == 0)
            osszeg += i;
        else
            szorzat *= i;
        i++;
    }
    MessageBox.Show("Páros számok összege      : " + osszeg + "\n" +
                    "Páratlan számok szorzata : " + szorzat);
}

```


4.3.2 A for utasítás

A **for** ciklust általában akkor használjuk, ha a ciklus törzsében megadott utasításokat egy számsorozat elemein végigfuttatva kívánjuk végrehajtani. A **for** ciklus valójában a **while** ciklus speciális átfogalmazása, mint ahogy az alábbi példákban jól látható. (Az első példában számokat összegzünk, míg a másodikban egy adott szám véletlenszerű előállítására várunk.):

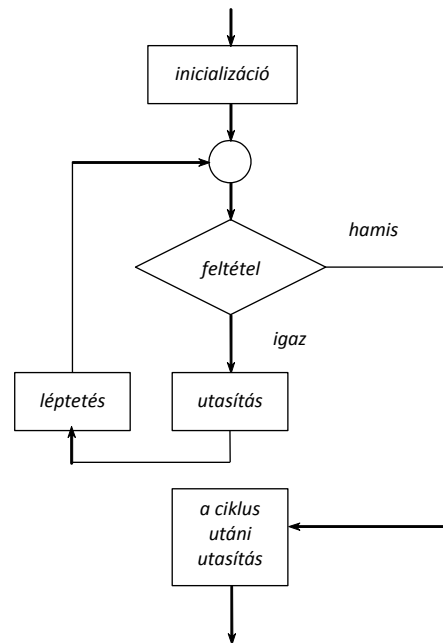
<pre> int i = 0, s = 0; while (i < 10) { s += i; i++; } </pre>	<pre> int i, s = 0; for (i = 0; i < 10; i++) { s += i; } </pre>
<pre> Random m = new Random(); int huzas = 0; while (huzas != 23) { huzas = m.Next(123); } </pre>	<pre> Random m = new Random(); int huzas = 0; for (; huzas != 23;) { huzas = m.Next(123); } </pre>

Fontos különbség azonban a kétféle ciklusmegoldás között, hogy a **for** ciklus esetén változók a ciklusfejben is definiálhatók, így azok elérhetősége ezáltal a törzsre korlátozódik:

```
int s = 0;
for (int i = 0; i < 10; i++)
{
    s += i;
}
// Itt az i már nem érhető el!
```

A **for** utasítás általános formája:

```
for(inicializáció; feltétel; Léptetés)
    utasítás; // a ciklus törzse
```


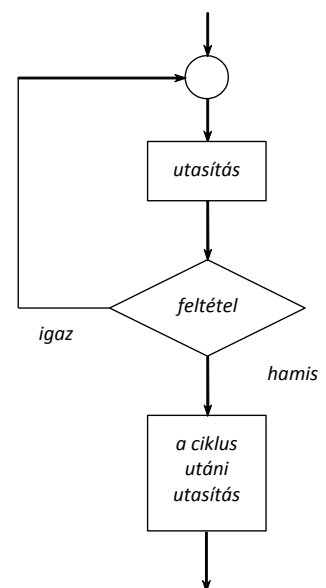
4.3.3 A do-while utasítás

A **do-while** ciklus törzse egyszer, a feltétel tesztelése nélkül, mindig végrehajtódik (hátról tesztelő ciklus). A ciklus addig működik, amíg a *feltétel* igaz (**true**) értékű. Az utasítás általános alakja:

```
do
    utasítás // a ciklus törzse
while (feltétel_kif);
```

Írjuk át a **while** ciklusnál bemutatott programot **do-while** használatával:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int osszeg = 0, szorzat = 1, i = 0;
    do
    {
        if (i % 2 == 0)
            osszeg += i;
        else
            szorzat *= i;
        i++;
    } while (i < 10);
    MessageBox.Show("Páros számok összege : " + osszeg + "\n" +
        "Páratlan számok szorzata : " + szorzat);
}
```


Igen gyakori **programozási hiba**, amikor a ciklusok fejlécét pontosvesszővel zárjuk. Nézzük az 1-től 10-ig a páratlan egész számok összegzésére tett kísérleteket!

```
int i = 1, s=0;
while(i<=10);
{
    s += i;
    i+=2;
}
```

```
int i, s=0;
for (i=1; i<10; i+=2);
{
    s += i;
}
```

```
int i = 1, s=0;
do
{
    s += i;
    i+=2;
} while(i<10);
```

A **while** esetén az üres utasítást ismétli vég nélkül a ciklus (végtelen ciklus). A **for** ciklus lefut az üres utasítás ismétlésével (a fordító figyelmeztet!), majd pedig kiírja az *s* változó kilépés utáni értékét, a 11-et. A **do-while** ciklus esetén a fordító hibát jelez, ha a **do** után pontosvesszőt teszünk, így a közölt kód teljesen jó megoldást takar

4.3.4 A foreach utasítás

A **foreach** ciklust adatlisták elemeinek bejárására használjuk. Az adatlista általában tömb vagy gyűjtemény (mint például az **ArrayList**). A ciklus általános alakja:

```
foreach(típus elemnév in adatlista)
    utasítás;
```

Az *adatlista* a megadott *típusú* elemekből áll. A ciklus segítségével az adatelemeket csak olvashatjuk, a megváltoztatásukra nincs mód. (A tömbök leírásánál látunk példákat az utasítás alkalmazására.)

4.3.5 A break, a continue és goto utasítások

Bizonyos esetekben szükséges, hogy az összetett utasításokból kilépjünk, erre szolgál a **break** utasítás, melynek segítségével az aktuális **switch** vagy ciklusblokkból (**for**, **while**, **do-while**, **foreach**) ugorhatunk ki, azaz a vezérlés a blokk utáni első utasításra kerül.

A **goto** utasítás feltétel nélküli ugrást valósít meg, melynek során a megadott címkére kerül a vezérlés:

```
{
    goto ide;
. . .
ide:
}
```

A program áttekinthetősége, olvashatósága érdekében, amennyiben lehet, inkább a **break** utasítást használjuk. Általános programozási elvárás a **goto utasítás használatának kerülése**!

4.3.5.1 A break utasítás a ciklusokban

Vannak esetek, amikor egy ciklus szokásos működésébe közvetlenül be kell avatkoznunk. Ilyen feladat például, amikor adott feltétel teljesülése esetén ki kell ugrani egy ciklusból. Erre ad egyszerű megoldást a **break** utasítás, melynek hatására az utasítást tartalmazó legközelebbi **while**, **for**, **foreach** és **do-while** utasítások működése megszakad, és a vezérlés a megszakított ciklus utáni első utasításra kerül.

Az alábbi **while** ciklus kilép, ha megtalálja a megadott két egész szám legkisebb közös többszörösét:

```
int a=8, b=12, lkt;
lkt = Math.Min(a, b);
while (lkt <= a * b)
{
    if (lkt % a == 0 && lkt % b == 0)
        break;
    lkt++;
}
MessageBox.Show("Legkisebb közös többszörös: " + lkt);
```

A **break** utasítás használata kiküszöbölhető, ha a hozzá kapcsolódó **if** utasítás feltételét beépítjük a ciklus feltételébe, ami ezáltal sokkal bonyolultabb lesz:

```
while (lkt<=a*b && !(lkt % a == 0 && lkt % b == 0)) {
    lkt++;
}
```

Ha a **break** utasítást egymásba ágyazott ciklusok közül a belsőben használjuk, akkor csak a belső ciklusból lépünk ki vele.

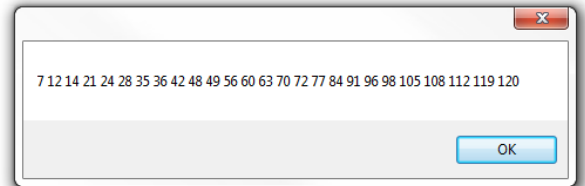
4.3.5.2 A continue utasítás

A **continue** utasítás elindítja a **while**, a **for**, a **foreach** és a **do-while** ciklusok soron következő iterációját. Ekkor a ciklustörzsben a **continue** után elhelyezkedő utasítások nem hajtódnak végre. Így a **continue** utasítással feltételtől függően iterációs lépéseket hagyhatunk ki.

A **while** és a **do-while** utasítások esetén a következő iteráció a ciklus *feltételének* ismételt kiértékelésével kezdődik. A **for** ciklus esetében azonban, a *feltétel* feldolgozását megelőzi a *léptetés* elvégzése.

A következő példában a **continue** segítségével értük el, hogy a 1-től *maxn*-ig egyesével lépkedő ciklusban csak a 7-tel vagy 12-vel osztható számok jelenjenek meg:

```
const int maxn = 123;
string eredmeny = "";
for (int i = 1; i <= maxn; i++)
{
    if ((i % 7 != 0) && (i % 12 != 0))
        continue;
    eredmeny += i.ToString() + " ";
}
MessageBox.Show(eredmeny);
```

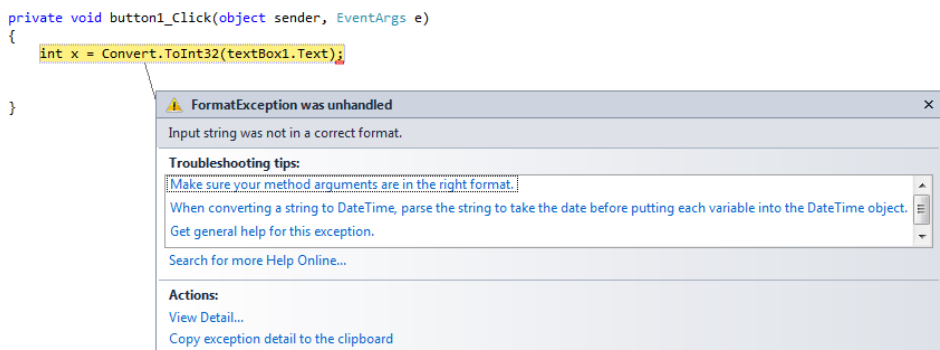

A **break** és a **continue** utasítások gyakori használata rossz programozói gyakorlat. Mindig érdemes átgondolnunk, hogy meg lehet-e valósítani az adott programszerkezetet vezérlésátadó utasítások nélkül. Az előző példában ezt könnyedén megtehetjük az **if** feltételének megfordításával:

```
for (int i = 1; i <= maxn; i++)
{
    if ((i % 7 == 0) || (i % 12 == 0))
        eredmeny += i.ToString() + " ";
}
```

4.4 Kivételkezelő utasítások

A C# alkalmazás futása közben fellépő hibákat a kivételkezelés (*exception-handling*) segítségével tarthatjuk kézben. Amennyiben a programunkból nem készülünk fel a hibás esetekre, a .NET alapértelmezett mechanizmusa érvényesül, vagyis megszakad a program végrehajtása.

Mivel a C#-ban a kivételek is objektumok, minden egyes kivételhez saját kivételosztály tartozik. Példaként tekintsünk a leggyakrabban előforduló kivételek közül néhányat a *System* névtérből!

Kivételosztály	Leírás
<i>ArithmeticException</i>	hiba az aritmetikai kifejezésben, például 0-val osztás, túlcsordulás,
<i>Exception</i>	a kivételek őssztálya,
<i>FormatException</i>	szöveg számmá való átalakításakor léphet fel,
<i>IndexOutOfRangeException</i>	tömb indexhatárainak túllépése,
<i>NullReferenceException</i>	objektum-referencia helyett null értéket talál a futtató rendszer,
<i>System.IO.IOException</i>	valamilyen input/output hiba lépett fel.

A C# a **try**, a **catch**, a **finally** és a **throw** alapszavakkal támogatja a kivételkezelést. A kezelésre valójában csak az első három szó szolgál, hisz a **throw** utasítást kivételes helyzetek programból történő előállítására használhatjuk, például:

```
throw new Exception();
```

A C# alkalmazásban a **try-catch**, a **try-catch-finally**, illetve a **try-finally** utasításokkal felkészülhetünk az esetleges hibás állapotok kezelésére. A kivétel feldolgozásához egy **try** (jelentése „*próbáld*”) blokkba kell tenni azokat az utasításokat, amelyek kivételt okozhatnak. Ha a **try**-blokk végrehajtása közben kivétel jön létre, a blokk végén álló **catch** segítségével „elkaphatjuk” azt, és megadhatjuk, hogy mely utasításokat kell a kivétel fellépése esetén végrehajtani. Amennyiben semmilyen kivétel sem keletkezik, vagy ha a kivétel típusa nem egyezik a **catch**-ban szereplővel, akkor a **catch**-blokk utasításai nem futnak le.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    try
    {
        int adat = Convert.ToInt32(textBox1.Text);
        MessageBox.Show("A megadott szám 11-szerese: " + (11 * adat));
    }
    catch (FormatException ex)
    {
        MessageBox.Show("Hibás adatbevitel!");
    }
    MessageBox.Show("A program fut tovább...");
}
```

Egy **try**-blokkhoz több **catch**-blokk is tartozhat, hiszen a **catch** után zárójelben álló, egyetlen paraméter típusa választja ki a kezelendő kivételt. Az aktuális **catch**-blokk végrehajtása után az utolsó **catch**-blokkot követő utasítással folytatódik a program futása. Ha a fellépő kivételt egyik **catch** sem azonosította, az a futtatórendszerhez továbbítódik, és a program futása hibaüzenettel megszakad. A **catch** blokkok sorozatát egy paraméter nélküli **catch** zárhatja, mellyel minden, a fentiekben nem azonosított kivételt elfoghatunk:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    try
    {
        // figyelt utasítások
    }
    catch(IndexOutOfRangeException ex)
    {
        MessageBox.Show("Hibás tömbindex.");
    }
    catch(ArithmeticException ex)
    {
        MessageBox.Show("Számítási hiba.");
    }
    catch
    {
        MessageBox.Show("Valami egyéb hiba történt.");
    }
    MessageBox.Show("A program fut tovább...");
}

```

Ha egy megkezdett tevékenységet mindenképpen be szeretnénk fejezni, akkor a **try**-blokk, illetve az őt követő **catch** szerkezet után álló **finally** (jelentése „végül”) blokkban megadhatjuk az ehhez szükséges utasításokat. A **finally**-blokk utasításai mindig végrehajthatódnak, akár fellép kivétel, akár nem. Kezelt kivétel esetén a **catch** utasításait követően, kezeletlen kivétel esetén pedig a program futásának hibaüzenettel történő befejezése előtt. A **finally**-blokk utasításai akkor is lefutnak, ha a **return**, a **break** vagy a **continue** utasítással kilépünk a **try**-blokkból.

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    try
    {
        // figyelt utasítások
        MessageBox.Show("Figyelés indul...");
    }
    catch(ArithmeticException ex)
    {
        MessageBox.Show("Számítási hiba.");
    }
    finally
    {
        MessageBox.Show("Ez mindeképp lefut!");
    }
    MessageBox.Show("A program fut tovább...");
}

```

Ha nem lép fel kivétel a **try**-blokkban, akkor a metódus hívásakor az alábbi szövegek jelennek meg:

```

Figyelés indul...
Ez mindeképp lefut!
A program fut tovább...

```

A kezelt **ArithmeticException** kivétel keletkezése esetén ezt láthatjuk:

```

Figyelés indul...
Számítási hiba.
Ez mindenképp lefut!
A program fut tovább...

```

A kezeletlen **FormatException** kivétel fellépése pedig ezt eredményezi:

```

Figyelés indul...
Ez mindenképp lefut!
...futás közbeni hibaüzenet ...

```

Érdemes megjegyezni, hogy a **catch**-blokkok nélküli **try-finally** utasítást is használhatunk, valamint azt, hogy a **try-catch-finally** blokkokat egymásba is ágyazhatjuk.

5. Tömbök használata

Amennyiben nagyobb mennyiségű, azonos típusú adatot kell tárolnunk a memóriában, a tömböket hívhatjuk segítségül. Különbséget teszünk a folytonos területen elhelyezkedő egy- és többkiterjedésű (-dimenziós), valamint az ún. feldarabolt (*jagged*) tömbök között. (Ez utóbbival nem foglalkozunk a jegyzetben.)

A C# nyelvben a tömböket dinamikusan, a **new** operátor segítségével kell létrehozni, és a tömbök mérete lekérdezhető a **Length** tulajdonsággal. A C# teljeskörű indexhatár-ellenőrzést végez, és kivétellel jelzi, ha az index kívül esik az indexhatáron. A tömb területének felszabadításáról a *garbage collection* (szemétgyűjtő) folyamat gondoskodik, melynek átadhatjuk a tömb területét, ha a tömb nevéhez a **null** értéket rendeljük. A tömb elemeit, más nyelvekhez hasonlóan, az indexelés operátorával [] érjük el. A tömb elemeinek indexe (minden dimenzióban) 0-val kezdődik.

5.1 Egydimenziós tömbök

Az egyetlen kiterjedéssel rendelkező tömböket szokás vektoroknak nevezni. Például, az egész elemeket tartalmazó, egydimenziós tömbhivatkozás definíciója:

```
int [] tömbnév;
```

Ötelemű vektor létrehozása:

```
tömbnév = new int[5];
```

A fenti két lépés egyben is elvégezhető:

```
int[] tömbnév = new int[5];
```

Szükség esetén az elemeknek kezdőértéket is adhatunk, melyek száma meg kell egyezzen a tömb elemeinek számával:

```
int[] tömbnév = new int[5] {1,2,3,4,5};
```

A létrejövő tömb méretét az inicializációs lista elemeinek számával is meghatározhatjuk:

```
int[] tömbnév = {1,2,3,4,5};
```

illetve

```
int[] tömbnév = new int[] {1,2,3,4,5} ;
```

A tömb elemeinek írható/olvasható eléréséhez az indexelés műveletét használjuk a **for** cikluson belül. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az első elem indexe mindig 0, míg az utolsó elem indexe *méret-1*, esetünkben *tömbnév.Length-1*:

```
for (int i = 0; i < tömbnév.Length; i++)  
    tömbnév[i] = i+1;
```

A tömbelemek kényelmes elérését segíti a **foreach** ciklus, azonban ekkor az elemek nem módosíthatók:

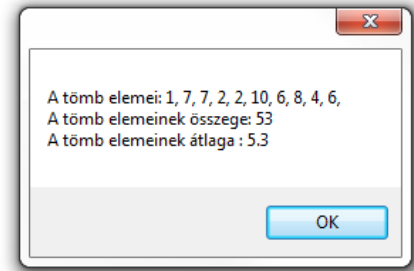
```
int s=0;  
foreach (int elem in tömbnév)  
    s += elem;
```

Amennyiben nincs szükségünk többé a tömb elemeire, ezt az alábbi értékadással jelezhetjük a futtatórendszernek:

```
tömbnév = null;
```

Az alábbi példában gombnyomásra feltöltünk egy tízelemű egész tömböt, majd pedig meghatározzunk az elemek összegét és átlagát:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    const int elemszam = 10;
    int osszeg = 0;
    string eredmeny = "";
    Random m = new Random();
    int[] x = new int[elemszam];
    eredmeny = "A tömb elemei: ";
    for (int i = 0; i < x.Length; i++)
    {
        x[i] = (int)(m.Next(10) + 1);
        eredmeny += x[i] + ", ";
    }
    foreach (int elem in x)
        osszeg += elem;
    double atlag = (double)osszeg / x.Length;
    eredmeny += "\nA tömb elemeinek összege: " + osszeg;
    eredmeny += "\nA tömb elemeinek átlaga : " + atlag;
    MessageBox.Show(eredmeny);
}
```


5.2 Két- és többdimenziós folytonos tömbök

A C# nyelvben két- és többkiterjedésű tömböket is készíthetünk, amelyeknél két, illetve több indexszel jelöljük ki a kívánt elemet. Könyvünkben csak a kétdimenziós tömbökkel foglalkozunk, azonban az elmondottak további dimenziókra is továbbvihetők. Nézzük a kétdimenziós tömbök általános definícióját:

```
elemtípus [,] tömbnév;
tömbnév = new elemtípus[méret1, méret2];
```

ahol az első dimenzió (*méret1*) a tömb sorainak, míg a második (*méret2*) a tömb oszlopainak számát határozza meg. Mátrixok tárolására a kétdimenziós tömböket használjuk.

Példaként tekintsük a 2 sort és három oszlopot tartalmazó tömb (*mátrix*) kezelését! Az egydimenziós esethez hasonlóan a tömbhivatkozás és a tömb létrehozása külön, illetve egyetlen utasításban egyaránt megadható:

```
int [,] mátrix;
mátrix = new int[2, 3];

int[,] mátrix = new int[2, 3];
```

A kétdimenziós tömböknek kezdőértéket is adhatunk. Az inicializációs listában az elemek számának dimenzióként egyeznie kell a tömb kiterjedéseivel:

```
int[,] mátrix = new int[2, 3] {{1,2,3},{4,5,6}};
```

A létrejövő tömb méretét az inicializációs lista elemeinek számával is meghatározhatjuk:

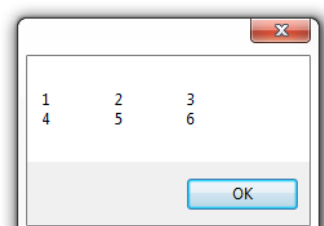
```
int[,] mátrix = {{1,2,3},{4,5,6}};

// illetve

int[,] mátrix = new int[,] {{1,2,3},{4,5,6}};
```

Felhívjuk a figyelmet, hogy a **Length** tulajdonság többdimenziós esetben is a tömb elemeinek számát tartalmazza, a példánkban 6-ot. Amennyiben dimenzióként van szükségünk az elemek számára, a tömb **GetLength(dim)** metódusát kell hívunk, argumentumként átadva a dimenzió sorszámát (0, 1, ...). A *mátrix* tömb elemeit téglalapos elrendezésben, üzenetablakban megjelenítő programrészlet:

```
string eredmeny = "";
for (int i = 0; i < mátrix.GetLength(0); i++)
{
    for (int j = 0; j < mátrix.GetLength(1); j++)
        eredmeny += mátrix[i, j] + "\t";
    eredmeny += "\n";
}
MessageBox.Show(eredmeny);
```


A teljes tömb bejárását, és elmeinek kiolvasását az alábbi kódrészlet szemlélteti:

```
int sum = 0;
foreach (int elem in mátrix)
    sum += elem;
```

Amennyiben nincs szükségünk többé a *mátrix* elemeire, az alábbi értékadással jelezhetjük ezt a futtatórendszernek:

```
mátrix = null;
```

5.3 A System.Array osztály

A **System** névtérben definiált **Array** (tömb) osztály minden folytonos helyfoglalású tömb statikus metódusai segítik a tömbök hatékony kezelését. Bizonyos megoldások a tömbobjektumok tulajdonságai és metódusai révén is megvalósíthatók.

Az alábbiakban először összefoglaljuk a tulajdonságokat, majd néhány gyakran alkalmazott művelet elvégzésére mutatunk példát. Induljunk ki az alábbi két deklarációból:

```
int[] v = new int[35];
int[,] m = new int[12, 23];
```

A **Rank** tulajdonság a dimenziók számát, míg a **Length** tulajdonság az elemek számát szolgáltatja:

v.Rank	1
m.Rank	2
v.Length	35
m.Length	276

Az **IsReadOnly** tulajdonság mindkét esetben **false** értékkel jelzi, hogy a tömbök módosíthatók.

Az **Array** osztály statikus metódusainak többsége egydimenziós tömbökkel működik helyesen. (Bizonyos műveletek a többdimenziós tömböket, mint **Length** hosszú vektorokat kezelik.). Például, a **Clear()** metódus a tömb elemeinek nullázását végzi, kijelölve a kezdőelemet és a nullázandó elemek számát. A *v* és *m* tömbök teljes nullázása a következőképpen végezhető el:

```
Array.Clear(v, 0, v.Length);
Array.Clear(m, 0, m.Length);
```

Az elmondottak figyelembevételével tekintsünk néhány hasznos megoldást! Minden műveletet az alábbi elemkészlettel feltöltött *x* vektoron végzünk el:

```
int[] x = {0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11};
int[] y = new int[x.Length];
```

Művelet	Leírás	A tömb tartalma a művelet után
Array.Clear (x, 5, x.Length - 5);	Adott indextől adott számú elem nullázása.	0 1 2 3 4 0 0 0 0 0 0
Array.Copy (x, 7, x, 0, 5);	A forrástömb 7. indextől 5 elemének másolása a cél tömbbe a 0. indextől kezdve.	7 8 9 10 11 5 6 7 8 9 10 11
Array.Resize (ref x, x.Length/2);	Vektor átméretezése.	0 1 2 3 4
Array.Reverse (x);	A teljes vektor elemsorrendjének megfordítása.	11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
Array.Reverse (x,3,5);	A részvektor elemsorrendjének megfordítása.	0 1 2 7 6 5 4 3 8 9 10 11
Array.Sort (x);	Az x vektor elemeinek rendezése növekvő sorrendben.	
Array.Sort (x); Array.Reverse (x);	Az x vektor elemeinek rendezése csökkenő sorrendben.	

Array.Copy (x, y, x.Length);	Az x tömb tartalmának átmásolása az y tömbbe.	
x.CopyTo(y, 0);	Az x vektor tartalmának átmásolása az y vektorba a 0. indextől.	

Az adatfeldolgozás szempontjából talán legfontosabb a rendezett vektorban való gyors keresést biztosító **BinarySearch()** metódus. A használatához szükséges rendezettséget a **Sort()** metódus hívásával állíthatjuk elő. Sikeres esetben a keresés eredménye a megtalált elem index, illetve -1 ellenkező esetben. Rendezetlen tömbben is kereshetjük egy adott elem első (**IndexOf()**), illetve annak utolsó előfordulását (**LastIndexOf()**).

6. Metódusok

Az eddigi példaprogramokban csak eseménykezelő metódusokban végeztünk műveleteket. Ezek típusa, paraméterezése a .NET rendszerben rögzített, sőt a hívásáról is a Windows rendszer gondoskodik. Nagyobb, jól strukturált programok esetén általában több alprogramot (függvényt, metódust) használunk, hisz általuk az alkalmazás forráskódja olvashatóbb, érthetőbb lesz, sőt hatékonyabban javítható és a későbbiekben kényelmesen tovább is fejleszthető. Ugyancsak metódusokkal járunk jól, ha ugyanazt a számítást, tevékenységet többször kell elvégeznünk a programban.

Mint a bevezetőben is láttunk, a metódusok képezik az osztályok működő részét, hiszen csak itt adhatunk meg végrehajtható utasításokat.

6.1 A metódusok definiálása

A metódus definiálásának általános formája (a `<>` karakterek között szereplő elemek opcionálisak, vagyis, vannak esetek, amikor nem szerepelnek):

```
<módosítók> típus metódusnév(<paraméterlista>)  
{  
    // a metódus törzse  
    lokális deklarációk  
    egyéb utasítások  
    <return kifejezés>;  
}
```

A leggyakrabban előforduló módosítók:

- **public** – a metódus nyilvános, vagyis bármely más metódusból hívható,
- **private** – saját metódus, azaz csak a metódust tartalmazó osztály metódusaiból hívható, vagy más osztály metódusaiból nem,
- **static** – statikus, objektumpéldány nélkül is hívható az osztály nevét használva.

A metódus (visszatérési) típusa az alábbiak közül kerülhet ki:

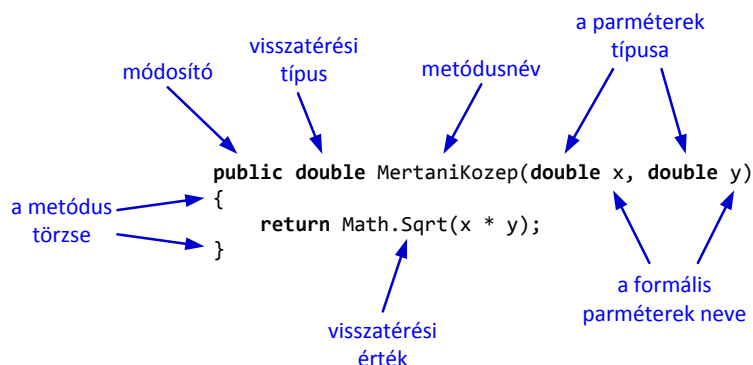
- tetszőleges értéktípus, az egyszerű típusoktól, a felsorol típuson át egészen a struktúrákig,
- a referenciatípusok (tömb, osztály stb.) valamelyike,
- ha nincs visszatérési érték, akkor ezt a **void** típussal jelezzük.

A **return** utasításnak két fontos szerepe van:

- hatására a hívott metódus visszatér a hívás helyére, és a vezérlés a hívást követő utasításra kerül,
- az utasításban szereplő *kifejezés* értéke, mint függvényérték (visszatérési érték) jelenik meg.

6.1.1 A C# nyelv metódusainak osztályozása:

Ha a metódus rendelkezik visszatérési típussal (például **double**), akkor (más nyelvekben) **függvénynek** hívjuk. A függvény egyetlen visszatérési értékének típusa megegyezik a metódus neve előtt álló típussal. Ekkor a metódus a *paraméterlistán* átadott paraméterekkel műveleteket végez, melyek eredményét egyetlen értékként adja vissza a **return** utasítás segítségével.

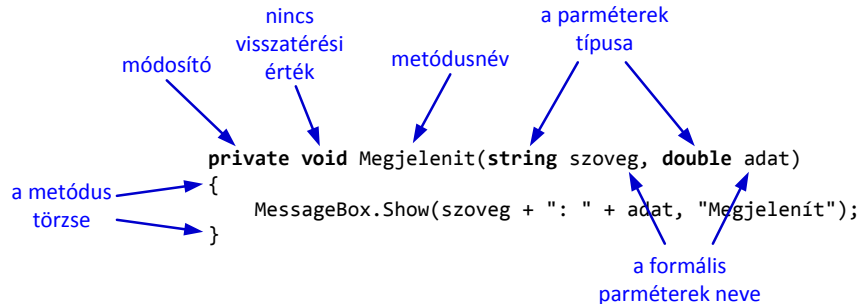

Az elmondottaknak megfelelő metódus (függvény) aktiválható az értékadó utasítás jobb oldalán, vagy például a **MessageBox.Show()** metódus argumentumaként. Ekkor a metódushívás, mint kifejezés jelenik meg a programban.

Tipikusan ilyen metódusok például a **Math** osztályban összefogott matematikai függvények és a ToString() metódus:

```
double a = 1, b = -4, c = 4;
double x1 = (-b + Math.Sqrt(b * b - 4 * a * c)) / (2 * a);
MessageBox.Show( Math.Sin(Math.PI / Math.E).ToString());
```

A visszatérési értékkel nem rendelkező (**void típusú**) metódust más nyelveken **eljárásnak** nevezzük. Az eljárás metódusokat általában valamilyen jól meghatározott tevékenység elvégzésére használjuk. Az ilyen metódusok hívása önálló utasításként jelenik meg a programban.

Az eddigiekben a megjelenítő metódusokat használtuk így módon:

```
Console.WriteLine("Eredmények:");
MessageBox.Show("Eredmények:");
```

6.1.2 Formális és aktuális paraméterek

A metódusfejben szereplő paramétereket **formális paramétereknek** nevezzük. Minden formális paraméternek van típusa, és vesszővel választjuk el őket egymástól. A metódusok tetszőleges számú paraméterrel rendelkezhetnek.

A metódusok hívása során használt argumentumokat **aktuális paramétereknek** nevezzük. Mint említettük, az aktuális paraméterek típusának és sorrendjének összhangban kell lennie a formális paraméterlista elemeivel. A paraméterek használatával a későbbiekben részletesen foglalkozunk.

6.1.3 A metódusok hívása

Egy metódus hívásakor a metódus nevét és azt követően kerek zárójelek között az aktuális paraméterek (argumentumok) vesszővel tagolt listáját kell megadnunk. A zárójelek használata akkor is kötelező, ha semmilyen paraméterrel sem rendelkezik a metódus. Az aktuális paraméterek típusának és számának egyeznie kell a metódusfejben szereplő megfelelő formális paraméterek típusával és számával. A fenti metódusok hívása:

```
double mk = MertaniKozep(7, 27);
Megjelenit("12 és 23 mértani közepe", MertaniKozep(12, 23));
Random rnd = new Random();
int rszam = rnd.Next();
```

6.1.4 A lokális és az osztályszintű változók használata

A metódusokban deklarált változók korlátozott, helyi (**lokális**) elérhetőséggel rendelkeznek, és csak az őket deklaráló blokk (utasításblokk) végéig élnek. Minden alkalommal a blokk elején megszületnek, és a memóriaterületük felszabadul, ha a vezérlés kikerül a blokkból. Természetesen ezt követően már nem lehet rájuk hivatkozni.

A lokális változók nem rendelkeznek automatikus kezdőértékkel, ezért ügyelnünk kell arra, hogy az első felhasználás helyéig kapjanak értéket!

A metódusokban általában akkor használunk **lokális változókat**, ha segítségükkel egy bonyolultabb algoritmus programozását egyszerűbbé tehetjük. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy egy adott nevű lokális változót csak egyszer deklarálhatunk a metódusban, függetlenül attól, hogy az egymásba ágyazott blokkok melyik szintén szerepel a deklarációja.

// Nem fordítható le!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double a = 1, b;
    b = 2;
    if (b > 20)
    {
        int c = 0;
        for (int a = 0; a < b; a++)
            c += a;
    }
}
```

// Lefordítható

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double a = 1, b;
    b = 2;
    if (b > 20)
    {
        int c = 0;
        for (int x = 0; x < b; x++)
            c += x;
    }
}
```

Az azonos osztályban definiált metódusok sem „látják” egymás lokális változóit. Amennyiben több metódusból szeretnénk ugyanazt a változót elérni, akkor annak definícióját az osztályon belül, azonban a metódusokon kívül kell elhelyeznünk. Az ilyen változók az osztályszintű változók, vagy adatmezők (*fields*).

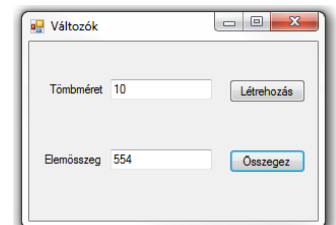
Az adatmezők, ellentétben a lokális változókkal, a típusuknak megfelelő kezdőértéket (0, "", null stb.) kapnak a program indításakor. Ezek az osztályszintű változók statikussá (**static**) tehetők, így az osztály példányai megosztva használják azt.

Az alábbi példában szövegmezőből beolvassuk egy tömb méretét, létrehozuk és feltöltjük a tömböt. Egy másik gomb megnyomásakor összegezzük a tömb elemeit. A megoldáshoz a tömböt adatmezőként kell deklarálnunk, míg többi változót helyi eléréssel használhatjuk:

```
public partial class Form1 : Form
{
    int[] tomb; // adatmező

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        int meret = Convert.ToInt32(textBox1.Text); // Lokális változó
        tomb = new int[meret];
        Random rnd = new Random(); // Lokális változó
        for (int i = 0; i < tomb.Length; i++) // i Lokális változó a ciklusban
        {
            tomb[i] = rnd.Next(100);
        }
    }

    private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        int osszeg = 0; // Lokális változó
        for (int i = 0; i < tomb.Length; i++) // i Lokális változó a ciklusban
        {
            osszeg += tomb[i];
        }
        textBox2.Text = osszeg.ToString();
    }
}
```


6.2 Különböző fajtájú paraméterek használata

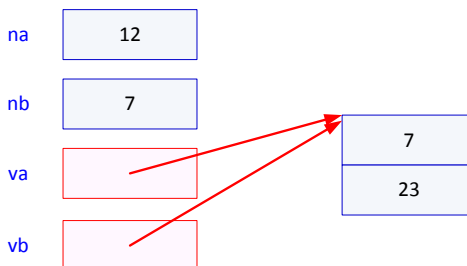
Paraméterek definiálásával a metódusok felhasználhatósága nagyban megnövekszik, hiszen ugyanazt a műveletsort, akár különböző adatokon is végrehajthatjuk a programon belül. A paramétereket alapvetően ét csoportba soroljuk,

A C# nyelvben négy különböző paraméterfajta létezik, az értékparaméterek (alapértelmezés), a referencia-paraméterek (a **ref** módosítóval), a kimenő paraméterek (az **out** módosítóval) és a paramétertömbök (a **params** módosítóval). A fenti paraméterek bármelyikét egyaránt deklarálhatjuk érték- és referenciatípusokkal. Amikor azt a kifejezést halljuk, hogy „referencia” vagy „érték”, tisztában kell lennünk azzal, hogy most típusról vagy paraméterről beszélünk.

Értéktípus esetén a változó közvetlenül a neki megfeleltetett értéket tárolja. Hivatkozástípus esetén az általunk létrehozott változó csupán egy hivatkozást tárol, amely hivatkozással közvetett módon érhetjük el az adatokat.

Értéktípus	Hivatkozástípus
double na, nb; na = 12; nb = na; <i>// érték másolódik</i> nb -= 5; na → 12, nb → 7	int[] va, vb; va = new int[] {12, 23}; vb = va; <i>// hivatkozás másolódik</i> vb[0] -= 5; va[0] → 7, vb[0] → 7

A fenti táblázat jól szemlélteti az elmondottakat. A definiált változókat egy ábrával tehetjük még szemléletesebbé, ahol a táblázatban szereplő változók utolsó állapotát láthatjuk a memóriában. (A piros nyíl a hivatkozást /referenciát jelöli.)

6.2.1 Értékparaméterek

Értékparaméterek esetén ugyanaz megy végbe, mint normál értékadásnál, hiszen a metódusban létrejövő lokális paraméter-változóba átmásolódik a híváskor megadott adat vagy hivatkozás.

Érték szerinti paraméterátadásnál tetszőleges olyan kifejezés is megadható argumentumként, amellyel a megfelelő paraméter értéke előállítható. Az alábbi példában az *Osztalyoz()* metódus a paraméterként átadott pontszám alapján függvényértékként visszaadja az osztályzatot.

```
int Osztalyoz(int pontszam)
{
    int erdemjegy = 1;
    if (pontszam >= 86) erdemjegy = 5;
    else if (pontszam >= 76) erdemjegy = 4;
    else if (pontszam >= 66) erdemjegy = 3;
    else if (pontszam >= 51) erdemjegy = 2;
    return erdemjegy;
}
```

Az *Osztalyoz()* metódus többféleképpen is hívható valamely más metódusából az osztálynak:

```
int jegy, pontok = 83;
jegy = Osztalyoz(59);
jegy = Osztalyoz(20 + 2 * 20 + 15);
jegy = Osztalyoz(pontok);
```

A híváskor megadott változó argumentumok és a deklarált paraméterek nevei között nincs semmiféle kapcsolat, a fordító csupán a típusok egyezésére ügyel.

Amennyiben egy referenciatípusú paramétert fogadunk értékként, a hivatkozott tömb vagy objektum minden további nélkül módosítható a híváskor átadott referencia felhasználásával.

A következő példában egydimenziós egész típusú tömbökkel műveleteket végző metódusok szerepelnek. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a függvények hívásakor a tömb hivatkozását értéként adjuk át.

```
void Feltolt(int[] a, int max) {
    Random rnd = new Random();
    for (int i = 0; i < a.Length; i++)
        a[i] = (rnd.Next(max) + 1);
}

int MinKeres(int[] a) {
    int minAdat = a[0];
    for (int i = 1; i < a.Length; i++)
        if (a[i] < minAdat) minAdat = a[i];
    return minAdat;
}

int MaxKeres(int[] a) {
    int maxAdat = a[0];
    for (int i = 1; i < a.Length; i++)
        if (a[i] > maxAdat) maxAdat = a[i];
    return maxAdat;
}
```

A metódusok tetszőleges méretű int típusú elemeket tartalmazó tömbargumentumokkal hívható. A függvények hívásakor csak a tömb nevét kell megadnunk, a szögletes zárójeleket nem.

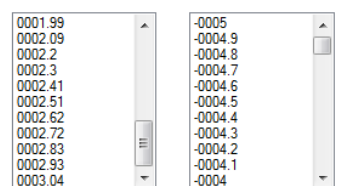
```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int[] vektor = new int[12];
    Feltolt(vektor, 123);
    int minElem = MinKeres(vektor);
    int maxElem = MaxKeres(vektor);
    // ...
}
```

Az utolsó példánkban a paraméterként átadott listaablakot töltjük fel adott intervallumba eső formázott valós számokkal:

```
void Listaz(ListBox lista, double min, double max, double lepes)
{
    lista.Items.Clear();
    for (double adat = min; adat <= max; adat += lepes)
        lista.Items.Add(adat.ToString("0###.##"));
}
```

Amennyiben a formon két listaablak található, a fenti metódus lehetséges hívásai:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Listaz(listBox1, 0, Math.PI, Math.PI / 30);
    Listaz(listBox2, -5, 3, 0.1);
}
```


6.2.2 Referencia-paraméterek

A referencia-paraméter a híváskor az argumentumként megadott változót azonosítja, mintegy második nevet adva a változónak. Így a paraméteren keresztül magát a változót érjük el, legyen az akár érték- vagy hivatkozástípusú.

A referencia-paramétert a **ref** módosítóval jelöljük, mind a deklarációban, mind pedig a metódus hívásakor a megfelelő aktuális paraméter előtt. A hivatkozás-paramétereket szokás változóparaméternek is nevezni, hiszen hívási argumentumként csak megfelelő típusú, inicializált változót adhatunk meg.

Három egész változó értékét a következők metódusok segítségével állíthatjuk növekvő sorrendbe. A referencia paraméterek használata azért szükséges, mivel a metódusokkal külső változók értékét kívánjuk megváltoztatni.

```
void Csere(ref int x, ref int y)
{
    int z = x;
```

```

        x = y;
        y = z;
    }

    void RendezNovekvo(ref int a, ref int b, ref int c)
    {
        if (a > b)
            Csere(ref a, ref b);
        if (a > c)
            Csere(ref a, ref c);
        if (b > c)
            Csere(ref b, ref c);
    }

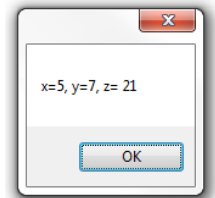
```

A *RendezNovekvo* metódus hívása:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int x = 7, y = 5, z = 21;
    RendezNovekvo(ref x, ref y, ref z);
    MessageBox.Show("x=" + x + ", y=" + y + ", z=" + z);
}

```


Tömböt és objektumot csak akkor kell referenciával átadni, ha a metóduson belül meg kívánjuk változtatni az átadott változókban tárolt referenciák értékét. Ilyen eset, amikor például a metódusban foglalunk helyet egy tömb számára:

```

void TombotFeltolt(ref int[] tomb)
{
    tomb = new int[7] { 3, 1, 2, -1, 4, 5, 0 };
}

```

A metódus lehetséges hívásai egy másik metódusból. (Nem szabad megfeledkeznünk a referenciával átadni kívánt változók kezdőértékének beállításáról!)

```

int[] aTomb = null, bTomb = null;
TombotFeltolt(ref aTomb);
TombotFeltolt(ref bTomb);

```

6.2.3 Kimenő paraméterek

A referencia-paraméterekhez hasonló módon ún. kimenő paramétereket is használhatunk a metódusokban, melyeket a metódus deklarációjában és a hívásakor egyaránt az **out** módosítóval kell megjelölni.

Alapvető eltérés a **ref** és az **out** paraméterek között, hogy kimenő formális paraméterként (argumentumként) inicializálatlan változó is megadható. A kimenő paramétereknek azonban mindenképpen értéket kell adni a függvényből való kilépés előtt.

Az alábbi példában *MinMax* metódus segítségével egyszerre kapjuk meg egy tömb legkisebb és legnagyobb elemének értékét és pozícióját:

```

void MinMax(int[] v, out int min, out int minIndex, out int max, out int maxIndex)
{
    min = v.Min();
    minIndex = Array.IndexOf(v, min);
    max = v.Max();
    maxIndex = Array.IndexOf(v, max);
}

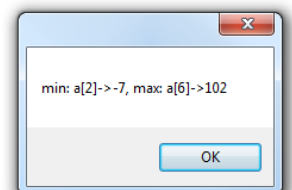
```

A metódus lehetséges alkalmazása:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int[] a = { 23, 29, -7, 0, 12, 7, 102 };
    int min, minpoz, max, maxpoz;
    MinMax(a, out min, out minpoz, out max, out maxpoz);
    MessageBox.Show(string.Format("min: a[{0}]->{1}, max: a[{2}]->{3}", minpoz, min, maxpoz,
max));
}

```


6.2.4 Paramétertömbök

A metódusok hívásánál változó darabszámú, azonos típusú argumentumot is megadhatunk. A változó hosszúságú argumentumlista feldolgozását paramétertömb deklarálásával végezhetjük el. A paraméterlista végén elhelyezkedő, egydimenziós paramétertömböt a **params** módosító vezeti be.

A példában szereplő *Atlag* metódus meghatározza tetszőleges számú valós argumentum számtani közepét:

```
double Atlag(params double[] szamok)
{
    return szamok.Sum() / szamok.Length;
}
```

A metódus valós tömbbel, illetve számok vesszővel tagolt listájával egyaránt hívható:

```
double[] a = { 1.23, 2.34, 3.45 };
double a1 = Atlag(a); // 2.34
double a2 = Atlag(12.34, 3.12); // 7.73
double a3 = Atlag(123); // 123.0
double a4 = Atlag(); // NaN - nem egy szám
```

6.3 Metódusok túlterhelése (átdefiniálása)

A C# nyelvben a különböző paraméterlistájú metódusokat azonos névvel is elláthatjuk. Ezt a metódusok **túlterhelése** (*overloading*) teszi lehetővé. Híváskor az a metódus aktiválódik, mely aktuális paraméterlistájának lenyomata (típusora) megegyezik a formális paraméterekével.

Példánkban két szám összegzésére különböző függvényváltozatokat készítünk **double**, **int** és **string** típusú argumentumokhoz:

```
double Osszeg(double a, double b)
{
    return a + b;
}

int Osszeg(int a, int b)
{
    return a + b;
}

double Osszeg(string a, string b)
{
    return Convert.ToDouble(a) + Convert.ToDouble(b);
}
```

Az *Osszeg* metódus híváskor a fordító dönti el az argumentumok típusa alapján, hogy melyik változatot kell hívni:

```
double sum1 = Osszeg(1.2, 2.3);
int sum2 = Osszeg(12, 23);
double sum3 = Osszeg("1.2", "2.3");
```

Amennyiben a teljes típusmegfelelés nem áll fenn, azok a típusok is szóba jönnek, melyekre automatikusan konvertál a fordítóprogram:

```
double sum1 = Osszeg(1.2F, 23); // float, int -> double, double
```

Amennyiben nem talál a fordító megfelelő függvényváltozatot, hibajelzést (*The best overloaded method match for ...*) kapunk.

A .NET rendszer osztályai nagyon sok túlterhelt metódust tartalmaznak, melyek közül a megfelelő kiválasztását a fejlesztőrendszer is segíti. Például, a véletlen szám osztály használatakor 2 konstruktor metódusok közül választhatunk, ha kattintunk a nyílakra:

```
Random rnd = new Random()
```

▲ 1 of 2 ▼ Random.Random()

Initializes a new instance of the System.Random class, using a time-dependent default seed value.

Még több lehetőség közül választhatunk a **MessageBox** osztály **Show** metódusa esetén:

```
MessageBox.Show("");
```

▲ 3 of 21 ▼ System.Windows.Forms.DialogResult MessageBox.Show(string text, string caption)
Displays a message box with specified text and caption.
text: The text to display in the message box.

7. Felhasználói adattípusok

A programozási feladatok egy részében a megfelelően kialakított, megválasztott adatstruktúra sok kódírástól kíméli meg a program készítőjét. C# nyelven a **struct** és a **class** felhasználó adattípusok segítségével tetszőleges típusú, logikailag összetartozó adatokat egyetlen egységben kezelhetünk, sőt hozzájuk saját műveleteket (metódusok formájában) is definiálhatunk.

Mindkét említett kulcsszó segítségével definiált típusokat osztálynak nevezzük, bár a struct esetében a struktúra kifejezést is használhatjuk, ami valójában egy korlátozott lehetőségekkel rendelkező osztály. Valamely osztálytípussal deklarált változókat objektumoknak, vagy az osztály példányainak (*instance*) nevezzük.

Ezek az objektumok képezik az **objektum-orientált programozás** alapját. Az adatok és az adatokat kezelő függvények (metódusok) összeépítése (*encapsulation*) nagyon fontos sajátossága minden objektum-orientált nyelvnek.

Az osztályok rendelkeznek az adatrejtés (*data hiding*) képességével, amely elengedhetetlen a nagyobb programok kialakításához. Ez azt jelenti, hogy az osztály tagjainak elérhetősége a **private** (saját) és a **public** (nyilvános) kulcsszavak felhasználásával szabályozható. Megjegyezzük, hogy a C# programokban további elérési kulcsszavakat (**internal**, **protected** stb.) is alkalmazhatunk.

Az osztálytagok alapértelmezett elérési módja a **private**, amely megakadályozza a tagok más osztályok metódusaiból történő elérését.

Az objektum-orientált programozás további eszközeivel, az örökléssel (*inheritance*) és a többalakúsággal (*polymorphism*) a jegyzet későbbi fejezeteiben foglalkozunk. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy ezek a megoldások csak a **class** kulcsszóval definiált osztályok esetén működnek.

A következőkben sorra vesszük azokat az alapvető programelemeket (adatmezőket, metódusokat, tulajdonságokat és indexelőket), amelyekből felépíthetjük az osztályainkat. A tárgyalás során egyaránt foglalkozunk a **struct** és a **class** típusú osztályokkal. A két megoldás között a legfontosabb különbség, hogy a **class** osztályok **referenciátípusok**, míg a **struct** osztályok (struktúrák) **értéktípusokat** képviselnek.

Az osztályok tagjai az alábbiak közül kerülhetnek ki (többekkel már találkoztunk a korábbi fejezetekben):

Tag	Leírás
Konstansok (const , readonly)	Az osztályhoz kapcsolódó szimbolikus konstansok.
Adatmezők	Az osztály változói.
Metódusok	Az osztály által elvégezhető műveleteket megvalósító függvények.
Tulajdonságok	Adatmezők olvasásához és írásához kapcsolódó műveletek.
Indexelők	Az osztálypéldányok indexeléséhez kapcsolódó műveletek.
Események (event)	Az osztály által létrehozható értesítések.
Operátorok (operator)	Az osztály által biztosított konverziós és egyéb műveleteket megvalósító függvények.
Konstruktorok	Függvények, melyek inicializálják az osztály példányait, illetve magát az osztályt.
Típusok	Az osztályba ágyazott típusdeklarációk.

A tagokat két csoportra, a statikus (**static**) és a példánytagok csoportjára oszthatjuk. A statikus tagok magához az osztályhoz tartoznak, és példányok nélkül is használhatók, míg a példánytagokat csak az objektum létrehozása után érhetjük el.

7.1 Osztályok definiálása

Első megközelítésben olyan osztályokat készítünk, amelyek csak adatokat (konstansokat és változókat) tartalmaznak. Ebben az esetben az adatokhoz nyilvános (**public**) hozzáférést kell biztosítanunk. Az osztályok készítésének általános formáiban a `<` `>` karakterek között szereplő elemek opcionálisak.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az osztályok leírásában az osztály szintjén deklarált változóknak (adatmezőknek) és **readonly** konstansoknak kezdőértéket csak a **class** definícióban adhatunk.

```
<elérési előírás> class Osztálynév
{
    // konstansok
    <elérési előírás> const típus konstansnév1 = konstans érték1;
    <elérési előírás> readonly típus konstansnév2 = konstans érték2;
    // adatmező változók
    <elérési előírás> típus mezőnév1 < = kezdőérték1 >;
    <elérési előírás> típus mezőnév2 < = kezdőérték2 >;
}

<elérési előírás> struct Struktúranév
{
    // konstansok
    <elérési előírás> const típus konstansnév1 = konstans érték1;
    <elérési előírás> readonly típus konstansnév2;
    // adatmező változók
    <elérési előírás> típus mezőnév1;
    <elérési előírás> típus mezőnév2;
}
```

Az osztály típusok elérési előírását általában nem adjuk meg, elfogadjuk az **internal** hozzáférést, amely biztosítja az adott programegységen belüli elérését az osztálynak. (A másik lehetőség az osztály nyilvánossá tétele minden más programegység számára.)

Az osztálytagok esetén a saját (**private**) elérés az alapértelmezett, ami az osztály saját metódusaira korlátozza a tagok elérését. Ahhoz, hogy az adott programegységen belül bárholnan elérjük a tagokat, az **internal** vagy a **public** hozzáférést kell használnunk.

7.2 Objektumok létrehozása

Mivel a **class** osztályok referenciatípusok, a velük definiált változók csupán egy hivatkozást tárolnak arra az objektumra, amit a **new** felhasználásával hozunk létre a program halomterületén (*heap*). Így a példánytagok eléréséhez először létre kell hoznunk egy referencia változót, majd a **new** operátor segítségével elkészíthetjük és inicializálhatjuk az objektumot:

A C#-ban az objektumpéldányok létrehozásának első lépése a megfelelő típusú *objektumhivatkozás* változó deklarálása:

```
Osztálynév objektumhivatkozás = null; // létrejön egy hivatkozás változó
```

A következő lépés az *Osztálynév* típusú objektum létrehozása, és hivatkozásának bemásolása az *objektumhivatkozás* változóba:

```
objektumhivatkozás = new Osztálynév(); // létrejön és inicializálódik az objektum
```

A fenti két lépést egyben is elvégezhetjük:

```
Osztálynév objektumhivatkozás = new Osztálynév(); // Létrejön és inicializálódik  
// az objektum
```

A **new** után üres zárójelpárral lezárt osztálynév valójában egy speciális metódus, a konstruktor hívását jelenti, amelynek feladata az objektumpéldány inicializálása. Amíg más konstruktort nem definiálunk, addig a fordító egy paraméter nélküli, alapértelmezett (*default*) konstruktort biztosít számunkra, amely nulla értékekkel látja el az objektum inicializálatlan adatmezőit.

Amennyiben nincs szükségünk többé az objektumra, a referencia nullázásával a szeméthyűjtő rendszer (*Garbage Collection, GC*) tudomására hozhatjuk ezt:

```
objektumhivatkozás = null; // a hivatkozás változó nullázódik
```

A programok készítése során egy objektumhivatkozásra általában úgy tekintünk, mintha az maga az objektum lenne. Ez a szemlélet mindaddig használható, amíg a referencián keresztül érjük el az objektum tagjait. Amennyiben a referencia változót értékadásban vagy metódus argumentumaként szerepeltetjük, tudnunk kell, hogy eközben az objektummal semmi sem történik, hiszen csak a hivatkozása másolódik, vagy a hivatkozás változó adódik át.

Struktúrák esetén a fenti lépések némileg másképp, egyszerűbben használhatók.

```
Struktúranév struktúra; // Létrejön a struktúrapéldány, azonban inicializálatlan
```



```
// inicializálás tagonként
```

```
struktúra.tag = érték;
```

```
// inicializálás konstruktorhívással
```

```
struktúra = new Struktúranév(); // nullázás
```

```
struktúra.tag = érték;
```

Példaként definiáljunk síkbeli pontok koordinátái tárolására alkalmas **class** és **struct** osztálytípust! (Egyszerűség kedvéért a későbbiekben az osztály kifejezés alatt a **class** típust értjük, míg struktúraként a **struct** típusokra hivatkozunk. A példákban a világoskék háttérszínű kódrészletek osztályokkal kapcsolatosak, míg struktúrákra vonatkozó megoldások világoszöld háttérrel rendelkeznek.) Megjegyezzük, hogy a saját típusok nevét nagybetűvel kezdjük, míg az adattagok nevét kisbetűvel.

```
class Pont
```

```
{
```

```
    public double xPoz;
```

```
    public double yPoz;
```

```
}
```

```
struct Pont
```

```
{
```

```
    public double xPoz;
```

```
    public double yPoz;
```

```
}
```

Ha a programban egy új osztály leírását a már meglévő osztályokon kívül kívánjuk elhelyezni, akkor ezt ajánlott a meglévő osztályok névtérével azonos (nevű) névtérben megtenni. (Ezzel elkerülhetjük az osztályra való hivatkozás körüli bonyodalmakat.) Felhívjuk a figyelmet arra, hogy *Windows Forms* alkalmazások esetén a *Visual Studio* megköveteli, hogy a form osztálya legyen az első osztály a fájlban.

Másik megoldásként az új osztályt abban az osztályban is megadhatjuk, amelynek metódusaiból használni kívánjuk azt. Az ilyen ún. beágyazott (*nested*) osztályokat a metódusokon kívül kell elhelyeznünk.

```
namespace WindowsFormsAlkalmazás
```

```
{
```

```
    public partial class Form1 : Form
```

```
    {
```

```
        public Form1()
```

```
        {
```

```
            InitializeComponent();
```

```
namespace WindowsFormsAlkalmazás
```

```
{
```

```
    public partial class Form1 : Form
```

```
    {
```

```
        class Pont
```

```
        {
```

```
            public double xPoz;
```

<pre> } } class Pont { public double xPoz; public double yPoz; } } </pre>	<pre> public double yPoz; } public Form1() { InitializeComponent(); } } </pre>
---	---

A fenti típusokat csak akkor tudjuk használni a koordináták tárolására, ha változókat hozunk létre segítségükkel a metódusokban.

<pre> { Pont cp1 = null; // hivatkozás sehova cp1 = new Pont(); // (0,0) Pont cp2 = new Pont(); // (0,0) } </pre>	<pre> { Pont sp1; // (?, ?) sp1 = new Pont(); // (0,0) Pont sp2 = new Pont(); // (0,0) } </pre>
--	--

7.3 Adatmezők az osztályokban

Az objektum- és a struktúragatok elérésére a pont (.) operátort használjuk. Közvetlenül az pont jobb oldalán áll a típus (statikus tagok esetén), illetve a változó (nem statikus tagoknál) neve, míg a bal oldalán az elérni kívánt tag (konstans, adatmező, metódus, tulajdonság) azonosítója.

Példaként használjuk az előző részben elkészített pont típusokat és a segítségükkel deklarált objektumot valamint struktúrákat! A változóknak történő értékadás felhasználásával szemléltetjük a referencia- és az értéktípusok közötti alapvető különbségeket.

Mivel az osztályok (class) referenciatípusok, a velük definiált változók (*cp1*, *cp2*) csupán egy hivatkozást tárolnak arra az objektumra, amit a **new** felhasználásával hozunk létre a program halom területén (*heap*).

Amennyiben egy objektumra már nincs szükségünk, annak hivatkozását lenullázva (null) átadjuk annak adatterületét az automatikus szemétyűjtőnek (GC), ami valamikor megszünteti az objektumot.

Ezzel ellentétben a struktúrák (**struct**) értéktípusok, így az általuk létrehozott változók (*sp1*, *sp2*) – hasonlóan az **int**, **double** stb. típusú változókhoz – közvetlenül értéket tárolnak. A metódusokon belül definiált struktúra változók a program veremterületén (*stack*) jönnek létre, és a programblokkból való kilépéskor megszűnnek.

<pre> { Pont cp1 = new Pont(); // (0,0) cp1.xPoz = 12; // (12, 0) cp1.yPoz = 23; // (12,23) } </pre>	<pre> { Pont sp1 = new Pont(); // (0,0) sp1.xPoz = 12; // (12, 0) sp1.yPoz = 23; // (12,23) } </pre>
--	--

```

Pont cp2 = null; // csak hivatkozás

cp2 = cp1;

cp2.xPoz += 7; // (19,23)

// a cp1, cp2 objektumok értéke (19,23)

cp1 = cp2 = null; // eldobjuk az objektumot
}

```

```

Pont sp2; // (?,?)

sp2 = sp1; // (12,23)

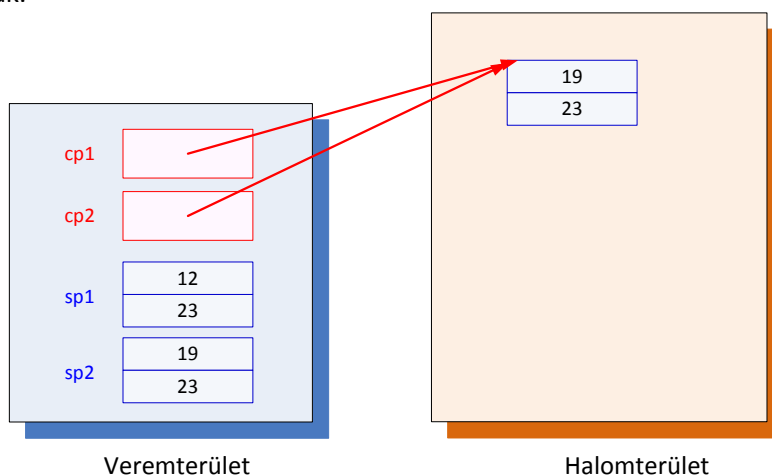
sp2.xPoz += 7; // (19,23)

// az sp1 értéke (12,23)

}

```

A fenti műveletek eredménye jól illusztrálja a referencia- és az értéktípusok közötti különbségeket. Mivel referencia változók közötti értékadás során a hivatkozások másolódnak, a `cp2 = cp1;` értékadást követően `cp1` és `cp2` ugyanarra az objektumra hivatkoznak.

Ezzel ellentétben az `sp2 = sp1;` értékadás során az `sp1` struktúrában tárolt adatok másolódnak át az `sp2` struktúrába.

A csak adatmezőket tartalmazó osztályokkal általában struktúrákat készítünk, azonban metódusok hozzáadásával a programozási munka ekkor is kényelmesebbé tehető. Struktúráknál további szempont a kis adatmennyiség (≤ 16 bájt), és az, hogy ezek az adatok lehetőleg ne változzanak túl gyakran.

A következő példában a `Pont` típusú struktúrákat valamint objektumokat tömbben tárolva síkbeli háromszögeket készítünk véletlen koordinátákkal:

```

public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {

```

```

Random rnd = new Random();

Pont[] sháromszög = new Pont[3]; // Pont struktúrák tömbje

for (int i = 0; i < sháromszög.Length; i++)
{
    sháromszög[i].xPoz = rnd.NextDouble() * 2014;
    sháromszög[i].yPoz = rnd.NextDouble() * 2014;
}
}

struct Pont
{
    public double xPoz;
    public double yPoz;
}

```

```

public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        Random rnd = new Random();

        Pont[] cháromszög = new Pont[3]; // hivatkozások tömbje

        for (int i = 0; i < cháromszög.Length; i++)
        {
            cháromszög[i] = new Pont(); // a Pont objektum létrehozása
            cháromszög[i].xPoz = rnd.NextDouble() * 2014;
            cháromszög[i].yPoz = rnd.NextDouble() * 2014;
        }
    }
}

```



```

    }

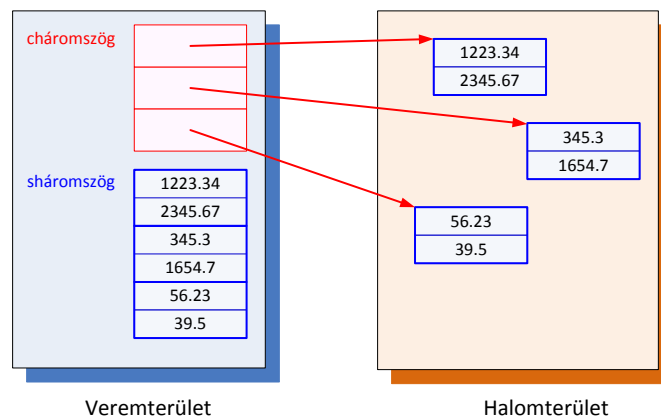
}

class Pont
{
    public double xPoz;

    public double yPoz;
}

```

Minden szónál szemléletesebb, ha megnézzük a kétféle megoldás során létrejövő tömbök elhelyezkedését a memóriában:

7.4 Az adatmezők inicializálása a konstruktorokban

Mint láttuk, az objektumok létrehozásakor kötelező, míg a struktúrák esetén opcionális a paraméter nélküli, inicializáló metódus, az alapértelmezett (*default*) konstruktor (*constructor*) meghívása. Ez a metódus alapértelmezés szerinti értékekkel (0, 0.0, **false**, **null** stb.) tölti fel az objektum/struktúra adatmezőit. Amennyiben valamely objektumtag rendelkezik kezdőértékkel, a fordító által készített alapértelmezett konstruktor nem nullázza a kezdőértékkel ellátott adatmezőket.

A túlterhelés mechanizmusát alkalmazva, különböző paraméterezésű konstruktorokkal láthatjuk el az osztályainkat és a struktúránkat. Konstruktorok készítésénél az alábbi szabályokat kell figyelembe vennünk:

- Nevének meg kell egyeznie az osztály/struktúra nevével.
- Nincs visszatérési típusa, a **void** sem használható.
- Egy osztály alapértelmezett konstruktorát csak akkor készíti el a fordító, ha nincs az osztálynak általunk definiált konstruktora.
- Ezzel szemben a struktúrák alapértelmezett konstruktora mindig létezik, így a struktúrákhoz nem készíthetünk *default* konstruktort.
- Ha a paraméterlistán a paraméterek neve megegyezik a mezőnevekkel, akkor a konstruktoron belül a **this** kulcsszó segítségével különböztetjük meg az osztály mezőit az azonos nevű paraméterektől.
- A konstruktorok egymást is hívhatják, ha a konstruktorfejben a kettőspont és **this** szó után zárójelek között felsoroljuk a hívási argumentumokat.
- A struktúrák konstruktoraiban minden adattagot (a **readonly** tagot is) kötelező inicializálni, míg az osztályok esetén az inicializálatlan adattagok lenullázódnak vagy megtartják a kezdőértéküket, amennyiben rendelkeznek ilyennel.

Az elmondottak alapján a *Pont* típusainkat paraméteres konstruktorokkal bővítjük:

```

class Pont
{
    public double xPoz ;
    public double yPoz ;

    public Pont() : this(0, 0) { }
    public Pont(double xy) : this(xy, xy) { }
    public Pont(double xPoz, double yPoz)
    {
        this.xPoz = xPoz;
        this.yPoz = yPoz;
    }
}

```

```

struct Pont
{
    public double xPoz;
    public double yPoz;

    public Pont(double xy) : this(xy, xy) { }
    public Pont(double xPoz, double yPoz)
    {
        this.xPoz = xPoz;
        this.yPoz = yPoz;
    }
}

```

A konstruktorok hívását az alábbi utasításokban alkalmazzuk:

```

{
    Pont cp1 = new Pont();           // (0,0)
    Pont cp2 = new Pont(7);          // (7,7)
    Pont cp3 = new Pont(12,23);      // 12,23
}

```

```

{
    Pont sp1 = new Pont();           // (0,0)
    Pont sp2 = new Pont(7);          // (7,7)
    Pont sp3 = new Pont(12, 23);     // 12,23
}

```

A programban bárhol használhatjuk a `new Pont(12,23)` formájú konstruktorhívásokat, amelyek osztályok esetén objektumok születésével és inicializálásával járnak, a kifejezések értéke pedig objektumreferencia. Struktúra esetében a konstruktorhívás kifejezés értéke egy struktúraérték.

7.5 További metódusok készítése

Általánosságban elmondhatjuk, hogy az osztályok (a struktúrák is) névvel ellátott mezőkben tárolt adatok, és névvel azonosított metódusok gyűjteménye, mely metódusok az adatokon végeznek műveleteket. A metódusok készítésével és hívásával kapcsolatos ismereteket a 6. fejezetben foglaltuk össze, most csak néhány gondolattal és példával bővítjük az elmondottakat.

A metódusok fontos jellemzője, hogy csak a működésükhöz szükséges adatok egy részét kapják meg paraméterként, mivel az adatok többsége az objektum adatmezőiben tárolódnak. A metódusok nevét az osztálynevekhez hasonlóan nagybetűvel kezdjük.

A metódusokat több szempont szerint is csoportosíthatjuk.

- konstruktorok – inicializáló metódusok,
- destruktork – az objektum megszűnése előtti pillanatokban meghívódó metódus (amit ritkán használunk),
- új értéket beállító – (gyakran a *Set* szóval kezdődik a nevük),
- értéklekérdező – (általában a *Get* szócska vezeti be a nevüket),
- az algoritmusok megvalósításához szükséges általános metódusok.

Az elérési (*Set/Get*) metódusokra azért van szükség, mivel az objektum-orientált elveknek megfelelően egy objektum adattagjaihoz nem engedünk közvetlen hozzáférést, így azokat **private** (vagy **protected**) kulcsszóval definiáljuk. Ezzel szemben a metódusok többségét nyilvánossá tesszük (**public**).

Az osztályok minden (nem statikus) metódusának van egy nem látható paramétere – a **this** objektumreferencia. Mivel egy adott osztály metódusait megosztva használják az osztály objektumai, a **this** paraméter mondja meg, hogy melyik példányhoz tartozó adatmezőkkel kell dolgoznia a metódusnak. Az egymásból hívott metódusok esetén a **this** automatikusan továbbadódik. (Megjegyezzük, hogy a **this** paraméter a struktúrák metódusaiban is elérhető.)

Mivel az osztályok és a struktúrák esetén teljesen megegyeznek az általános célú metódusok használatának szabályai, csak a *Pont* osztályt bővítjük metódusokkal:

```
class Pont
{
    // Adatmezők
    private double xPoz;
    private double yPoz;

    // Konstruktorkok
    public Pont() : this(0, 0) { }
    public Pont(double xy) : this(xy, xy) { }
    public Pont(double xPoz, double yPoz)
    {
        this.xPoz = xPoz;
        this.yPoz = yPoz;
    }

    // Elérési metódusok
    public double GetX()
    {
        return xPoz;
    }

    public double GetY()
    {
        return yPoz;
    }

    public void SetX(double x)
```

```

{
    xPoz = x;
}

public void SetY(double y)
{
    yPoz = y;
}

// Általános metódusok
public double Távolság(Pont p2)
{
    return Math.Sqrt(Math.Pow(xPoz - p2.xPoz, 2) + Math.Pow(yPoz - p2.yPoz, 2));
}

public void Elmozgat(double dx, double dy)
{
    xPoz += dx;
    yPoz += dy;
}
}

```

A *Pont* osztály használatát egy nyomógomb eseménykezelő metódusában mutatjuk be:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Pont p1 = new Pont(12, 23);
    Pont origo = new Pont(0, 0);
    p1.SetX(p1.GetX() / 4);
    p1.Elmozgat(0, -19);
    MessageBox.Show(p1.Távolság(origo).ToString());
}

```

7.6 Tulajdonságok és indexelők

A fenti példában ún. elérési metódusokat alkalmaztunk a **private** adatmezők kezelésére. Ez a megoldás teljes egészében megfelel az objektum-orientált felfogásnak, hisz az adatok csak ellenőrzött módon változhatnak meg. A C#-ban a tulajdonságok (*properties*) nyelvi szinten történő támogatásával, automatikussá vált az elérési metódusok létrehozása és hívása:

```
◀elérési előírás▶ típus Tulajdonságnév
{
    get
    {
        return adatmező;
    }

    set
    {
        adatmező = value;
    }
}
```

Amikor a tulajdonság nevére értékadást hajtunk végre, a fordító meghívja a **set** metódust, melynek **value** paraméterében átadja a beállítandó értéket. A tulajdonság értékének lekérdezésekor pedig a **get** metódus aktivizálódik. A **get** metódus elhagyásával ún. csak írható, míg a **set** elhagyásával csak olvasható tulajdonság készíthető. A tulajdonságok nevét a metódusokhoz hasonlóan nagybetűvel kezdjük.

A tulajdonságok bevezetésével az előző rész példaprogramja sokkal egyszerűbbé, olvashatóbbá válik:

```
class Pont
{
    // Adatmezők
    private double xPoz;
    private double yPoz;

    // Konstruktorok
    public Pont() : this(0, 0) { }
    public Pont(double xy) : this(xy, xy) { }
    public Pont(double xPoz, double yPoz)
    {
        this.xPoz = xPoz; this.yPoz = yPoz;
    }

    // Tulajdonságok
    public double X
    {
        get { return xPoz; }
        set { xPoz = value; }
    }
}
```



```

public double Y
{
    get { return yPoz; }
    set { yPoz = value; }
}

// Általános metódusok
public double Távolság(Pont p2)
{
    return Math.Sqrt(Math.Pow(xPoz - p2.xPoz, 2) + Math.Pow(yPoz - p2.yPoz, 2));
}

public void Elmozgat(double dx, double dy)
{
    xPoz += dx;
    yPoz += dy;
}
}

```

Az *Pont* osztály objektumának kezelését végző kódrészlet valóban sokkal érthetőbb lett:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Pont p1 = new Pont(12, 23);
    Pont origo = new Pont(0, 0);
    p1.X = p1.X / 4;    // vagy p1.X /= 4;
    p1.Elmozgat(0, -19);
    MessageBox.Show(p1.Távolság(origo).ToString());
}

```


A **C# 3.0** (Visual Studio 2008) változatában vezették be az **automatikusan implementált tulajdonságokat**. Ekkor a **private** adatmezők létrehozását és közvetlen elérését a fordítóra bízuk, valamint az osztály metódusaiból is ezekre a tulajdonságokra hivatkozunk. Az ilyen tulajdonságok definíciója:

◀*elérési előírás*> típus **Tulajdonságnév** { **get**; **set**; }

A **get** és a **set** kulcsszavak egyike itt is elhagyható. A megoldás hátránya, hogy elveszítjük az adatok ellenőrzésének, esetleges konverziójának lehetőségét, és az adatmezők közvetlen elérésének elvesztésével az osztály metódusai is lassabban működnek.

A megoldás nagy előnye, hogy az objektum-orientáltság előírásainak megtartása mellett, egyszerűbb lesz az osztályunk forráskódja, mint ahogy az a *Pont* osztály esetén látható. (A *Pont* osztály használatában nem indokolt semmilyen változtatás.)

```
class Pont
{
    // Konstruktorkok
    public Pont() : this(0, 0) { }
    public Pont(double xy) : this(xy, xy) { }
    public Pont(double xPoz, double yPoz)
    {
        X = xPoz; Y = yPoz;
    }

    // Automatikusan implementált tulajdonságok
    public double X { set; get; }
    public double Y { set; get; }

    // Általános metódusok
    public double Távolság(Pont p2)
    {
        return Math.Sqrt(Math.Pow(X - p2.X, 2) + Math.Pow(Y - p2.Y, 2));
    }
    public void Elmozgat(double dx, double dy)
    {
        X += dx;
        Y += dy;
    }
}
```


A C# nyelv további érdekes lehetősége az **indexelők** (*indexers*) használata, amikor az objektumokat a tömbökhöz hasonlóan indexeljük. Indexelők esetén index(ek) gyanánt tetszőleges típusú adatokat használhatunk:

```
◀elérési előírás▶ típus this[indexlista]
{
    get { }
    set { }
}
```

Egy osztályhoz több indexelőt is készíthetünk a **this** névvel, amennyiben az *indexlista* típusai különböznek egymástól (túlterhelés).

Bővítsük a *Pont* osztályt egy indexelővel, amely lehetővé teszi az x-koordináta 0, és az y-koordináta 1 indexszel való elérését! (Rossz indexérték esetén kiváltunk egy indexhatár-túllépés kivételt.) A teljes osztály helyett csak az előző alfejezet osztályába behelyezett indexelőt, valamint a használatát tartalmazó eseménykezelő metódust mutatjuk be.

```
class Pont
{
    // ...

    // Indexelő
    public double this[int n]
    {
        get
        {
            if (n == 0)
                return X;
            else if (n == 1)
                return Y;
            else
                throw new IndexOutOfRangeException();
        }
        set
        {
            if (n == 0)
                X = value;
            else if (n == 1)
                Y = value;
            else
                throw new IndexOutOfRangeException();
        }
    }
    // ...
}
```



```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{

```

```

Pont p1 = new Pont(12, 23);

Pont origo = new Pont(0, 0);

p1.X /= 4; // vagy p1.X /= 4;

p1.Elmozgat(0, -19);

p1[0] = p1[1] + 2;
p1[1] *= 2;

MessageBox.Show(p1.Távolság(origo).ToString());
}

```


7.7 Statikus osztálytagok

A **static** kulcsszóval olyan osztálytagokat készíthetünk, amelyek magához az osztályhoz tartoznak az objektumok helyett. (Az eddig bemutatott tagok közül csak a **const** konstansok, a paraméteres konstruktorok és az indexelők nem lehetnek statikusak. A **const** konstansok a **static** előírás nélkül is statikus tagjai az osztályoknak.) A statikus konstruktor kivételével a **static** tagok a szokásos elérési előírásokkal rendelkezhetnek.

Ha a **static** módosító az osztályfejben szerepel, akkor az osztály minden tagját statikusnak kell definiálni, és az ilyen osztályt nem lehet példányosítani. (Struktúrák esetén ez a megoldás nem használható.)

A statikus tagok eléréséhez a pont operátor bal oldalán a tagot tartalmazó osztály nevét kell megadnunk. Objektum-hivatkozások és struktúraváltozók neveivel a statikus tagok nem érthetők el!

A statikus metódusok (az ún. osztály szintű metódusok) nem rendelkeznek a **this** paraméterrel, így nem hivatkozhatnak az osztály nem statikus tagjaira.

A **static** elérésű adatmezők (az osztálymezők) az osztály betöltésekor, egyetlen példányban jönnek létre, így azokat az objektumok megosztva használják. A statikus adatmezők automatikus inicializálására statikus konstruktort készíthetünk, mely nem rendelkezik sem elérhetőséggel, sem típussal, sem paraméterekkel, neve pedig megegyezik az osztály nevével.

A statikus adattagok az osztályokban és a struktúrákban egyaránt kaphatnak kezdőértéket, azonban e nélkül nulla kezdőértékekkel mindig inicializálódnak.

A statikus tagokkal ellátott osztályokat gyakran használjuk a hagyományos programozási nyelvek globális függvényeit tartalmazó könyvtárak helyett, lásd a **Math** osztályt, továbbá jól használhatók globális változók tárolóhelyeként.

Az alábbi *Trigon* osztály *Sin()* és *Cos()* metódusai fokokkal és radiánokkal egyaránt működnek, amennyiben a hívás előtt beállítjuk a megfelelő *Mértékegység* tulajdonságot.

```

public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }
}

```

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double y = Trigon.Sin(Trigon.pi / 6);           // radiánban számol 
    Trigon.MértékEgység = Trigon.Egyseg.fok;        // innentől fokokban számol
    y = Trigon.Sin(30);
    Trigon.MértékEgység = Trigon.Egyseg.radián;     // innentől radiánban számol
    y = Trigon.Sin(Math.PI / 6);
}
}

static class Trigon 
{
    private static double fok2Rad;

    public enum Egyseg { fok, radián };

    public static Egyseg MértékEgység { get; set; }

    public static readonly double pi;

    // Statikus konstruktor

    static Trigon()
    {
        pi = Math.PI;
        fok2Rad = pi / 180;
        MértékEgység = Egyseg.radián;
    }

    public static double Sin(double x)
    {
        return Math.Sin(MértékEgység == Egyseg.radián ? x : fok2Rad * x);
    }

    public static double Cos(double x)
    {
        return Math.Cos(MértékEgység == Egyseg.radián ? x : fok2Rad * x);
    }
}

```

A .NET rendszer egy sor struktúrát biztosít a fejlesztők számára, amelyek nem statikus és statikus metódusokkal, tulajdonságokkal egyaránt rendelkeznek: **System.Drawing.Color**, **System.Drawing.Rectangle** stb. Gyakori megoldás, hogy ugyanaz a művelet - nem statikus metódus hívásával - elvégezhető a struktúra belső változóin, illetve statikus metódussal az azonos típusú külső struktúrák adatain.

Az alábbi *Pont* struktúra jól szemlélteti, hogy a távolságszámítás művelet elérhető a belső és egy külső pont, illetve két külső pont adatai között is. Ez utóbbi metódus statikusként definiált. Érdekességgént egy statikus számláló bevezetésével megtudhatjuk, hogy hány struktúrapéldány jött létre a paraméteres konstruktor hívásával.

```
public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        Pont pont1 = new Pont(6, 8);
        Pont pont2 = new Pont(3, 4);
        double távolság1 = pont1.Távolság(pont2);
        double távolság2 = Pont.Távolság(pont1, pont2);
        MessageBox.Show("" + távolság1 + ", " + távolság2);
        MessageBox.Show("Pontok száma: " + Pont.GetSzámláló());
    }
}

struct Pont
{
    public double X { set; get; }
    public double Y { set; get; }
    static public int számláló;

    public Pont(double xPoz, double yPoz) : this()
    {
        X = xPoz; Y = yPoz;
        számláló++;
    }
}
```

```

    }

    public double Távolság(Pont p2)
    {
        return Math.Sqrt(Math.Pow(X - p2.X, 2) + Math.Pow(Y - p2.Y, 2));
    }

    // Statikus metódusok
    static public double Távolság(Pont p1, Pont p2)
    {
        return Math.Sqrt(Math.Pow(p1.X - p2.X, 2) + Math.Pow(p1.Y - p2.Y, 2));
    }

    public static int GetSzámLáló()
    {
        return számláló;
    }
}

```


Egy struktúra konstruktorában csak akkor hivatkozhatunk tulajdonságra, illetve hívhatunk metódust, ha a struktúra adatterülete már teljes egészében inicializált. Ezt egyszerűen biztosíthatjuk, ha a konstruktorfejből megadjuk az alapértelmezett konstruktor hívását.

8. Objektum-orientált programozás

Az előző fejezetben megismerkedtünk az osztályok készítésének alapvető szabályaival, az adatok és a rajtuk végzendő műveletek egybeépítésével (*encapsulation*), valamint az adatrejtés (*data hiding*) eszközeivel. Áttekintettük, hogyan tudunk feladatokat egymástól független osztályokkal megoldani. Az objektum-orientált programozás adta lehetőségek azonban nem merülnek ki ebben.

A problémák objektum-orientált feldolgozása során általában egy új programépítési módszert, a származtatást (öröklés, *inheritance*) alkalmazzuk. A származtatás lehetővé teszi, hogy már meglévő osztályok adatait és műveleteit új megközelítésben alkalmazzuk, illetve a feladat igényeinek megfelelően módosítsuk, bővítsük azokat. A problémákat így nem egyetlen (nagy) osztállyal, hanem osztályok egymásra épülő rendszerével (hierarchiájával) oldjuk meg.

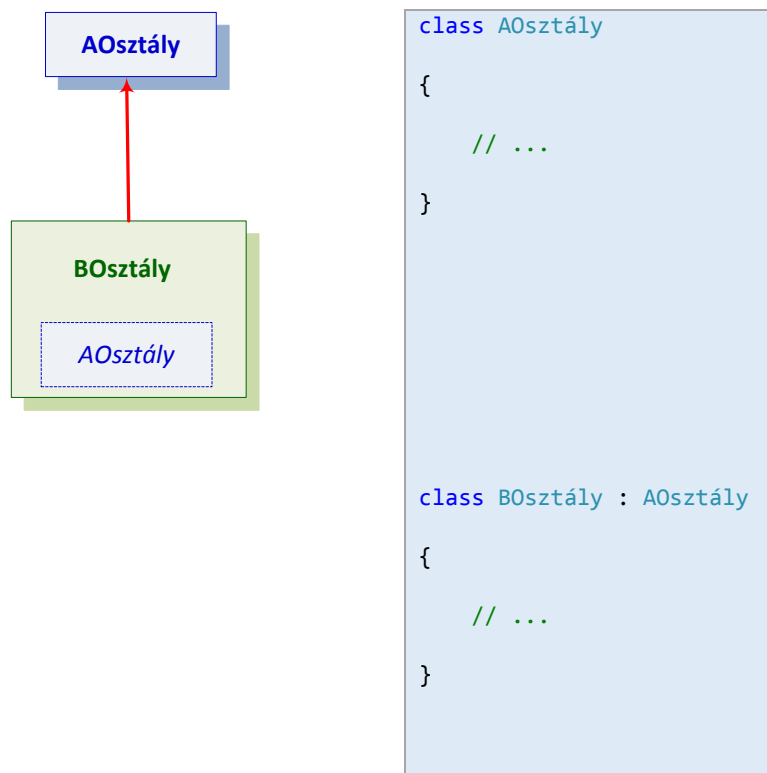
Az öröklés az objektum-orientált C# nyelv egyik legfontosabb sajátossága. Ez a mechanizmus lehetővé teszi, hogy meglévő osztályból kiindulva, új osztályt hozzunk létre (származtassunk). A származtatás során az új osztály öröklí a meglévő (ős)osztály nyilvános (**public**, **internal**) és védett (**protected**, **protected internal**) tagjait, amelyeket aztán az új osztály sajátjaként használhatunk. Azonban az új osztállyal bővíthetjük is a meglévő osztályt, új adatmezőket, tulajdonságokat és metódusokat definiálhatunk, illetve újraértelmezhetjük (lecserélhetjük) az öröklött, de működésükben elavult metódusokat (polimorfizmus, *polymorphism*).

A továbbiakban csak a **class** kulcsszóval létrehozott osztályokkal foglalkozunk, hiszen az értéktípusú struktúrák, legfeljebb objektum-alapú programépítést tesznek lehetővé.

8.1 Osztályok származtatása, öröklés

Az öröklés során a származtatott osztály (utódosztály) öröklí (megkapja) egy előzőleg definiált osztály adatmezőit és metódusait. Azt az osztályt, amelytől a származtatott osztály öröklő, alaposztálynak (ősosztály) nevezzük. A származtatott osztály szintén lehet további osztályok alaposztálya, lehetővé téve ezzel osztályhierarchia kialakítását.

Az alábbi példában az *AOsztály* az őosztály, a *BOsztály* pedig a származtatott osztály, amely teljes egészében magában foglalja az *AOsztály*t.

A származtatott osztály az alaposztály minden tagját öröklí, azonban az alaposztályból csak a **public** (**internal**) és **protected** (védett) (**protected internal**) tagokat éri el sajátjaként.

A védett (**protected**) elérés kettős viselkedést takar. Privát hozzáférést jelent az adott osztály felhasználójának, aki objektumokat hoz létre vele, azonban nyilvános elérést biztosít az osztály továbbfejlesztőjének, aki új osztályt származtat belőle. A metódusokat általában **public** vagy **protected** hozzáféréssel adjuk meg, míg az adatmezők esetén a **protected** vagy a **private** elérést alkalmazzuk. (A privát hozzáféréssel a származtatott osztály metódusai előtt is elrejtjük a tagokat.) A származtatott osztályban az öröklött tagokat új adatmezőkkel és metódusokkal is kiegészíthetjük.

A származtatás általános formájában a származtatott utódosztály neve után kettősponttal elválasztva az ősoztály (alaposztály) azonosítója következik:

```
<elérési előírás> class UtódOsztály : ŐsOsztály
{
    // az osztály törzse
}
```

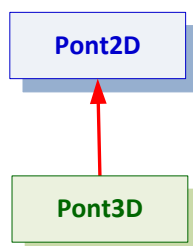
A .NET rendszerben minden osztály rendelkezik közvetlen őssel, még akkor is, ha ezt nem adjuk meg programunkban. Ez a közös ős a **System.Object** (**object**) osztály, amely egy sor hasznos metódust (**ToString()**, **Equals()**, **GetType()**, ...) biztosít az osztályoknak:

```
class AOsztály : System.Object // vagy object
{
    // ...
}

class BOsztály : AOsztály
{
    // ...
}
```

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az alaposztálybeli elérhetőségüktől függetlenül a konstruktorok **nem öröklődnek**. !

Az alábbi – síkbeli és térbeli pontokat definiáló – példában bemutatjuk a származtatás alkalmazását. A kialakított osztály-hierarchia igen egyszerű (a piros nyíl a közvetlen alaposztályra mutat):


```
class Pont2D
{
    protected double xPoz;
    protected double yPoz;
}
```

```

public Pont2D() : this(0, 0) { }

public Pont2D(Pont2D p)
{
    xPoz = p.xPoz;
    yPoz = p.yPoz;
}

public Pont2D(double x, double y)
{
    xPoz = x;
    yPoz = y;
}

public double Távolság(Pont2D p2)
{
    return Math.Sqrt(Math.Pow(xPoz - p2.xPoz, 2) + Math.Pow(yPoz - p2.yPoz, 2));
}

public void Elmozgat(double dx, double dy)
{
    xPoz += dx;
    yPoz += dy;
}

public string Lekérdez2D()
{
    return "(" + xPoz + ", " + yPoz + ")";
}
}

class Pont3D : Pont2D
{
    protected double zPoz;

```



```

public Pont3D() : this(0, 0, 0) { }

public Pont3D(Pont3D p) : base()
{
    xPoz = p.xPoz;
    yPoz = p.yPoz;
    zPoz = p.zPoz;
}

public Pont3D(double x, double y, double z) : base(x, y)
{
    zPoz = z;
}

public double Távolság(Pont3D p2)
{
    return Math.Sqrt(Math.Pow(xPoz - p2.xPoz, 2) + Math.Pow(yPoz - p2.yPoz, 2)
        + Math.Pow(zPoz - p2.zPoz, 2));
}

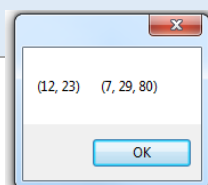
public void Elmozgat(double dx, double dy, double dz)
{
    Elmozgat(dx, dy);
    zPoz += dz;
}

public string Lekérdez3D()
{
    return "(" + xPoz + ", " + yPoz + ", " + zPoz + ")";
}
}

```

Az osztályok felhasználását egy eseménykezelő metódusban mutatjuk be:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
```



```

{

    Pont2D p1 = new Pont2D(12,23);

    Pont2D p2 = new Pont2D (p1);

    Pont2D p3 = new Pont2D();

    Pont3D q1 = new Pont3D(7,29,80);

    Pont3D q2 = new Pont3D (q1);

    Pont3D q3 = new Pont3D();

    MessageBox.Show(p1.Lekérdez2D() + "\t" + q1.Lekérdez3D());

    p2.Elmozgat(-2, 7);

    q2.Elmozgat(1, 2, 3);

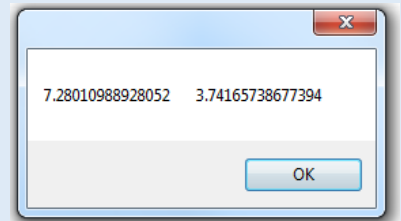
    double d1 = p2.Távolság(p1);

    double d2 = q2.Távolság(q1);

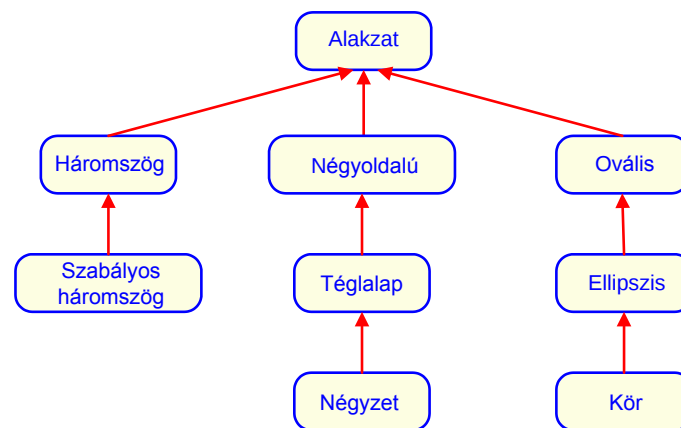
    MessageBox.Show("" + d1 + "\t" + d2);

}

```


A C# nyelv közvetlenül csak egyetlen osztálytól való származtatást, azaz az egyszeres öröklést (*single inheritance*) támogatja. Egyszeres öröklés során valamely osztálynak legfeljebb egy közvetlen őse, és tetszőleges számú utódja lehet. Az öröklés több lépésben való alkalmazásával igazi fastruktúra (osztály-hierarchia) alakítható ki.

8.1.1 Az alaposztály inicializálása és az öröklött tagok elérése

Amikor egy osztályt egy másik osztálytól származtatunk, akkor az utód osztályból a **base** referenciával mindig hivatkozhatunk a közvetlen őse elérhető tagjaira. (Emlékeztetőül, a **this** hivatkozás az aktuális objektumpéldányt jelöli). A **base** hivatkozást ritkán használjuk, hiszen az öröklés során, a védett és a nyilvános tagok az utód osztály saját tagjai lesznek.

A **base** hivatkozás fontos alkalmazási területe a közvetlen őse konstruktorának hívása az utód konstruktorából, például:

```

class A
{

```

```

public A() { }

public A(int a) { }
}

class B : A
{
    public B() : base() { }    // mint: public B() { }
    public B(int a, int b) : base(a) { }
}

```

Ha a konstruktorfejben nem szerepel a *base(argumentumok)* hívás, akkor a fordító beszúr oda egy *base()* hivatkozást, ami aktivizálja az őosztály paraméter nélküli konstruktorát, amennyiben az létezik.

A származtatott osztályban deklarált tagok elfedhetik a közvetlen őstől örökölt azonos nevű tagokat. Ekkor a **base** hivatkozás segítségével érhetjük el az elfedett (*hided*) adatmezőket, tulajdonságokat, illetve hívhatjuk az ős nem látható metódusait (**base.a**, **base.Kiir()**).

```

class A
{
    protected int a;

    public A() { }

    public A(int a) { }

    public string Kiir() { return "" + a; }
}

class B : A
{
    protected int a;

    public B() : base() { }    // mint: public B() { }

    public B(int a, int b) : base(a) { }

    public int Szamol() { return base.a * a; }

    public new string Kiir() { return base.Kiir() + "\t" + a; }
}

```


Metódusok elfedésekor a fordító figyelmeztet, és javasolja a **new** módosító használatát, amivel megerősíthetjük, hogy tudatosan alkalmazzuk ezt a megoldást, mint a *B* osztály *Kiir()* metódusa esetén.

8.2.Többalakúság (polimorfizmus)

A polimorfizmus (polymorphism) megmondja, hogy az C# fordítója, illetve a futtató rendszer miként kezeli az azonos nevű műveleteket (metódusokat) egy osztályon belül, illetve az osztályhierarchiában. Kétféle többalakúságot különböztetünk meg:

- Ha ugyanban az osztályban több metódust deklarálunk azonos névvel, azonban különböző paraméterlistával **futás idejű (compile time) polimorfizmust** valósítunk meg. Ennek további nevei a **korai vagy statikus kötés (early binding)**, illetve a **túlterhelés (overloading)**, amikor a hivatkozásokat az aktuális osztály elemeivel oldja fel a fordító. (A korai kötés működésére a 6.3. és a 8.1 fejezetekben láthatunk példákat.)
- Amikor az osztályhierarchia különböző szintjein deklarálunk azonos nevű és azonos paraméterezésű metódusokat, lehetőségünk adódik a **futás idejű (run time) polimorfizmus** alkalmazására. Ennek is több elnevezése használatos: **késői vagy dinamikus kötés (late binding)**, illetve **felülbírálát (overriding)**.

Mivel öröklés során gyakran specializáljuk az leszármazott osztályt, szükséges lehet, hogy bizonyos örökölt műveletek másképp működjenek. A futás idejű polimorfizmusnak köszönhetően egy objektum attól függően, hogy az osztály-hierarchia mely szintjén lévő osztály példánya, ugyanarra az üzenetre másképp reagálhat. Az pedig, hogy az üzenet hatására melyik metódus hívódik meg az öröklési láncból, csak a program futása közben derül ki.

8.2.1 Virtuális öröklés

Korábban már láttuk, hogy az öröklés során a leszármazott osztály örökli az őse minden adatát és műveleteit. Ezek az öröklött metódusok minden további nélkül használhatók a származtatott osztály objektumaival is, hiszen azok magukban foglalják az őseit.

Példaként tekintsük a különböző alakzatok területét számító osztályok hierarchiáját! A hierarchia mindhárom szintjén deklaráljuk a területszámító metódust.

```
public class Alakzat
{
    protected double sugár;

    public Alakzat(double r) { sugár = r; }

    public double Terület()
    {
        return 0;
    }

    public double R { set { sugár = value; } }
}

public class Kör : Alakzat
{
    public Kör(double r) : base(r) { }

    public new double Terület()
    {
        return Math.PI * sugár * sugár;
    }
}
```

```
}

public class Gömb : Kör
{
    public Gömb(double r) : base(r) { }

    public new double Terület()
    {
        return 4 * base.Terület();
    }
}
```

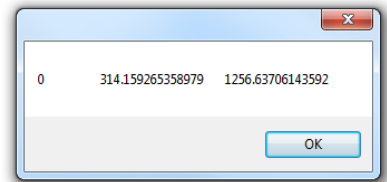
Egyetlen *Gömb* típusú objektumot hozunk létre, amelyre aztán *Alakzat* és *Kör* típusú referenciákkal is hivatkozunk. A felhasználás bemutató kódrészletből látszik, hogy mindig az adott hivatkozásnak megfelelő területszámító metódus fut le, amit a korai kötés következménye.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Gömb g = new Gömb(10);

    Kör k = g;

    Alakzat a = g;

    MessageBox.Show("" + a.Terület() + "\t" + k.Terület() + "\t" + g.Terület());
}
```


Mivel a *g* objektum egy gömb, azt szeretnénk elérni, hogy mindhárom esetben a gömbnek megfelelő számítás hajtódjon végre. Ehhez az *Alakzat* osztály *Terület()* metódusát virtuálissá kell tennünk a **virtual** módosítóval, továbbá a *Kör* és a *Gömb* osztályok *Terület()* metódusait pedig felül kell bírálunk az **override** módosítóval. Ezekkel a lépésekkel hagyjuk érvényesülni a késő kötet.

```
public class Alakzat
{
    protected double sugár;

    public Alakzat(double r) { sugár = r; }

    public virtual double Terület() 
    {
        return 0;
    }

    public double R { set { sugár = value; } }
}

public class Kör : Alakzat
{
    public Kör(double r) : base(r) { }

    public override double Terület() 
    {
        return Math.PI * sugár * sugár;
    }
}

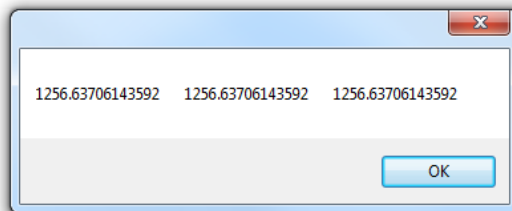
public class Gömb : Kör
{
    public Gömb(double r) : base(r) { }
}
```

```

public override double Terület()
{
    return 4 * base.Terület();
}
}

```

Az üzenetkezelőben semmit sem változtatunk, mégis a várt eredményt kapjuk:

(Megjegyezzük, hogy a **base.Terület()** hivatkozás esetén továbbra is a korai kötés érvényesül.)

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a dinamikus kötés segítségével az örökölt metódusokat újakkal helyettesíthetjük, függetlenül attól, hogy milyen őssztály referenciával is hivatkozunk az objektumra. A lecserélhetőséget az ősből a **virtual** (virtuális) módosítóval kell jeleznünk, míg a csere az utódban az **override** (hatástalanít) módosító hatására megy végbe. A polimorfizmus működéséhez elengedhetetlen, hogy a virtuális metódus és a cserélő metódus fejléce teljesen azonos legyen.

Nézzünk most egy olyan alkalmazását az Alakzat, Kör és Gömb osztályoknak, ahol a helyes működés egyetlen feltétele a késői kötés! Tömbben szeretnénk tárolni a különböző típusú alakzatok objektumhivatkozásait, majd a tömb bejárásával szeretnénk megjeleníteni az egyes alakzatok területét (például egy CAD rendszer modelljének tárolásakor). A tömb elemeinek a közös őstípusával kell deklarálnunk, hiszen így mindhárom típusú objektumra hivatkozhatnak az elemek:

Csak a nyomógomb eseménykezelőjének tartalmát kell a feladat megoldásához megváltoztatnunk:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Alakzat[] modell = new Alakzat[3];

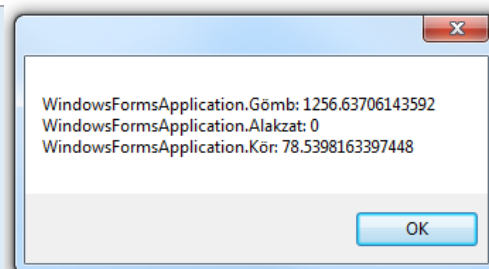
    modell[0] = new Gömb(10);
    modell[1] = new Alakzat(23);
    modell[2] = new Kör(5);

    string s = string.Empty;

    foreach (Alakzat elem in modell)
    {
        s += elem.ToString() + ": " + elem.Terület() + "\n";
    }

    MessageBox.Show(s);
}

```


8.2.2. Absztrakt metódusok és osztályok

Az objektum-orientált fejlesztés során olyan osztályokat is kialakíthatunk, melyeket csak továbbfejlesztésre, származtatásra lehet használni, és vele objektumpéldány nem készíthető, azonban objektum-referencia igen. (Ilyen lehet például az előző rész *Alakzat* osztálya.) Ehhez egyszerűen az **abstract** módosítót kell az osztályfejben elhelyezni, és az osztály absztrakttá válik.

Az absztrakt osztályok további jellegzetessége, hogy bizonyos műveletek (metódusok), amelyek szükségesek az osztály működéséhez általában nincsenek kidolgozva – a fejsorukat pontosvessző zárja és hiányzik a törzsük. Az ilyen metódusok fejsorában szintén az **abstract** kulcsszót kell alkalmazni (a **virtual** helyett). Az absztrakt metódusokat az utódosztályban meg kell valósítanunk, hisz ellenkező esetben az is absztrakttá válik. A megvalósító metódusokat **override** módosítóval kell ellátnunk.

Ha egy osztályban definiáltunk absztrakt metódust, akkor ezt az osztályfejben is jelezni kell az **abstract** módosítóval. Az absztrakt osztályban természetesen védett (belső és nyilvános) elérésű adatmezőket is elhelyezhetünk. Privát hozzáférésű adatmezők is szerepelhetnek benne, hiszen nem szükséges, hogy az **abstract** osztály minden metódusa absztrakt legyen.

Nézzük, hogyan tehető absztrakttá az előző példa *Alakzat* osztálya! Az átalakításokat követően a **new Alakzat(5)** kifejezések többé már nem használhatók.

```
public abstract class Alakzat
{
    protected double sugár;

    public Alakzat(double r) { sugár = r; }

    public abstract double Terület();

    public double R { set { sugár = value; } }
}
```

8.2.3 Az öröklési lánc lezárása

Valamely osztály fejlécében a **sealed** (lepecsételt) módosítót megadva, megakadályozhatjuk, hogy abból az osztályból új osztályt lehessen származtatni:

```
sealed class LezártOsztály
{
    //...
}
```

Megjegyezzük, hogy a struktúrák alapértelmezés szerint **sealed** osztályok.

A **sealed** módosító másik alkalmazásával megakadályozhatjuk egy felülbírált (**override**) metódus további felülbírlását az öröklési láncban. Amennyiben a fenti példában a **sealed** módosítót szerepeltetjük a *Kör* osztály *Terület()* metódusánál az **override** mellett, a *Gömb* osztály *Terület()* metódusa többé nem lehet felülbírált.

8.3 Interfészek (interface)

Mint említettük a C# nyelv az egyszeres öröklést támogatja, vagyis minden osztálynak pontosan egy közvetlen őse lehet. A C# nyelv fejlesztői a többszörös öröklés bizonyos hiányzó lehetőségeinek pótlására, lehetővé tették egy sokkal egyszerűbb és biztonságosabb megoldás, az interfészek (**interface**) használatát.

Az interfész egy előíráshalmaz. Amelyik osztály vagy struktúra megvalósítja azt, annak meg kell felelnie az előírásoknak. Az interfész deklarálhat metódusokat, tulajdonságokat, indexelőket és eseményeket, de azokat nem valósítja meg. Nem tartalmazhat azonban adatokat, még konstansokat sem. Egy interfésznek több más interfész is lehet őse, valamely osztály illetve struktúra pedig több interfészt is megvalósíthat.

Az interfész deklarációja sokban emlékeztet az osztályra, azonban csak nyilvános absztrakt metódusokat, tulajdonságokat, indexelőket és eseményeket tartalmazhat. Az **abstract** szó használata nem kötelező, hisz maga az interfész, illetve annak minden metódusa hallgatólagosan absztrakt. Az interfészek nevét általában nagy *I* betűvel kezdjük:

```
interface InterfészNév
{
    típus metódus1(paraméterlista1);
    típus metódus2(paraméterlista2);
    // ...
}
```

Az interfészeket az osztálydefiníciókban az alaposztállyal együtt, illetve az ősosztály nélkül egyaránt megadhatjuk:

```
class Osztály : AlapOsztály, Interfész1, Interfész2,...
{
    // az Osztály tagjai
}

class Osztály : Interfész1, Interfész2,...
{
    // az Osztály tagjai
}
```

Példaként alakítsuk át az előző alfejezet alakzatok területét számító példájában az *Alakzat* osztályt *IAlakzat* interfésszé, amely kötelezővé teszi a *Terület()* metódus és az csak írható *R* tulajdonság megvalósítását!

```
public interface IAlakzat 
{
    double Terület();

    double R { set; }
}

public class Kör : IAlakzat 
{
    protected double sugár;

    public Kör(double r) { sugár = r; }

    public virtual double Terület()
    {
```

```

        return Math.PI * sugár * sugár;
    }

    public double R { set { sugár = value; } }
}

public class Gömb : Kör
{
    public Gömb(double r) : base(r) { }

    public override double Terület()
    {
        return 4 * base.Terület();
    }
}

```

A felhasználást bemutató programrész is módosul, mivel az interfész segítségével fogjuk csokorba az alakzatokat. Minden olyan alakzat hivatkozása eltárolható a *modell* tömbben, amely megvalósítja az *IAlakzat* interfész előírásait.

```

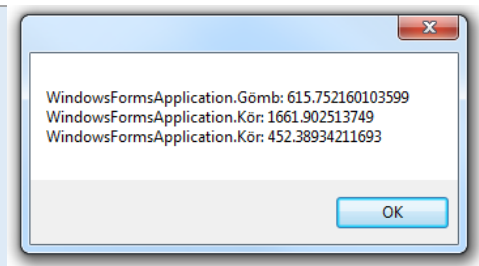
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    IAlakzat[] modell = new IAlakzat[3];
    modell[0] = new Gömb(7);
    modell[1] = new Kör(23);
    modell[2] = new Kör(12);

    string s = string.Empty;

    foreach (IAlakzat elem in modell)
        s += elem.ToString() + ": " + elem.Terület() + "\n";

    MessageBox.Show(s);
}

```


F1. Bevezetés az objektum-orientált programozásba

Az objektum-orientált programozás (OOP) olyan modern programozási módszertan (paradigma), amely a program egészét egyedi jellemzőkkel rendelkező, önmagukban is működőképes, zárt programegységek (objektumok) halmazából építi fel. Az objektum-orientált programozás a klasszikus strukturált programozásnál jóval hatékonyabb megoldást nyújt a legtöbb problémára, és az absztrakt műveletvégző objektumok kialakításának és újrafelhasználásának támogatásával nagymértékben tudja csökkenteni a szoftverek fejlesztéséhez szükséges időt.

Ez az anyag valóban csak egy bevezetés, és nem tér ki az OOP speciális megoldásaira. A Hallgatóra bízunk a téma folytatását, hiszen még meg kell ismerkednie az objektum-orientált C# nyelv egyik legfőbb sajátosságával, az **örökléssel**. Ez a mechanizmus lehetővé teszi, hogy meglévő osztályokból kiindulva, új osztályt hozzunk létre (származtassunk). Ugyancsak önálló feldolgozásra vár az öröklés során megvalósított **többalakúság (polimorfizmus)**, mely segítségével az öröklött, de elavult tagfüggvények lecserélhetők a származtatás során.

F1.1 Bevezetés az objektum-orientált világba

Az objektum-orientált programozás a „dolgozat” („objektumokat”) és köztük fennálló kölcsönhatásokat használja alkalmazások és számítógépes programok tervezéséhez. Ez a módszertan olyan megoldásokat foglal magában, mint a bezárás (*encapsulation*), a modularitás (*modularity*), a többalakúság (*polymorphism*) valamint az öröklés (*inheritance*).

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az OOP nyelvek általában csak eszközöket és támogatást nyújtanak az objektum-orientáltság elveinek megvalósításához.

F1.2 Alapelemek

Először ismerkedjünk meg az objektum-orientált témakör alapelemeivel! A megértéshez nem szükséges mély programozási ismeretek megléte.

Osztály (class)

Az osztály (*class*) meghatározza egy dolog (objektum) elvont leírását, beleértve a dolog jellemvonásait (attribútumok, mezők, tulajdonságok) és a dolog viselkedését (amit a dolog meg tud tenni, metódusok (módszerek), műveletek, funkciók).

Azt mondhatjuk, hogy az osztály egy tervrajz, amely leírja valaminek a természetét. Például, egy **Teherautó** osztálynak tartalmazni kell a teherautók közös jellemzőit (*gyártó, motor, fékrendszer, maximális terhelés* stb.), valamint a *fékezés, a balra fordulás* stb. képességeket (viselkedés).

Osztályok önmagukban biztosítják a modularitást és a strukturáltságot az objektum-orientált számítógépes programok számára. Az osztálynak értelmezhetőnek kell lennie a probléma területén jártas, nem programozó emberek számára is, vagyis az osztály jellemzőinek „beszédeseznek” kell lenniük. Az osztály kódjának viszonylag önállónak kell lennie (bezárás – *encapsulation*). Az osztály beépített tulajdonságait és metódusait egyaránt az osztály tagjainak nevezzük (A C# nyelvben az adatmező, a tulajdonság, illetve a metódus kifejezéseket használjuk).

Objektum (object)

Az objektum az osztály megvalósítása (mintapéldája). A **Teherautó** osztály segítségével minden lehetséges teherautót megadhatunk, a tulajdonságok és a viselkedési formák felsorolásával. Például, a **Teherautó** osztály rendelkezik *fékrendszerrel*, azonban az **énAutóm** (objektum) *fékrendszere elektronikus vezérlésű (EBS)* vagy egyszerű légfékes is lehet.

Példány (instance)

Az objektum szinonimájaként az osztály egy adott példányáról is szokás beszélni. A példány alatt a futásidőben létrejövő aktuális objektumot értjük. Így elmondhatjuk, hogy az **énAutóm** a **Teherautó** osztály egy példánya. Az aktuális objektum tulajdonságértékeinek halmazát az objektum állapotának (*state*) nevezzük. Ezáltal minden objektumot az osztályban definiált állapot és viselkedés jellemez.

Metódus (method)

Metódusok felelősek az objektumok képességeiért. A beszélt nyelvben az igét hívhatjuk metódusoknak. Mivel az *énAutóm* egy *Teherautó*, rendelkezik a fékezés képességével, így a *Fékez()* ez *énAutóm* metódusainak egyike. Természetesen további metódusai is lehetnek, mint például az *Indít()*, a *GáztAd()*, a *BalraFordul()* vagy a *JobbraFordul()*. A programon belül egy metódus használata általában csak egy adott objektumra van hatással. Bár minden teherautó tud fékezni, a *Fékez()* metódus aktiválásával (hívásával) csak egy adott járművet szeretnénk lassítani.

A hagyományos autókban a *sebességfokozatot* (ami a kocsi egy jellemzője, adata) közvetlenül állítjuk be, a sebességváltó felhasználásával. Ez azonban magában hordozza annak lehetőségét, hogy rosszul váltva tönkretesszük a sebességváltó fogaskerekeit. Ehelyett elektronikus sebességváltást alkalmazva, az autó ellenőrzöttén a megfelelő sebességfokozattal fog haladni.

Az *ESebesség* egy olyan viselkedés (metódus), ami a *sebességfokozat* beállítását biztonságossá teszi. Bizonyos nyelvekben az ilyen jellegű megoldásokat tulajdonságnak (*property*) hívjuk, és az adatmezőkhöz hasonlóan használjuk.

Üzenetküldés (message passing)

Az üzenetküldés az a folyamat, amelynek során egy objektum adatokat küld egy másik objektumnak, vagy "megkéri" a másik objektumot valamely metódusának végrehajtására. Az üzenetküldés szerepét jobban megértjük, ha egy teherautó szimulációjára gondolunk. Ebben egy *sofőr* objektum a „fékezz” üzenet küldésével aktiválhatja az *énAutóm* *Fékez()* metódusát, lefékezve ezzel a járművet. Az üzenetküldés szintaxisa igen eltérő a különböző programozási nyelvekben. C# nyelven a kódszintű üzenetküldést a metódushívás valósítja meg.

F1.2 Alapvető elvek

Egy rendszer, egy programnyelv objektum-orientáltságát az alábbi elvek támogatásával lehet mérni. Amennyiben csak néhány elv valósul meg, *objektum-alapú* rendszerről beszélünk, míg mind a négy elv támogatása az *objektum-orientált* rendszerek sajátja.

Bezárás, adatrejtés (encapsulation, data hiding)

A fentiekben láttuk, hogy az osztályok alapvetően jellemzőkből (állapot) és metódusokból (viselkedés) épülnek fel. Azonban az objektumok állapotát és viselkedését két csoportba osztjuk. Lehetnek olyan jellemzők és metódusok, melyeket elfedünk más objektumok elől, mintegy belső, privát (*private*, védett - *protected*) állapotot és viselkedést létrehozva. Másokat azonban nyilvánossá (*public*) teszünk. Az OOP alapelveinek megfelelően az állapotjellemzőket privát eléréssel kell megadnunk, míg a metódusok többsége nyilvános lehet. Szükség esetén a privát jellemzők ellenőrzött elérésére nyilvános elérési metódusokat, C# nyelven tulajdonságokat (*properties*) készíthetünk.

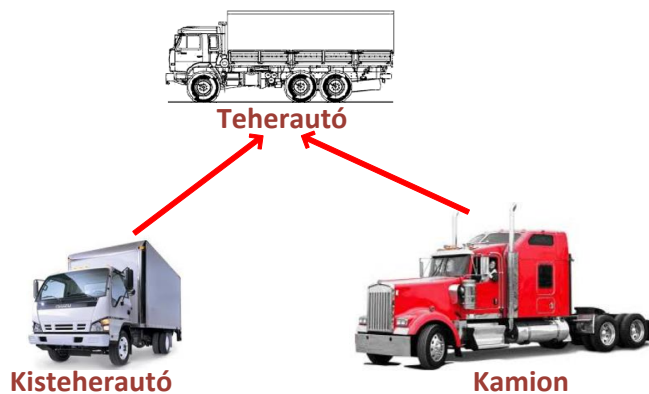
Általában is elmondhatjuk, hogy egy objektum belső világának ismeretére nincs szüksége annak az objektumnak, amelyik üzenetet küld. Például, a *Teherautó* rendelkezik a *Fékez()* metódussal, amely pontosan definiálja, miként megy végbe a fékezés. Az *énAutóm* vezetőjének azonban nem kell ismernie, hogyan is fékez a kocsi.

Minden objektum egy jól meghatározott interfészt biztosít a külvilág számára, amely megadja, hogy kívülről mi érhető el az objektumból. Az interfész rögzítésével az objektumot használó, ügyfél alkalmazások számára semmilyen problémát sem jelent az osztály belső világának jövőbeni megváltoztatása. Így például egy interfészen keresztül biztosíthatjuk, hogy pótkocsikat csak a *Kamion* osztály objektumaihoz kapcsoljunk.

Öröklés (inheritance)

Öröklés során egy osztály specializált változatait hozzuk létre, amelyek öröklik a szülőosztály (alaposztály) jellemzőit és viselkedését, majd pedig sajátként használják azokat. Az így keletkező osztályokat szokás alosztályoknak (*subclass*), vagy származtatott (*derived*) osztályoknak hívni.

Például, a *Teherautó* osztályból származtathatjuk a *Kisteherautó* és a *Kamion* alosztályokat. Az *énAutóm* ezentúl legyen a *Kamion* osztály példánya! Tegyük fel továbbá, hogy a *Teherautó* osztály definiálja a *Fékez()* metódust és az *fékrendszer* tulajdonságot! Minden ebből származtatott osztály (*Kisteherautó* és a *Kamion*) örökli ezeket a tagokat, így a programozónak csak egyszer kell megírnia a hozzájuk tartozó kódot.

Az öröklés menete

Az alosztályok meg is változtathatják az öröklött tulajdonságokat. Például, a *Kisteherautó* osztály előírhatja, hogy a *maximális terhelése* 20 tonna. A *Kamion* alosztály pedig az EBS fékezést teheti alapértelmezetté a *Fékez()* metódusa számára.

A származtatott osztályokat új tagokkal is bővíthetjük. A *Kamion* osztályhoz adhatunk egy *Navigál()* metódust. Az elmondottak alapján egy adott *Kamion* példány *Fékez()* metódusa EBS alapú fékezést alkalmaz, annak ellenére, hogy a *Teherautó* osztálytól egy hagyományos *Fékez()* metódust örökölt; valamint rendelkezik egy új *Navigál()* metódussal, ami azonban nem található meg a *Kisteherautó* osztályban.

Az öröklés valójában „egy” (*is-a*) kapcsolat: az *énAutóm* egy *Kamion*, a *Kamion* pedig egy *Teherautó*. Így az *énAutóm* egyaránt rendelkezik a *Kamion* és a *Teherautó* metódusaival.

A fentiekben mindkét származtatott osztálynak pontosan egy közvetlen szülő ősosztálya volt, a *Teherautó*. Ezt, a C# által is támogatott öröklési módot egyszeres öröklésnek (*single inheritance*) nevezzük.

Absztrakció (*abstraction*)

Az elvonatkoztatás a probléma megfelelő osztályokkal való modellezésével egyszerűsíti az összetett valóságot, valamint a probléma - adott szempontból - legmegfelelőbb öröklési szintjén fejt ki hatását. Például, az *énAutóm* az esetek nagy többségében *Teherautó*ként kezelhető, azonban lehet *Kamion* is, ha szükségünk van a *Kamion* specifikus jellemzőkre és viselkedésre, de tekinthetünk rá *Jármű*ként is, ha egy flotta elemeként vesszük számba. (A *Jármű* a példában a *Teherautó* szülő osztálya.)

Az absztrakcióhoz a kompozíción keresztül is eljuthatunk. Például, egy *Autó* osztálynak tartalmaznia kell egy *motor*, *sebességváltó*, *kormánymű* és egy sor más komponenst. Ahhoz, hogy egy *Autó*t felépítsünk, nem kell tudnunk, hogyan működnek a különböző komponensek, csak azt kell ismernünk, miként kapcsolódhatnak hozzájuk (interfész). Az interfész megmondja, miként küldhetünk nekik, illetve fogadhatunk tőlük üzenetet, valamint információt ad arról, hogy az osztályt alkotó komponensek milyen kölcsönhatásban vannak egymással.

Interfészek (*interface*) alkalmazása

A járműiparban törvényi előírások határozzák meg azokat a képességeket, amelyekkel a járműveknek rendelkezniük kell a biztonságos közlekedés érdekében. Azok a járművek, amelyek megvalósítják ezeket az előírásokat, viselkedési formákat (metódusokat), biztonságosnak nevezhetők. Természetesen a régebbi gyártású autók nem rendelkeznek ezekkel a képességekkel. A törvény nem szól arról, hogy miként kell megvalósítani az előírásokat, ezt teljes mértékben a gyártókra bízta.

Az objektum-orientált fejlesztés során az interfészekkel adhatunk egy adott osztályhoz ilyen előírásokat. Mint láttuk, egy osztálynak pontosan egy ősosztálya lehet, azonban tetszőleges számú interfészt megvalósíthat.

Példaként tekintsük a *BiztonságosJármű* interfészt, amely két képesség előírását tartalmazza, az *ABS* (blokkolásgátló) és az *ESP* (elektronikus menet-stabilizátor) rendszereket. Amennyiben ezek az előírások csak a kamionokra vonatkoznak, a fenti öröklési fa *Kamion* szintjén kell azokat megvalósítani.

Polimorfizmus (*polymorphism*)

A polimorfizmus lehetővé teszi, hogy az öröklés során bizonyos (elavult) viselkedési formákat (metódusokat) a származtatott osztályban új tartalommal valósítsunk meg, és az új, lecserélt metódusokat a szülő osztály tagjaiként kezeljük.

Példaként tegyük fel, hogy a *Teherautó* és a *Kerekpár* osztályok öröklik a *Jármű* osztály *Gyorsít()* metódusát. A *Teherautó* esetén a *Gyorsít()* parancs a *GáztAd()* műveletet jelenti, míg *Kerekpár* esetén a *Pedáloz()* metódus hívását. Ahhoz, hogy a gyorsítás helyesen működjön, a származtatott osztályok *Gyorsít()* metódusával felül kell bírálunk (override) a *Jármű* osztálytól örökölt *Gyorsít()* metódust. Ez a felülbíráló polimorfizmus.

A legtöbb OOP nyelv a parametrikus polimorfizmust is támogatja, ahol a metódusokat típusoktól független módon, mintegy mintaként készítjük el a fordító számára. A C# nyelven általánosított típusok (*generics*) készítésével alkalmazhatjuk ezt a lehetőséget.

F1.3 Objektum-orientált C# programpélda

Végezetül nézzük meg az elmondottak alapján elkészített C# osztály kódját! Most legfontosabb az első benyomás, hiszen a részletekkel a jegyzet további fejezeteiben foglalkozunk. Az osztály kódját önálló *Járművek.cs* fájlban elhelyezve, és egy *Windows Forms* alkalmazás projekthez adva, elérhetjük annak elemeit.

```
using System.Windows.Forms;

public interface BiztonságosJármű
{
    void ABS();
    void ESP();
}

public class Teherautó
{
    private int sebességFokozat = 0; // 1, 2, 3, 4, 5 előre, -1 hátra
    protected string gyártó;
    protected string motor;
    protected string fékrendszer;
    protected double maximálisTerhelés;
    public Teherautó(string gy, string m, string fek, double teher)
    {
        gyártó = gy;
        motor = m;
        fékrendszer = fek;
        maximálisTerhelés = teher;
    }
    public void Indít() { ESebesség = 1; }
    public void GáztAd() { }
    public virtual void Fékez() { MessageBox.Show("A hagyományosan fékez."); }
    public void BalraFordul() { }
    public void JobbraFordul() { }
    public int ESebesség
    {
        get { return sebességFokozat; }
        set
        {
            if ((value > -1 && value < 6) || (value == -1 && sebességFokozat == 0))
                sebességFokozat = value;
        }
    }
}

public class Kisteherautó : Teherautó
{
    public Kisteherautó(string gy, string m, string fek) : base(gy, m, fek, 20) { }
}

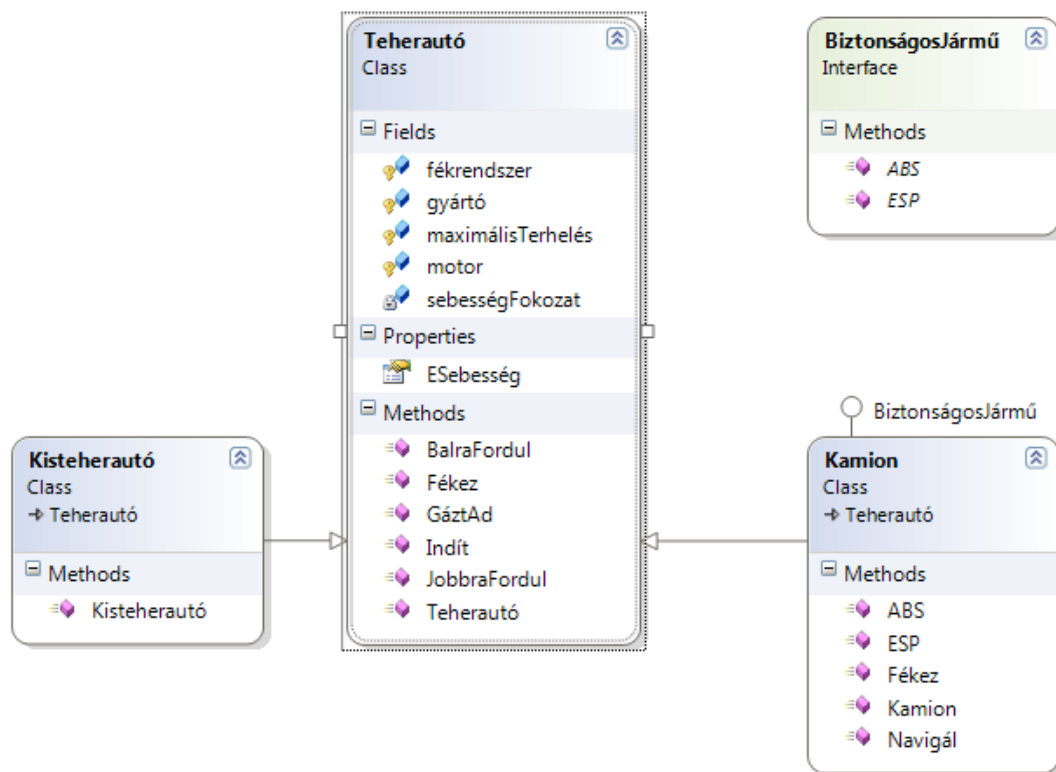
public class Kamion : Teherautó, BiztonságosJármű
{
    public Kamion(string gy, string m, string fek, double teher)
        : base(gy, m, fek, teher) { }
    public override void Fékez() { ABS(); MessageBox.Show("A EBS-sel fékez."); }
    public void Navigál() { ESP(); }
    public void ABS() { }
```

```

    public void ESP() { }
}

```

A fenti osztályok elemei grafikusan is megjeleníthetők, ha a *Visual Studio Professional* változatában, a **Solution Explorer** ablakban, a *Form.cs* elemen használjuk a (jobb egérgomb lenyomásakor) felbukkanó menüt. A menüből a **View Class Diagram** menüpontot kell kiválasztanunk.

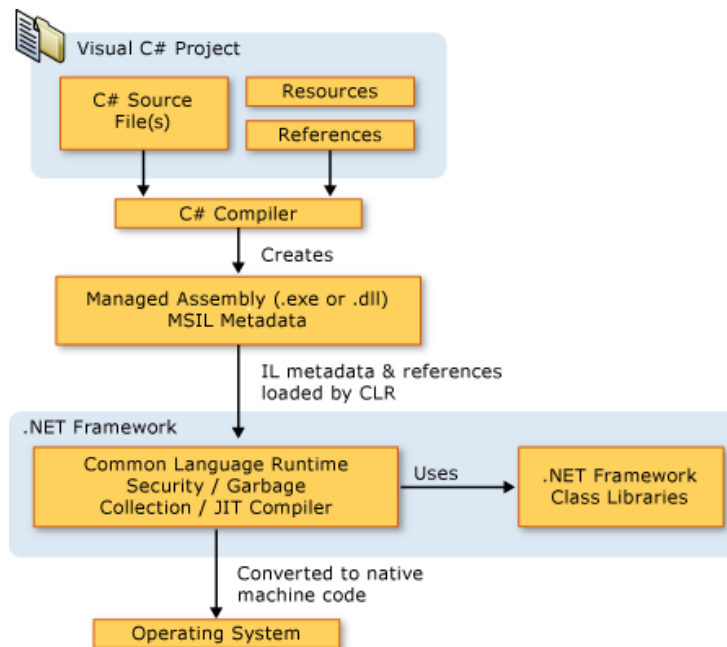

F2. A C# nyelvű programokban gyakran használt osztályok

A gyors alkalmazásfejlesztés alapja, hogy a programunkat előre elkészített osztályok/komponensek felhasználásával állíthatjuk elő. A C# nyelv nem rendelkezik saját osztálykönyvtárral, minden kész osztályt, amit a C# programokban használunk (**Convert**, **Random**, **Form**, **Console** stb.) a .NET Framework biztosítja számunkra.

F2.1 A .NET keretrendszer és a C# nyelv

A .NET Framework egy Windows-ba integrált keretrendszer, amely biztosít egy virtuális futtatórendszert (CLR – *Common Language Runtime*) és egy egységes osztálykönyvtárat (*Class Libraries*), több ezer kész osztállyal. A CLR gondoskodik a C# nyelven fejlesztett, és egy köztes kódra (*IL - intermediate language*) lefordított programok futtatásáról, ahogy ez jól látható az alábbi ábrán:

Ahhoz, hogy a .NET számára lefordítható legyen a C# programunk, a C# nyelvnek meg kell felelnie egy általános nyelveírásnak, a *Common Language Infrastructure*-nak (CLI). A CLI-nek fontos részét képezi az általános típusleírás (*Common Type Specification*, CTS). Ez a típusleírás teljesen objektum-orientált, amelyben minden típusnak egy-egy osztály felel meg a **System** névtérben. A C# nyelv minden típusa mögött valójában egy CTS osztály áll, és a C# programunkban bármelyiket használhatjuk:

C# típusnév	CTS típusosztály
byte	<i>System.Byte</i>
sbyte	<i>System.SByte</i>
char	<i>System.Char</i>
bool	<i>System.Boolean</i>
short	<i>System.Int16</i>
int	<i>System.Int32</i>
long	<i>System.Int64</i>
ushort	<i>System.UInt16</i>
uint	<i>System.UInt32</i>
ulong	<i>System.UInt64</i>
float	<i>System.Single</i>
double	<i>System.Double</i>
decimal	<i>System.Decimal</i>
object	<i>System.Object</i>
string	<i>System.String</i>

F2.2 Az egyszerű típusok

típusosztályainak alkalmazása

A C# nyelvű programokban az automatikus becsomagolás (*boxing*) és kicsomagolás (*unboxing*) mechanizmusa révén minden adat objektumként is viselkedhet. Ezért különösen hasznosak a felsorolt típusosztályok statikus és nem statikus tagjainak ismerete. Példaként tekintsük a **System.Int32**, **System.Double** és a **System.Char** osztályokat, hiszen a többi típusosztály hasonló tagokkal rendelkezik.

Először vegyük sorra a közös metódusokat! A nem statikus metódusokat a megfelelő típusú változókkal vagy konstans értékekkel használhatjuk:

```
int x = 12;
Int32 y = 23;
```

```
String s = x.ToString();
s += y.ToString();
s += 729.ToString();
```

Metódus	Leírás
<i>x.CompareTo(y)</i>	Megadja x és y viszonyát. Ha $x < y$ -1 , ha $x == y$ 0 , ha $x > y$ 1 a függvény értéke.
<i>x.Equals(y)</i>	true értékkel jelzi, a x egyenlő y-nal. Ellenkező esetben false értékkel tér vissza.
<i>x.GetType()</i>	System.Type típusú objektumban típusinformációkat ad vissza.
<i>x.GetTypeCode()</i>	A System.TypeCode felsorolás elemeivel azonosítható típuskóddal tér vissza.
<i>x.ToString()</i> <i>x.ToString(formátum)</i>	x értékét sztringgé alakítva adja vissza. Az átalakítás <i>formátum</i> megadásával szabályozható.

A statikus metódusokat és adatmezőket a típusnév felhasználásával érjük el:

```
int érték;
bool sikeres;
sikeres = Int32.TryParse("1223", out érték);
sikeres = int.TryParse("729", out érték);
```

Adatmező	Leírás
<i>típus.MaxValue</i>	A típus értékkészletének legnagyobb eleme (nem használható bool típus esetén, helyette Boolean.TrueString).
<i>típus.MinValue</i>	A típus értékkészletének legkisebb eleme (nem használható bool típus esetén, helyette Boolean.FalseString).

Metódus	Leírás
<i>típus.Parse(sztring)</i>	A sztringben tárolt értéket megkísérli adott <i>típus</i> úvá alakítani. Sikeres esetben a függvény értéke tartalmazza az eredményt. Az átalakítás sikertelenségéről kivételek tudósítanak, mint például FormatException , ArgumentNullException stb.
<i>típus.TryParse (sztring, out x)</i>	A sztringben tárolt értéket megkísérli adott <i>típus</i> úvá alakítani. Sikeres esetben az eredmény az osztály típusával egyező típusú x változóba kerül, és a függvény értéke true lesz. Sikertelen esetben hamis értékkel tér vissza.

F2.2.1 Numerikus típusosztályok használata

A numerikus típusok esetén, a szövegből való konvertálás során akár különböző előírásokkal is vezérelhetjük az átalakítást. Ekkor a két elemző (*parse*) metódus átdefiniált változatait kell használnunk:

```
típus.Parse(sztring, NumberStyles_kifejezés)
típus.TryParse (sztring, NumberStyles_kifejezés, null, out x)
```

A második argumentumban a **System.Globalization.NumberStyles** felsorolás elemeiből bináris logikai műveletekkel képzett kifejezést kell átadnunk, mint például:

NumberStyles.AllowDecimalPoint | **NumberStyles.AllowExponent**

Megjegyezzük, hogy az átalakítások során túlcsordulás (**OverflowException**) is felléphet.

A valós típusok esetén a statikus mezők sora kibővül a végtelen és a nem értelmezhető szám (**NAN**) konstansokkal:

Mező	Leírás
<i>típus.Epsilon</i>	Az adott típusú legkisebb pozitív érték.
<i>típus.NaN</i>	Nem szám jelzése.
<i>típus.NegativeInfinity</i>	A negatív végtelen értéke.
<i>típus.PositiveInfinity</i>	A pozitív végtelen értéke

A változók különleges értékeit **bool** típusú, statikus metódusokkal ellenőrizhetjük: **IsInfinity()**, **IsNegativeInfinity()**, **IsPositiveInfinity()** és **IsNaN()**.

F2.1.2 A Char osztály

A **Char** osztály **bool** típusú, statikus metódusaival különböző vizsgálatokat végezhetünk. A metódusok egy **Char** típusú karaktert, vagy egy sztringet és egy pozíciót várnak argumentumként:

Metódus	A vizsgálat tárgya
IsControl()	vezérlő karakter-e,
IsDigit()	decimális számjegy-e,
IsLetter()	betű-e,
IsLetterOrDigit()	betű vagy számjegy-e,
IsLower()	kisbetű-e,
IsNumber()	számjegy-e,
IsPunctuation()	írásjel-e,
IsSeparator()	elválasztó karakter-e,
IsSymbol()	szimbólum-e,
IsUpper()	nagybetű-e,
IsWhiteSpace()	tagoló karakter-e.

A karaktereket kisbetűvé és nagybetűvé alakíthatjuk a **ToLower()** és a **ToUpper()** statikus metódusokkal. A konverzió során területi (kultúrafüggő) beállításokat is figyelembe vehetünk a **System.Globalization.CultureInfo** osztály felhasználásával:

```
Char c1 = char.ToLower('0');  
char c2 = Char.ToUpper('ó', System.Globalization.CultureInfo.CurrentCulture);
```

Ha egy karakter számjegyet tartalmaz, azt **double** típusú számmá alakíthatjuk a **GetNumericValue()** metódus hívásával:

```
double x = char.GetNumericValue('7');
```

F2.3 Szövegek kezelése

C# nyelvben a szövegek tárolására és kezelésére **string** (*System.String*) és *System.Text.StringBuilder* típusú objektumokat használjuk. A **String** típusú változóban tárolt szöveg nem változtatható meg, ellentétben a **StringBuilder** típusú objektumokkal, melyekben lévő szöveg módosítható. További szövegkezelő osztályokat találunk a **System.Text** és a **System.Text.RegularExpressions** névterületeken.

F2.3.1 A String osztály és a string típus

A **String** osztály (illetve a neki megfelelő **string** típus) *unicode* kódolású szöveg tárolására használható, azonban a tárolt szöveg nem módosítható.

```
string s = "Programozzunk";  
s = "A C# programozási nyelv";
```

A fenti példában első látásra úgy tűnik, hogy megváltoztattuk az *s* sztring tartalmát. Valójában azonban eldobtuk az *s* referencia által hivatkozott objektumot, és a második sor után egy új **String** típusú objektumra hivatkozik az *s*.

A tárolt szöveg karakterei sorszámozottak – az első karakter sorszáma 0, ha a karakterek száma *N*, akkor az utolsó karakter sorszáma *N-1*.

A **String** (**string**) típusú objektumot többféle módon is létrehozhatunk:

- Stringliterállal (szöveg konstanssal) inicializálva:

```
string fejléc1 = "A feladat megoldása";  
string fejléc2 = @"A feladat megoldása";
```

- Karaktertömbből a teljes tömböt felhasználva, vagy a tömb adott indexű elemétől, adott darabszámú karakterének segítségével:

```
char[] ct = { 'C', 'S', 'h', 'a', 'r', 'p' };  
String s1 = new String(ct);           // CSharp  
string s2 = new String(ct, 1, 3);     // Sha
```

- Adott karakter adott számú ismétlésével:

```
string s3 = new String('C', 7);       // CCCCCC
```

A karaktersorozatok kezelését a C# operátorokkal is támogatja:

- Az értékadás (=) során új objektum jön létre a megadott, új tartalommal. A += művelet végrehajtását követően az új karaktersorozat objektum tartalma a régi szöveg összefűzve a jobb oldali operandussal:

```
String s;  
s = "Programozzunk ";  
s += "C#-ban!";           // Programozzunk C#-ban!
```

- A == és a != relációs műveletek nem a referenciákat, hanem a szövegtartalmakat hasonlítják össze string típusú változók esetén (más reláció nem használható):

```
String s1 = "alma", s2 = "a";  
s2 += "lma";  
bool v1 = s1 == s2;           // true  
bool v2 = s1 != s2;           // false  
bool v3 = (object)s1 == (object)s2; // false
```

- Az indexelés operátorával a sztring karaktereit egyenként is kiolvashatjuk: az első karakter sorszáma 0, míg az utolsóé **Length-1**: A **Length** tulajdonság megadja a karaktersorozatban tárolt karakterek számát.

```
String s = "BME";  
string sr = string.Empty;  
for (int i = 0; i < s.Length; i++)  
    sr += s[i].ToString() + ','; // B,M,E
```

F2.3.1.1 A String osztály statikus metódusai

A **String** osztály statikus metódusai egy vagy több sztring objektum kezelését segítik. Ezek közül is külön kell foglalkoznunk a karaktersorozatok összehasonlításának lehetőségeivel.

- Két sztringet a **Compare()** metódus változataival hasonlíthatunk össze – a visszatérési érték a két karaktersorozat viszonyát tükrözi:

-1, ha *strA* < *strB*,
 0, ha *strA* == *strB*,
 1, ha *strA* > *strB*.

```
int Compare(string strA, string strB)
int Compare(string strA, int indexA, string strB, int indexB, int length)
int Compare(string strA, string strB, bool ignoreCase)
int Compare(string strA, int indexA, string strB, int indexB, int length, bool ignoreCase)
int Compare(string strA, string strB, StringComparison comparisonType)
int Compare(string strA, int indexA, string strB, int indexB, int length, StringComparison comparisonType)
int Compare(string strA, string strB, bool ignoreCase, CultureInfo culture)
int Compare(string strA, int indexA, string strB, int indexB, int length, bool ignoreCase, CultureInfo culture)
```

Alaphelyzetben teljes sztringeket hasonlítanak össze a metódusok, azonban a kezdőpozíciók (*indexA*, *indexB*) és a hossz (*length*) megadásával részsstringek is összehasonlíthatók. Az alapértelmezés szerinti kis- és nagybetűk megkülönböztetését tilthatjuk le az *ignoreCase* paraméter **true** értéke való állításával. Az összehasonlítás menetét a *System.StringComparison* felsorolás elemeivel, illetve a *System.Globalization.CultureInfo* osztály objektumával is vezérelhetjük.

```
String.Compare("C#", "Java") // -1
String.Compare("C++", 0, "C#", 0, 1) // 0
String.Compare("AlmaFa", "almafa", true) // 0
String.Compare("Albert", "Ádám", StringComparison.CurrentCulture) // 1
String.Compare("Albert", "Ádám", false, new System.Globalization.CultureInfo("hu-HU")) // 1
```

- Két sztringet a **CompareOrdinal()** metódussal összevetve, az összehasonlítás a megfelelő helyen álló karakterek kódjainak kivonásával megy végbe. A visszatérési érték ekkor az utolsó különbség, amely:

negatív, ha *strA* < *strB*,
 nulla, ha *strA* == *strB*,
 pozitív, ha *strA* > *strB*.

```
int CompareOrdinal(string strA, string strB)
int CompareOrdinal(string strA, int indexA, string strB, int indexB, int length)

String.Compare("ABC", "AM") // -1
String.CompareOrdinal("ABC", "AM") // -11
```

- Két sztringet az **Equals()** metódussal összehasonlítva megtudhatjuk, hogy tartalmuk egyezik-e (**true**), vagy sem (**false**).

```
bool Equals(string a, string b)
bool Equals(string a, string b, StringComparison comparisonType)

String.Equals("Almafa", "almafa") // false
String.Equals("Almafa", "almafa", StringComparison.OrdinalIgnoreCase) // true
```

- A **Concat()** metódussal két, három vagy több sztringet egyetlen sztringgé fűzhetünk össze.

```
string Concat(string str0, string str1)
string Concat(string str0, string str1, string str2)
string Concat(string str0, string str1, string str2, string str3)
string Concat(params string[] values)

string.Concat("A", "BC", "DEF") // ABCDEF
```

- A **Join()** metódus a *value* paraméterben megadott sztringtömb elemeit, az első paraméterben szereplő elválasztó szöveggel egyetlen sztringgé kapcsolja össze. (Szükség esetén a tömb egy része is kijelölhető *startIndex*, *count*.)

```
string Join(string separator, string[] value)
string Join(string separator, string[] value, int startIndex, int count)

string[] sv = { "12", "23", "7", "29" };
string s = String.Join(".,", sv); // 12.,.23.,.7.,.29
```

- **String** típusú változót különböző típusú adatokból formátum (*format*) figyelembevételével is előállíthatunk a **Format()** metódus segítségével.

```
string Format(string format, Object arg0)
string Format(string format, params Object[] args)
string Format(string format, Object arg0, Object arg1)
string Format(string format, Object arg0, Object arg1, Object arg2)
string Format(IFormatProvider provider, string format, params Object[] args)

string s = String.Format("{0:X} {1:d}", 20041002, DateTime.Now); // 131CD2A 2014.10.23.
```

Az alábbi függvény a valós számok fixpontos formázását segíti:

```
public string ValósFormat(double szám, int mezőhossz, int tizedesek)
{
    string formátum = "{0," + mezőhossz + ":F" + tizedesek + "}";
    return String.Format(formátum, szám);
}
```

- Végezetül álljon itt két metódus, melyek közül a **Copy()** másolatot készít a megadott sztringről, míg a másikkal **IsNullOrEmpty()** megtudhatjuk, hogy a megadott **String** objektum létezik-e illetve üres-e.

```
string Copy (string str)

bool IsNullOrEmpty(string str)
```

F2.3.1.2 A String osztály nem statikus metódusai

A **String** osztály nem statikus metódusai az objektumban tárolt szöveggel végeznek műveleteket, azonban soha sem változtatják meg azt.

A String objektumok tartalmának tesztelése

A tesztelő (összehasonlító) metódusok **int** vagy **bool** visszatérési értékkel jelzik a művelet eredményét:

- A **CompareTo()** metódus az objektumban tárolt szöveget összeveti a paraméterben megadott sztringgel. A visszatérési érték – a **Compare()** metódushoz hasonlóan – **-1**, **0** vagy **1** értékkel jelzi a karaktersorozatok viszonyát. Szövegek azonosságának vizsgálatára az **Equals()** metódust ajánlott használni.

```
int CompareTo(string strB)

string név = "Anna";
int n = név.CompareTo("Adrienn"); // 1
```

- A **Equals ()** metódus **true** értékkel jelzi, ha a két objektum ugyanazt a szöveget tárolja.

```
bool Equals(string strB)
bool Equals(string strB, StringComparison comparisonType)

string név = "Anna";
bool b = név.Equals("Adrienn"); // false
```

- A **Contains()** metódus **true** értékkel tér vissza, ha az objektumban tárolt szöveg tartalmazza az *strB* szövegét.

```
bool Contains(string strB)

string ma = DateTime.Now.ToString(); // 2014. október 23.
bool b = ma.Contains("október"); // true
```

- A **StartsWith()** és az **EndsWith()** metódusokkal egyszerűen megvizsgálhatjuk, hogy a tárolt szöveg a megadott szöveggel kezdődik-, illetve végződik-e. A két metódust azonos módon kell hívni, ezért csak az első paraméterezését adjuk meg. (A további paraméterek értelmezése megegyezik a **Compare()** metódus paramétereinél elmondottakkal.)

```
bool StartsWith(string strB)
```

```
bool StartsWith(string strB, StringComparison comparisonType)
```

```
bool StartsWith(string strB, bool ignoreCase, CultureInfo culture)
```

```
string html = "<H1>C# programozás</H1>";
bool kezd = html.StartsWith("<H1>");           // true
bool veg = html.EndsWith("<H2>");             // false
```

- Az **IndexOf()** metódus a megadott karakter vagy sztring (*value*) első előfordulásának pozíciójával, míg a **LastIndexOf()** metódus az utolsó előfordulás helyével tér vissza. A két metódus paraméterezése megegyezik, ezért csak az **IndexOf()** metódusét közöljük. Alaphelyzetben a metódusok a teljes szövegben keresnek, azonban szükség esetén kijelölhető a kezdőpozíció (*startIndex*), illetve a keresés tartománya (*count*). A **LastIndexOf()** metódus a kezdőpozíciótól visszafelé keres. Sikertelen esetben a függvények értéke **-1**.

```
int IndexOf(char value)
```

```
int IndexOf(string value)
```

```
int IndexOf(string value, StringComparison comparisonType)
```

```
int IndexOf(char value, int startIndex)
```

```
int IndexOf(string value, int startIndex)
```

```
int IndexOf(string value, int startIndex, StringComparison comparisonType)
```

```
int IndexOf(char value, int startIndex, int count)
```

```
int IndexOf(string value, int startIndex, int count)
```

```
int IndexOf(string value, int startIndex, int count, StringComparison comparisonType)
```

```
string ns = "www.bme.hu";
int p1 = ns.IndexOf('b');           // 4
int p2 = ns.IndexOf(".hu");         // 7
int p3 = ns.LastIndexOf('w', 5, 4); // 2
int p4 = ns.IndexOf('w', 5, 4);     // -1
```

- A következő két metódus (**IndexOfAny()**, **LastIndexOfAny()**) szintén karakterpozíciót keres az objektumban tárolt szövegben, azonban egyetlen karakter helyett az *anyOf* tömbben megadott karakterhalmaz elemeinek bármelyikét megtalálhatják. A **LastIndexOfAny()** metódus a kiindulási pozíciótól visszafelé haladva keres. (A fenti, hasonló nevű metódusokhoz hasonlóan, szintén csak az egyik metódus paraméterezését adjuk meg.)

```
int IndexOfAny(char[] anyOf)
```

```
int IndexOfAny(char[] anyOf, int startIndex)
```

```
int IndexOfAny(char[] anyOf, int startIndex, int count)
```

```
string mondat = "Why do Java Programmers wear glasses? Because, they don't C#.";
char[] irasjel = { ',', '.', '!', '?' };
int p1 = mondat.IndexOfAny(irasjel);           // 36
int p2 = mondat.LastIndexOfAny(irasjel);       // 60
int p3 = mondat.IndexOfAny(irasjel, 0, 12);    // -1
```

A string objektumok tartalmának feldolgozása

A feldolgozó metódusok működésének eredményeként egy új **string**, karakter- vagy sztringtömb keletkezik.

- Az **Insert()** metódus az objektumban tárolt szövegbe adott pozíciótól (*startIndex*) beszúrja a megadott szöveget (*value*), és az eredményt egy új **string** objektumban adja vissza.

```
string Insert(int startIndex, string value)
```

```
string s2, s1 = "Cogito sum.";
s2 = s1.Insert(6, ", ergo");           // Cogito, ergo sum.
```

- A **Remove()** metódus az objektumban tárolt szöveg karaktereit törli az adott pozíciótól (*startIndex*) a szöveg végéig, illetve az adott pozíciótól *count* hosszon.

```
string Remove(int startIndex)
```

```
string Remove(int startIndex, int count)
```

```
String s2, s1 = "Veni, vidi, vici!";  
s2 = s1.Remove(5, 6).Remove(10);           // Veni, vici
```

- A **Replace()** metódus a tárolt szöveg minden *oldChar* karakterét, illetve *OldValue* szövegét a megadott karakterre, illetve sztringre cseréli.

```
string Replace(char oldChar, char newChar)
```

```
string Replace(string oldValue, string newValue)
```

```
String s2, s1 = "abrakadabra!";  
s2 = s1.Replace('a', 'e').Replace("re", "ber"); // ebberkedebber!
```

- A **Substring()** metódus a tárolt szöveg startindex pozíción kezdődő részével tér vissza. Alaphelyzetben a szöveg végéig, a *length* paraméter megadása esetén pedig a megadott hosszig hozza létre az új sztringet.

```
string Substring(int startIndex)
```

```
string Substring(int startIndex, int length)
```

```
String s2, s1 = "Párizs megér egy misét!";  
s2 = s1.Substring(13);           // egy misét!  
s2 = s1.Substring(0, 12);        // Párizs megér
```

- A **ToLower()** és a **ToUpper()** metódusok a tárolt szöveget kis-, illetve nagybetűssé alakítva hozzák létre az új sztringet.

```
string ToLower()
```

```
string ToLower(CultureInfo culture)
```

```
string ToUpper()
```

```
string ToUpper(CultureInfo culture)
```

```
String s2, s1 = "Eppur si move!";  
s2 = s1.ToLower();           // eppur si move!  
s2 = s1.ToUpper();          // EPPUR SI MOVE!
```

A fenti metódusok kultúra független változatai a **ToLowerInvariant()** és a **ToUpperInvariant()** függvények:

```
string ToLowerInvariant()
```

```
string ToUpperInvariant()
```

- A **PadLeft()** és a **PadRight()** metódusokkal adott hosszú (*totalWidth*) sztringet hozunk létre, balról, illetve jobbról kitöltve szóközökkel vagy a megadott *paddingChar* karakterrel. Amennyiben a *totalWidth* kisebb vagy egyenlő, mint a sztring hossza, másolatot kapunk a karaktersorozatról.

```
string PadLeft(int totalWidth)
```

```
string PadLeft(int totalWidth, char paddingChar)
```

```
string PadRight(int totalWidth)
```

```
string PadRight(int totalWidth, char paddingChar)
```

```
String s2, s1 = "2.789";  
s2 = s1.PadLeft(7);           // 2.789  
s2 = s1.PadRight(7, '0');      // 2.78900
```

- A **Trim()**, **TrimStart()** és **TrimEnd()** metódusok segítségével a szöveg minkét végéről, az elejéről, illetve a végéről eltávolíthatjuk a paramétertömbben megadott karaktereket. A paraméter nélküli **Trim()** hívás, illetve a **null** argumentumként való átadása esetén a metódusok a tagoló karaktereket (*white-spaces*) törlik a megfelelő helyekről.

string Trim()

string Trim(params char[] trimChars)

string TrimEnd(params char[] trimChars)

string TrimStart(params char[] trimChars)

```
String s2, s1 = "<<>>1, 2, 3, 4<<>>";
char[] vc = { ' ', '<', '>' };
s2 = s1.Trim('<', '>');           // 1, 2, 3, 4
s2 = s1.TrimStart(vc);           // 1, 2, 3, 4<<>>
s2 = s1.TrimEnd('>', '<');       // <<>>1, 2, 3, 4
```

- A **ToCharArray()** metódus az objektumban tárolt szöveg *startIndex* pozícióján kezdődő *length* karakterét egy új karaktertömbbe másolja, és visszatér a tömb hivatkozásával. A paraméter nélküli változat a teljes sztringet másolja.

char[] ToCharArray()

char[] ToCharArray(int startIndex, int length)

```
String s2, s1 = "<<>>1, 2, 3, 4<<>>";
string vc = "_<>";
s2 = s1.Trim(vc.ToCharArray()); // 1, 2, 3, 4
```

- A **CopyTo()** metódus a tárolt szöveg *sourceIndex* pozícióján kezdődő *count* karakterét a megadott *destination* karaktertömbbe másolja a *destinationIndex* indextől kezdve.

void CopyTo(int sourceIndex, char[] destination, int destinationIndex, int count)

- A **Split()** metódus az objektumban tárolt szöveget a megadott tagoló (karakterek vagy sztringek) mentén szétdarabolja, és a részstringeket tömbben adja vissza. A *count* paraméterrel a visszaadott szövegek számát korlátozhatjuk, míg az *options* paraméter segítségével a keletkező üres sztringeket eldobhatjuk (**StringSplitOptions.RemoveEmptyEntries**).

string[] Split(params char[] separator)

string[] Split(char[] separator, int count)

string[] Split(char[] separator, StringSplitOptions options)

string[] Split(string[] separator, StringSplitOptions options)

string[] Split(char[] separator, int count, StringSplitOptions options)

string[] Split(string[] separator, int count, StringSplitOptions options)

```
String s1 = "2014.10.23";
string[] st = s1.Split('.');
int év, hó, nap;
if (st.Length == 3)
{
    év = Convert.ToInt32(st[0]);
    hó = Convert.ToInt32(st[1]);
    nap = Convert.ToInt32(st[2]);
}
```

F2.3.2 A **StringBuilder** osztály

Mint már korábban említettük, a **System.String** osztály objektumaiban tárolt szöveg nem változtatható meg, ezért minden módosítás során új objektum jön létre a memóriában. Ezzel szemben a **System.Text.StringBuilder** osztály objektumainak szövege módosítható: kitörölhetünk belőle, beszúrhatunk szövegrészletet, és a szöveg hossza is változhat.

Ezt teszi lehetővé, hogy a **StringBuilder** objektumaihoz rendelt szövegpuffer dinamikus. A puffer aktuális méretét a **Capacity** tulajdonság jelzi, míg az éppen tárolt szöveg hosszát (karaktereinek számát) a **Length** tulajdonság tartalmazza. Amíg a műveletek során keletkező eredményszöveg elfér a pufferben (**Length** ≤ **Capacity**), nem történik memórafoglalás. Ha azonban a szöveg hosszabb a puffernél, új puffer jön létre, és a **Capacity** felveszi a **Length** tulajdonság értékét. Mindkét tulajdonság értéke egymástól függetlenül beállítható, azonban a **Capacity** < **Length** esetben **ArgumentOutOfRangeException** kivétel jön létre. A **Length** tulajdonság állításával a tárolt karaktersorozatot csonkolhatjuk, illetve 0 értékű bájtokkal kibővíthetjük.

A fentiekén kívül használható még a **MaxCapacity** tulajdonság, amellyel a sztringpuffer maximális hosszát állíthatjuk be. A maximális méret túllépése esetén szintén a fenti kivétel jön létre. (Alaphelyzetben a **MaxCapacity** értéke 2G – 2147483647.)

A **StringBuilder** típusú objektum indexelőjének (**obj[index]**) segítségével a sztring karaktereit egyenként lekérdezhettük, illetve módosíthatjuk.

A **StringBuilder** típusú objektumokat különböző konstruktorhívásokkal hozhatunk létre:

- **StringBuilder()** – üres, 16 karakter hosszú (**Capacity**) sztringpuffert keletkezik,
`StringBuilder ures1 = new StringBuilder(); // Capacity 16, Length 0`
- **StringBuilder(int méret)** – adott hosszúságú puffert hoz létre:
`StringBuilder ures2 = new StringBuilder(30); // Capacity 30, Length 0`
- **StringBuilder(String str)** – az argumentumban megadott sztringet tartalmazó puffer jön létre:
`StringBuilder szoveg = new StringBuilder("C# programozás"); // Capacity 16, Length 14`
- **StringBuilder(String str, int méret)** – az argumentumban megadott sztringet tartalmazó, adott méretű puffer keletkezik:
`StringBuilder szoveg = new StringBuilder("C# programozás", 28); // Capacity 28, Length 14`
- **StringBuilder(String str, int, poz int db, int méret)** – az **str** sztring kijelölt részét tartalmazó, adott méretű puffer keletkezik:
`StringBuilder szoveg = new StringBuilder("C# programozás", 0, 2, 28); // Capacity 28, Length 2
// a tárolt szöveg: C#`

A következőkben összefoglaljuk a **StringBuilder** objektumokban tárolt sztringek módosítására használható metódusokat: A metódusok, a **void** típusú **CopyTo()** kivételével, az aktuális objektumreferenciájával térnek vissza.

- **Append(típus adat)** – az átdefiniált változatokkal bármilyen előre definiált típusú adatot (a karaktertömböt is beleértve) szöveggént a sztringhez fűzhetünk.

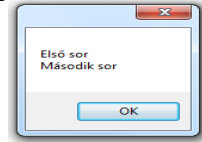
```
StringBuilder sb = new StringBuilder();  
sb.Append("Iván ").Append(10).Append(true); // Iván 10True  
sb.Length = 0;  
sb.Append(new char[] { 'C', '#', '!' }); // C#!
```

Lehetőség van adott karakter ismétlésével előállított karaktersorozat, illetve részsstring hozzáadására is:

```
sb.Length = 0;  
sb.Append("0", 3); // 000  
sb.Length = 0;  
sb.Append(new char[] { 'A', 'B', 'C', 'D', 'E' }, 1, 3); // BCD  
sb.Length = 0;  
sb.Append("Java & C# prog", 7, 2); // C#
```

- **AppendLine(string szöveg)** – az opcionálisan megadott szöveg után sorvége jelet is fűz az objektumhoz:

```
StringBuilder sb = new StringBuilder();
sb.AppendLine("Első sor");
sb.AppendLine("Második sor");
MessageBox.Show(sb.ToString());
```


- **AppendFormat(string formátum, adatlista)** – a felsorolt adato(k) a formátum szerint sztringgé alakítva kapcsolódnak az objektumhoz:

```
StringBuilder sb = new StringBuilder();
sb.AppendFormat("{1} {0} {2}", 10, "Iván", true); // Iván 10 True
```

- **CopyTo(int poz, char[] céltömb, int célindeks, int darab)** – a tárolt sztring *darab* karakterét a megadott karaktértömbbe másolja, adott indextől kezdve.
- **Insert(int poz, típus adat)** – az **Append()** metódus paraméterezésének megfelelő módon megadott adat a megadott pozíciótól beszúródik a tárolt sztringbe:

```
StringBuilder sb = new StringBuilder();
sb.Append("ABCD"); // ABCD
sb.Insert(3, 729).Insert(5, "X", 3); // ABC729XX9D
```

- **Remove(int poz, int hossz)** – adott pozíciótól, adott számú karaktert töröl a karaktersorozatból:

```
StringBuilder sb = new StringBuilder(".NET Framework");
sb.Remove(0, 1).Remove(3, sb.Length - 7); // NETWork
```

- **Replace(mit, mire)** – a *mit* minden előfordulását *mire* cseréli a sztringben:

```
StringBuilder sb1 = new StringBuilder("A1A2A3A4A5");
sb1.Replace('A', 'a'); // a1a2a3a4a5
StringBuilder sb2 = new StringBuilder("az málna, az barack");
sb2.Replace("az", "a"); // a málna, a barack
```

Minkét esetben kijelölhetjük a csere kezdőpozícióját és hosszát:

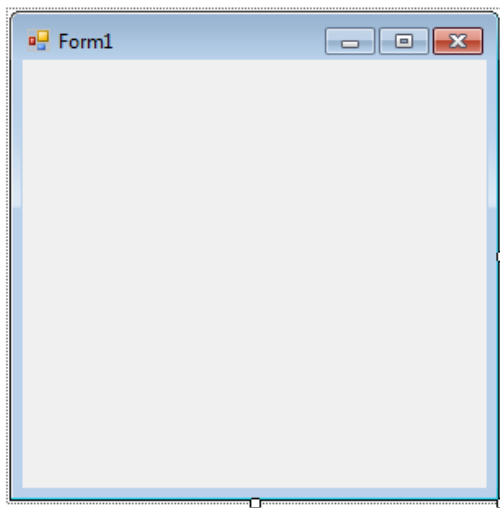
```
StringBuilder sb3 = new StringBuilder("A1A2A3A4A5");
sb3.Replace('A', 'a', 3, 4); // A1A2a3a4A5
StringBuilder sb4 = new StringBuilder("az málna, az barack");
sb4.Replace("az", "a", 10, 3); // az málna, a barack
```

F3. A Windows Forms alkalmazások alapelemei

Napjainkban a C# programokból már több, a .NET keretrendszer által biztosított, grafikus felületet megvalósító megoldás közül is választhatunk:

- A **Windows Forms** (WinForms) az elsőként kifejlesztett felület (.NET 1.0), amely raszteres grafikára (GDI+) épül, és teljes mértékben a számítógép processzora által vezérelt.
- A **Windows Presentation Foundation** (WPF) a később kifejlesztett felület (.NET 3.0), amely vektoros grafikára épül, és célja a 3D grafikus kártyák lehetőségeinek minél jobb kihasználása.
- A **Modern UI** hordozható eszközökre szánt, egyszerűsített, grafikus felület, amely a WPF architektúrán alapult.

A fenti megoldások közül ebben a részben a **Windows Forms** alapismeretek gyűjtöttük csokorba. A **Microsoft Visual Studio** egy felülettervező eszközt biztosít számunkra, amellyel grafikusán készíthetjük el a programunk felhasználói felületét (GUI). A felülethez tartozó kód automatikusan létrejön, így nem szükséges, hogy mi írjuk meg a teljes programot.


```
using System;

using System.Collections.Generic;

using System.ComponentModel;

using System.Data;

using System.Drawing;

using System.Linq;

using System.Text;

using System.Windows.Forms;

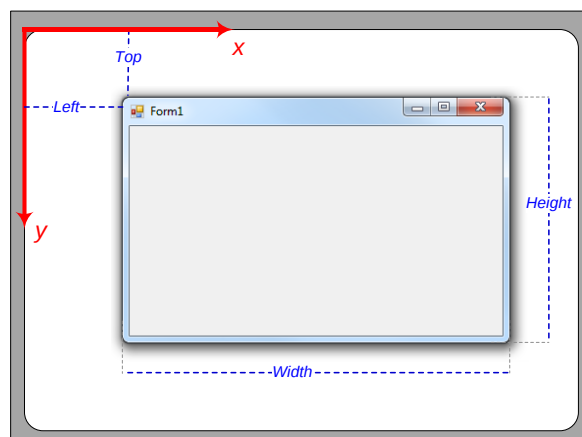
namespace WindowsFormsApplication
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }
    }
}
```

A felülettervező eszköz jellemzői:

- Egy eszköztárból (*ToolBox*) választhatunk vezérlőket, melyeket aztán grafikusán (a „húzd és dob” módszerrel) helyezhetjük a formra.
- A vezérlők tulajdonságait (*Properties*) és eseményeit (*Events*) külön ablakban állíthatjuk be.
- Bármikor válthatunk a kód és a tervező nézet között, így felváltva szerkeszthetjük a felületet és a program kódját.
- A grafikus felület kialakításához szükséges osztályokat a **System.Windows.Forms** névtér tartalmazza.

F3.1 A Form osztály gyakran használt elemei

A saját ablakunk ősoosztálya a **Form**, amely példányosítással vagy specializációval (származtatással) használható. A megjelenő ablak pozícióját és méreteit a képernyő koordináta-rendszerében kell értelmeznünk:

A **Form** fontosabb tulajdonságait táblázatban foglaltuk össze:

Tulajdonságnév	Leírás
AcceptButton; CancelButton	A formra elhelyezett gombok lehetséges alapértelmezett jelentése.
BackColor	Az ablak hátterének a színe. A beállításhoz a System.Drawing.Color struktúra tulajdonságait használjuk: <pre>private void button1_Click(object sender, EventArgs e) { this.BackColor = Color.Azure; this.ForeColor = Color.Red; }</pre>
BackgroundImage	Beállított háttérkép.
BackgroundImageLayout	A beállított háttérkép elrendezése.
Bounds	Az ablak pozícióját és méreteit tartalmazó téglalap (Rectangle) lekérdezése, beállítása. A tulajdonság használata programból: <pre>private void button1_Click(object sender, EventArgs e) { this.Bounds = new Rectangle(100, 100, 300, 200); this.Bounds = new Rectangle(new Point(100, 100), new Size(300, 200)); int xp = Bounds.Left; int yp = Top; int w = Width; int h = Bounds.Height; }</pre>
ClientRectangle	Az ablak (fejléc és keretek nélküli) munkaterületének adatai.
ClientSize	Az ablak (fejléc és keretek nélküli) munkaterületének méretei.
ControlBox, MinimizeBox, MaximizeBox	A vezérlőgombok megjelennek-e az ablak fejlécében?
Cursor	Az egérmutató formája az ablak felett.
DialogResult	A párbeszédablak működésének eredménye.
Enabled	Engedélyezett-e?
Font	A form és a formon lévő vezérlők alapértelmezett betűtípusa
ForeColor	A formon lévő vezérlők alapértelmezett szövegszíne.
FormBorderStyle	Az ablakkeretének stílusa: méretezhető, rögzített stb.
KeyPreview	Elfogjuk-e a billentyű-eseményeket, mielőtt azok a fókuszban levő vezérlőhöz kerülnek?
Left, Top	Az ablak bal felső sarkának távolságai a képernyő bal felső sarkától.
Location	Az ablak bal felső sarkának távolsága a képernyő bal felső sarkától x;y formában. A tulajdonság használata C# programból: <pre>private void button1_Click(object sender, EventArgs e) { this.Location = new Point(120, 230); int xPoz = Location.X; int yPoz = Location.Y; }</pre>
MainMenuStrip	Hivatkozás az ablak menüjére (MenuStrip).
Opacity	Az ablak átlátszóságának mértéke (100% nem átlátszó).
Right, Bottom	Az ablak jobb alsó sarkának koordinátái pixelben (csak olvasható tulajdonságok).
Size	Az ablak méretei pixelben szélesség, magasság formában. A tulajdonság használata programból: <pre>private void button1_Click(object sender, EventArgs e) { this.Size = new Size(300, 200); int w = this.Size.Width; int h = this.Size.Height; }</pre>
StartPosition	Megadja, hogy hol helyezkedjen el az ablak megjelenéskor (pl. a képernyő közepén).
Text	Az ablak fejlécében megjelenő szöveg.

Visible	Látható-e az ablak?
WindowState	Az ablak állapota (normál, maximális méretű stb.)
Width, Height	Az ablak szélessége és magassága pixelben.

(A szürkével szedett tulajdonságokat csak programból állíthatjuk.)

A példákban szereplő **Point**, **Size**, és **Rectangle** struktúrák deklarációját a **System.Drawing** névtérben találjuk. Ezek segítségével az ablak pozícióját és méreteit egyszerűbben is megadhatjuk, mint a **Left**, **Top**, **Width** és **Height** tulajdonságokkal.

Metódusok segítségével egyszerűen vezérelhetjük a form működését a C# programunkból. Nézzünk néhány jól használható metódust!

Metódus	Leírás
CenterToScreen()	Az ablak pozicionálása a képernyő közepére.
Close()	Az ablak bezárása.
Hide()	Az ablak eltüntetése, mint a Visible = false .
Invalidate()	Érvényteleníti az ablak tartalmát, így az újra fog rajzolódni (a Paint esemény hívásával).
Refresh()	Az ablak tartalmának frissítése.
SetBounds(left, top, width, height)	Az ablak pozíciójának és méreteinek beállítása.
Show()	Az ablak megjelenítése, mint a Visible = true .
ShowDialog()	Az ablak megjelenítése (modális) párbeszédablakként.
Update()	Az ablak tartalmának frissítése.

A form **eseményei** közül csak néhányat emelünk ki.

Esemény	Leírás
Activated és Deactivated	Az ablak aktívvá, illetve inaktívvá válását jelző események.
Click	Egérkattintás valahol a form szabad területén.
FormClosing	Az ablak bezárásnak kérésekor hívódik meg. Az e paraméter Cancel tulajdonságának true értéket adva, megakadályozhatjuk az ablak bezárását: <pre>private void Form1_FormClosing(object sender, FormClosingEventArgs e) { if (MessageBox.Show("Valóban ki akar lépni?", "Figyelem", MessageBoxButtons.YesNo) == DialogResult.No) { e.Cancel = true; // megakadályozzuk az ablak bezárását } }</pre>
KeyPress	Aktív form esetén a billentyűk lenyomásakor keletkező (karakter) esemény. A KeyPreview = true; beállítást követően a form összes szöveges vezérlője csak decimális jegyeket fogad el: <pre>private void Form1_KeyPress(object sender, KeyPressEventArgs e) { if (e.KeyChar > '9' e.KeyChar < '0') { e.KeyChar = (char)0; } }</pre>
Load	A form első betöltődésekor hívódik meg, azonban még annak megjelenése előtt. Gyakran használjuk a formon elhelyezett vezérlők inicializálására. Ez a form alapértelmezés szerint eseménye, melynek kezelőjét a formon való kétszeri kattintással is elkészíthetjük.
MouseClick	Az egérkattintás eseménye, lekérdezhető egérpozícióval.

MouseDown, MouseUp	Az egérgomb lenyomásának illetve felengedésének eseménye. Az események egymás utáni sorrendje egyetlen egérkattintáskor: MouseDown → Click → MouseClick → MouseUp .
MouseMove	Az egérmutató mozgatásának eseménye. Az alábbi eseménykezelőben a jobb egérgombot lenyomva tartva, és az egeret mozgatva, kijelezzük az egérpozíciót a form fejlécében. <pre>private void Form1_MouseMove(object sender, MouseEventArgs e) { if (e.Button == MouseButton.Right) { this.Text = "Egérpozíció: (" + e.X+", "+e.Y+")"; } }</pre>
Paint	A form újrajzolásakor meghívódó esemény.
Resize	Az ablak méretének változtatását jelző esemény. Az alábbi példában biztosítjuk, hogy az ablak négyzet alakú maradjon az átméretezés során: <pre>private void Form1_Resize(object sender, EventArgs e) { if (this.Size.Height != this.Size.Width) { this.Size = new Size(this.Size.Width, this.Size.Width); } }</pre>
Shown	Az ablak első megjelenítésekor fellépő esemény.

F.3.2 Gyakran használt vizuális vezérlőelemek

A Visual Studio fejlesztői környezet kényelmessé és hatékonyá teszi a Windows Forms alkalmazások felhasználói felületének kialakítását. Az eszköztárból (*ToolBox*) több mint száz vezérlőelem közül választhatunk. Ezek közül a következőkben csak néhány bemutatására vállalkozunk.

F.3.2.1 A vezérlők közös tulajdonságai, metódusai és eseményei

A konkrét vezérlőelemek bemutatása előtt áttekintjük azokat a tulajdonságokat, metódusokat és eseményeket, amelyek a tárgyalt vezérlők többségénél azonosak.

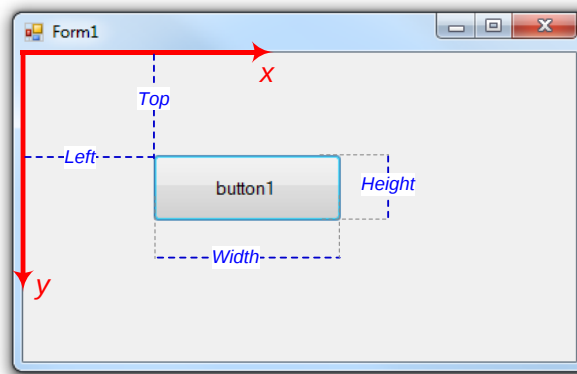
A vezérlők neve

A vezérlők nevét a (**string** típusú) **Name** tulajdonság tárolja. Mivel a C# programban a vezérlő objektumra hivatkozó változó neve egyúttal a vezérlő neve is, ezért a változónevekre érvényes megkötések vonatkoznak a **Name** tulajdonság értékérés. A **Name** tulajdonságot célszerű a tervezés első lépéseként beállítani, mivel a beállított név az eseménykezelő metódusok nevében is megjelenik.

Amikor egy vezérlőt a formra helyezünk, akkor a **Visual Studio** rendszer automatikusan elnevezi a létrejövő objektumot. A névben általában a komponens kisbetűvel kezdődő neve szerepel egy sorszámmal kiegészítve (*label1*, *button1*, *textBox1*, *checkBox1* stb.). Ha ismét a formra teszünk egy, az előzővel azonos típusú vezérlőt, akkor azonosítóban eggyel nagyobb sorszám jelenik meg (*button2*, *textBox2* stb.).

A vezérlők elhelyezkedése

A vizuális vezérlőelemek elhelyezkedését és méretét a befoglaló téglalapjuk bal felső sarkának koordinátái (**Left**, **Top**, **Left**), szélessége (**Width**) és magassága (**Height**) határozzák meg. A formra helyezett vezérlők pozíciója, a form munkaterületének bal felső sarkához képest relatív. A pixelben kifejezett koordináták értelmezését az alábbi ábra segíti:

A formhoz hasonlóan a **Point** típusú **Location** tulajdonsággal egy lépésben áthelyezhetjük a vezérlőt, a **Size** típusú **Size** tulajdonsággal átméretezhetjük azt, míg a **Rectangle** típusú **Bounds** tulajdonsággal mindkét művelet egyszerre is elvégezhetjük. Ez utóbbi műveletet a **SetBounds()** metódus is támogatja. A csak olvasható **Right** és **Bottom** tulajdonságok a vezérlőt befoglaló téglalap jobb alsó sarkának koordinátáit tartalmazzák.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    button1.Location = new Point(50, 50);

    button1.Size = new Size(100, 40);

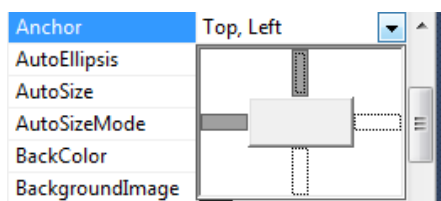
    button1.Bounds = new Rectangle(50, 50, 100, 40);

    MessageBox.Show("Bal alsó sarok koordinátái:" + button1.Right + "," + button1.Bottom);

    button1.SetBounds(10, 10, 50, 30);
}
```

Az **AutoSize** logikai tulajdonság **true** értékre állítása után a vezérlő figyelmen kívül hagyja a megadott méretadatokat, és a mérete akkora lesz, hogy elférjen benne a tárolt szöveg és/vagy kép. (Képet általában az **Image** tulajdonság segítségével tölthetünk a vezérlőbe.)

Az (**AnchorStyles** típusú) **Anchor** tulajdonság segítségével a vezérlő pozícióját és méreteit az ablak széleihez köthetjük, így az ablak átméretezésével a vezérlő elhelyezkedése és mérete is megváltozhat. A tulajdonság használata a *Visual Studio* rendszerből és programból:


```
button1.Anchor = (AnchorStyles.Top | AnchorStyles.Left);
```

A vezérlők megjelenése

A vizuális vezérlőelemek a program futása során lehetnek láthatók – ez az alapértelmezés –, és lehetnek rejtettek. Ezen két állapot egyike bármikor beállítható a **bool** típusú **Visible** tulajdonság segítségével: **true** esetén a vezérlőelem látható, **false** esetén pedig nem. Ugyanezt a működést a vezérlő **Show()**, illetve **Hide()** metódusának hívásával is elérhetjük.

Az ugyancsak **bool** típusú **Enabled** tulajdonság **true** értéke engedélyezi, a **false** értéke pedig tiltja a vezérlő működtetését. A letiltott vezérlő látható ugyan, azonban színe szürke, és nem fogadja a felhasználói beavatkozásokat.

A vezérlők többségének háttérszíne megadható a **Color** típusú **BackColor** tulajdonsággal. Ha a vezérlőn szöveg is megjelenik, annak színét a **ForeColor** tulajdonsággal állíthatjuk be. A színek megadásához a **System.Drawing** névtér **Color** és **SystemColors** osztályainak statikus tulajdonságait használhatjuk:

```
button1.BackColor = Color.Yellow;  
button1.ForeColor = SystemColors.ControlDark;
```

A formhoz hasonlóan a vezérlőknek is van az egérmutató megjelenítését szabályozó **Cursor** (**Cursor** típusú) tulajdonsága. Ez akkor érvényesül, amikor az egérmutatót a vezérlő felett mozgatjuk. Az egérmutató programból történő beállítását a **Cursors** osztály **Cursor** típusú statikus tulajdonságai segítik:

```
button1.Cursor = Cursors.IBeam;
```

A szöveget tartalmazó vezérlők esetén a megjelenést a tárolt szöveg és annak betűtípusa is befolyásolja. Az esetek nagy részében a szöveget a **string** típusú **Text** tulajdonságban érjük el, míg a betűtípusról a **Font** tulajdonság beállításával gondoskodhatunk.

A vezérlők használata billentyűzetről

A vezérlők egy részének működtetéséhez a billentyűzetet is használhatjuk, például szöveg bevitele, választógomb bejelölése. Kérdés azonban, hogy a formon elhelyezett több vezérlő közül melyik fogadja a billentyűzet-eseményeket. Minden ablakban legfeljebb egy kijelölt vezérlőelem lehet, amely megkapja a billentyűzet-eseményeket. Ilyenkor azt mondjuk, hogy ez a vezérlő birtokolja az **inputfókusz**t. (Az inputfókusz nem fogadják a **Label**, a **Panel**, a **GroupBox**, a **PictureBox** stb.)

A vezérlők többsége képes az inputfókusz fogadására, amit egérrel vagy a **<Tab>** billentyű megnyomásával helyezhetünk rá. Az inputfókusz vezérlőre való helyezéséhez a (**bool** típusú) **TabStop** tulajdonságnak **true** értéket kell adnunk. A tabulátor gombbal való körbejárás sorrendjét a (**int** típusú) **TabIndex** tulajdonság határozza meg – a 0 indexű elem kerül először a fókuszba. A logikai típusú **Focused** tulajdonság igaz értékkel jelzi, ha a vezérlő a fókuszban van. Az inputfókusz programból a **Focus()** metódus hívásával helyezhetjük valamelyik vezérlőre.

Az alábbi példában először töröljük a szövegmező tartalmát, majd pedig ráhelyezzük az inputfókusz:

```
private void button1_Click_1(object sender, EventArgs e)  
{  
    textBox1.Clear();  
    textBox1.Focus();  
}
```

Az inputfókusz megkapásáról az **Enter** vagy a **GotFocus** események értesítenek, míg elvesztését a **Leave** vagy a **LostFocus** események jelzik. Az inputfókusszal rendelkező vezérlők további, alacsonyabb szintű billentyűzet-események (**KeyPress**, **KeyDown**, **KeyUp**) fogadásra is képesek.

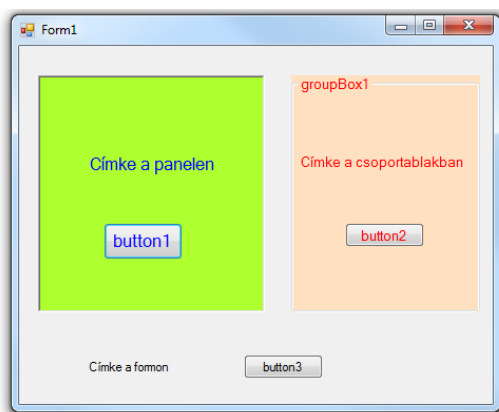
A vezérlők és az egér

Napjainkban a Windows alatt futó programok vezérlésének legfőbb eszköze az egér, így a vezérlőket felkészítették az egértől érkező események minél pontosabb fogadására. A form esetén ismertetett egéreseeményeken (**MouseDown**, **MouseUp**, **MouseMove**) túlmenően a **MouseEnter** esemény jelzi, ha az egérmutató belép a vezérlő területére, és a **MouseLeave**, ha távozik onnan.

A vezérlők többsége érzékeli, ha az egérrel kattintunk a területe felett. Ezt két esemény közül választva is feldolgozhatjuk. A **Click** esemény akkor is jelez, ha az egér mellett egy billentyűvel kattintunk (<Szóköz>, <Enter>). Ezzel szemben a **MouseClicked** esemény bekövetkeztekor biztosak lehetünk abban, hogy az egérrel kattintott a felhasználó.

F.3.2.2 A vezérlőcsoportok kialakítása

Egyszerűbb felhasználó felületek (UI) elkészítésekor a vezérlőket a formon szoktuk elhelyezni. Nagyobb mennyiségű elem esetén többféle tároló vezérlő közül is választhatunk, amelyek alkalmazásával vezérlőcsoportokat alakíthatunk ki. A csoportosító elemek közül leggyakrabban a **Panel** és a **GroupBox** tárolókat használjuk. A tárolók használatának nagy előnye, hogy a rájuk helyezett vezérlőket a tárolóval együtt tudjuk mozgatni a formon.

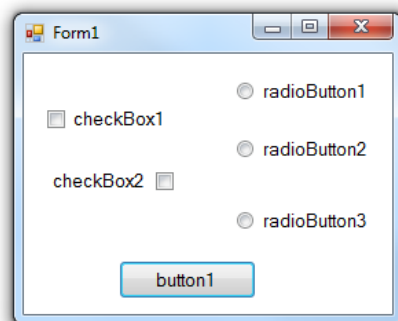

A felhasználói felület kialakításakor mindig az aktív tároló vagy a form lesz a vezérlő szülő objektuma (**Parent**). Egy adott vezérlő pozíciója mindig a szülő tároló területéhez (bal felső sarkához) képest relatív.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a csoportosító vezérlők használatának ellenére minden vezérlő eseménykezelő metódusa a form osztályán belül jön létre, így nem helyezhetünk el azonos nevű vezérlőket a különböző csoportokban. A vezérlők tulajdonságaira és metódusaira szintén a megszokott módon hivatkozhatunk.

F.3.2.3 Vezérlőgombok

A vezérlőgombok lehetőséget nyújtanak a program futásának szabályozására. A gombok működésük alapján három csoportra oszthatók. A nyomógomb (**Button**) olyan, mint a kapucsengő, megnyomásakor jelet ad, és elengedéskor alapállapotba kerül. A jelölőnégyzetek (**CheckBox**) - a gombokhoz hasonlóan - jelzést adnak, azonban képesek megtartani az állapotukat, mint a villanykapcsoló. Választógombokat (**RadioButton**) is használhatunk, amelyek olyanok, mint a rádió csatornaváltó gombjai. A választógombok jelet adnak, megtartják állapotukat, azonban egyszerre csak egy lehet bekapcsolt állapotban a csoportba sorolt választógombok közül.

A Button (nyomógomb)

A **Button** típusú vezérlők a nyomógombok működését szimulálják. A nyomógomb megnyomásakor végrehajtandó tevékenységet a kattintás eseményt (**Click** vagy **MouseClicked**) feldolgozó eseménykezelő metódusban kell elhelyeznünk. A gombnyomás eseményt a **PerformClick()** metódus hívásával is kiválthatjuk.

A **Text** tulajdonság a nyomógomb feliratát tartalmazza, amely első megjelenéskor megegyezik a nyomógomb nevével (**Name**). A feliratban az & (*ampersand*) mögötti karakter aláhúzva jelenik meg. A felhasználó a billentyűzetről is kiválthatja a gombnyomás eseményt, ha az aláhúzott karaktert tartalmazó billentyűt az <Alt> billentyűvel együtt nyomja meg. (Ha az azonosítóban && írunk, akkor az & jel jelenik meg.)

A nyomógombokat leggyakrabban párbeszédablakokban használjuk, ezért alapvető szerepe van a (**DialogResult** felsorolás típusú) **DialogResult** tulajdonságnak. Gombnyomáskor a gomb **DialogResult** jellemzőjének értéke (*Abort*, *Cancel*, *OK* stb.) bemásolódik a **ShowDialog()** hívással megjelenített szülőablak **DialogResult** tulajdonságába, és bezárul a szülőablak.

A CheckBox (jelölőnégyzet)

A jelölőnégyzet olyan gomb, mely megtartja beállított állapotát. A jelölőnégyzet két- vagy háromállapotú is lehet. Ha a **ThreeState** logikai típusú tulajdonság igaz értékű, akkor három, egyébként pedig kétállapotú. A jelölőnégyzet alakja kikapcsolt állapotban egy üres négyzet, míg a bekapcsolt állapotát a ✓ (pipa) jelzi. A háromállapotú jelölőnégyzet harmadik állapotában egy kitöltött négyzet jelenik meg.

A jelölőnégyzet állapotának tárolására a (**CheckState** felsorolás típusú) **CheckState** tulajdonság szolgál:

ThreeState	CheckState		
	<i>Unchecked</i>	<i>Checked</i>	<i>Indeterminate</i>
true			
false			

A **Checked** tulajdonság igaz értékkel jelzi, ha a jelölőnégyzet bejelölt állapotban van (*Checked* vagy *Indeterminate*), ellenkező esetben értéke **false**. Mindkét állapotjelző tulajdonság csak akkor változik meg a gombon való kattintáskor, ha az **AutoCheck** tulajdonság értéke **true** (ami alapérték).

A jelölőnégyzetek további tulajdonsága a (**System.Drawing.ContentAlignment** felsorolás típusú) **CheckAlign**, amely a vezérlőben a négyzet és a szöveg (**Text**) elhelyezkedését szabályozza. A szöveg állhat például a négyzet bal oldalán, a jobb oldalán, alatta vagy felette.

Az alapértelmezett **CheckedChanged** esemény akkor lép fel, ha a **Checked** tulajdonság értéke megváltozik. A **CheckState** tulajdonság értékének változását jelzi a **CheckStateChanged** esemény.

A RadioButton (választógomb)

A választógombok két állapottal rendelkeznek:

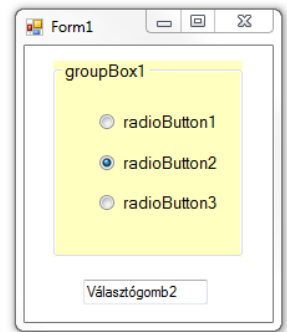
- Bekapcsolt állapotban a **Checked** tulajdonság **true** értékű, és a kör közepén egy pont jelenik meg.
- Kikapcsolt állapotban a **Checked** értéke **false**, a kör pedig üres:

Az **AutoCheck** és a **CheckAlign** tulajdonságok valamint az alapértelmezett **CheckedChanged** esemény a jelölőnégyzetek azonos nevű tagjaihoz hasonlóan alkalmazhatók.

A választógombokat általában csoportokba szervezve használjuk. Egy csoportba tartozó választógombok közül csak egy lehet bekapcsolt állapotú. Ha egy nem bekapcsolt gombon kattintunk, akkor az bekapcsolódik, és a csoport többi választógombja pedig kikapcsolt lesz. A formon és a különböző csoportosító vezérlőkben (**Panel**, **GroupBox**) elhelyezett választógombok egymástól függetlenül működnek.

Jól strukturált megoldást alakíthatunk ki, ha felhasználjuk a vezérlőelemek **object** típusú **Tag** tulajdonságát, melynek alapértéke **null**.

A példában a **Tag** tulajdonságban különböző szövegeket tárolunk, melyeket a választógombok bejelölésekor szövegmezőbe írunk. A megoldás alapötlete, hogy csupán egyetlen **CheckedChanged** eseménykezelőt készítünk (a *radioButton1* gombhoz), amit aztán a másik két gomb eseménykezelőjeként is beállítunk a tulajdonságok ablakban.

A közös eseménykezelő metódus **sender** paraméterét **RadioButton** típusúvá átalakítjuk, majd megnézzük, hogy bejelölt állapotba került-e gomb. Amennyiben igen, a **Tag** tulajdonságban tárolt objektumot szöveggé alakítva a szövegmezőbe másoljuk. A megoldás akkor működik hiba nélkül, ha csak választógombok szerepelnek a csoportban – ellenkező esetben futás közbeni hibajelzést kapunk.

```
namespace WindowsFormsApplication
{
    public partial class Form1 : Form
    {

        public Form1()
        {
            InitializeComponent();

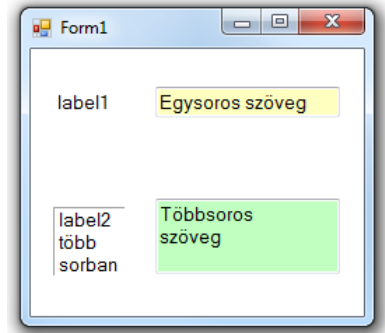
            private void radioButton1_CheckedChanged(object sender, EventArgs e)
            {
                RadioButton rb = (RadioButton)sender;

                if (rb.Checked)
                    textBox1.Text = rb.Tag.ToString();
            }

            private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
            {
                radioButton1.Tag = "Választógomb1";
                radioButton2.Tag = "Választógomb2";
                radioButton3.Tag = "Választógomb3";
            }
        }
    }
}
```

A **Label** (címke) és a **TextBox** (szövegmező) szövegmegjelenítő vezérlőket szöveges információk megjelenítésére és kezelésére használjuk. A vezérlők egy-, illetve többsoros szöveget is tárolhatnak. A megjelenítésen kívül a szövegmezőt szöveg bevitelére is használhatjuk, sőt a bevitt szöveget el is rejthetjük egy jelszókarakter beállításával.

Alaphelyzetben a szövegmező körül egy keret látható, ami azonban hiányzik a címkénél. Mindkét vezérlőnél a **BorderStyle** tulajdonság beállításával intézkedhetünk a keret megjelenéséről. (A **BorderStyle** felsorolás elemei: *None*, *FixedSingle* és *Fixed3D*.) A tárolt, illetve beírt szöveget mindkét esetben a **Text** tulajdonságon keresztül érhetjük el.

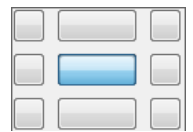

A Label (címke)

A címke vagy felirat szöveg megjelenítésére szolgál. Ennek megfelelően alapvető tulajdonságai a feliratok elhelyezkedésével és a szöveg megjelenítési módjának beállításával kapcsolatosak.

A címkéket általában szövegmezők vagy más vezérlők azonosítására, megjelölésére használjuk, a vezérlő fölé vagy mellé helyezve. A címke nem lehet az inputfókusz ráhelyezni, azonban egéreseeményekkel rendelkezik.

A címkék **AutoSize** tulajdonsága alaphelyzetben **true** értékű, így a címke mérete mindig akkora, hogy elférjen benne a beírt szöveg. Rögzített méretű címkében a (**ContentAlignment** felsorolás típusú) **TextAlign** tulajdonság segítségével kilenc módon igazíthatjuk el a szöveget. (Ha a szöveg nem fér el címkében, akkor a szöveg elejétől kezdve annyi karakter jelenik meg, amennyi belefér.)

A címkék a megadott szöveget több sorban jelenítik meg, ha a szövegben '\n' (soremelés) karaktereket helyezünk el:

```
label1.Text = "Első sor\nMásodik sor\nHarmadik sor";
```

A címkék semmilyen billentyűzet-eseményt nem fogadnak, azonban az egéreseeményekhez eseménykezelőket készíthetünk, mint például az alapértelmezett **Click** eseményhez.

A TextBox (szövegszerkesztő, szövegmező)

Az **TextBox** vezérlő alaphelyzetben egyszerű, egysoros szövegszerkesztési feladatok ellátására, szöveg beolvasására, információk kijelzésére használható. Ebben a módjában a **PasswordChar** tulajdonság megadásával elfedhetjük a begépelte karaktereket.

Amennyiben a **MultiLine** tulajdonságot **true** értékre állítjuk, a szövegmező lehetővé teszi többsoros szöveg megjelenítését, bevitelét és szerkesztését. A bevitelhez még engedélyeznünk kell az <Enter> billentyű feldolgozását az **AcceptsReturn** logikai tulajdonság igaz értékűre állításával.

Programból többféleképpen is feltölthetjük a többsoros szövegezőt. Windows alatt a sorvégek jelzésére a "\r\n" *Escape*-szekvenciákat kell használnunk:

```
textBox2.Text = "Első sor\r\nMásodik sor\r\nHarmadik sor";  
// vagy  
textBox2.Text = "Első sor"+Environment.NewLine+"Második sor"+Environment.NewLine+"Harmadik sor";
```

A többsoros szövegmezőkhöz (vízszintes, függőleges vagy mindkét irányú) görgetősávokat is illeszthetünk. A vízszintes görgetősáv csak akkor jelenik meg, ha a **WordWrap** (szövegtördelés) tulajdonság értékét az alapértelmezett **true** helyett a **false**-ra állítjuk.

Az egy- és többsoros szövegmezőn belül a szöveget balra, jobbra vagy középre igazíthatjuk a (**HorizontalAlignment** felsorolás típusú) **TextAlign** tulajdonság segítségével. A **MaxLength** tulajdonsággal pedig korlátozhatjuk a tárolt (bevitt) szöveg maximális hosszát. A szövegmezőkben tárolt egy vagy több sor tartalmát a sztringtömb típusú **Lines** tulajdonság felhasználásával is elérhetjük – a **Lines.Length** pedig megadja a szövegsorok számát.

Amennyiben a szövegmező **ReadOnly** tulajdonságát igaz értékre állítjuk, valamint hamisra módosítjuk a **TabStop** tulajdonságot, a szövegmező címkéként használható.

Szövegszerkesztési műveletek

A szövegmezők kezelik a bennük tárolt szöveg valamely részletének (<Shift+nyíl> billentyűkkel vagy egérrel történő) kiválasztását. Az alábbi tulajdonságokkal azonosíthatjuk a kiválasztott szövegrészt, illetve programból magunk is kiválaszthatunk egy részszoveget:

SelectionStart	Az első kiválasztott karakter pozícióját tárolja (0 az első karakter indexe). Ha nincs kiválasztott szöveg, a SelectionStart a szövegkurzor (<i>caret</i>) pozícióját tartalmazza.
SelectionLength	A kiválasztott karakterek számát tárolja. (Többsoros esetben a kiválasztott karakterek száma sorvégenként 2-vel növekszik.)
SelectedText	A felhasználó által kiválasztott szövegrészt tartalmazza.
Select()	Programból a kiválasztás elvégzése a pozíció és a hossz beállítása után.
SelectAll()	A teljes tárolt szöveg kiválasztása.

A kiválasztott szöveget metódusokkal kivághatjuk - **Cut()**, a vágólapra (*clipboard*) másolhatjuk – **Copy()**, a vágólapról beilleszthetjük() – **Paste()**. A **Paste()** string paramétert fogadó változatával a kiválasztott szöveget a megadott sztringre cserélhetjük. A **Clear()** metódus hívásával törölhetjük a szövegmező tartalmát.

A **CanUndo** logikai tulajdonság valamint az **Undo()** és **ClearUndo()** metódusok felhasználásával az elvégzett műveletek érvénytelenítését is kezelhetjük.

A szövegmezők alapértelmezés szerint eseménye a **TextChanged**, ami jelzi, hogy a vezérlő tartalma megváltozott, akár a programból, vagy akár felhasználói beavatkozások eredményeként.

Az alábbi példában a formon két szövegmező helyezkedik el. Ha a *textBox1* szövege változik, akkor a *textBox2*-be átmásoljuk az első szövegmező tartalmát, nagybetűssé alakítva. A megoldáshoz a *textBox1* **TextChanged** eseményét kezelő metódusban dolgozunk:

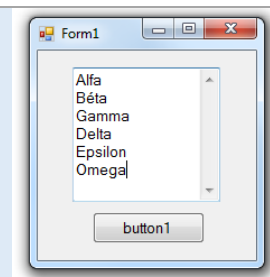
```
private void textBox1_TextChanged(object sender, EventArgs e)
{
    textBox2.Text = textBox1.Text.ToUpper();
}
```

Az alábbi példában egy sztringtömb elemeivel inicializáljuk a többsoros szövegmezőt, gombnyomásra pedig kiolvassuk a sorait és üzenetablakban meg is jelenítjük azokat:

```
namespace WindowsFormsApplication
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        string[] szöveg = { "Alfa", "Béta", "Gamma", "Delta" };

        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }

        private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
        {
            textBox1.Multiline = true;
            textBox1.Height = 120;
        }
    }
}
```



```

        textBox1.ScrollBars = ScrollBars.Vertical;

        textBox1.Lines = szöveg;
    }

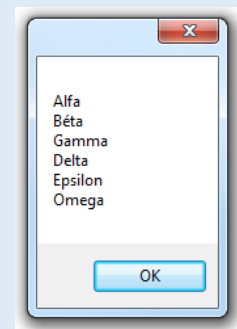
    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        string se = string.Empty;

        szöveg = textBox1.Lines;

        foreach (string s in szöveg)
        {
            se += s + "\n";
        }

        MessageBox.Show(se);
    }
}

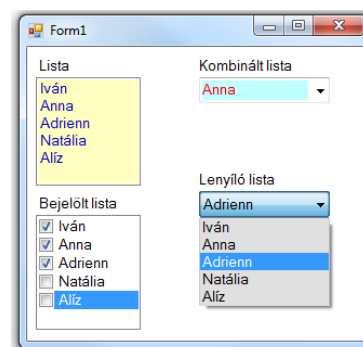
```


F.3.2.5 Listavezérlők

Gyakran előfordul, hogy sok adat közül kell egyet vagy többet kiválasztanunk a programunk futásához. Ezen adatok kompakt és áttekinthető elrendezéséhez a program ablakában lista vezérlőket használhatunk. A listavezérlők megjelenítik a lista elemeit (*items*), amelyek közül a felhasználó választhat. A választásról esemény értesíti a programot, míg a kiválasztott elem(ek)et tulajdonságok azonosítják.

A **ListBox** típusú vezérlő a közönséges lista (listaablak), míg a **CheckedListBox** típusú komponens a listaelemek előtt jelölőnégyzeteket tartalmaz. Egy szövegmező és egy lista egybeépítéseként keletkezett a **ComboBox** típusú kombinált lista, melynek speciális, helytakarékos változata a lenyíló lista.

A listavezérlők mindegyikének lelke az elemeket (objektumokat) tároló, **ObjectCollection** típusú **Items** tulajdonság. Az **Items.Count** jellemző az listában tárolt elemek számát tartalmazza. Az elemeket pedig az **Items** indexelésével érjük el. Az **Items** objektum metódusaival listaműveletek végezhetünk:

Add(objektum)	Az <i>objektum</i> hozzáadása a lista végéhez.
AddRange(listBox2.Items)	A <i>listBox2</i> elemeinek hozzáadása a lista végéhez.
AddRange(objektumTömb)	Az <i>objektumTömb</i> elemeit hozzáadja a lista végéhez.
Clear()	A lista elemeinek törlése.
Contains(objektum)	Igaz értékkel tér vissza, ha az objektum benne van a listában.
CopyTo(objektumTömb, index)	A lista elemeit kimásolja egy létező objektumtömbbe, adott indextől kezdve.
IndexOf(objektum)	Megadja, hogy az objektum milyen index alatt szerepel a listában. Ha az objektum nincs a listában, -1 értékkel tér vissza.
Insert(index, objektum)	Az <i>objektum</i> beszúrása a listába, az <i>index</i> pozícióba.
Remove(objektum)	Az <i>objektum</i> törlése a listából.
RemoveAt(index)	Az adott indexű pozíción található elem törlése a listából.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az **Items** ugyan objektumokat (pontosabban objektumreferenciákat) tárol, a listavezérlők Windows megfelelői szövegekkel dolgoznak. Példaként tekintsük az összes listafajta közös logikai típusú **Sorted** tulajdonságát, melynek **true** értékre állításával a listák elemei szöveggént rendezve jelennek meg a

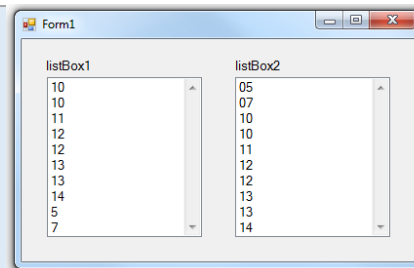
vezérlőkben. Ahhoz, hogy számok sorrendje megfelelő legyen a rendezett listában, a számokat formázott szöveggként kell a listához adnunk, mint ahogy ezt az alábbi példában tesszük:

```
public partial class Form1 : Form
{
    Random rnd = new Random();

    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        listBox1.Sorted = listBox2.Sorted = true;
        listBox1.ScrollAlwaysVisible = listBox2.ScrollAlwaysVisible = true;

        int szám;
        for (int i = 0; i < 10; i++)
        {
            szám = rnd.Next(5, 15 + 1);
            listBox1.Items.Add(szám);
            listBox2.Items.Add(szám.ToString("00"));
        }
    }
}
```


A ListBox (lista)

A lista lényege, hogy több szöveges elem közül kiválaszthatunk egyet vagy többet. Az elemek megadásához a program fejlesztése során a *Properties* ablak az **Items** tulajdonság sorában található gombon kell kattintanunk. A megjelenő „String Collection Editor” ablakban pedig megadhatjuk az elemeket.

Ha a lista elemei nem férnek el a lista ablakában, automatikusan egy függőleges görgetősáv jelenik meg a lista jobb oldalán. (A görgetősáv mindig látható, ha a **ScrollAlwaysVisible** tulajdonságot igaz értékre állítjuk.) A vízszintes görgetősáv elhelyezéséről a lista alján a **HorizontalScrollbar** logikai tulajdonság **true** értékre való állításával gondoskodhatunk.

Ha a **MultiColumn** logikai tulajdonság **true** értékű, a listában annyi oszlop jelenik meg, hogy szükségtelenné váljon a függőleges görgetősáv. Az oszlopok szélességét a **ColumnWidth** tulajdonság szabályozza, melynek 0 alapértéke esetén az oszlopok alapértelmezett szélességűek lesznek.

A listákat felhasználásuk alapján két csoportba sorolhatjuk. Az egyik csoportba azok a listák tartoznak, amelyekből csak egyetlen elemet választhatunk. A másik csoportba tartozó listák elemei közül pedig egyszerre többet is kiválaszthatunk. A (**SelectionMode** felsorolás típusú) **SelectionMode** tulajdonság értéke dönti el, hogy lehet-e több elemet kiválasztani.

A **SelectionMode** felsorolás értékei:

<i>None</i>	Egyetlen elem sem választható.
<i>One</i>	Pontosan egy elem választható.
<i>MultiSimple</i>	Több elem is kiválasztható az egér segítségével.
<i>MultiExtended</i>	Több elem is kiválasztható az egér, illetve a billentyűzet (<Ctrl>, <Shift>, nyilak) segítségével.

Az elemek kiválasztását a lista maga kezeli, és a választásnak megfelelően a **SelectedIndex** tulajdonságba írja az éppen kiválasztott elem sorszámát, míg többszörös választásnál frissíti az indexeket tartalmazó (**ListBox.SelectedIndexCollection** típusú) **SelectedIndices** kollekciónak tartalmát. Ha nincs elem kiválasztva, a **SelectedIndex** értéke -1, a **SelectedIndices** kollekciónak pedig üres. Minkét tulajdonság megváltozását a **SelectedIndexChanged** alapértelmezett esemény jelzi a programunknak.

A sorszámokon túlmenően a kiválasztott elem(ek) is elérhető(k) a **SelectedItem**, illetve többszörös kiválasztású lista esetén a (**ListBox.SelectedObjectCollection** típusú) **SelectedItems** tulajdonságban.

Metódusok is segítik a választások kezelését. A **GetSelected(index)** metódus **true** értékkel jelzi, ha a megadott indexű elemet kiválasztották. A **SetSelected(index, true/false)** metódus hívásával az adott elemet kiválasztottá tehetjük (**true** második argumentum), illetve megszüntethetjük a kiválasztottságát (**false** második argumentum).

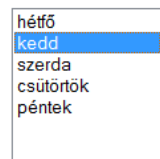
Az elemek kiválasztott állapotát a **ClearSelected()** metódus hívásával, vagy a **SelectedIndex** tulajdonság -1 értékre való állításával szüntethetjük meg.

Az egyszeres választás kezelését az alábbi *Form1* osztály mutatja:

```
public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        string[] munkanapok = {"hétfő", "kedd", "szerda", "csütörtök", "péntek"};
        listBox1.Items.Clear();
        listBox1.SelectionMode = SelectionMode.One;
        listBox1.Items.AddRange(munkanapok);
        listBox1.SetSelected(1, true);
    }

    private void listBox1_SelectedIndexChanged(object sender, EventArgs e)
    {
    }
```



```

        MessageBox.Show(listBox1.SelectedItem.ToString());

        // vagy

        int index = listBox1.SelectedIndex;

        MessageBox.Show(listBox1.Items[index].ToString());
    }
}

```

Többszörös választás esetén kissé bonyolultabb a program:

```

public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        string[] munkanapok = {"hétfő", "kedd", "szerda", "csütörtök", "péntek"};

        listBox1.SelectionMode = SelectionMode.MultiSimple;

        listBox1.Items.Clear();

        listBox1.Items.AddRange(munkanapok);

        listBox1.SetSelected(1, true);

        listBox1.SetSelected(3, true);
    }

    private void listBox1_SelectedIndexChanged(object sender, EventArgs e)
    {
        string sm = string.Empty;

        foreach (string s in listBox1.SelectedItems)
        {
            sm += s + ", ";
        }

        sm = sm.TrimEnd(new char[] { ',', ' ' });

        MessageBox.Show(sm);

        // vagy

        sm = "";
    }
}

```

hétfő
kedd
szerda
csütörtök
péntek

```

int index = 0;

for (int i = 0; i < listBox1.SelectedIndices.Count; i++)
{
    index = listBox1.SelectedIndices[i];

    sm += listBox1.Items[index] + ", ";
}

sm = sm.TrimEnd(new char[] { ',', ' ' });

MessageBox.Show(sm);
}
}

```

A listában tárolt szövegek feldolgozását segítik a különböző szövegkereső metódusok, amelyek sikertelen esetben **ListBox.NoMatches** értékkel térnek vissza, míg sikeres esetben a megtalált elem indexével:

FindString(sztring)	Az első olyan elem keresése, amely a megadott szöveggel kezdődik.
FindString(sztring, index)	Az első olyan elem keresése az adott sorszámu elemtől, amely a megadott szöveggel kezdődik.
FindStringExact(sztring)	Az első olyan elem keresése, amely teljesen megegyezik a megadott szöveggel.
FindStringExact(sztring, index)	Az első olyan elem keresése az adott sorszámu elemtől, amely teljesen megegyezik a megadott szöveggel.

A CheckedListBox (bejelölt lista)

A bejelölt lista az [egyszeres kijelölésű listához](#) hasonlóan használható azzal a kiegészítéssel, hogy az elemek előtt jelölőnégyzet áll. Az alapértelmezett **SelectedIndexChanged** esemény továbbra is valamely elem kiválasztását jelzi, míg az új **ItemCheck** esemény a bejelölt állapot megváltozását közvetíti a programnak.

A bejelölt elemek indexét valamint hivatkozását ebben az esetben is kollekciók tárolják: **CheckedIndices** és **CheckedItems**. A **CheckOnClick** logikai tulajdonság **true**-ra állításával a jelölőnégyzet gyorsabban vált bejelölt állapotba az egérekattintás során.

A **SetItemChecked(index, true/false)** és **SetItemCheckState(index, állapot)** metódusok az elemek jelöltségének programból való kezelését (a jelölt állapot beállítását, törlését) segítik. A **bool** típusú **GetItemChecked(index)** és a **CheckState** típusú **GetItemCheckState(index)** függvényekkel lekérdezhetjük a lista adott indexű elemének bejelölt állapotát.

```

public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        string[] munkanapok = { "hétfő", "kedd", "szerda", "csütörtök", "péntek" };
    }
}

```

```

checkedListBox1.Items.Clear();

checkedListBox1.Items.AddRange(munkanapok);

checkedListBox1.SetSelected(1, true);

checkedListBox1.SetItemChecked(4, true);

checkedListBox1.SetItemCheckState(3, CheckState.Checked);
}

private void checkedListBox1_SelectedIndexChanged(object sender, EventArgs e)
{
    MessageBox.Show(checkedListBox1.SelectedItem.ToString(), "Kiválasztott");

    // vagy

    int index = checkedListBox1.SelectedIndex;

    MessageBox.Show(checkedListBox1.Items[index].ToString(), "Kiválasztott");
}

private void checkedListBox1_ItemCheck(object sender, ItemCheckEventArgs e)
{
    string sm = string.Empty;

    foreach (string s in checkedListBox1.CheckedItems)
    {
        sm += s + ", ";
    }

    MessageBox.Show(sm, "Bejelölt");

    // vagy

    sm = "";

    int index = 0;

    for (int i = 0; i < checkedListBox1.CheckedIndices.Count; i++)
    {
        index = checkedListBox1.CheckedIndices[i];

        sm += checkedListBox1.Items[index] + ", ";
    }

    MessageBox.Show(sm, "Bejelölt");
}
}

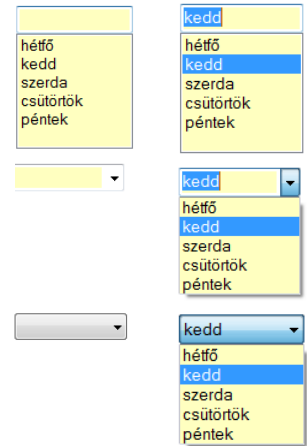
```

A ComboBox (kombinált lista)

Mint már korábban említettük a **ComboBox** kombinált lista egy egysoros szövegmező és egy egyszeres kiválasztású lista összeépítéséből keletkezett. Ennek következtében a kombinált lista tulajdonságai, metódusai és eseményei megfelelnek a **TextBox** és a **TListBox** osztályok tagjainak.

A kombinált lista többféle típusát használhatjuk a (**ComboBoxStyle** felsorolás típusú) **DropDownStyle** tulajdonság értékétől függően:

- Az **egyszerű (Simple) kombinált lista** esetén mindig megjelenik a listaablak, és a szövegmező tartalma módosítható. A listaablak mérete rögzített, és nem lehet becsukni. A szövegmezőbe tetszőleges szöveget írhatunk, vagy a listából is választhatunk egy elemet.
- A **lenyíló (DropDown) kombinált lista** (ez az alapértelmezés) működése annyiban tér el az egyszerű kombinált listától, hogy listaablak nem jelenik meg automatikusan. A listaablak megjeleníthető a szövegmező oldalán található nyomógombon való kattintással, vagy programból a **DroppedDown** logikai tulajdonság állításával.
- A **lenyíló (DropDownList) lista** annyiban különbözik a lenyíló kombinált listától, hogy a szövegmező tartalma csak listaelem választásával módosul. Általában akkor használjuk, ha a felhasználónak adott tételek közül kell választania. Alapértelmezés szerint a lenyíló listaablakok 8 elemet jelenítenek meg.

Megjegyezzük, hogy a **MaxDropDownItems** egész típusú tulajdonság értékének változtatásával növelhetjük vagy csökkenthetjük a megjelenített tételek számát. Programból a **SelectedIndex** tulajdonság segítségével állíthatjuk be, hogy melyik listaelem jelenjen meg a szövegmezőben.

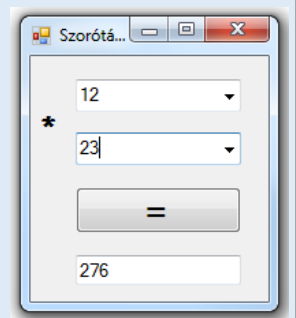
A kombinált lista listájából történő választást jelző **SelectedIndexChanged** esemény mellett további események is rendelkezésünkre állnak. A **TextUpdate** esemény jelzi, hogy a szövegmező tartalmát a felhasználó módosította. (Ez az esemény nem jelzi, ha a szövegmező tartalmát a programból változtatjuk meg.) Természetesen a **TextChanged** esemény is elérhető. Lenyíló listák esetén a **DropDown** esemény tudatja, hogy a lista lenyílt, illetve a **DropDownClosed** esemény pedig azt, hogy bezáródott.

Az alábbi példában elektronikus szorzótáblát készítünk kombinált listák felhasználásával:

```
public partial class Form1 : Form
{
    public Form1()
    {
        InitializeComponent();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        for (int i=1; i<=10; i++) {
            comboBox1.Items.Add(i);
            comboBox2.Items.Add(i);
        }

        comboBox1.SelectedIndex = 0;
        comboBox2.SelectedIndex = 0;
    }
}
```



```
        textBox1.Text = "1";
    }

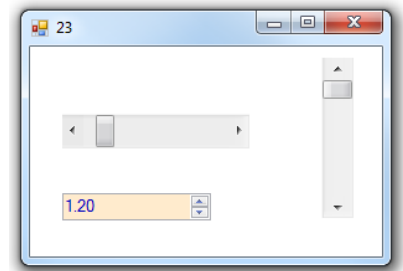
    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        int a = Convert.ToInt32("0"+comboBox1.Text);
        int b = Convert.ToInt32("0"+comboBox2.Text);
        int c = a * b;
        textBox1.Text = c.ToString();
    }

    private void comboBox1_TextChanged(object sender, EventArgs e)
    {
        button1.PerformClick();
    }

    private void comboBox2_TextChanged(object sender, EventArgs e)
    {
        button1.PerformClick();
    }
}
```

F3.2.6 Görgethető vezérlők

Ebbe a csoportba tartoznak a vízszintes és a függőleges görgetősávok (**VScrollbar**, **HScrollbar**), valamint a numerikus fel-le léptető vezérlő (**NumericUpDown**).

A görgethető vezérlők közös jellemzője, hogy csúszka és/vagy nyilak segítségével egy értéktartományban lépegethetünk. Ehhez a működéshez be kell állítanunk a tartomány legkisebb (**Minimum**) és legnagyobb (**Maximum**) elemét, valamint a lépések hosszát.

Görgetősávok esetén a hosszabb és a rövidebb csúszkaelmozdulásokhoz különböző lépéshosszt is megadhatunk a **LargeChange** és **SmallChange** tulajdonságokkal. A numerikus léptető esetén csupán egyetlen lépéshosszt állíthatunk be az **Increment** tulajdonságban. A vezérlők aktuális állapotának megfelelő értéket a **Value** tulajdonság tartalmazza, amely csúszkák esetén **int** típusú, míg a numerikus léptető esetén nagy pontosságú valós (**decimal**) típusú.

A numerikus léptetőben látható szám megjelenését további tulajdonságokkal szabályozhatjuk: **DecimalPlaces**, **ThousandsSeparator** és **Hexadecimal**.

Mindhárom vezérlő esetén a **Value** tulajdonság értékének bármilyen megváltozását a **ValueChanged** esemény jelzi. A görgetősávoknál a görgetés műveletéről az alapértelmezett **Scroll** esemény tudósít.

```
namespace WindowsFormsApplication
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }

        private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
        {
            hScrollBar1.Minimum = 0;
            hScrollBar1.Maximum = 255;
            hScrollBar1.LargeChange = 10;
            hScrollBar1.SmallChange = 5;
            hScrollBar1.Value = 23;

            numericUpDown1.Minimum = (decimal)-Math.PI;
            numericUpDown1.Maximum = (decimal)Math.PI;
            numericUpDown1.Increment = 0.1M;
            numericUpDown1.Value = 0;
        }
    }
}
```

```
}

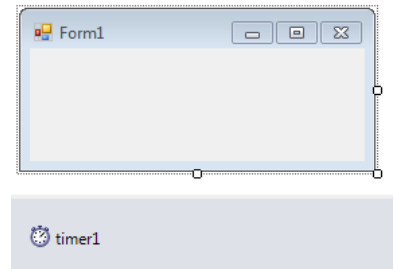
private void hScrollBar1_Scroll(object sender, ScrollEventArgs e)
{
    this.Text = hScrollBar1.Value.ToString();
}

private void hScrollBar1_ValueChanged(object sender, EventArgs e)
{
    this.Text = hScrollBar1.Value.ToString();
}

private void numericUpDown1_ValueChanged(object sender, EventArgs e)
{
    this.Text = numericUpDown1.Value.ToString();
}
}
```

F3.2.7 Időzítő (Timer) vezérlő

Az alkalmazások gyakran periódikusan ismétlődve hajtanak végre egyes feladatokat. Az időzítő objektumok bizonyos idő leteltével újra és újra meghívják egy eseménykezelő metódust, így ismétlődve végrehajtanak egy adott feladatot.

Mivel az időzítő nem vizuális komponens, a formon nem jelenik meg - a Visual Studio a form alatt helyezi el az ikonját egy sávban.

Az időzítőt többször el lehet indítani (*timer1.Enabled = true;* vagy *timer1.Start();*), és meg lehet állítani (*timer1.Enabled = false;* vagy *timer1.Stop();*), továbbá meg lehet változtatni azt az intervallumot (*Interval*), aminek elteltével végrehajtja az (*Tick*) eseménykezelő metódust.

Az *int* típusú *Interval* tulajdonság szabályozza az időzítő működését. Az *Interval* tulajdonságban megadott, ezredmásodpercben értendő érték meghatározza, hogy milyen időközönként aktivizálódjon az időzítő *Tick* alapeseménye.

Az alábbi példában gombnyomásra indítunk, illetve leállítunk egy időzítőt, ami másodpercenként növel egy számlálót, melynek értékét megjeleníti az ablak fejlécében:

```
public partial class Form1 : Form
{
    int számláló = 0;

    private void timer1_Tick(object sender, EventArgs e)
    {
        számláló++;
        this.Text = számláló.ToString();
    }

    private void Form1_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        timer1.Interval = 1000; // 1 másodperc
        timer1.Enabled = false;
        button1.Text = "Start";
    }

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        timer1.Enabled = !timer1.Enabled;

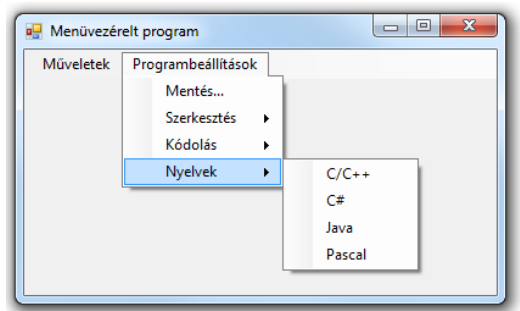
        if (timer1.Enabled)
```

```
        button1.Text = "Stop";  
  
    else  
  
        button1.Text = "Start";  
  
    }  
}
```

F3.3 Ablakmenü készítése

A Windows alkalmazások többsége menürendszert használ a különféle részfeladatok végrehajtásának kezdeményezéséhez. A Visual Studio menütervezője lehetővé teszi – új menüpontok hozzáadásával, törlésével valamint átnevezésével – a menürendszerek könnyű és hatékony kialakítását.

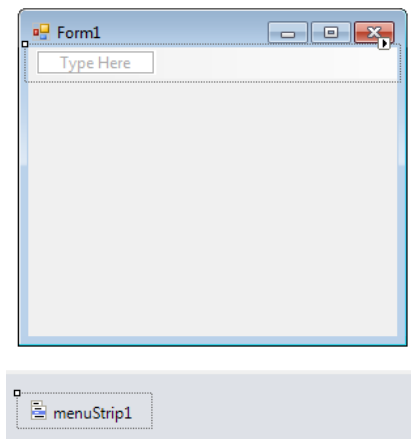
Az ablakmenü a program ablakának címsora alatt helyezkedik el, és egy menüsorból (főmenüből) és abból lenyíló menükből áll. Természetesen a lenyíló menüknak is lehetnek újabb lenyíló menüi (almenüi).

A lenyíló menüt aktiváló menüpontok mellett egy jobbra mutató háromszög jelzi a további menüelemeket. A menüket legtöbbször nyomógomb vezérlők helyett alkalmazzuk. Különösen akkor van szükség menüre, amikor a form teljes területét szeretnénk használni, például grafika megjelenítése céljából.

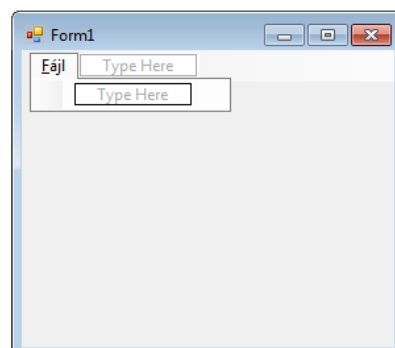
F3.3.1 A főmenü létrehozása

A főmenü létrehozásához egy **MenuStrip** típusú komponenst kell a formra helyoznünk. Ez önmagában nem vizuális elem, csak a működésének eredménye jelenik meg a formon.

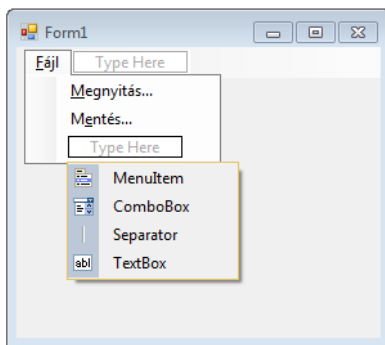
Tegyük aktívvá a *menuStrip1* ikonját a form alatti sávban, majd pedig kattintsunk a form menüsorában a „Type Here” feliratú mezőre, és írjuk be a „&Fájl” szöveget! (A & karakter hatására a *Fájl* menüpont kiválasztható lesz az <Alt+F> billentyűkombinációval, és az *F* betű aláhúzva jelenik meg.)

Miután létrejött a *Fájl* menüpont a Visual Studio létrehozott hozzá egy lenyíló menüt, és annak az első menüpontját:

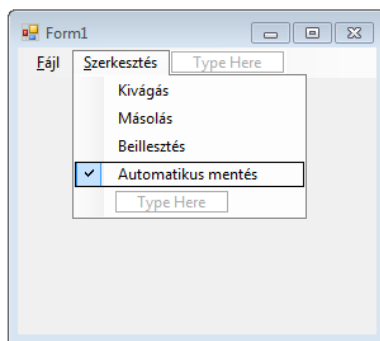
Kattintsunk ismét a bekeretezett „Type Here” mezőre, és adjuk meg a „&Megnyitás...”, majd pedig megismételve a műveletet a „&Mentés...” menüpontokat. (A három pont azt jelöli, hogy a menüválasztás hatására valamilyen párbeszédbox fog megnyílni.) Ha az egérmutatót a „Type Here” mező fölé visszük, annak bal oldalán megjelenik egy nyíl, amellyel egy menü nyitható meg. A menüpontok segítségével menüpontot, kombinált listát, elválasztó vonalat

vagy szövegmezőt helyezhetünk el a menünkben. Menüpont létrehozásakor egy **ToolStripMenuItem** típusú objektum jön létre, melynek *toolStripMenuItemN* neve lesz a menüpontban, amit természetesen módosíthatunk.

Példaként adjunk egy elválasztó vonalat és egy „&Kilépés” menüpontot a menünkhöz! Folytassuk a menüépítést egy újabb lenyíló menüvel! Ehhez kattintsunk a *Fájl* menüpont melletti „Type Here” mezőre, és adjuk meg a „&Szerkesztés” nevet, majd pedig a fentiekben bemutatott módon adjuk hozzá a *Szerkesztés* menühöz a *Kivágás*, *Másolás* és *Beillesztés* menüpontokat!

Utolsó lépésként adjunk a menünkhöz egy bejelölt „Automatikus mentés” menüpontot. Ehhez a menüpont szokásos megadása után az egér jobb gombjával kattintva az újonnan létrehozott menüpontra, felbukkan egy menü, amelyből a **Checked** menüpontot kell kiválasztanunk. Ahhoz, hogy a jelölés működjön, a menüpont tulajdonságai közül a **CheckOnClick**-et állítsuk **true** értékűre!

A kijelölt menüponthoz gyorsító billentyűt (például <Ctrl+Shift+Alt+F1>, <Ctrl+K>) is rendelhetünk, a **ShortcutKeys** tulajdonság gombján való kattintás után megjelenő ablakból választva. A kiválasztott gyorsító billentyű automatikusan megjelenik a menüponthoz jobbra.

Az elkészült menüt a program futtatásával ellenőrizhetjük. A programból kilépve a menüt módosíthatjuk vagy továbbfejleszthetjük.

Tervezési módban egérekattintással tudjuk kiválasztani a szerkesztendő menüt, melyen belül az egér mozgásával lépkedhetünk a menüpontok között. Az elvégezhető műveleteket a menüpont (jobb egérekattintás hatására) felbukkanó menüjéből érjük el:

Set Image..	A menüpont elé egy kis képet szúrhatunk be..
Enabled	A menüpont engedélyezhető, tiltható.
Checked	A menüpont elé egy jelölőnégyzet helyezhető.
ShowShortcutKeys	A gyorsító billentyűk megjelenítésének engedélyezése, illetve tiltása.
Convert To	A menüpont átalakítása a négy alap menüpontok (kombinált listává, elválasztó vonallá vagy szövegmezővé) egyikévé.
Insert	A négy alap menüpontból választott, új menüpont beszúrása az aktuális menüpont elé
Edit DropDownItems...	A lenyíló menü elemeinek szerkesztése.
Select	A form, a menüsor vagy a menüpontot tartalmazó menü kijelölése.
Cut, Copy, Paste, Delete	Szerkesztési műveletek a menüpontra.
Document Outline	A menürendszer vázlatos megjelenítése.
Properties	A menüpont tulajdonságainak megjelenítése a <i>Properties</i> ablakban.

F3.3.2.A menüválasztás kezelése C# programból

A normál menüpontokhoz az alapértelmezés szerinti **Click** esemény kezelőjében rendelhetünk műveleteket. Az eseménykezelő kódját egyszerűen elérhetjük, ha tervezési módban a kérdéses menüponton kétszer kattintunk az egér bal gombjával. Példaként nézzük a *Kilépés* menüponthoz rendelt eseménykezelő metódust:

```
private void kilépésToolStripMenuItem_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Close();
}
```

Az eseménykezelő nevéből láthatjuk, hogy a Visual Studio menütervezője az általunk megadott felirat (**Text**) felhasználásával alakította ki a menüpont objektum nevét (**Name**). A nevet az első eseménykezelő elkészítése előtt érdemes megváltoztatni, mivel a névváltoztatás előtt létrehozott eseménykezelő metódusok neve nem változik meg.

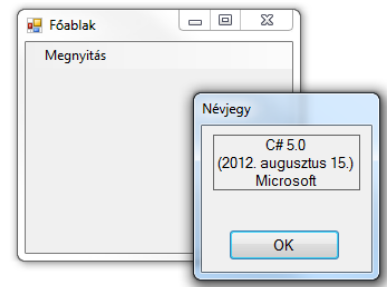
A következő példában a bejelölt menüpont jelölésének kezelését magunk végezzük a menüpont **Click** eseménykezelőjében:

```
private void automatikusMentésToolStripMenuItem_Click(object sender, EventArgs e)
{
    automatikusMentésToolStripMenuItem.Checked = !automatikusMentésToolStripMenuItem.Checked;
}
```

F3.4 Párbeszédablakok

A Windows alkalmazások általában több ablakot (formot) tartalmaznak. Az ablakok közül egy adja az alkalmazás menüvel ellátott főablakát, míg a továbbiak párbeszédablakok, amelyek menüpontok kiválasztásakor vagy nyomógombok lenyomásával jelennek meg.

Saját tervezésű párbeszédablak készítéséhez a **Windows Forms Application** projekthez további formokat kell adnunk a **Project/Add Windows Form...** menüpont kiválasztásával. Párbeszédablakok elkészítésekor ugyanazokat a szabályokat kell figyelembe vennünk, mint egyablakos alkalmazások esetén.

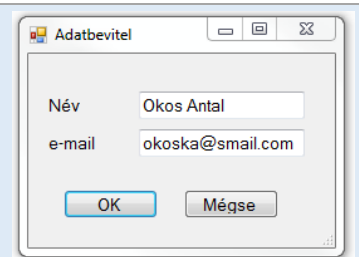
F3.4.1 Modális és nem modális párbeszédablakok

Az ablakok és a párbeszédablakok a megjelenítési módjuktól függően lehetnek modálisak vagy nem modálisak. A **modális** ablakot be kell zárni ahhoz, hogy dolgozhassunk a program más részeivel (ablakaival). Azokat a párbeszédablakokat, amelyek fontos információkat jelenítenek meg, javasolt modálisként létrehozni. (Ilyen modális ablakok a **MessageBox** típusú párbeszédablakok.) A modális megjelenítéshez a formok **ShowDialog()** metódusát használjuk, amely csak a párbeszédablak bezárása után tér vissza a hívóhoz. A párbeszédablak automatikusan bezáródik, ha a rajta elhelyezett gombok **DialogResult** tulajdonságának a **None** értéktől eltérő értéket (**Ok**, **Cancel** stb.) állítunk be.

Az alábbi példában modális párbeszédablakban kérjük be a felhasználó nevét és e-mail címét. A **Form2** párbeszédablak osztálya:

```
public partial class Form2 : Form
{
    private void Form2_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        button1.DialogResult = System.Windows.Forms.DialogResult.OK;
        button2.DialogResult = System.Windows.Forms.DialogResult.Cancel;
        this.AcceptButton = button1;
        this.CancelButton = button2;
    }

    public void Kiolvas(out string név, out string email)
    {
        név = textBox1.Text;
        email = textBox2.Text;
    }
}
```


A program főablaka csupán egy nyomógombot tartalmaz, melynek megnyomásakor megjelenik a párbeszédablak:

```
public partial class Form1 : Form
{

```

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Form2 adatbevitel = new Form2();
    adatbevitel.StartPosition = FormStartPosition.CenterScreen;
    DialogResult dr = adatbevitel.ShowDialog();
    string név = "", email = "";
    adatbevitel.Kiolvás(out név, out email);
    if (dr == System.Windows.Forms.DialogResult.OK)
    {
        MessageBox.Show(név + "\t" + email);
    }
}
}

```

A **nem modális** ablakok lehetővé teszik, hogy az ablakok között váltsunk azok bezárása nélkül. Az ilyen ablakok programból való kezelése sokkal nehezebb, mint a modálisoké, mivel az ablakokat a felhasználó bármilyen sorrendben elérheti. A nem modális megjelenítést az ablakok **Show()** metódusa biztosítja, amely azonnal visszatér a hívás helyére, mielőtt megjelenik a párbeszédablak. Ebben az esetben a párbeszédablak bezárásáról, és az ablak információinak átadásáról a szülő ablaknak magunknak kell gondoskodni (**Close()**).

Az alábbi példában tetszőleges számú névjegyablakot megjeleníthetünk. A névjegyet tartalmazó *Form2* osztály:

```

public partial class Form2 : Form
{
    private void Form2_Load(object sender, EventArgs e)
    {
        this.AcceptButton = button1;
    }

    private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
    {
        this.Close();
    }
}

```


A főablak gombnyomás eseménykezelőjében megjelenítjük a nem modális párbeszédablakot:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Form2 névjegy = new Form2();
    névjegy.Show();
}

```

```
}
```

F3.4.2 A MessageBox modális üzenetablak

A **MessageBox** osztály statikus **Show()** metódusának hívásával különböző elemeket tartalmazó üzenetablakokat jeleníthetünk meg. A **Show()** metódus 21 túlterhelt változata közül csak néhány bemutatására szorítkozunk, azonban mindegyik **DialogResult** típusú értékkel tér vissza.

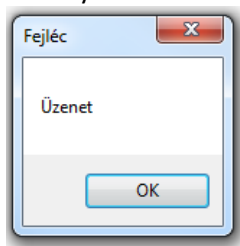
Legegyszerűbb esetben csupán egy üzenetszöveg paraméterrel rendelkezik a metódus:

```
DialogResult Show(string text).
```

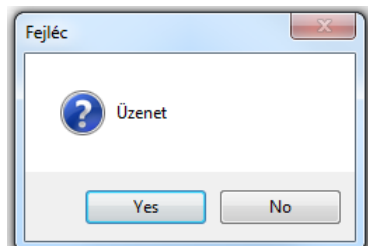
A hívásokban mindig egy-egy argumentummal többet adhatunk meg, egészen az alábbi formáig:

```
DialogResult Show( string text,           // az üzenet szövege
                   string caption,        // az ablak címsora
                   MessageBoxButtons buttons, // nyomógombok
                   MessageBoxIcon icon)    // ikon
```

Nézzünk néhány konkrét üzenetablak-kialakítást!


```
MessageBox.Show("Üzenet", "Fejléc");
```



```
MessageBox.Show("Üzenet", "Fejléc",
MessageBoxButtons.YesNo,
MessageBoxIcon.Question);
```

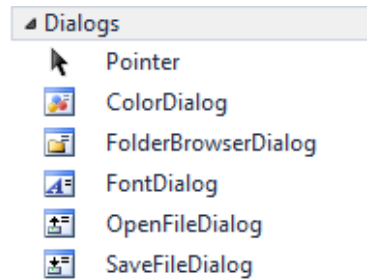
A metódus által visszaadott értékből megtudhatjuk, hogy melyik gomb megnyomásával zárult le az üzenetablak:

```
DialogResult eredmény = MessageBox.Show("Üzenet", "Fejléc",
                                       MessageBoxButtons.YesNo, MessageBoxIcon.Question);
if (eredmény == System.Windows.Forms.DialogResult.Yes)
    MessageBox.Show("Igen :");
else
    MessageBox.Show("Nem :");
```

F3.4.3 Általános párbeszédablakok

A C# támogatja a Windows rendszer általános (*common*) párbeszédablakainak alkalmazását. Az eszköztár *Dialogs* csoportjában találjuk meg az egyes ablaktípusokat. Az általános párbeszédablakok használatában közös vonás, hogy tulajdonságok beállításával paraméterezzük az ablak megjelenését, illetve tulajdonságok tartalmazzák a felhasználó beállításait.

A párbeszédablakokat a form tervezése során is paraméterezhetjük, ha nem vizuális komponensként a formra helyezzük az ikonjukat. A megjelenítéshez futás közben kell hívunk az objektumuk *ShowDialog()* metódusát.

Az alábbiakban azonban az ablakok típusosztályát használva teljes mértékben programból végezzük el a megjelenítést. A C# kódból jól nyomon követhető a hívások paraméterezése. Ha a felhasználói felület tervezésekor hozzuk létre az ablakobjektumot, akkor a példákban el kell hagyni az objektum **new** művelettel történő létrehozását.

Színkiválasztó (*ColorDialog*) párbeszédablak

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    ColorDialog ablak = new ColorDialog();

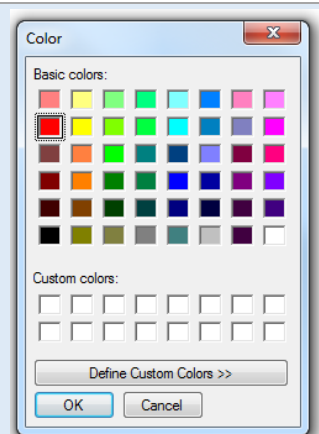
    // engedélyezzük az ablak színkeverő részének megjelenését
    ablak.AllowFullOpen = true;

    // minden lehetséges alapszín megjelenítését kérjük
    ablak.AnyColor = true;

    // nemcsak a tiszta színeket kérjük
    ablak.SolidColorOnly = false;

    // a megjelenéskor kiválasztott szín
    ablak.Color = Color.Red;

    if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)
    {
        this.BackColor = ablak.Color;
    }
}
```


Könyvtárböngésző (*FolderBrowserDialog*) párbeszédablak

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    FolderBrowserDialog ablak = new FolderBrowserDialog();

    // a gyökérkönyvtár beállítása a System könyvtárra
    ablak.RootFolder = Environment.SpecialFolder.System;

    // az aktuális könyvtár lesz a kiválasztott
```

```

ablak.SelectedPath = Environment.CurrentDirectory;

// engedélyezzük új könyvtár létrehozását

ablak.ShowNewFolderButton = true;

// leírás

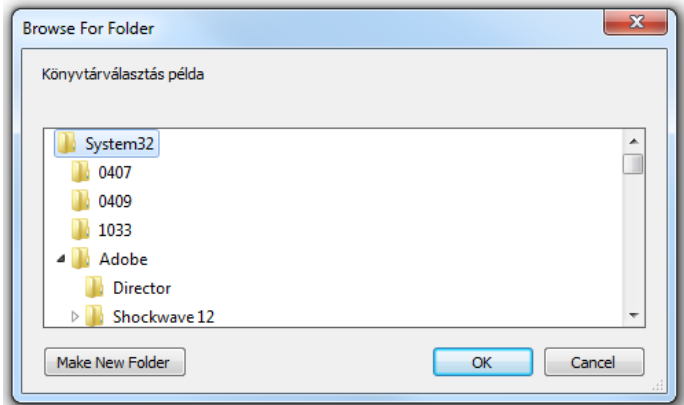
ablak.Description = "Könyvtárválasztás példa";

if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)

    MessageBox.Show(ablak.SelectedPath);

}

```


Betűtípus (FontDialog) párbeszédablak

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    FontDialog ablak = new FontDialog();

    // a színlista megjelenítése

    ablak.ShowColor = true;

    // az Apply gomb megjelenítése

    ablak.ShowApply = true;

    // az Effect csoport megjelenítése

    ablak.ShowEffects = true;

    // a Help gomb megjelenítése

    ablak.ShowHelp = true;

    // a választható fontméretek

    ablak.MinSize = 12;

    ablak.MaxSize = 23;

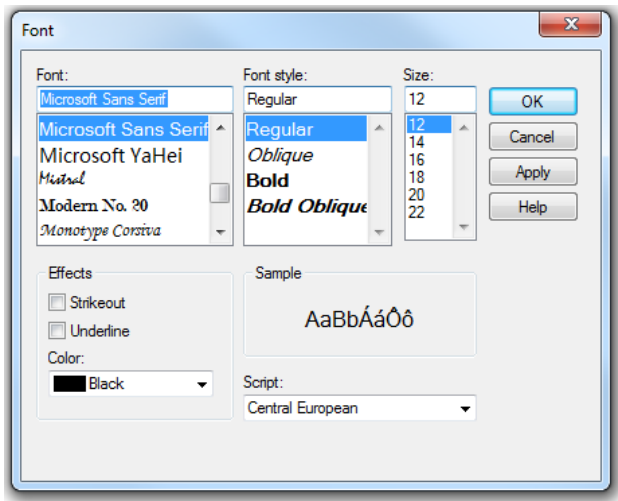
    if (ablak.ShowDialog() != DialogResult.Cancel)
    {

```

```

        this.Font = ablak.Font;
    }
}

```


Fájlnyitás (OpenFileDialog) párbeszédablak

Egyetlen állomány kiválasztása:

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string fájlnev = "";

    OpenFileDialog ablak = new OpenFileDialog();

    // az alapértelmezett kiterjesztés
    ablak.DefaultExt = ".txt";

    // a lehetséges kiterjesztések
    ablak.Filter = "Szövegfájlok (*.txt)|*.txt|Minden fájl (*.*)|*.*";

    // a szűrők közül az aktuális beállítása
    ablak.FilterIndex = 2;

    // kiindulási könyvtár
    ablak.InitialDirectory = "C:\\Munka";

    // az aktuális könyvtár visszaállítása az ablak lezárását követően
    ablak.RestoreDirectory = true;

    // az ablak felirata
    ablak.Title = "Válasszon ki egy szövegfájlt";

    // figyelmeztetést kérünk, ha a beírt fájl vagy útvonal nem létezik
    ablak.CheckFileExists = true;

    ablak.CheckPathExists = true;
}

```

```
// a bejelölt "Open as read-only" jelölőnégyzet megjelenítése

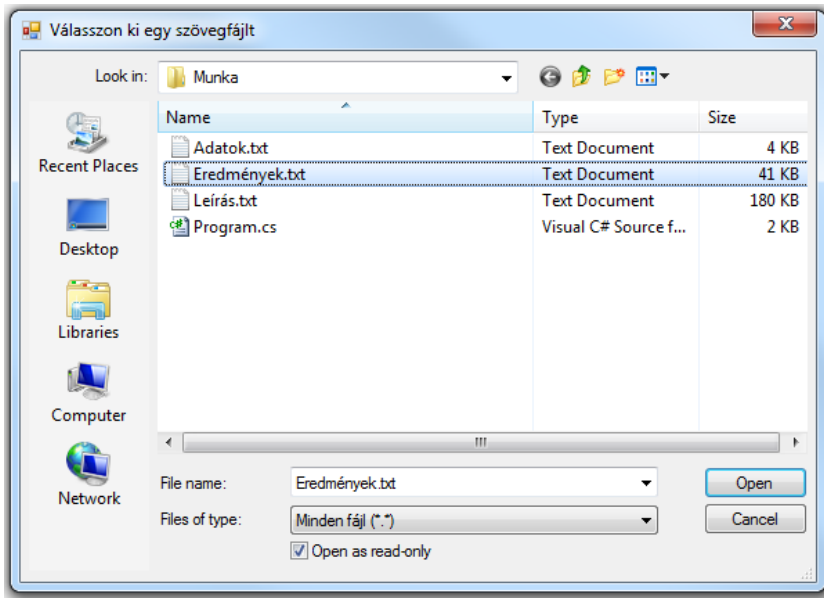
ablak.ReadOnlyChecked = true;

ablak.ShowReadOnly = true;

if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)

    fájlnev = ablak.FileName;

}
```


Több állomány kiválasztása:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string fájlnevek = "";

    OpenFileDialog ablak = new OpenFileDialog();

    // az alapértelmezett kiterjesztés
    ablak.DefaultExt = ".txt";

    // a lehetséges kiterjesztések
    ablak.Filter = "Adatfájlok (*.txt;*.dat)|*.txt;*.dat|Minden fájl (*.*)|*.*";

    // kiindulási könyvtár
    ablak.InitialDirectory = "C:\\Munka";

    // az ablak felirata
    ablak.Title = "Válasszon ki adatfájlokat!";

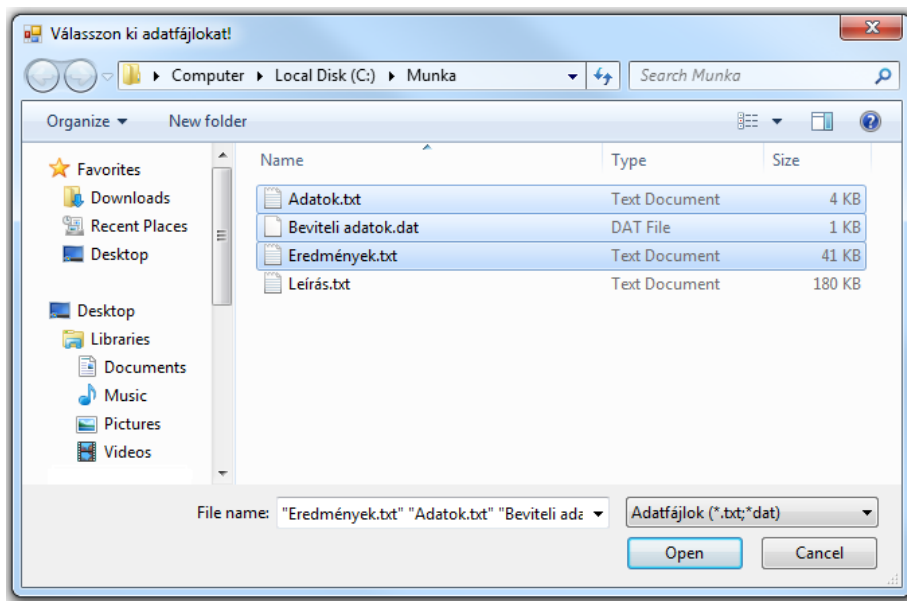
    // több fájl is választható
    ablak.Multiselect = true;
}
```

```

if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)
{
    foreach (string fájlnev in ablak.FileNames)
    {
        fájlnevek += fájlnev + "\n";
    }

    MessageBox.Show(fájlnevek);
}
}

```


Fájlmentés (SaveFileDialog) párbeszédablak

```

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string fájlnev = "";

    SaveFileDialog ablak = new SaveFileDialog();

    // az alapértelmezett kiterjesztés
    ablak.DefaultExt = ".txt";

    // a lehetséges kiterjesztések
    ablak.Filter = "Szövegfájlok (*.txt)|*.txt|Minden fájl (*.*)|*.*";

    // a szűrők közül az aktuális beállítása
    ablak.FilterIndex = 2;

    // kiindulási könyvtár
    ablak.InitialDirectory = @"C:\Munka";
}

```

```

// az aktuális könyvtár visszaállítása az ablak lezárását követően

ablak.RestoreDirectory = true;

// az ablak felirata

ablak.Title = "Válasszon ki egy szövegfájlt";

// figyelmeztetést kérünk, ha a beírt fájl vagy útvonal nem létezik

ablak.CheckFileExists = true;

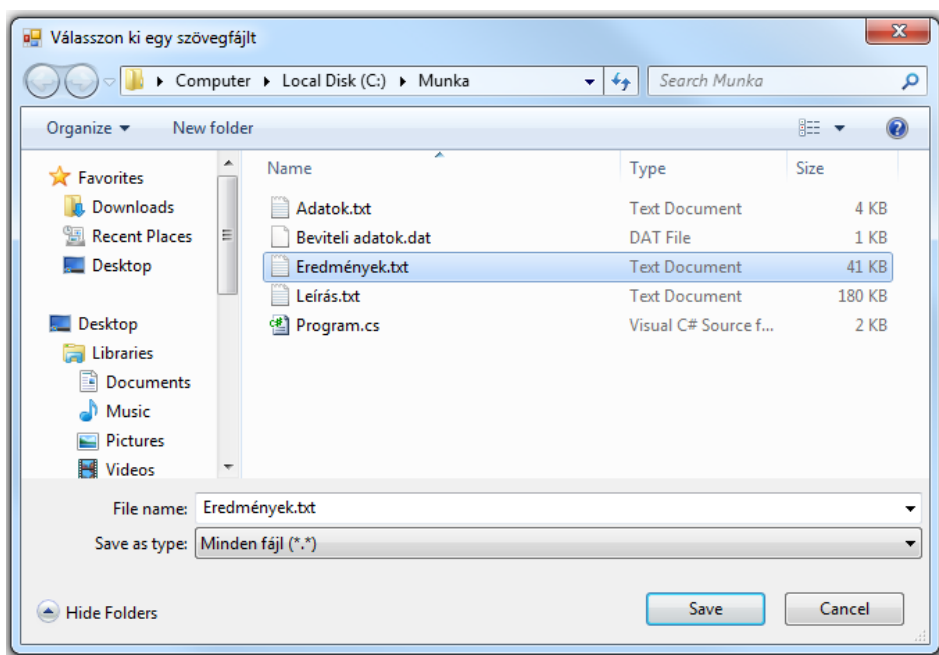
ablak.CheckPathExists = true;

if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)

    fájlnev = ablak.FileName;

}

```


F4. Állományok kezelése

A legtöbb C# alkalmazás készítésekor fontos szempont a program bemenő adatainak kényelmes megadása. Ugyancsak jogos elvárás az alkalmazás futtatásakor keletkező adatok tárolása későbbi feldolgozáshoz. Mindkét esetben több szinten is találunk megoldásokat a .NET rendszerben, melyek közül ebben a részben a System.IO névtér osztályait hívjuk segítségül.

F4.1 A System.IO névtér osztályainak áttekintése

A .NET keretrendszerben a fájlalapú be- és kiviteli (Input/Output, I/O) műveleteket biztosító alapvető osztályok helye a System.IO névtér. A névtér több típusa a fájlrendszer mappáinak és állományainak programozott kezelésére összpontosít. Ezek alkalmazására a fejezet végén térünk vissza, adott feladatot elvégző C# kódrészletek összegyűjtésével.

Directory, DirectoryInfo	Ezekkel az osztályokkal a számítógép könyvtárstruktúráját kezelhetjük. Míg a Directory típus funkcionalitását statikus tagok segítségével érhetjük el, addig a DirectoryInfo osztály hasonló működéséhez objektumokat kell létrehoznunk.
DriveInfo	A számítógép meghajtóiról szolgáltat részletes információkat.

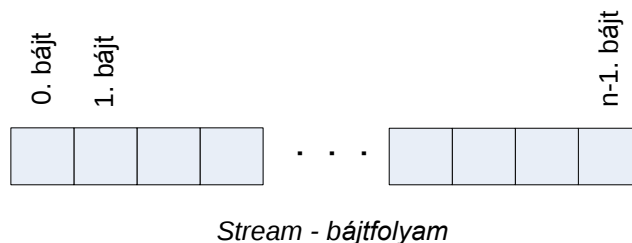
File , FileInfo	Metódusokkal segítik az állományok létrehozását, másolását, törlését, mozgatását és megnyitását, továbbá segítik FileStream típusú objektumok létrehozását. A műveletek a File osztály statikus metódusain, illetve a FileInfo osztály objektumain keresztül érthetők el.
Path	Statikus metódusokkal segíti a fájl- és könyvtárelérési utakat tartalmazó sztringek feldolgozását.

Figyelmünk középpontjában azonban az állományok különböző módon történő feldolgozását segítő osztályok állnak.

BinaryReader , BinaryWriter	Lehetővé teszik egyszerű (egész, logikai, valós) és string típusú adatok bináris formában történő tárolását és visszaolvasását.
BufferedStream	Más adatfolyamok olvasási és írási műveleteihez ideiglenes tárolókat (puffereket) rendel.
FileStream	Támogatja fájlok bájtflowamként történő elérését, feldolgozását.
MemoryStream	Adatfolyamot hoz létre a memóriában, és lehetővé teszi annak bájtflowamként történő elérését.
Stream	Bájtflowamok univerzális kezelésének absztrakt alapsztálya.
StreamWriter , StreamReader	Ezekkel az osztályokkal soros elérésű fájlokban tárolhatunk, illetve onnan visszaolvashatunk szöveges információkat.
StringWriter , StringReader	Sztringekben tárolt szöveges információk kezelését (írását/olvasását) segítő osztályok.
TextReader , TextWriter	Bájtflowamok karakteres feldolgozását segítő absztrakt alapsztályok.

F4.2 Adatfolyamok a .NET rendszerben

A .NET rendszerben a **Stream** osztály minden olyan osztály őse, amely bájtok tárolásával, továbbításával foglalkozik. A bájtok lehetnek fájlban ([FileStream](#)), memóriában ([MemoryStream](#)) tárolt adatok, hálózati kommunikáció elemei ([NetworkStream](#)), vagy akár egy titkosítási eljárás alanyai ([CryptoStream](#)).

Az adatok milyenségétől függetlenül a **Stream** alapsztály bájtonkénti írást/olvasást biztosít, illetve lehetővé teszi az aktuális bájtpozíció lekérdezését, módosítását (*seeking*). Amennyiben a bájtos adatelérés nem megfelelő számunkra, olvasó és író osztályok segítségével a bájtok sorozatát szövegsorként, illetve bináris adatként egyaránt értelmezhetjük.

Példaként tekintsük az alábbi bájtflowamot:

65	32	67	35	32	78	89	69	76	86
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Amennyiben a fenti bájtsort szöveggént olvassuk be, a "A C# NYELV" szöveghez jutunk:

```
StreamReader sr = new StreamReader(@"D:\Adat.dat");
string s = sr.ReadLine();
sr.Close();
```

Ugyanezt a bájtsort egy-egy **char**, **byte**, **int** és **float** típusú változóba beolvasva az alábbi adatokat kapjuk:

```

BinaryReader br = new BinaryReader(File.Open(@"D:\Adat.dat", FileMode.Open));

char c = br.ReadChar();

byte b = br.ReadByte();

int v = br.ReadInt32();

float f = br.ReadSingle();

br.Close();

```

```

'A'
32
1310729027
5.614955E+13

```

(A programrészletek csak illusztrációként szerepelnek, a szükséges lépésekkel később ismerkedünk meg.)

Az adatfolyamok működésének megértését nagyban segítik, ha áttekintjük a **Stream** osztály nyilvános tulajdonságait és metódusait, melyeket a belőle származtatott osztályok mindegyike öröklí.

A Stream osztály metódusai és tulajdonságai	Rövid leírás
CanRead , CanWrite , CanSeek	Megadja, hogy az adatfolyam támogatja-e az olvasás, írás és pozicionálás műveletét.
Close()	Bezárja az adatfolyamot, és felszabadítja a hozzá kapcsolódó erőforrásokat.
Flush()	Kiüríti az adatfolyamhoz tartozó ideiglenes tárolókat, amennyiben ilyenek tartoznak az adatfolyamhoz.
Length	Megadja az adatfolyam bájtban kifejezett hosszát.
Position	Megadja az aktuális adatfolyam-pozíciót (bájtsorszámot).
Read() , ReadByte()	Beolvas egy bájtsort (vagy egyetlen bájt) az adatfolyamból, és a beolvasott bájtok számával módosítja az aktuális pozíciót az adatfolyamban.
Seek()	Beállítja az aktuális adatfolyam-pozíciót az adatfolyam elejéhez (SeekOrigin.Begin), aktuális pozíciójához (SeekOrigin.Current), illetve a végéhez (SeekOrigin.End) képest.
SetLength()	Beállítja az adatfolyam bájtban kifejezett hosszát.
Write() , WriteByte()	Egy bájtsort (vagy egyetlen bájt) ír az adatfolyamba, és a kiírt bájtok számával módosítja az aktuális pozíciót az adatfolyamban.

Az adatfolyamok kezelésének általános lépéseit az alábbiak szerint csoportosíthatjuk.

1. Az adatfolyam **megnyitása**, melynek sikeres elvégzését követően a programunkban egy objektumon keresztül érhetjük el az adatokat.
2. Az adatok **feldolgozása**, amihez három művelet közül választhatunk: írás, olvasás, pozicionálás. (Amennyiben a pozíciót kiválaszthatjuk, tetszőleges (*random*) elérésű adatfolyamról beszélünk, míg ellenkező esetben az elérés soros, szekvenciális.)
3. A feldolgozás végétével az adatfolyamot le kell zárni. Bizonyos esetekben a **lezárást** megelőzi az ideiglenes tárolók tartalmának mentése (*flush*).

F4.3 Fájlok bájtonkénti elérése - a `FileStream` osztály

Állományok bájtos adatfolyamként való kezeléséhez használhatjuk a `FileStream` osztály objektumait. Az objektumok létrehozásakor különböző konstruktorok közül választhatunk. A fájl elérési útvonalának megadása mellett intézkedhetünk a megnyitás módjáról, az adatok eléréséről, illetve arról, hogy a fájlhoz más program hozzáférhet-e.

`FileStream(string útvonal, FileMode nyitási_mód)`

`FileStream(string útvonal, FileMode nyitási_mód, FileAccess elérés)`

`FileStream(string útvonal, FileMode nyitási_mód, FileAccess elérés, FileShare megosztás)`

A konstruktorok hívásakor a `FileMode`, `FileAccess` és `FileShare` típusú paraméterek helyén felsorolások elemeit kell megadnunk.

Felsorolás	A felsorolás elemei
<code>FileMode</code>	<code>Append</code> (írható, létező fájl megnyitásakor annak végére pozicionál, vagy egy új fájlt hoz létre), <code>Create</code> (új állományt készít, már meglévő fájl esetén is), <code>CreateNew</code> (csak akkor hozza létre az új fájlt, ha az még nem létezik), <code>Open</code> (megnyit egy létező állományt), <code>OpenOrCreate</code> (megnyit egy létező fájlt, vagy újat készít, ha az nem létezik), <code>Truncate</code> (létező állományt nyit meg, a tartalmának eldobásával).
<code>FileAccess</code>	<code>Read</code> (olvasás), <code>Write</code> (írás), <code>ReadWrite</code> (olvasás és írás).
<code>FileShare</code>	<code>None</code> (más program nem éri el), <code>Read</code> (csak olvashatja), <code>Write</code> (csak írhatja), <code>ReadWrite</code> (írhatja és olvashatja).

A `Stream` osztálytól örökölt tulajdonságokon és metódusokon túlmenően lehetőségünk nyílik egy adott fájl rész más programok előli zárolására: **`Lock()`**, illetve a zárolás feloldására: **`Unlock()`**. Ezen ritkán használt műveletek mellett ismerkedjünk meg a bájtok írására és olvasására használható metódusok paraméterezésével!

`void WriteByte(byte érték)`

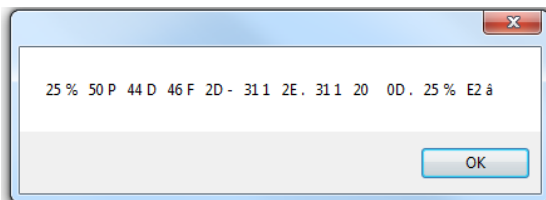
`int ReadByte()`

`void Write(byte[] tömb, int kezdőpozíció, int darab)`

`int Read(byte[] tömb, int kezdőpozíció, int darab)`

Az elmondottak bemutatására készítsünk programot, amely egy kiválasztott állomány első 12 bájtvét hexadecimális és karakteres formában is megjeleníti! A fájl kijelöléséhez használjuk a jegyzet F3.4.3. fejezetében bemutatott **`OpenFileDialog`** párbeszédablakot! Ügyeljünk arra, hogy a vezérlőkértékek (kódjuk <32) nem jeleníthetők meg!

Egy PDF állomány első 12 bájtvét:


```
using System.IO;
// . . .
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string fájlnev = "";
    OpenFileDialog ablak = new OpenFileDialog();
    ablak.Filter = "Minden fájl (*.*)|*.*";
    ablak.InitialDirectory = "C:\\Munka";
}
```

```

ablak.ReadOnlyChecked = true;
if (ablak.ShowDialog() == DialogResult.OK)
{
    fájlnev = ablak.FileName;
    try
    {
        byte[] adatok = new byte[12];
        FileStream fs = new FileStream(fájlnev, FileMode.Open, FileAccess.Read); // nyitás
        fs.Read(adatok, 0, 12); // feldolgozás
        fs.Close(); // lezárás
        string s = "";
        for (int i = 0; i < adatok.Length; i++)
        {
            s += "  " + adatok[i].ToString("X2") + " "; // hexadecimális szám
            s += adatok[i] < 32 ? '.' : (char)adatok[i]; // karakter
        }
        MessageBox.Show(s);
    }
    catch (Exception ex)
    {
        MessageBox.Show(ex.Message);
    }
}
}

```

F4.4 Szövegfájlok írása és olvasása - a StreamWriter, StreamReader osztályok

A **StreamWriter** és a **StreamReader** osztályok minden olyan esetben kényelmesen alkalmazhatók, amikor szöveges adatokat, adatsorokat kívánunk fájlba írni, illetve onnan beolvasni. Mindkét osztály alaphelyzetben *Unicode* kódolású karaktereket dolgoz fel, azonban a konstruktorukban másféle kódolást is megadhatunk a **System.Text.Encoding** osztály statikus tulajdonságait (*ASCII*, *Unicode*, *UTF8* stb.) használva.

Amennyiben a **StreamWriter** és a **StreamReader** osztályok konstruktoraiban egy állomány elérési útját adjuk meg, az adatfolyam objektum is létre jön a konstruálás során. **Stream** típusú objektumot átadva a konstruktoroknak ez a lépés elmarad.

```

StreamWriter(Stream adatfolyam)
StreamWriter(Stream adatfolyam, Encoding kódolás)
StreamWriter(string útvonal)
StreamWriter(string útvonal, bool hozzáírásra)
StreamWriter(string útvonal, bool hozzáírásra, Encoding kódolás)

```

A *hozzáírásra* paraméter segítségével megadhatjuk, hogy hozzáírás (**true**), vagy felülírás (**false**) történjen létező fájl esetén.

```

StreamReader(Stream adatfolyam)
StreamReader(Stream adatfolyam, Encoding kódolás)
StreamReader(string útvonal)
StreamReader(string útvonal, Encoding kódolás)

```

A sikeres konstruálást követően, a létrejövő objektumok csak olvasható **BaseStream** hivatkozásán keresztül elérhetjük a háttérben használt bájtflowamot, bár erre a szöveges adatok feldolgozásakor nincs szükségünk. Az író objektumok **NewLine** tulajdonságával pedig lekérdezhetjük, illetve beállíthatjuk a szövegsorvége karaktereket, melyek alaphelyzetben "\r\n". Az olvasó objektumok **EndOfStream** logikai tulajdonsága **true** értékkel jelzi, ha az olvasás során az aktuális pozíció elérte az adatfolyam végét.

A műveletek végeztével a **Close()** metódussal le kell zárni az objektumokat, és a hozzájuk tartozó adatfolyamokat. Írás objektum esetén a lezárást ajánlott a **Flush()** metódus hívása után elvégezni.

Az írási és az olvasási műveletek elvégzésre egy sor metódus áll a rendelkezésünkre, melyek közül csak a legfontosabbak ismertetésére térünk ki.

Szövegek kiírását a **StreamWriter** típusú objektum metódusainak segítségével végezhetjük el. A **WriteLine()** metódusok a **Write()** metódusokkal ellentétben a szöveg kiírása után a sorvége karaktereket is kiírják – vagyis új sort kezdenek. Mindkét metódust hasonlóan használhatjuk tetszőleges alaptípusú adat, karaktertömb, egy vagy több adat formázott kiírására.

```
void Write(alaptípus érték)
void Write(char[] tömb)
void Write(char[] tömb, int kezdőindex, int darab)
void Write(string formátum, object arg)
void Write(string formátum, object arg1, object arg2)
void Write(string formátum, object arg1, object arg2, object arg3)
void Write(string formátum, params object[] arg)

void WriteLine()
void WriteLine (alaptípus érték)
void WriteLine (char[] tömb)
void WriteLine (char[] tömb, int kezdőindex, int darab)
void WriteLine (string formátum, object arg)
void WriteLine (string formátum, object arg1, object arg2)
void WriteLine (string formátum, object arg1, object arg2, object arg3)
void WriteLine (string formátum, params object[] arg)
```

Az olvasási műveletekhez a **StreamReader** típusú objektumok metódusait hívjuk:

```
int Peek()
    A soron következő karakter lekérdezése a fájlpozíció léptetése nélkül. A visszaadott-1 érték jelzi a művelet sikertelenségét.

int Read()
    A soron következő karakter beolvasása az aktuális pozíciótól. A visszaadott-1 érték jelzi a művelet sikertelenségét.

int Read(char[] tömb, int kezdőindex, int darab)
    Legfeljebb darab számú karaktert olvas az aktuális pozíciótól, és a tömbbe másolja a megadott indexű elemtől. A visszatérési érték a sikeresen beolvasott karakterek száma.

string ReadLine()
    Szövegsor beolvasása az aktuális pozíciótól. Az adatfolyam vége utáni olvasáskor null értékkel tér vissza.

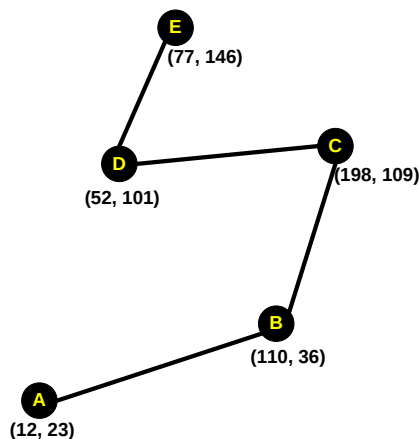
string ReadToEnd()
    Szöveg beolvasása az aktuális pozíciótól az adatfolyam végéig. Az adatfolyam vége utáni olvasáskor üres sztringgel ("") tér vissza.
```

Nézzünk néhány alapvető programrészletet a szövegfájlok kezelésére!

```
// Új szöveges fájl létrehozása és írása
StreamWriter sw = new StreamWriter("C:\\Munka\\Szoveg.txt");
try
{
    sw.Write("C# ");
    sw.WriteLine("programozás.");
    sw.WriteLine(2015);
}
finally
{
    sw.Flush();
    sw.Close();
}
```

```
// Szöveges állomány olvasása a fájl végéig
StreamReader sr = new StreamReader("C:\\Munka\\Szoveg.txt");
string s = "";
try
{
    while (!sr.EndOfStream) // amíg el nem érjük a fájl végét
    {
        s = sr.ReadLine();
        listBox1.Items.Add(s);
    }
}
finally
{
    sr.Close();
}
```

Készítsünk programot, amely gombnyomásra véletlen darabszámú, véletlen síkbeli koordináta-párokkal tölt fel az *Utvonal.txt* szövegfájl. Például, az ábra bal oldalán látható útvonalnak a jobb oldali állomány felel meg.


```
5
12,23
110,36
198,109
52,101
77,146
```

Utvonal.txt

Egy másik gomb megnyomásakor a program a szövegfájl feldolgozásával határozza meg az útvonal hosszát!

```
using System.IO;
// . . .
private void btnFeltolt_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Random rnd = new Random();
    StreamWriter sw = new StreamWriter(@"C:\Munka\Utvonal.txt");
    int n = rnd.Next(23); // az adatok száma
    sw.WriteLine(n);
    int x, y;
    for (int i = 0; i < n; i++)
    {
        x = rnd.Next(2015);
        y = rnd.Next(2015);
        sw.WriteLine("{0},{1}", x, y);
    }
    sw.Flush();
    sw.Close();
}

private void btnFeldolgoz_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double uthossz = 0;
    StreamReader sr = new StreamReader("C:\\Munka\\Utvonal.txt");
    int n = Convert.ToInt32(sr.ReadLine()); // az adatok száma
    string sor;
    string[] sxy;
    double xkezd = 0, ykezd = 0, xveg = 0, yveg = 0;
```

```

for (int i = 0; i < n; i++)
{
    sor = sr.ReadLine();
    sxy = sor.Split(','); // a szövegsor feldarabolása a vesszőnél
    xveg = Convert.ToDouble(sxy[0]);
    yveg = Convert.ToDouble(sxy[1]);
    if (i != 0) // a 2. ponttól számolunk
    {
        uthossz += Math.Sqrt(Math.Pow(xveg - xkezd, 2) + Math.Pow(yveg - ykezd, 2));
    }
    xkezd = xveg;
    ykezd = yveg;
}
sr.Close();
MessageBox.Show("Úthossz: " + uthossz.ToString("####.00"));
}

```

F4.5 Bináris fájlok írása és olvasása - a BinaryWriter, BinaryReader osztályok

A bináris fájlok legfontosabb jellemzője, hogy az adatokat úgy tárolja, mint ahogy a változók a memóriában. Bináris fájl írásakor a memóriában tárolt adatokhoz tartozó bájt sorozat változatlan formában íródik ki, és olvasáskor ez töltődik be. Mivel a típusonként a lefoglalt bájtok száma és értelmezése igencsak eltérő lehet, csak akkor tudjuk feldolgozni egy bináris állomány tartalmát, ha pontosan ismerjük az adatok típusát és kiírásának sorrendjét.

Ha a konstruktorokra tekintünk, azonnal szembeötlik, hogy nem adhatjuk meg közvetlenül egy fájl elérési útvonalát, hanem egy megfelelő eléréssel megnyitott adatfolyam-objektumot kell használnunk.

BinaryWriter(Stream outputAdatfolyam)

BinaryWriter(Stream outputAdatfolyam, Encoding kódolás)

BinaryReader(Stream inputAdatfolyam)

BinaryReader(Stream inputAdatfolyam, Encoding kódolás)

Erre a célra a **FileStream** típusú objektumok (lásd F.4.3.) tökéletesen megfelelnek, azonban sokkal egyszerűbb megoldásokhoz jutunk a **File** osztály **Create()**, **Open()**, **OpenRead()**, **OpenWrite()**, statikus módszereivel.

File.Create(string útvonal)

File.Open(string útvonal, FileMode nyitási_mód)

File.Open(string útvonal, FileMode nyitási_mód, FileAccess elérés, FileShare megosztás)

File.OpenRead(string útvonal)

File.OpenWrite(string útvonal)

Az adatátviteli műveleteken túlmenően a bináris írás és olvasás folyamatát egyaránt a **Close()** módszerrel kell lezárnunk. A **Close()** módszer hívásakor a háttérben álló adatfolyam is automatikusan bezáródik. A bináris író objektum lehetővé teszi a fájlpozíció kiválasztását **Seek()**, valamint az ideiglenes tárolók tartalmának fájlba mentését **Flush()**.

A bináris írás elvégzését a **BinaryWriter** osztály több módszerrel is támogatja. Az alaptípusú adatok mellett bájtokat vagy karaktereket tároló tömböket, illetve azok egy részét is a fájlba írhatjuk:

void Write(alaptípus érték)

void Write(byte [] bájtTömb)

void Write(char [] karakterTömb)

void Write(byte [] bájtTömb, int kezdőindex, int darab)

void Write(char [] karakterTömb, int kezdőindex, int darab)

A **BinaryReader** osztály olvasó metódusainak többsége visszatérési értéként adja meg a kiolvasott adato(ka)t:

<code>sbyte ReadSByte()</code>	<code>bool ReadBoolean()</code>
<code>byte ReadByte()</code>	<code>char ReadChar()</code>
<code>byte [] ReadBytes(int darab)</code>	<code>char [] ReadChars(int darab)</code>
<code>short ReadInt16()</code>	<code>float ReadSingle()</code>
<code>int ReadInt32()</code>	<code>double ReadDouble()</code>
<code>long ReadInt64()</code>	<code>decimal ReadDecimal()</code>
<code>ushort ReadUInt16()</code>	<code>string ReadString()</code>
<code>uint ReadUInt32()</code>	
<code>ulong ReadUInt64()</code>	

A fentiekől eltérő módon működnek az alábbi metódusok:

int PeekChar()

A soron következő karakter lekérdezése a fájlpozíció léptetése nélkül. A visszaadott-1 érték jelzi a művelet sikertelenségét.

int Read()

A soron következő karakter beolvasása az aktuális pozíciótól. A visszaadott-1 érték jelzi a művelet sikertelenségét.

int Read(char[] karakterTömb, int kezdőindex, int darab)

Legfeljebb *darab* számú karaktert olvas az aktuális pozíciótól, és a *tömbbe* másolja a megadott indexű elemtől.

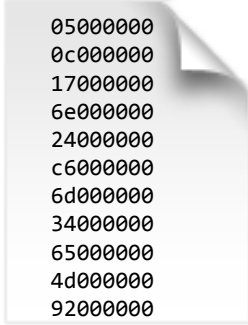
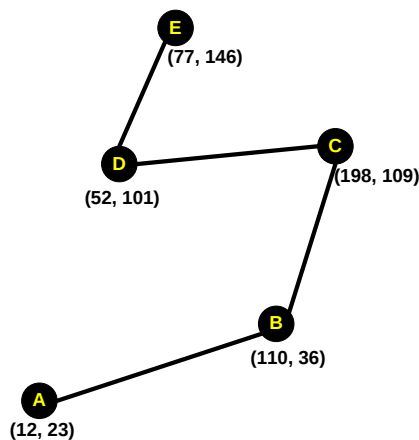
A visszatérési érték a sikeresen beolvasott karakterek száma.

int Read(byte[] bájtTömb, int kezdőindex, int darab)

Legfeljebb *darab* számú bájtot olvas az aktuális pozíciótól, és a *tömbbe* másolja a megadott indexű elemtől.

A visszatérési érték a sikeresen beolvasott bájtok száma.

Példaként oldjuk meg az előző rész útvonalszámító feladatát bináris adatok tárolásával (*Utvonal.dat*)! Az állomány logikai szerkezete megegyezik a szövegfájlnál használttal, azonban az egészeket tároló 4 bájtok folytonosan következnek egymás után.


```
05000000
0c000000
17000000
6e000000
24000000
c6000000
6d000000
34000000
65000000
4d000000
92000000
```

Utvonal.dat

(Az ábrán a bájtok hexadecimális megjelenítése és 4 bájtos csoportosítása csak a jobb megértést segítik.)

```
using System.IO;
// . . .
private void btnBinFeltolt_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Random rnd = new Random();
    FileStream fs = new FileStream(@"C:\Munka\Utvonal.dat", FileMode.Create);
    BinaryWriter bw = new BinaryWriter(fs);
    int n = rnd.Next(23); // az adatok száma
    bw.Write(n);
    int x, y;
```

```

    for (int i = 0; i < n; i++)
    {
        x = rnd.Next(2015);
        y = rnd.Next(2015);
        bw.Write(x);
        bw.Write(y);
    }
    bw.Flush();
    bw.Close();
}

private void btnBinfeldolgoz_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double uthossz = 0;
    FileStream fs = File.OpenRead("C:\\Munka\\Utvonal.dat");
    BinaryReader br = new BinaryReader(fs);
    int n = br.ReadInt32(); // az adatok száma
    double xkezd = 0, ykezd = 0, xveg = 0, yveg = 0;
    for (int i = 0; i < n; i++)
    {
        xveg = br.ReadInt32();
        yveg = br.ReadInt32();
        if (i != 0) // a 2. ponttól számolunk
        {
            uthossz += Math.Sqrt(Math.Pow(xveg - xkezd, 2) + Math.Pow(yveg - ykezd, 2));
        }
        xkezd = xveg;
        ykezd = yveg;
    }
    br.Close();
    MessageBox.Show("Úthossz: " + uthossz.ToString("####.00"));
}

```

A fenti példákban az egyszerűség kedvéért kimaradt a kivételek feldolgozása, bár a metódusok többsége valamilyen kivétellel jelzi működésének sikertelenségét. Álljon itt a *btnBinfeldolgoz_Click()* eseménykezelő kivételkezeléssel kiegészített változata, amely gyakorlatilag minden fájlkezelő metódusban alkalmazható:

```

private void btnBinfeldolgozEx_Click(object sender, EventArgs e)
{
    double uthossz = 0;
    BinaryReader br;
    try
    {
        FileStream fs = File.OpenRead("C:\\Munka\\Utvonal.dat");
        br = new BinaryReader(fs);
    }
    catch (IOException ex)
    {
        MessageBox.Show("Fájlnyitási hiba: " + ex.Message);
        return;
    }

    try
    {
        int n = br.ReadInt32(); // az adatok száma
        double xkezd = 0, ykezd = 0, xveg = 0, yveg = 0;
        for (int i = 0; i < n; i++)
        {
            xveg = br.ReadInt32();
            yveg = br.ReadInt32();
            if (i != 0) // a 2. ponttól számolunk
            {
                uthossz += Math.Sqrt(Math.Pow(xveg - xkezd, 2) + Math.Pow(yveg - ykezd, 2));
            }
            xkezd = xveg;
            ykezd = yveg;
        }
    }
}

```

```

    catch (IOException ex)
    {
        MessageBox.Show("Fájl I/O hiba: " + ex.Message);
        return;
    }
    finally
    {
        br.Close();
    }
    MessageBox.Show("Úthossz: " + uthossz.ToString("####.00"));
}

```

Külön **try-catch** blokkba kerültek a megnyitási műveletek, míg a fájl feldolgozását egy **try-catch-finally** blokk tartalmazza. A **finally** részbe helyezett **Close()** metódus fájlhiba esetén is elvégzi a lezárást.

Végezetül készítsünk programot, amely megkeresi az *Utvonal.dat* bináris állományban tárolt legnagyobb értéket. A megoldásban a feldolgozást a fájl végéig elvégezzük!

```

private void btnLegnagyobb_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int legnagyobb = int.MinValue, adat = 0;
    BinaryReader br = new BinaryReader(File.OpenRead("C:\\Munka\\Utvonal.dat"));
    while (br.BaseStream.Position < br.BaseStream.Length)
    {
        adat = br.ReadInt32();
        if (adat > legnagyobb)
            legnagyobb = adat;
    }
    br.Close();
    MessageBox.Show("A legnagyobb adat: " + legnagyobb);
}

```

F4.6 A fájlrendszer kezelésének legfontosabb lépései – a Directory, File és Path osztályok

A fejezet végén- a teljesség igénye nélkül - néhány olyan megoldást szedtünk csokorba, amelyek jól használhatók fájlkezelő alkalmazások készítésekor. Mint említettük, a **Directory**, **File** és **Path** osztályok statikus metódusai objektumok létrehozása nélkül hívhatók – természetesen a **using System.IO**; programsor megadását követően.

Valamely könyvtár vagy fájl létezésének vizsgálata:

```

if (Directory.Exists("C:\\Munka"))
    MessageBox.Show("A mappa létezik");
else
    MessageBox.Show("A mappa nem létezik");

```

```

if (File.Exists("C:\\Munka\\Utvonal.txt"))
    MessageBox.Show("A fájl létezik");
else
    MessageBox.Show("A fájl nem létezik");

```

Adott mappában található állományok neveinek lekérdezése egy sztring tömbbe:

```

string[] mindenFile = Directory.GetFiles(@"C:\Munka");

// vagy

```

```
string[] mindenFile = Directory.GetFiles(@"C:\Munka", "*.*");
```

Adott mappában található alkönyvtárak neveinek lekérdezése egy sztring tömbbe:

```
string[] alkonyvtarak = Directory.GetDirectories(@"C:\Munka");
```

Üres mappa törlése, teljes könyvtárág és állomány törlése:

```
Directory.Delete("C:\\Munka\\Munka1");           // üres mappa  
Directory.Delete("C:\\Munka\\Munka2", true);      // teljes könyvtárág  
File.Delete("C:\\Munka\\Utvonal.dat");           // fájl törlése
```

Könyvtárstruktúra létrehozása

Létrehozza a megadott útvonal minden mappáját, amennyiben azok nem léteznek.

```
Directory.CreateDirectory("C:\\Munka\\Aldir1\\Aldir11");
```

Könyvtárak és állományok áthelyezése (átnevezése)

```
// azonos meghajtón levő könyvtár áthelyezése a tartalmával együtt  
string forrasDir = @"C:\Munka";  
string celDir = @"C:\Temp\Mentes";  
Directory.Move(forrasDir, celDir);  
  
// állomány áthelyezése  
string forrasFajl = @"C:\Munka\Adatok.txt";  
string celFajl = @"D:\Mentes\MentettAdatok.txt";  
File.Move(forrasFajl, celFajl);
```

Adott fájl (eredeti) tartalmának áthelyezése egy másik állományba (hova)

A művelet előtt a másik állományról mentést készít, és a művelet végeztével az eredeti fájlt törli. A fájloknak azonos meghajtón kell elhelyezkedniük.

```
string fajlEredeti = @"C:\Munka\Eredeti.txt";  
string fajlHova = @"C:\Munka\Hova.txt";  
string fajlHovaMentes = @"C:\Munka\Hova.bak";  
File.Replace(fajlEredeti, fajlHova, fajlHovaMentes);  
File.Replace(fajlEredeti, fajlHova, null); // nem készül mentésfájl
```

Állományok másolása

```
string forrasFajl = @"C:\Munka\Adatok.txt";
```

```

string celFajl1 = @"D:\Mentes\MentettAdatok.txt";

string celFajl2 = @"D:\Mentes\Adatok.txt";

File.Copy(forrasFajl, celFajl1, true); // felülírással

File.Copy(forrasFajl, celFajl2); // nem írja felül

```

Teljes elérési úttal megadott fájlnev összetevőkre bontása:

```

string utvonal = Application.ExecutablePath; // a futó .EXE program elérési útvonala
// C:\Munka\Program.exe

string mappa = Path.GetDirectoryName(utvonal); // C:\Munka

string kiterjesztes = Path.GetExtension(utvonal); // .exe

string fajlnevKiterjesztessel = Path.GetFileName(utvonal); // Program.exe

string fajlnevKiterjesztesNelkul = Path.GetFileNameWithoutExtension(utvonal); // Program

string teljesUtvonal = Path.GetFullPath("."); // C:\Munka

```

*Egyszerűsített fájlkezelés a **File** osztály statikus metódusaival*

Ha a feldolgozni kívánt állomány kevés adatot tartalmaz, akkor a szükséges műveleteket gyorsabban elvégezhetjük, ha előtte a fájl teljes tartalmát betöltjük a memóriába, majd a munka végeztével visszaírjuk azt a lemezre. A műveletek többségének van olyan párja, ahol az alapértelmezett *Unicode* karakterkódolás helyett más kódolást is előírhatunk.

byte[] ReadAllBytes(string utvonal)

A bináris állomány teljes tartalmát egy **byte** tömbben adja vissza. A tömböt a metódus hozza létre.

string[] ReadAllLines(string utvonal)

string[] ReadAllLines(string utvonal, Encoding kódolás)

A szöveges állomány sorait egy **string** tömbben adja vissza. A tömböt a metódusok készítik el.

string ReadAllText(string utvonal)

string ReadAllText(string utvonal, Encoding kódolás)

A szöveges állomány teljes tartalmát egy sztringben adja vissza.

void WriteAllBytes(string utvonal, byte[] bájtTömb)

A **byte** tömb tartalmát a megadott bináris állományba írja.

```
void WriteAllLines(string útvonal, string[] karakterTömb)
void WriteAllLines(string útvonal, string[] karakterTömb, Encoding kódolás)
    A karakter tömb tartalmát a megadott szövegfájlba írja.
void WriteAllText(string útvonal, string sztring)
void WriteAllText(string útvonal, string sztring, Encoding kódolás)
    A sztringet a megadott szöveges állományba írja.
void AppendAllText(string útvonal, string sztring)
void AppendAllText(string útvonal, string sztring, Encoding kódolás)
    A megadott sztring tartalmát szöveges állományhoz fűzi.
```

Készítsünk programot, amely gombnyomásra szöveges állományokból feltölt egy listaablakot és egy többsoros szövegmezőt! Egy másik gomb megnyomásakor pedig szövegfájlokba menti a vezérlők tartalmát.

```
private void btnBeolvas_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string[] elemek = File.ReadAllLines(@"C:\Munka\Elemek.txt");
    listBox1.Items.AddRange(elemek);
    textBox1.Text = File.ReadAllText(@"C:\Munka\Szoveg.txt");
}

private void btnKiir_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string[] elemek = new string[listBox1.Items.Count];
    listBox1.Items.CopyTo(elemek, 0);
    File.WriteAllLines(@"C:\Munka\Elemek.txt", elemek);
    File.WriteAllText(@"C:\Munka\Szoveg.txt", textBox1.Text);
}
```

F5. A grafika programozásának alapjai

A .NET keretrendszer vizuális komponenseit használva, különböző, grafikus felületű alkalmazásokat készíthetünk. A programunk megjelenését azonban képek betöltésével, illetve grafikák programból történő megjelenítésével egyedivé tehetjük, amely így jobban megfelelhet a felhasználói igényeknek.

Napjainkban több lehetőség közül is választhatunk (*Windows Forms Application, WPF Application*). Ebben a fejezetben az ún. hagyományos Windows (*Forms*) grafika lehetőségeivel ismerkedünk meg, amely legelső .NET rendszer megjelenésével (2002) vált elérhetővé a Windows rendszerben.

F5.1 Bevezetés

A GDI (Graphics Device Interface) a Windows hagyományos 2D-s grafika-programozási felülete, amelyet GDI+-ban alapvetően átdolgoztak. A GDI+ legfontosabb jellemzője, hogy objektum-orientált lett. Osztályok segítik a kétdimenziós alakzatok, a betűkészletek, a színek és a képek kezelését. A szokásos megoldásokon túlmenően egy sor újdonság támogatja a látványosabb, haladó szintű grafikák készítését, amely megoldásokat külön fejezetben részletezzük.

A GDI+ grafika használatához szükséges osztályok (és struktúrák) névterekbe csoportosítva állnak a rendelkezésünkre. A *System.Drawing* névtér automatikusan beépül a *Windows Forms Application* projektbe, azonban a szükséges alnévterek megadásáról magunknak kell gondoskodni.

```
using System;
using System.Collections.Generic;
using System.ComponentModel;
using System.Data;
using System.Drawing;
using System.Linq;
using System.Text;
using System.Windows.Forms;
```

System.Drawing

Ez a névtér tartalmazza a legfontosabb GDI+ osztályokat (*Graphics, Pen, Brush, Font, Bitmap, Image* stb.) és struktúrákat (*Color, Point, Rectangle, Size*).

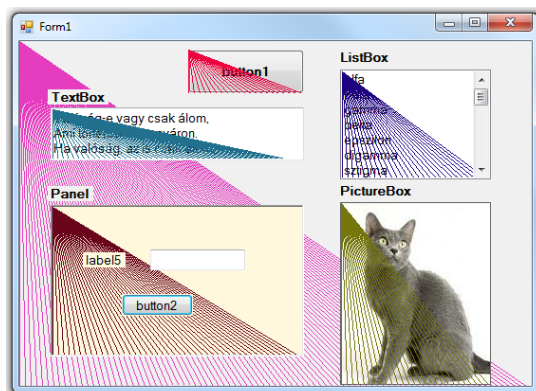
System.Drawing.Drawing2D	A haladó szintű kétdimenziós grafika osztályait tárolja. Itt találjuk a Brush osztályból származtatott speciális kitöltések osztályait (HatchBrush , LinearGradientBrush , stb.), egyenesek és görbék sorozatát leíró GraphicsPath osztályt, valamint geometriai transzformációk Matrix osztályát. Ugyancsak itt találunk a vonalakkal és a kitöltésekkel kapcsolatos felsorolásokat (PenType , LineCap , HatchStyle).
System.Drawing.Design	A névtér különböző szerkesztőkkel (BitmapEditor , ColorEditor , FontEditor stb.) bővíti a felhasználói felület logikai és grafikai lehetőségeit a fejlesztési fázisban.
System.Drawing.Printing	A névtér nyomtatási szolgáltatásokat biztosít a <i>Windows Forms</i> alkalmazások számára.
System.Drawing.Imaging	A GDI+ haladó szintű képezelési megoldásaihoz ad osztályokat (ImageFormat , BitmapData , Metafile stb.) a névtér.

A GDI+ leggyakrabban használt elemeit a [System.Drawing](#) és a [System.Drawing.Drawing2D](#) névterek tartalmazzák. Az alábbiakban felsoroltunk néhány alapvető [System.Drawing](#) osztályt és struktúrát.

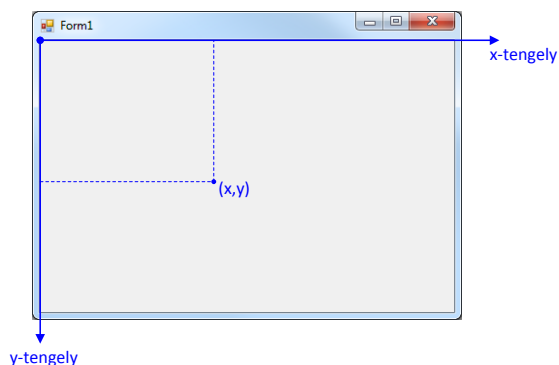
Osztály	Rövid ismertető
Bitmap , Icon , Image , SystemIcons	bitképek, ikonok osztályai és a grafikus képek absztrakt alaposztálya,
Brush , Brushes , SystemBrushes	absztrakt ecset alaposztály más ecsetek származtatásához, valamint kész ecsetek a különböző alakzatok kitöltésekhez,
Font , FontFamily , SystemFonts	a szövegtulajdonságok beállítását és lekérdezését (méret, stílus, betűtípus stb.) segítő osztályok,
Graphics	a GDI+ grafikus felületének objektum-modellje,
Pen , Pens , SystemPens	a toll valamint kész tollak osztályai szakaszok (<i>lines</i>) és görbék (<i>curves</i>) rajzolásához,
Region	a teljes rajzterület adott téglalap alakú részét leíró osztály,
SolidBrush	egyszínű kitöltési mintával rendelkező ecset,
TextureBrush	adott képpel való kitöltéshez használható ecset,
Color , SystemColors	(ARGB) színek elérésének és kezelésének támogatása,
Point , PointF	síkbeli pont megadása (<i>X, Y</i>) int vagy float (<i>F</i>) típusú koordinátákkal,
Rectangle , RectangleF	téglalap definiálása a bal felső sarok koordinátáinak, valamint a szélesség és magasság adatainak megadásával (<i>X, Y</i> és <i>Width, Height</i>),
Size , SizeF	méret (<i>Width, Height</i>) megadása téglalap alakú területek esetén.

F5.2 A Graphics osztály

A C# alkalmazások ablaka (*form*), illetve az ablakban elhelyezett vezérlők mindegyike saját grafikus felülettel rendelkezik, melyet a [Graphics](#) típusú objektumok segítségével érhetjük el. Mindegyik grafikus felülethez saját koordináta-rendszer és koordináta-egységek ([PageUnit](#)) tartoznak. Alaphelyzetben a mértékegység képpont ([GraphicsUnit.Pixel](#)).

A koordináta-rendszer origója a vezérlők bal felső sarkában helyezkedik el, az x-tengely jobbra, az y-tengely pedig lefelé mutat. Form esetén a koordináta-rendszer a keret nélküli munkaterülethez illeszkedik, melynek méreteit a *ClientSize* tulajdonság tartalmazza.

A vezérlők és form grafikus felületének objektumát többféleképpen is elérhetjük. Amennyiben olyan rajzot szeretnénk készíteni, ami minden frissítéskor automatikusan megjelenik, akkor a *Paint* eseményt kezelő metódusban kell a szükséges utasításokat elhelyezni. (A fenti ablak vezérlői közül a *Form*, a *Panel*, a *PictureBox* és a *Button* rendelkezik *Paint* eseménnyel.) A *Paint* eseménykezelő metódusa paraméterben kapja a grafikus felület objektumának hivatkozását:

```
private void Form1_Paint(object sender, PaintEventArgs e)
{
    Graphics g = e.Graphics;
    g.DrawLine(Pens.Green, 0, 0, 120, 230); // zöld vonalat húz
}
```

Minden esetben használható megoldást ad a vezérlők és a form [CreateGraphics\(\)](#) metódusának hívása:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics gForm = this.CreateGraphics();           // a form grafikus felülete
    gForm.DrawLine(Pens.Green, 0, 0, 120, 230);
    Graphics gPBox = pictureBox1.CreateGraphics();   // a képmező grafikus felülete
    gPBox.DrawLine(Pens.Green, 0, 0, 120, 230);
}
```

Az ilyen módon elkészített grafika a vezérlő/form újrarajzolásakor eltűnik, és – esetünkben – csak a gomb ismételt megnyomásakor jelenik meg újra.

A grafikus felületek [Graphics](#) típusú objektumai képezik a grafika programozásának alapját. A [Graphics](#) osztály tulajdonságai és metódusai a vonalas és festett (kitöltött) alakzatok rajzolásán túlmenően, szövegek és képek programozott megjelenítését is segítik.

Az azonos műveletet végző túlterhelt metódusok lehetővé teszik, hogy mindig a legmegfelelőbb módon hívjuk azokat. Az egyszerű **int** vagy **float** típusú koordináták, illetve méretdatok mellett, [Point](#), [Rectangle](#) és [Size](#) típusú adatok is szerepelhetnek az argumentumlistákon. A hívások további argumentumai a fenti névterekben tárolt ún. grafikus objektumok közül kerülnek ki. Az alábbiakban megismerkedünk a legfontosabb grafikus objektumokkal:

Color	Más grafikus objektumok színének beállításához használjuk. GDI+-ban a hagyományos <i>RGB</i> színek áttetszősége (<i>alfa blend</i>) is megadható (<i>ARGB</i> színek).
Pen	Vonalas alakzatok: egyenes szakasz, téglalap, ellipszis, ellipsziszív stb.) rajzolásához használt toll.
Brush	Zárt felületek adott mintával, színekkel vagy bitképpel való kitöltését segítő ecset
Font	Szövegek megjelenítéséhez alkalmazott beállítások összessége, betűtípus.
Image	A képek kezeléséhez metódusokat és tulajdonságokat biztosító alaposztály.

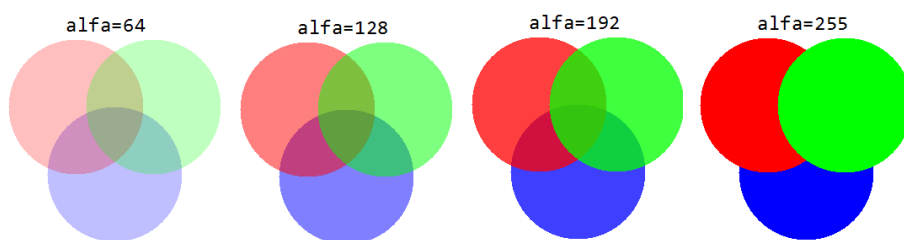
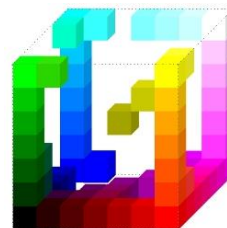
F5.3 A grafikus objektumok

Mielőtt C# programból grafikát hoznánk létre, szükséges megismerkednünk a grafikus objektumok készítésének és használatának fogásaival.

F5.3.1 Színek – a Color struktúra

A színekkel kapcsolatos információkat és műveleteket a **Color** struktúra tartalmazza. Ugyanezt a struktúrát használtuk korábban a vezérlők (háttér- és előtér-) színének beállításakor. A **Color** struktúra statikus tulajdonságaival 141, névvel ellátott, előre definiált szín közül választhatunk, melyek teljes listája az F5.5. részben található.

A **Color** típus a színértékeket 32-biten tárolja, melyek bájtjai az alfa (**Alpha**), a piros (**Red**), a zöld (**Green**) és a kék (**Blue**) összetevők értékét (0-tól 255-ig) jelölik. A 0 azt jelenti, hogy hiányzik az adott színösszetevő, míg 255-nél maximálisan jelen van a színben. A 0-ás alfa érték esetén a szín teljesen áttetsző, míg 255 esetén teljesen átlátszatlan. (Az előre definiált színek mindegyike átlátszatlan.) Az egyes összetevők bájtértékét az **A**, **R**, **G** és **B** tulajdonságok szolgáltatják. A színek átlátszóságát az alábbi ábra szemlélteti:

Tetszőleges RGB és ARGB színt kikeverhetünk a **FromArgb()** statikus metódus hívásával. A metódus túlterhelt változatai különböző bemenő adatokkal rendelkeznek, azonban mindegyik egy **Color** struktúrával tér vissza.

Color FromArgb(int argb)

Szín előállítása egy 32-bites egész értékből.

Color FromArgb(int alfa, Color alapszín)

Az alapszín átlátszóságának (alfa) módosítása.

Color FromArgb(int piros, int zöld, int kék)

RGB szín készítése. Ekkor az alfa értéke 255, vagyis a szín nem átlátszó.

Color FromArgb(int alfa, int piros, int zöld, int kék)

ARGB szín előállítása.

Az alábbi példában az egyik gomb megnyomásakor egy véletlen RGB színt adunk meg a form háttérszínének, míg egy másik gomb minden megnyomásakor a háttérszín összetevőit négyötöd részére csökkentjük!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Random rnd = new Random();
    Color szin = Color.FromArgb(rnd.Next(256), rnd.Next(256), rnd.Next(256));
    this.BackColor = szin;
}

private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    byte r = BackColor.R;
    byte g = BackColor.G;
    byte b = BackColor.B;
    this.BackColor = Color.FromArgb(4 * r / 5, 4 * g / 5, 4 * b / 5);
}
```

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy **Color** típusú objektumot interaktívan is létrehozhatunk, az F3.4.3. fejezetben bemutatott **ColorDialog** párbeszédablak felhasználásával.

F5.3.2 Tollak – a Pen osztály

A tollat adott színű, stílusú és vastagságú vonalak rajzolására használjuk. A tollakat a **Pen** osztály konstruktorainak hívásával hozzuk létre, azonban a jellemzőket tulajdonságok segítségével módosíthatjuk is.

Pen(Color szín)

Pen(Color szín, float vastagság)

Pen(Brush ecset)

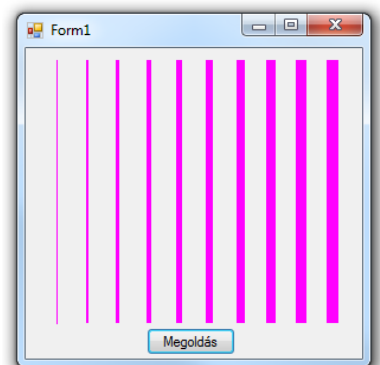
Pen(Brush ecset, float vastagság)

Létrehozáskor megadhatjuk a toll színét és vastagságát, melynek alapértéke 1. A konstruktorhívásban szereplő ecset a vonalat megjelenítő elemi téglalapok kifestését definiálja. Az elkészített toll jellemzőit (**Brush**, **Color**, **Width**) tulajdonságok segítségével később is módosíthatjuk.

Az előredefiniált színekhez a **Pens** osztály statikus tulajdonságai 1 vastagságú tollakat definiálnak.

Húzzunk különböző (1, 2, ..., 10) vastagságú, lila színű, függőleges vonalakat az ablakba. (A megoldásban a grafikus felületet **DrawLine()** metódusát ciklusban hívjuk.)

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    int ablakX = ClientSize.Width;
    int ablakY = ClientSize.Height;
    float dx = ablakX / 11F, x = 0;
    Pen toll = new Pen(Color.Magenta);
    for (int v = 1; v <= 10; v++)
    {
        toll.Width = v;
        x += dx;
        g.DrawLine(toll, x, 10, x, ablakY - 30);
    }
}
```


F5.3.3 Ecsetek – a Brush osztály

A **Brush** egy absztrakt alaposztály, ezért csak a leszármazott osztályaival (**SolidBrush**, **TextureBrush**, **RectangleGradientBrush** és **LinearGradientBrush**) készíthetünk objektumokat. Ebben a részben csak az elsővel foglalkozunk részletesebben. Az elkészített ecseteket grafikus alakzatok (téglalapok, ellipszisek, poligonok stb.) kitöltéséhez használjuk.

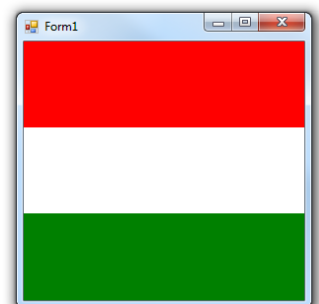
A **SolidBrush** típussal egyszínű ecseteket készíthetünk, melyek színét a **Color** tulajdonságon át később módosíthatjuk:

SolidBrush(Color szín)

Az előredefiniált színekhez a **Brushes** osztály 141, névvel ellátott ecsetet biztosít számunkra.

A formon való egérekattintás hatására rajzoljunk magyar zászlót a programunk ablakába! (A kifestett téglalap megjelenítéséhez használjuk a grafikus felület **FillRectangle()** metódusát!)

```
private void Form1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    int ablakX = ClientSize.Width;
    int ablakY = ClientSize.Height;
    int m = ablakY / 3;
    g.FillRectangle(Brushes.Red, 0, 0, ablakX, m);
    g.FillRectangle(Brushes.White, 0, m, ablakX, 2 * m);
    g.FillRectangle(Brushes.Green, 0, 2 * m, ablakX, ablakY);
}
```


F5.3.4 Betűtípusok – a Font és FontFamily osztályok

Szövegek megjelenítéséhez betűtípusokat kell létrehoznunk a **Font** osztály felhasználásával. A nagyszámú konstruktorban a legkülönbözőbb paraméterek szerepelnek:

- általában első helyen kell megadni egy már létező betűtípus objektumot vagy egy betűtípuscsalád (**FontFamily**) objektumát vagy nevét,
- az új betűtípus stílusa, amely a **FontStyle** felsorolás elemeinek bitenkénti logikai műveletekkel történő összekapcsolásával alakítható ki,
- a betűtípus mérete, melynek mértékegysége a *pont* (1/72"), vagy ha szerepel a paraméterlistán **GraphicsUnit** típusú elem, akkor annak értéke határozza meg a mértékegységet.

A betűtípuscsalád (*font family*) alapvető hatással van a betűtípus (*font*) megjelenésére. Általánosan elterjedt családok az **Arial**, a **Verdana**, a **Courier New**, a **Times New Roman** és a **Sans Serif**. Egy betűcsaládot csak akkor használhatunk betűtípus létrehozásához, ha előtte telepítettük a számítógépünkre. (Megjegyezzük, hogy a fent említett betűtípuscsaládokat minden Windows rendszer tartalmazza.)

A teljesség igénye nélkül nézzünk néhány betűtípus-létrehozást! Leggyakrabban azt a formát használjuk, ahol megadjuk a betűtípuscsalád nevét és a betűk pontokban kifejezett méretét:

```
Font betűtípus = new Font("Times New Roman", 23);
```

Amennyiben a **FontFamily** objektumot is elkészítjük, hozzáférhetünk a betűtípus-metrikákhoz (**GetCellAscent()**, **GetLineSpacing()** stb.)

```
FontFamily család = new FontFamily("Arial");
Font betűtípus = new Font(család, 23);
int sortáv = család.GetLineSpacing(FontStyle.Regular);
```

A következő konstruktorhívással vastagított és dőlt stílusú betűtípust hozunk létre. A **FontStyle** felsorolás lehetséges értékei: **Regular**, **Bold**, **Italic**, **Underline**, **Strikeout**.

```
Font betűtípus = new Font("Consolas", 32, FontStyle.Bold | FontStyle.Italic);
```

Hasznos megoldás, amikor egy meglévő betűtípusból kiindulva hozzuk létre az újat, a stílus módosításával:

```
Font betűtípus = new Font(this.Font, FontStyle.Strikeout);
```

Utolsó példaként készítsünk 1 centiméter méretű betűket tartalmazó betűtípust!

```
Font betűtípus = new Font("Calibri", 10, GraphicsUnit.Millimeter);
vagy
Font betűtípus = new Font("Calibri", 10, FontStyle.Bold, GraphicsUnit.Millimeter);
```

A konstruktorban megadott jellemzők a **Font** tulajdonságainak segítségével bármikor lekérdezhetők, azonban nem módosíthatók:

Bold	Igaz értékkel jelzi, ha a betűtípus stílusa vastagított.
FontFamily	A betűtípus betűtípuscsaládját szolgáltatja.
Height	Képpontokban megadja a betűtípushoz tartozó szövegsor-magasságot
Italic	Igaz értékkel jelzi, ha a betűtípus stílusa dőlt.
Name	A betűtípus arculatának nevét szolgáltatja
Size	Megadja a betűtípus méretét a <i>unit</i> tulajdonságban tárolt mértékegységekben.
SizeInPoints	Megadja a betűtípus méretét pont mértékegységekben.
Strikeout	Igaz értékkel jelzi, ha a betűtípus stílusa áthúzott.
Style	Megadja a betűtípus stílusát.
Underline	Igaz értékkel jelzi, ha a betűtípus stílusa aláhúzott.

Az elkészített betűtípust valamely vezérlő **Font** tulajdonságához rendelhetjük, illetve felhasználhatjuk grafikus metódus segítségével történő szöveg-megjelenítéshez. Betűtípus objektum interaktív létrehozását segíti az F3.4.3. fejezetben tárgyalt **FontDialog** általános párbeszédablak.

F5.3.5 Képek – az Image és a Bitmap osztályok

A grafikus képformátumokat két csoportba sorolhatjuk. *Raszteres* kép esetén a kép pontjainak színét tároljuk (*pixel*). Ezzel szemben a *vektoros* képek a rajzolás lépéseiből – vonalhúzás, kifestés stb. – épülnek fel. .NET rendszerben a raszteres képeket a **Bitmap** osztály valósítja meg, míg a vektoros képeket a **MetaFile** osztály írja le. Mindkét osztály őse az absztrakt **Image** osztály, melynek tulajdonságai és metódusai nagyban egyszerűsítik a képfeldolgozás lépéseit.

A Windows által támogatott formátumú raszteres kép (**Bmp**, **Gif**, **Jpeg**, **Png**, **Tiff**) betöltésekor mindig **Bitmap** típusú objektum jön létre, míg a vektoros adatokat (**Emf**, **Wmf**) **MetaFile** típusú objektum tárolja. Mivel mindkét osztály közös őse az **Image**, így gyakran **Image** típusú referenciával hivatkozunk az objektumokra. Mivel ebben a részben csak a raszteres képekkel foglalkozunk, a képkezelést segítő megoldásokat a **Bitmap** osztály segítségével fogjuk csokorba.

Külön kategóriát képez az ikonok **Icon** osztálya. Az ikon olyan kisméretű bitkép, amely átlátszó háttérrel rendelkezik, és amelynek méretét a Windows rendszer határozza meg. Az ikonokat **.ICO** kiterjesztésű fájlok tárolják.

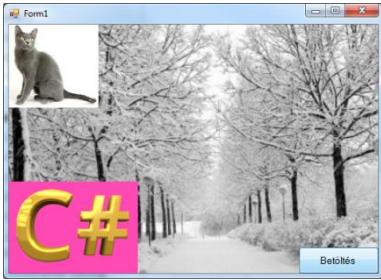
Állományban tárolt képek betöltése bitkép objektumba

A **Bitmap** osztály konstruktorai és az **Image** osztály néhány statikus metódusa egyaránt lehetővé teszik, hogy egy képfájl tartalmát bitkép objektumba töltsük. A példákban a képek megjelenítéséhez a **PictureBox** **Image** tulajdonságát, és a **Form** **BackgroundImage** tulajdonságát használjuk. (Megjegyezzük, hogy a grafikus vezérlők többsége rendelkezik e tulajdonságok valamelyikével.)

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép1 = new Bitmap(@"C:\Munka\Cica.jpg");
    pictureBox1.Image = kép1;
    pictureBox1.Width = pictureBox1.Image.Width;
    pictureBox1.Height = pictureBox1.Image.Height;

    Bitmap háttérKép = (Bitmap)Image.FromFile(@"C:\Munka\Tél.jpg");
    this.BackgroundImage = háttérKép;
    this.BackgroundImageLayout = ImageLayout.Stretch;

    System.IO.FileStream fs = System.IO.File.Open(@"C:\Munka\CSsharp.png", System.IO.FileMode.Open);
    Bitmap kép2 = (Bitmap)Image.FromStream(fs);
    fs.Close();
    pictureBox2.Image = kép2;
    pictureBox2.SetBounds(0, ClientSize.Height - kép2.Height, kép2.Width, kép2.Height);
}
```


A **Bitmap** osztály további konstruktoraival már meglévő képből készíthetünk új, esetleg átméretezett bitképet:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép1 = new Bitmap(@"C:\Munka\Cica.jpg");
    Bitmap kép2 = new Bitmap(kép1);
    Bitmap kép3 = new Bitmap(kép1, 230, 320); // 230x320 pixel méretű lesz
}
```

Új bitkép létrehozása

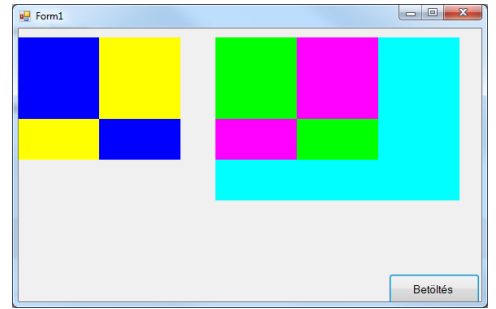
A **Bitmap** objektumok konstruálásával adott a lehetőség, hogy futás közben hozzunk létre bitképet. Alaphelyzetben 32-bites **ARGB** képpontokat tároló bitkép jön létre. Amennyiben megadjuk a képpontformátumot a **System.Drawing.Imaging.PixelFormat** felsorolás elemével, másféle bitképet is készíthetünk. Az alábbi példában egy alapértelmezett formátumú és egy 24-bites **TrueColor** (**RGB**) bitképet készítenek.

A példában a **Bitmap** osztály **SetPixel()** és **GetPixel()** metódusainak használatát is bemutatjuk, melyek segítségével a bitképet képpontonként (lassan) érjük el:

```
void SetPixel(int x, int y, Color color)
Color GetPixel(int x, int y)
```

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép1 = new Bitmap(200, 150); // Format32bppArgb
    for (int x = 0; x < kép1.Width; x++)
        for (int y = 0; y < kép1.Height; y++)
        {
            if (x / 100 == y / 100)
                kép1.SetPixel(x, y, Color.Blue);
            else
                kép1.SetPixel(x, y, Color.Yellow);
        }
    pictureBox1.Image = kép1;

    Bitmap kép2 = new Bitmap(300, 200, System.Drawing.Imaging.PixelFormat.Format24bppRgb);
    Color pixel;
    for (int x = 0; x < kép2.Width; x++)
        for (int y = 0; y < kép2.Height; y++)
        {
            if (x < kép1.Width && y < kép1.Height)
            {
                pixel = kép1.GetPixel(x, y);
                kép2.SetPixel(x, y, Color.FromArgb(pixel.G, pixel.B, pixel.R));
            }
            else
                kép2.SetPixel(x, y, Color.Cyan);
        }
    pictureBox2.Image = kép2;
}
```


Műveletek a bitképekkel

A bitkép objektumok *RotateFlip()* metódusának hívásával, a *RotateFlipType* felsorolás elemeinek megfelelően a képet elforgathatjuk a kép középpontja körül, a megadott szöggel, az óramutató járásával megegyezően (*rotate*), és tükrözhetjük a kép megadott (vízszintesY/függőlegesX) tengelyére (*flip*). Nézzük néhány példát a műveletekre!

RotateNoneFlipNone

Rotate180FlipNone

RotateNoneFlipX

Rotate90FlipNone

Rotate90FlipY

A legtöbb raszteres kép esetén (pl. JPG, PNG) azonos, például 72 vagy 96 képpont/coll (*dpi*) felbontást alkalmaznak vízszintes (*HorizontalResolution*) és függőleges (*VerticalResolution*) irányban egyaránt. Némely képformátum esetén a felbontást mindkét irányban beállíthatjuk a *SetResolution()* metódus hívásával.

A memóriában tárolt raszteres képet állományba (vagy adatfolyamba) menthetjük a bitkép objektum *Save()* metódusainak felhasználásával. Amennyiben argumentumként csak a fájlnevet adjuk meg, a kimentett kép formátuma megegyezik a beolvasott kép formátumával. Ha a bitképet programból hozzuk létre, a kiírt kép formátuma PNG lesz.

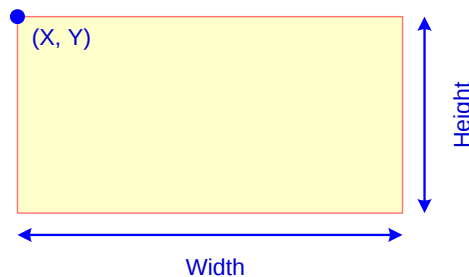
A *Save()* metódus további változataiban a mentés formátumát is meghatározhatjuk a *System.Drawing.Imaging* névtérben definiált *ImageFormat* felsorolás elemeivel (*Bmp*, *Gif*, *Icon*, *Jpeg*, *Png* és *Tiff*).

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép = new Bitmap(@"C:\Munka\Golyók.Tif");
    kép.Save(@"C:\Munka\Bitkép.Tif");
    kép.Save(@"C:\Munka\Bitkép.bmp", System.Drawing.Imaging.ImageFormat.Bmp);

    System.IO.FileStream fs = System.IO.File.Open(@"C:\Munka\Bitkép.png",
                                                System.IO.FileMode.Create);
    kép.Save(fs, System.Drawing.Imaging.ImageFormat.Png);
    fs.Close();
}
```

F5.3.6 A Point, a Size és a Rectangle struktúrák

A **Graphics** osztály úgynevezett grafikus metódusainak hívását hivatottak segíteni a **Point/PointF**, a **Size/SizeF** és **Rectangle/RectangleF** struktúrák. (Az *F* betűvel végződő nevű típusok **float** típusú, míg a többiek **int** típusú adatokat tárolnak.) Windows rendszerben az esetek többségében téglalap alakú alakzatokkal dolgozunk, melyek síkbeli elhelyezkedését a bal felső sarok koordinátái, méretét pedig a szélessége és a magassága határozza meg.

Kézenfekvő tehát a pont, a méret és a téglalap struktúrák kialakítása. Nézzünk néhány példát a különböző konstruálási megoldásokra!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point p0 = new Point();
    Point p1 = new Point(12, 23);

    Size m0 = new Size();
    Size m1 = new Size(p1);
    Point p2 = new Point(m1);
    Size m2 = new Size(400, 300);

    Rectangle r0 = new Rectangle();
    Rectangle r1 = new Rectangle(p1, m2);
    Rectangle r2 = new Rectangle(12, 23, 400, 300);
}
```

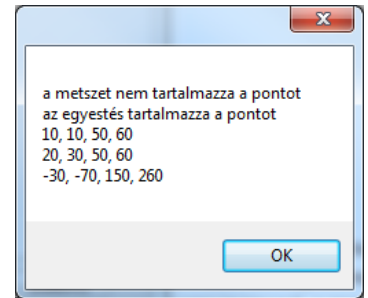
Az adatok tárolásán túlmenően statikus metódusok és tulajdonságok sora teszik hatékonyabbá a programozást. Mindhárom típus esetén definiáltak az **==** és a **!=** műveletek, míg a pontok és a méretek a méretekkel módosíthatók (**+**, **-**). Különböző kerekítési módszerek (**Ceiling()**, **Round()**, **Truncate()**) választásával térhetünk át a valós adatokat tartalmazó struktúrákról az egészeket tárolókra.

A nem statikus metódusok közül kiemelés érdemel az **IsEmpty()**, mellyel könnyen ellenőrizhetjük a tárolt adatok 0 voltát. A **Rectangle** típus statikus és nem statikus metódusaival két téglalap metszetét (**Intersect()**) és egyesítését (**Union()**) is meghatározhatjuk.

Ugyancsak hasznos műveletek a téglalap eltolása adott távolságokkal (**Offset()**), valamint a téglalap méreteinek megnövelése a megadott méretekkel (**Inflate()**) méghozzá úgy, hogy a téglalap középpontja helyben marad. (Ez utóbbi művelet során természetesen a bal felső sarok koordinátái is módosulnak). Zárjuk a sort annak vizsgálatával, hogy az adott téglalap magában foglal-e egy pontot, pozíciót vagy egy másik téglalapot (**Contains()**). Megjegyezzük, hogy a téglalapok bal felső sarkának koordinátái a hagyományos (**Left**, **Top**), illetve a jobb alsó sarkának adatai a (**Right**, **Bottom**) formában is elérhetők.

Az alábbi példában két téglalapot definiálunk, meghatározzuk a metszet és az egyesítés téglalapokat, majd pedig megvizsgáljuk, hogy egy pont benne van-e ezekben.

```
private void button4_Click(object sender, EventArgs e)
{
    string eredmeny = "";
    Rectangle r1 = new Rectangle(new Point(10, 10), new Size(50, 60));
    Rectangle r2 = new Rectangle(40, 30, 80, 100);
    Rectangle rMetszet = Rectangle.Intersect(r1, r2);
    Rectangle rUnio = Rectangle.Union(r1, r2);
    Point p = new Point(100, 100);
    if (rMetszet.Contains(p))
        eredmeny += "a metszet tartalmazza a pontot\n";
    else
        eredmeny += "a metszet nem tartalmazza a pontot\n";
    if (rUnio.Contains(p))
        eredmeny += "az egyestés tartalmazza a pontot\n";
    else
        eredmeny += "az egyestés nem tartalmazza a pontot\n";
    eredmeny += String.Format("{0}, {1}, {2}, {3}\n", r1.X, r1.Y, r1.Width, r1.Height);
    r1.Offset(new Point(10, 20));
    eredmeny += String.Format("{0}, {1}, {2}, {3}\n", r1.X, r1.Y, r1.Width, r1.Height);
    r1.Inflate(new Size(50, 100));
    eredmeny += String.Format("{0}, {1}, {2}, {3}\n", r1.X, r1.Y, r1.Width, r1.Height);
    MessageBox.Show(eredmeny);
}
```


F5.4 Grafikus metódusok

A **Graphics** osztály egy sor metódust biztosít számunkra, amelyekkel különböző vonalakat, alakzatok körvonalát, kifestett alakzatokat, szöveget és képeket jeleníthetünk meg a grafikus felületen. A metódusok paraméterei között megtaláljuk az előző rész grafikus objektumait és struktúráit.

A metódusok túlterhelt változatai a pozíciók és a méretek megadásánál **int** és **float** típusú adatokat egyaránt hívhatók. Ebben a részben csak az **int** típusú adatokat fogadó metódusokkal foglalkozunk.

A metódusok neve általában utal a paraméterezésükre és a működésükre. A **Draw** szóval kezdődő nevű metódusok tollat (*pen*) használnak a vonalak és körvonalak megjelenítéséhez. (Kivételt képeznek a **DrawString()** és a **DrawImage()** függvények.) Ezzel szemben a **Fill** kezdetű metódusok ecsettel (*brush*) festik ki a létrehozott zárt alakzatokat.

F5.4.1 A grafikus felület törlése

A **Clear()** metódus az argumentumában megadott színnel törli a teljes grafikus felületet:

```
void Clear(Color háttérszín)
```

Amennyiben a grafikát nem a **Paint** esemény kezelőjében állítjuk elő, a grafikus felület alapértelmezés szerinti színnel való törlését másképp is elvégezhetjük. A vezérlők/form **Invalidate()** és **Refresh()** metódusai az adott vezérlő (form) grafikus felületének újrarajzolását kezdeményezik. Az újrarajzolás következménye üres **Paint** eseménykezelő esetén a felület törlése.

```
private void btnRajzol_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawLine(Pens.Blue, 0, 0, ClientSize.Width, ClientSize.Width); // átló rajzolása a formra
}

private void btnTöröl2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.Clear(Color.Coral); // törlés korál színnel
}

private void btnTöröl1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    this.Refresh(); // törlés a form háttérszínével
}
```

F5.4.2 Rajzolás/festés pontok megadásával

A rajzrutinokat sokféleképpen lehet csoportosítani. Jelen csoportokba sorolás alapja, hogy milyen alapelemek segítségével definiáljuk a megjelenítendő alakzatot. Az első csoportban egyszerű, síkbeli pontokkal határozzuk meg a rajzolás eredményét. A pontokat általában két **int** vagy **float** típusú koordinátával, illetve **Point/PointF** típusú struktúrákkal egyaránt megadhatjuk. (Emlékeztetőül, a **float** típust csak ott szerepeltetjük, ahol feltétlenül szükséges.)

A **DrawLine()** metódussal két pontot köthetünk össze a megadott tollal rajzolt egyenessel:

```
void DrawLine(Pen toll, Point pt1, Point pt2)
void DrawLine(Pen toll, int x1, int y1, int x2, int y2)
```

Egyenes szakaszok láncolatát a **DrawLines()** metódus hívásával tudjuk kényelmesen megjeleníteni. A metódus egy **Point** típusú tömb argumentumot vár, melynek az első két eleme definiálja az első szakasz végpontjait, és minden következő elem az előző szakaszhoz csatlakozó szakasz végpontja.

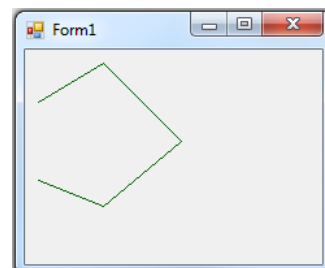
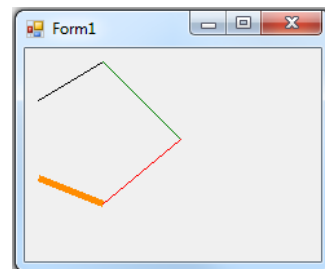
```
void DrawLines(Pen toll, Point[] pontok)
```

Az alábbi példában egy gomb megnyomásakor vonalakat rajzolunk a *DrawLine()* különböző paraméterezésével, egy másik gomb megnyomásával pedig ugyanazt az ábrát vonalláncként jelenítjük meg.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawLine(Pens.Black, 10, 40, 60, 10);
    g.DrawLine(new Pen(Color.DarkOrange, 5), new Point(10, 100),
                                                    new Point( 60, 120));

    Point vp = new Point(120, 70);
    g.DrawLine(Pens.Green, 60, 10, vp.X, vp.Y);
    g.DrawLine(Pens.Red, new Point(60, 120), vp);
}

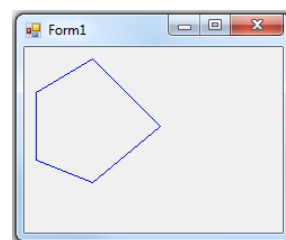
private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point[] pontok = {new Point(10, 40), new Point(60, 10),
                     new Point(120, 70), new Point(60, 120),
                     new Point(10, 100) };
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawLines(Pens.DarkGreen, pontok);
}
```


A *DrawLines()* argumentumaként megadott pontok egy sokszög pontjainak is tekinthetők, melyeket a *DrawPolygon()* hívással köthetünk össze. Az első és az utolsó pont közötti szakaszt automatikusan behúzza a metódus.

void DrawPolygon(Pen toll, Point[] pontok)

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point[] pontok = {new Point(10, 40), new Point(60, 10),
                     new Point(120, 70), new Point(60, 120),
                     new Point(10, 100) };
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawPolygon(Pens.Blue, pontok);
}
```

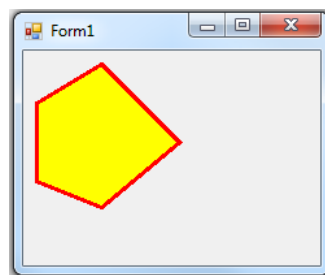

Mivel a sokszög egy zárt alakzat, festéssel is megjeleníthetjük. A *FillPolygon()* metódus első argumentumában egy ecsetet vár a toll helyett.

void FillPolygon(Brush ecset, Point[] pontok)

A *Fill* hívások a teljes alakzatot az ecsettel festve jelentik meg. Amennyiben a körvonalat is látni szeretnénk, akkor a vonalas rajzoló metódust is meg kell hívunk, mint ahogy azt az alábbi példában tesszük:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point[] pontok = {new Point(10, 40), new Point(60, 10),
                     new Point(120, 70), new Point(60, 120),
                     new Point(10, 100) };
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.FillPolygon(Brushes.Yellow, pontok);
    g.DrawPolygon(new Pen(Color.Red, 3), pontok);
}
```


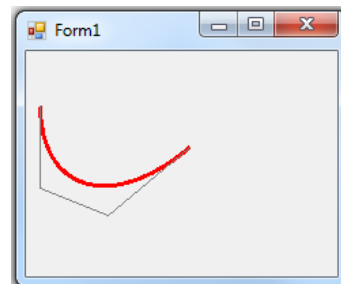
Bézier-görbék

Az utolsókét csoport rutinjai a megadott pontokat felhasználva közelítő görbét jelenítenek meg. A *DrawBezier()* metódussal olyan görbét készíthetünk, amely a megadott pontokat közelíti az előre megadott sorrendben, azonban nem halad át rajtuk, vagy legalábbis nem mindegyiken. A metódus paramétereként 4 pontot kell megadni, egy kezdőpontot, két vezérlő pontot és egy végpontot.

void DrawBezier(Pen toll, Point kezdőp, Point vezérlőp1, Point vezérlőp2, Point végp)
void DrawBezier(Pen toll, float x1, float y1, float x2, float y2,
float x3, float y3, float x4, float y4)

Az alábbi példa ábráján szürke színnel a görbét meghatározó négy pontot összekötő egyenes szakaszokat is megjelenítettük:

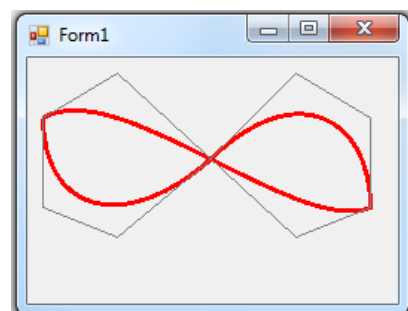
```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Point[] pontok = { new Point(10, 40), new Point(10, 100),
                      new Point(60, 120), new Point(120, 70) };
    g.DrawBezier(new Pen(Color.Red, 3), pontok[0],
                pontok[1], pontok[2],
                pontok[3]);
    g.DrawLines(Pens.Gray, pontok);
}
```


Bézier-görbék láncolatát is elkészíthetjük, ha a kezdő 4 pont után ismételve, 3-3 (2 vezérlő és egy vég-) pontot tömbben tárolunk.

```
void DrawBeziers(Pen toll, Point[] pontok)
```

```
private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point[] pontok = { new Point(10, 40), new Point(10, 100),
                      new Point(60, 120), new Point(120, 70),
                      new Point(180, 10), new Point(230, 40),
                      new Point(230, 100), new Point(180, 120),
                      new Point(60, 10), new Point(10, 40) };
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawBeziers(new Pen(Color.Red, 3), pontok);
    g.DrawLines(Pens.Gray, pontok);
}
```


Kardinális spline görbék

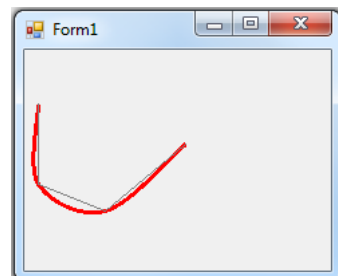
A kardinális spline a vezérlő pontokat interpoláló, azaz az előre megadott pontokon adott sorrendben áthaladó görbe, tulajdonképpen első rendben, folytonosan csatlakozó, harmadfokú Hermit-görbék sorozata.

A *DrawCurve()* metódusok a tömbben megadott pontokon keresztül kardinális spline görbét rajzolnak. Bizonyos függvényváltozatokban megadhatjuk, hogy melyik elemtől, hány szegmens jelenjen meg, valamint a görbe érintőinek nagyságát befolyásoló tenzió is beállítható. (Ha a tenzió 0, poligont kapunk; szokásos értéke 0.5F, és értéke általában kisebb, mint 1.0F.)

```
void DrawCurve(Pen toll, Point[] pontok)
void DrawCurve(Pen toll, Point[] pontok, float tenzió)
void DrawCurve(Pen toll, Point[] pontok, int kezdőIndex, int szegmensSzám, float tenzió)
void DrawCurve(Pen toll, PointF[] pontok, int kezdőIndex, int szegmensSzám)
```

A Bézier-görbék példáiban alkalmazott pontokra kardinális spline görbéket is fektethetünk. (A második esetben a kezdő- és a végpont ugyan egybeesik, azonban ebben a pontban a kiinduló és a beérkező görbék érintői különböznek.):

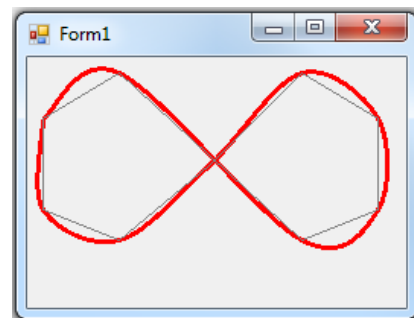
```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Point[] pontok = { new Point(10, 40), new Point(10, 100),
                      new Point(60, 120), new Point(120, 70) };
    g.DrawCurve(new Pen(Color.Red, 3), pontok);
    g.DrawLines(Pens.Gray, pontok);
}
```



```
private void button2_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Point[] pontok = {new Point(10, 40), new Point(10, 100),
                      new Point(60, 120), new Point(120, 70),
                      new Point(180, 10), new Point(230, 40),
                      new Point(230, 100), new Point(180, 120),
                      new Point(60, 10), new Point(10, 40) };

    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.DrawCurve(new Pen(Color.Red, 3), pontok);
    g.DrawLines(Pens.Gray, pontok);
}

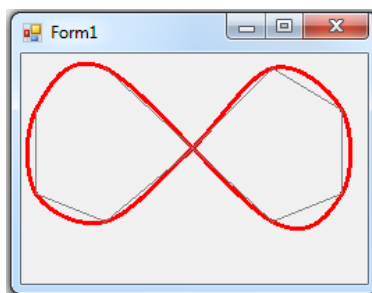
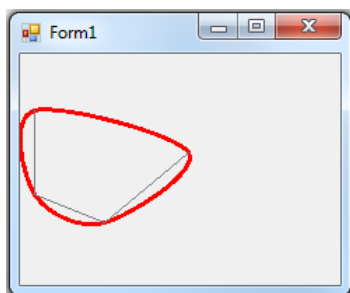
```


A *DrawClosedCurve()* metódussal zárt spline görbét rajzolhatunk, a kezdőpont ismételt megadása nélkül.

```
void DrawClosedCurve(Pen toll, Point[] pontok)
```

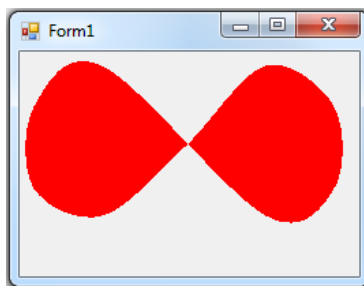
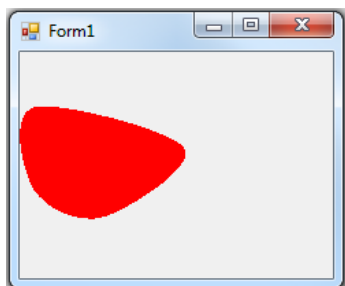
Ha a fenti példákban lecseréljük a metódusokat, és a második esetben az utolsó pontot eldobjuk, az alábbi görbékhez jutunk:

A zárt kardinális spline görbéket kifestve is megjeleníthetjük a *FillClosedCurve()* metódus segítségével:

```
void FillClosedCurve(Brush ecset, Point[] pontok)
```

A fenti példáknál maradva, a festéssel megjelenített zárt spline görbék:

F5.4.3 Befoglaló téglalappal megadott alakzatok rajzolása/festése

A grafikus metódusok másik nagy csoportjának elemei a megjelenítendő alakzat helyét és méreteit a befoglaló téglalapjukkal határozzák meg. Ennek megfelelően a legkülönbözőbb paraméterezési lehetőségekkel találkozunk:

- négy számadat, melyek közül az első kettő a bal felső sarok koordinátái, a harmadik a téglalap szélessége, míg a negyedik a magassága,
- egy *Rectangle* típusú téglalap struktúra.

Téglalap rajzolása, festése

Egy vagy több téglalapot rajzolhatunk tollal, vagy festhetünk ecsettel az alábbi metódusok felhasználásával:

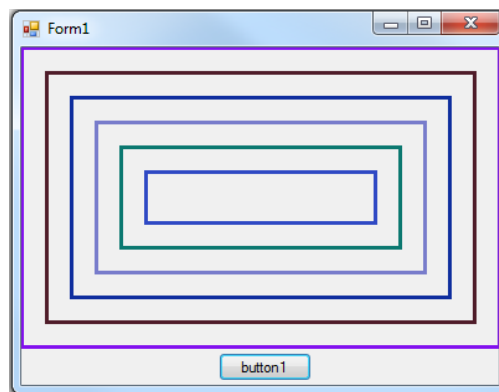
```
void DrawRectangle(Pen toll, Rectangle téglalap)
void DrawRectangle(Pen toll, int x, int y, int szélesség, int magasság)
void DrawRectangles(Pen toll, Rectangle[] téglalapok)
void FillRectangle(Brush ecset, Rectangle téglalap)
```

`void FillRectangle(Brush ecset, int x, int y, int szélesség, int magasság)`

`void FillRectangles(Brush ecset, Rectangle[] téglalapok)`

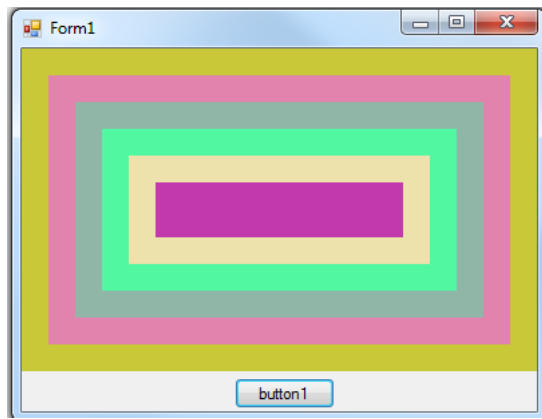
Példaként, töltsük fel a formot egyre csökkenő méretű, de azonos középpontú, véletlen színezésű téglalapokkal!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Random rnd = new Random();
    Color szin;
    Pen toll;
    // A kiindulási téglalap
    Rectangle r = new Rectangle(0, 0, ClientSize.Width, button1.Top-5);
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    while (r.Width > 20 && r.Height > 20)
    {
        szin = Color.FromArgb(rnd.Next(256), rnd.Next(256), rnd.Next(256));
        toll = new Pen(szin, 3);
        g.DrawRectangle(toll, r);
        r.Inflate(-20, -20);
    }
}
```


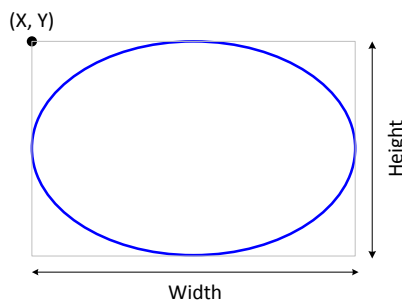
Módosítsuk a programot úgy, hogy kifestett téglalapok jelenjenek meg!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Random rnd = new Random();
    Color szin;
    Brush ecset;
    // A kiindulási téglalap
    Rectangle r = new Rectangle(0, 0, ClientSize.Width, button1.Top-5);
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    while (r.Width > 20 && r.Height > 20)
    {
        szin = Color.FromArgb(rnd.Next(256), rnd.Next(256), rnd.Next(256));
        ecset = new SolidBrush(szin);
        g.FillRectangle(ecset, r);
        r.Inflate(-20, -20);
    }
}
```


Ellipszisek, körök rajzolása, festése

Minden ellipszist egyértelműen megadhatunk a befoglaló téglalapjával, illetve kört a befoglaló négyzetével.

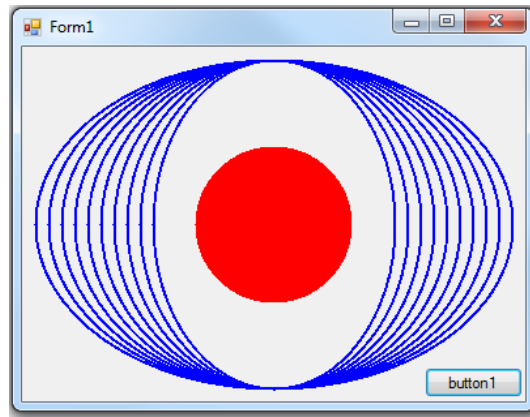

Ezért nem is csodálkozunk azon, hogy a `DrawEllipse()` és a `FillEllipse()` metódusok paraméterezése teljesen megegyezik a téglalapot megjelenítő metódusokéval.

```
void DrawEllipse(Pen toll, Rectangle téglalap)
void DrawEllipse(Pen toll, int x, int y, int szélesség, int magasság)
void FillEllipse(Brush ecset, Rectangle téglalap)
void FillEllipse(Brush ecset, int x, int y, int szélesség, int magasság)
```

Az alábbi példában az x-koordináta és a szélesség változtatásával 10 ellipszist rajzolunk, majd a form közepén kifestünk egy 60 képpont sugarú kört:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Pen toll = new Pen(Color.Blue, 2);
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    int magasság = ClientSize.Height - 20;
    int szélesség = ClientSize.Width - 20;
    int sugár = 60;
    for (int i = 0; i < 10; i++)
        g.DrawEllipse(toll, 10 + 10 * i, 10, szélesség - 2 * 10 * i, magasság);
    g.FillEllipse(Brushes.Red, ClientSize.Width / 2 - sugár, ClientSize.Height / 2 - sugár,
        2 * sugár, 2 * sugár);
}
```

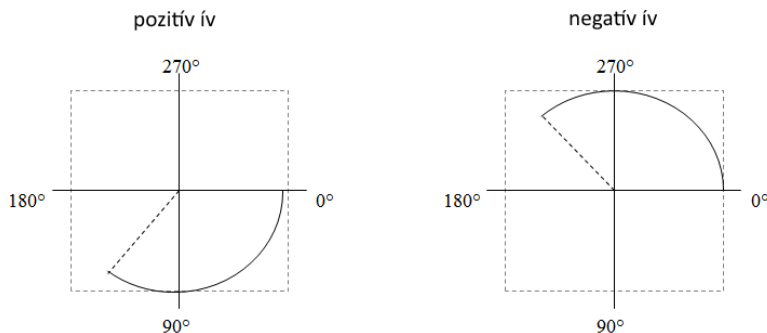

A grafikus felületen nem tudunk képpontokat megjeleníteni. Amennyiben szükségünk van kirajzolt pontokra, azokat 1 képpont sugarú, festett ellipszisként állíthatjuk elő. Az alábbi példában a bal egér gomb minden lenyomáskor kiteszünk az egérmutató pozíciójába egy pontot, míg a jobb egér gomb lenyomásakor töröljük a formot.

```
private void Form1_MouseDown(object sender, MouseEventArgs e)
{
    switch (e.Button)
    {
        case MouseButton.Left:
            Graphics g = this.CreateGraphics();
            g.FillEllipse(Brushes.Red, e.X - 1, e.Y - 1, 2, 3);
            break;
        case MouseButton.Right:
            this.Refresh();
            break;
    }
}
```

Ellipszisívek, ellipsziscikkek rajzolása, festése

Ellipszisív (*arc*) rajolásakor szintén az ellipszist magában foglaló téglalapról indulunk ki. Ezen túlmenően az x-tengelytől, az óramutató járásával megegyező irányban meg kell adnunk annak a sugárnak a szögét fokokban, ami kijelöli az ív kezdetét, majd pedig az ív szögét kell definiálnunk szintén fokokban.

Teljesen azonos módon rajzolhatunk, illetve festhetünk ellipsziscikket (*pie*), ha behúzzuk az ellipszisív végeihez tartozó sugarakat. Az elmondottak alapján a felhasználható metódusok:

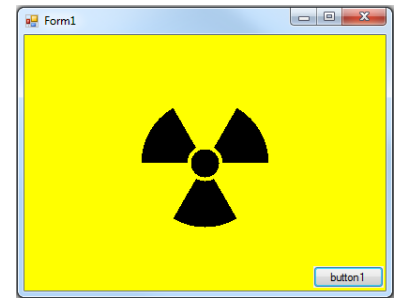
```
void DrawArc(Pen toll, Rectangle téglalap, float kezdőSzög, float ívSzög)
void DrawArc(Pen toll, int x, int y, int szélesség, int magasság,
             int kezdőSzög, int ívSzög)

void DrawPie(Pen toll, Rectangle téglalap, float kezdőSzög, float ívSzög)
void DrawPie(Pen toll, int x, int y, int szélesség, int magasság,
             int kezdőSzög, int ívSzög)

void FillPie(Brush ecset, Rectangle téglalap, float kezdőSzög, float ívSzög)
void FillPie(Brush ecset, int x, int y, int szélesség, int magasság,
             int kezdőSzög, int ívSzög)
```

Készítsünk programot, amely megjeleníti a sugárveszély jelet!

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    int kx = ClientSize.Width / 2;
    int ky = ClientSize.Height / 2;
    int r = Math.Min(kx / 2, ky / 2);
    int r2 = r / 2;
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.FillRectangle(Brushes.Yellow, ClientRectangle);
    g.FillPie(Brushes.Black, kx - r, ky - r, 2 * r, 2 * r, 0, -60);
    g.FillPie(Brushes.Black, kx - r, ky - r, 2 * r, 2 * r, 180, 60);
    g.FillPie(Brushes.Black, kx - r, ky - r, 2 * r, 2 * r, 60, 60);
    g.FillEllipse(Brushes.Black, kx - r2, ky - r2, 2 * r2, 2 * r2);
    g.DrawEllipse(new Pen(Color.Yellow, r2 / 4), kx - r2, ky - r2, 2 * r2, 2 * r2);
}
```


F5.4.4 Szöveg megjelenítése

Szöveg grafikus felületen való megjelenítésére a *DrawString()* metódust használjuk:

```
void DrawString(string s, Font betűtípus, Brush ecset, float x, float y)
void DrawString(string s, Font betűtípus, Brush ecset, PointF pont)
void DrawString(string s, Font betűtípus, Brush ecset, RectangleF téglalap)
```

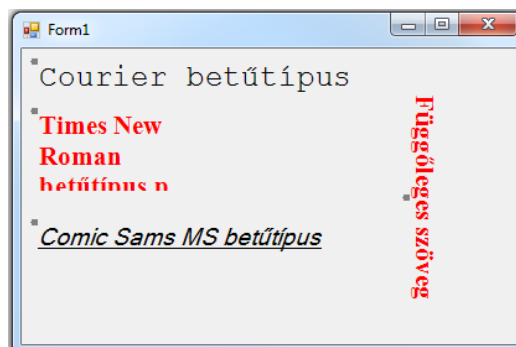
A metódus hívásakor mindig meg kell adnunk a megjeleníteni kívánt szöveget, a betűtípust valamint a betűk kifestéséhez használt ecsetet. A szöveg kezdőpozícióját többféleképpen is meghatározhatjuk. Téglalap átadása esetén, a téglalapról kilógó szövegrész nem jelenik meg. A szövegkiírás iránya alaphelyzetben vízszintes, azonban transzformációk alkalmazásával tetszőleges irány használható. Mindhárom metódus rendelkezhet egy további *StringFormat* típusú formátum paraméterrel, amellyel finombeállításokat adhatunk meg, mint például a szöveg igazítása, iránya stb.

Az alábbi példában különböző paraméterezéssel hívjuk a *DrawString()* metódust. Az ábrán látható szürke pontok a kiírás kezdőpozícióját jelölik.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Brush brFekete = Brushes.Black;
    Brush brPiros = Brushes.Red;
    Font fntC = new Font("Courier", 18);
    Font fntTNR = new Font("Times New Roman", 16, FontStyle.Bold);
    Font fntCSMS = new Font("Comic Sams MS", 14, FontStyle.Italic | FontStyle.Underline);

    StringFormat sf = new StringFormat();
    sf.Alignment = StringAlignment.Center;
    sf.FormatFlags = StringFormatFlags.DirectionVertical;

    g.DrawString("Courier betűtípus", fntC, brFekete, 10, 10);
    g.DrawString("Times New Roman betűtípus példa", fntTNR, brPiros,
        new Rectangle(10, 50, 120, 65));
    g.DrawString("Comic Sams MS betűtípus", fntCSMS, brFekete, new PointF(10, 140));
    g.DrawString("Függőleges szöveg", fntTNR, brPiros, 310, 120, sf);
}
```


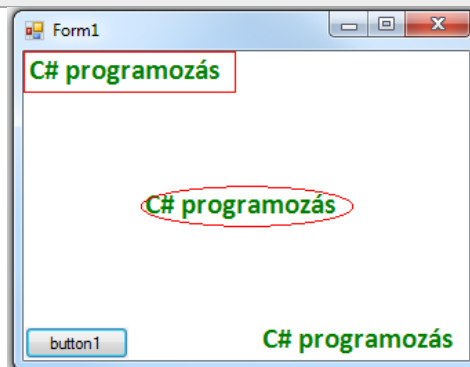
Szövegek illesztett elhelyezéséhez, például a koordináta-tengelyek osztásainak feliratozásakor, pontosan kell elhelyezni az értékeket. Ehhez a kiírandó szöveg befoglaló téglalapjának méreteit a *MeasureString()* grafikus metódussal kell lekérdeznünk.

SizeF *MeasureString*(string s, Font betűtípus)

SizeF *MeasureString*(string s, Font betűtípus, PointF pont, StringFormat formátum)

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Font f = new Font("Calibri", 16, FontStyle.Bold);
    float ablakSz = ClientSize.Width;
    float ablakM = ClientSize.Height;
    Brush ecset = Brushes.Green;
    string szoveg = "C# programozás";
    float szovegSz = g.MeasureString(szoveg, f).Width;
    float szovegM = g.MeasureString(szoveg, f).Height;

    g.Clear(Color.White);
    g.DrawString(szoveg, f, ecset, 0, 0);
    g.DrawRectangle(Pens.Red, 0, 0, szovegSz, szovegM);
    g.DrawString(szoveg, f, ecset, (ablakSz-szovegSz)/2, (ablakM-szovegM)/2);
    g.DrawEllipse(Pens.Red, (ablakSz-szovegSz)/2, (ablakM-szovegM)/2, szovegSz, szovegM);
    g.DrawString(szoveg, f, ecset, ablakSz - szovegSz, ablakM - szovegM);
}
```


F5.4.5 Képek a grafikus felületen

Raszteres képek megjelenítésére a *DrawImage()* és *DrawImageUnscaled()* metódusok túlterhelt változatait használjuk. Mivel a *DrawImage()* metódusnak több mint 30 változata áll a rendelkezésünkre, csak az alapvetőkkel foglalkozunk.

Az alábbi metódusok a képet eredeti méretben jelenítik meg a megadott pozícióban. Az utolsó metódus a megadott téglalapra korlátozza a képet.

void *DrawImageUnscaled*(Image kép, PointF pont)

void *DrawImageUnscaled*(Image kép, int x, int y)

void *DrawImageUnscaledAndClipped*(Image kép, Rectangle téglalap)

A következő metódusok a teljes képet a bal felső sarkát definiáló pontban jelenítik meg:

void *DrawImage*(Image kép, int x, int y)

void *DrawImage*(Image kép, PointF pont)

A következő metódusok hívásakor az eredeti kép a megadott téglalapba összenyomva lesz látható:

void *DrawImage*(Image kép, int x, int y, int szélesség, int magasság)

void *DrawImage*(Image kép, Rectangle téglalap)

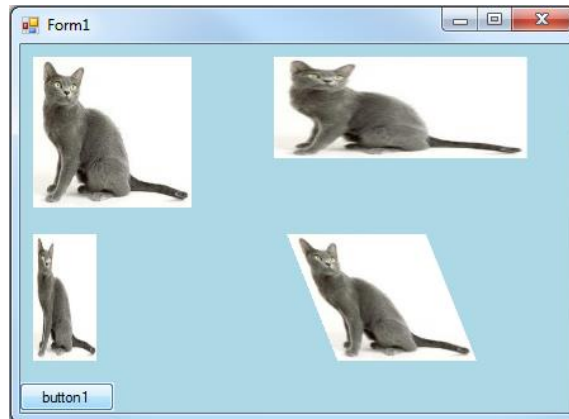
A kép paralelogrammában is elhelyezhető, amennyiben a paralelogrammát 3 ponttal definiáljuk a megadott tömbben:

void *DrawImage*(Image kép, PointF[] pontok3)

A fenti *DrawImage()* hívásokat szemlélteti az alábbi programrészlet:

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép = new Bitmap(@"C:\Munka\Cica.jpg");
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.Clear(Color.LightBlue);
    g.DrawImage(kép, 10, 10);
    g.DrawImage(kép, new Rectangle(200, 10, 200, 80));
    g.DrawImage(kép, 10, 150, 50, 100);

    Point balfelsoSarok = new Point(210, 150);
    Point jobbfelsoSarok = new Point(320, 150);
    Point balalsoSarok = new Point(250, 250);
    Point[] para = { balfelsoSarok, jobbfelsoSarok, balalsoSarok };
    g.DrawImage(kép, para);
}
```

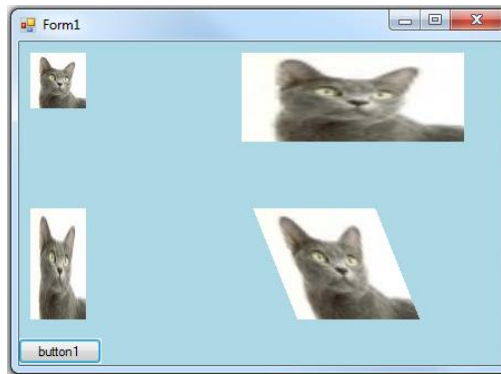

Arra is van lehetőség, hogy a forrásképnek csak egy részét jelenítsük meg a fenti metódusokban is alkalmazott célterületen. Új elem a forráskép mértékegységének megadása.

```
void DrawImage(Image kép, int x, int y, Rectangle képTéglalap, GraphicsUnit képEgység)
void DrawImage(Image kép, Rectangle célTéglalap, int képX, int képY,
               int képSzélesség, int képMagasság, GraphicsUnit képEgység)
void DrawImage(Image kép, Rectangle célTéglalap, Rectangle képTéglalap,
               GraphicsUnit képEgység)
void DrawImage(Image kép, Point[] pontok3, Rectangle képTéglalap,
               GraphicsUnit képEgység)
```

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap kép = new Bitmap(@"C:\Munka\Cica.jpg");
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.Clear(Color.LightBlue);
    g.DrawImage(kép, 10, 10, new Rectangle(0,0,50,50),GraphicsUnit.Pixel);
    g.DrawImage(kép, new Rectangle(200, 10, 200, 80), 0, 0, 50, 50, GraphicsUnit.Pixel);
    g.DrawImage(kép, new Rectangle(10, 150, 50, 100),
               new Rectangle(0, 0, 50, 50), GraphicsUnit.Pixel);

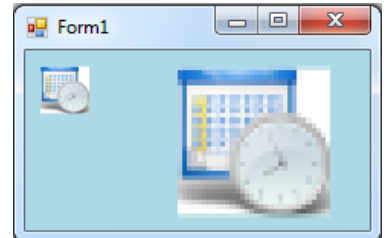
    Point balfelsoSarok = new Point(210, 150);
    Point jobbfelsoSarok = new Point(320, 150);
    Point balalsoSarok = new Point(250, 250);
    Point[] para = { balfelsoSarok, jobbfelsoSarok, balalsoSarok };
    g.DrawImage(kép, para, new Rectangle(0, 0, 50, 50), GraphicsUnit.Pixel);
}
```


Külön metódusok segítik az ikonok megjelenítését a grafikus felületen:

```
void DrawIcon(Icon ikon, Rectangle célTéglalap)
void DrawIcon(Icon ikon, int x, int y)
void DrawIconUnstretched(Icon ikon, Rectangle célTéglalap)
```

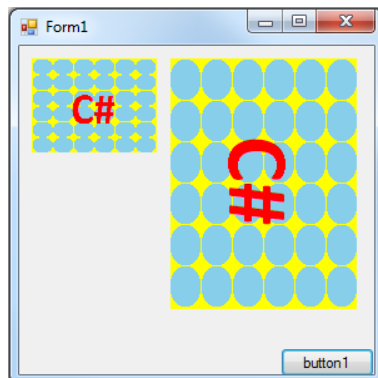
```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Icon ikon = new Icon(@"C:\Munka\Naptar7.ico");
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.Clear(Color.LightBlue);
    g.DrawIcon(ikon, 10, 10);
    g.DrawIcon(ikon, new Rectangle(100, 10, 100, 100));
}
```


A betöltött, illetve az újonnan létrehozott bitképek grafikus felületére is rajzolhatunk a grafikus metódusokkal. Ehhez elegendő megszerezni a grafikus felület objektumának hivatkozását a [Graphics.FromImage\(kép\)](#) hívással. Ezzel a megoldással akár a háttérben is készíthetünk rajzokat.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Bitmap bmp = new Bitmap(200, 150);
    Graphics gBmp = Graphics.FromImage(bmp); // a bitkép grafikus felülete
    int n = 6;
    int sz = bmp.Width / n, m = bmp.Height / n;
    Font f = new Font("Calibri", 52, FontStyle.Bold);
    gBmp.Clear(Color.Yellow);
    for (int i = 0; i < n; i++)
        for (int j = 0; j < n; j++)
            gBmp.FillEllipse(Brushes.SkyBlue, new Rectangle(i * sz, j * m, sz, m));
    gBmp.DrawString("C#", f, Brushes.Red, bmp.Width / 4, bmp.Height / 4);

    Graphics g = this.CreateGraphics(); // a form grafikus felülete
    g.DrawImage(bmp, new Rectangle(10, 10, 100, 75));
    Point[] para = { new Point(270, 10), new Point(270, 210), new Point(120, 10) };
    g.DrawImage(bmp, para);
}
```


F5.4.6 Egyszerű síkbeli transzformációk alkalmazása

A grafikus felület metódusai az alakzatok megjelenítése során egy síkbeli transzformációkat leíró, **Matrix** típusú mátrixot használnak. (Ehhez a mátrixhoz közvetlenül is hozzáférhetünk a **Graphics** objektumok **Transform** tulajdonságán keresztül.) Mélyebb geometriai fejtegetés helyett, csak a legegyszerűbb transzformációk (az eltolás, az elforgatás és a skálázás) bemutatására szorítkozunk.

```
void TranslateTransform(float dx, float dy)
void RotateTransform(float szög)
void ScaleTransform(float sx, float sy)
void ResetTransform()
```

Mindegyik metódus hívása a transzformációs mátrixon fejt ki hatását, az utolsó metódus törli a transzformációkat. Mivel a beállított transzformációs műveletek a grafikus felület koordináta-rendszerére vonatkoznak, így ugyanazok a rajzolási műveletek különböző eredményt adnak a transzformációk beállítását követően.

```

private void Rajzol(Graphics g, Color szin)
{
    g.DrawEllipse(new Pen(szin, 3), 10, 10, 200, 80);
    g.DrawLine(new Pen(szin, 3), 10, 10, 210, 90);
    g.DrawString("C#", new Font("Courier", 30), new SolidBrush(szin), 140, 20);
}

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Rajzol(g, Color.Red); // az eredeti rajz

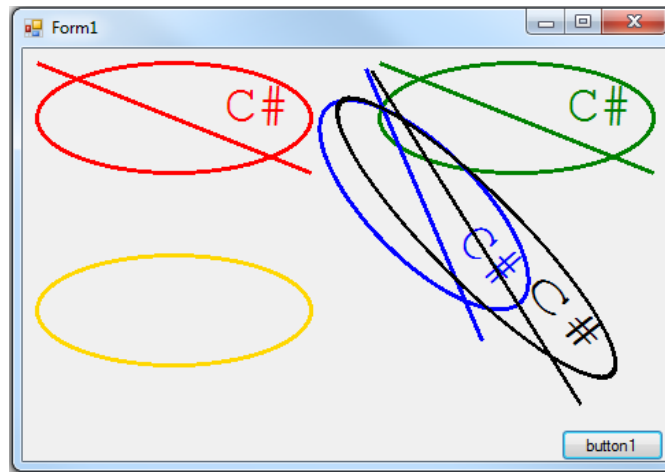
    g.TranslateTransform(250.0F, 0.0F); // eltolás 250 egységgel a pozitív x-irányba
    Rajzol(g, Color.Green); // eltolt rajz

    g.RotateTransform(45.0F); // elforgatás 45 fokkal
    Rajzol(g, Color.Blue); // eltolt és elforgatott rajz

    g.ScaleTransform(1.4F, 0.8F); // skálázás x-irányban 1.4x, y-irányban 0.8x
    Rajzol(g, Color.Black); // eltolt, elforgatott és skálázott rajz

    g.ResetTransform(); // a trasznformációk törlése
    g.DrawEllipse(new Pen(Color.Gold, 3), 10, 150, 200, 80);
}

```


Készítsünk programot, amely felrajzolja a Yin Yang ábrát, majd pedig 10 fokonként megforgatja az időzítő (**Timer**) segítségével! További követelmény, hogy az ablak méretének változásakor ne maradjon „szemét – korábbi grafika” a formon.

Ez utóbbi követelmény egyszerűen biztosítható, ha a form **Resize** eseményének kezelőjéből az ablak újrarajzolását kérjük (**Refresh()**), hiszen a **Paint** esemény kezelőjét nem definiáltuk.

```

private float szog = 0;

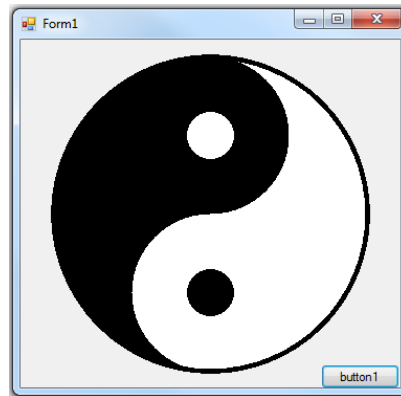
private void YinYang()
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    g.ResetTransform();
    g.TranslateTransform(ClientSize.Width / 2, ClientSize.Height / 2);
    g.ScaleTransform(1.5F, 1.5F);
    g.RotateTransform(szog);
    g.FillEllipse(Brushes.White, -100, -100, 200, 200);
    g.FillPie(Brushes.Black, -100, -100, 200, 200, 90, -180);
    g.FillPie(Brushes.White, -50, -100, 100, 100, 90, -180);
    g.FillPie(Brushes.Black, -50, 0, 100, 100, 90, 180);
    g.DrawEllipse(new Pen (Color.Black,3), -100, -100, 200, 200);
    g.FillEllipse(Brushes.Black, -15, -65, 30, 30);
    g.FillEllipse(Brushes.White, -15, 35, 30, 30);
}

```

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    timer1.Interval = 100;
    timer1.Enabled = !timer1.Enabled;
}

private void timer1_Tick(object sender, EventArgs e)
{
    szog += 10;
    YinYang();
}

private void Form1_Resize(object sender, EventArgs e)
{
    this.Refresh();
}
```


F5.5 A Color struktúrában definiált színnevek

A **Color** struktúra csak olvasható, statikus tulajdonságai 141 színt tárolnak név szerint. A nevek közül 140 a *Unix X-11* rendszerből származik. Az egyetlen nem Unix X-11 név a *Transparent*, amely egy, a rendszer által meghatározott, átlátszó színt jelöl.

<i>AliceBlue</i>	240,248,255	<i>LightSalmon</i>	255,160,122
<i>AntiqueWhite</i>	250,235,215	<i>LightSeaGreen</i>	32,178,170
<i>Aqua</i>	0,255,255	<i>LightSkyBlue</i>	135,206,250
<i>Aquamarine</i>	127,255,212	<i>LightSlateGray</i>	119,136,153
<i>Azure</i>	240,255,255	<i>LightSteelBlue</i>	176,196,222
<i>Beige</i>	245,245,220	<i>LightYellow</i>	255,255,224
<i>Bisque</i>	255,228,196	<i>Lime</i>	0,255,0
<i>Black</i>	0,0,0	<i>LimeGreen</i>	50,205,50
<i>BlanchedAlmond</i>	255,255,205	<i>Linen</i>	250,240,230
<i>Blue</i>	0,0,255	<i>Magenta</i>	255,0,255
<i>BlueViolet</i>	138,43,226	<i>Maroon</i>	128,0,0
<i>Brown</i>	165,42,42	<i>MediumAquamarine</i>	102,205,170
<i>BurlyWood</i>	222,184,135	<i>MediumBlue</i>	0,0,205
<i>CadetBlue</i>	95,158,160	<i>MediumOrchid</i>	186,85,211
<i>Chartreuse</i>	127,255,0	<i>MediumPurple</i>	147,112,219
<i>Chocolate</i>	210,105,30	<i>MediumSeaGreen</i>	60,179,113
<i>Coral</i>	255,127,80	<i>MediumSlateBlue</i>	123,104,238
<i>CornflowerBlue</i>	100,149,237	<i>MediumSpringGreen</i>	0,250,154
<i>Cornsilk</i>	255,248,220	<i>MediumTurquoise</i>	72,209,204
<i>Crimson</i>	220,20,60	<i>MediumVioletRed</i>	199,21,112
<i>Cyan</i>	0,255,255	<i>MidnightBlue</i>	25,25,112
<i>DarkBlue</i>	0,0,139	<i>MintCream</i>	245,255,250
<i>DarkCyan</i>	0,139,139	<i>MistyRose</i>	255,228,225
<i>DarkGoldenrod</i>	184,134,11	<i>Moccasin</i>	255,228,181
<i>DarkGray</i>	169,169,169	<i>NavajoWhite</i>	255,222,173
<i>DarkGreen</i>	0,100,0	<i>Navy</i>	0,0,128
<i>DarkKhaki</i>	189,183,107	<i>OldLace</i>	253,245,230
<i>DarkMagenta</i>	139,0,139	<i>Olive</i>	128,128,0
<i>DarkOliveGreen</i>	85,107,47	<i>OliveDrab</i>	107,142,45
<i>DarkOrange</i>	255,140,0	<i>Orange</i>	255,165,0
<i>DarkOrchid</i>	153,50,204	<i>OrangeRed</i>	255,69,0
<i>DarkRed</i>	139,0,0	<i>Orchid</i>	218,112,214
<i>DarkSalmon</i>	233,150,122	<i>PaleGoldenrod</i>	238,232,170
<i>DarkSeaGreen</i>	143,188,143	<i>PaleGreen</i>	152,251,152
<i>DarkSlateBlue</i>	72,61,139	<i>PaleTurquoise</i>	175,238,238
<i>DarkSlateGray</i>	40,79,79	<i>PaleVioletRed</i>	219,112,147
<i>DarkTurquoise</i>	0,206,209	<i>PapayaWhip</i>	255,239,213
<i>DarkViolet</i>	148,0,211	<i>PeachPuff</i>	255,218,155
<i>DeepPink</i>	255,20,147	<i>Peru</i>	205,133,63

<i>DeepSkyBlue</i>	0, 191, 255	<i>Pink</i>	255, 192, 203
<i>DimGray</i>	105, 105, 105	<i>Plum</i>	221, 160, 221
<i>DodgerBlue</i>	30, 144, 255	<i>PowderBlue</i>	176, 224, 230
<i>Firebrick</i>	178, 34, 34	<i>Purple</i>	128, 0, 128
<i>FloralWhite</i>	255, 250, 240	<i>Red</i>	255, 0, 0
<i>ForestGreen</i>	34, 139, 34	<i>RosyBrown</i>	188, 143, 143
<i>Fuchsia</i>	255, 0, 255	<i>RoyalBlue</i>	65, 105, 225
<i>Gainsboro</i>	220, 220, 220	<i>SaddleBrown</i>	139, 69, 19
<i>GhostWhite</i>	248, 248, 255	<i>Salmon</i>	250, 128, 114
<i>Gold</i>	255, 215, 0	<i>SandyBrown</i>	244, 164, 96
<i>Goldenrod</i>	218, 165, 32	<i>SeaGreen</i>	46, 139, 87
<i>Gray</i>	128, 128, 128	<i>Seashell</i>	255, 245, 238
<i>Green</i>	0, 128, 0	<i>Sienna</i>	160, 82, 45
<i>GreenYellow</i>	173, 255, 47	<i>Silver</i>	192, 192, 192
<i>Honeydew</i>	240, 255, 240	<i>SkyBlue</i>	135, 206, 235
<i>HotPink</i>	255, 105, 180	<i>SlateBlue</i>	106, 90, 205
<i>IndianRed</i>	205, 92, 92	<i>SlateGray</i>	112, 128, 144
<i>Indigo</i>	75, 0, 130	<i>Snow</i>	255, 250, 250
<i>Ivory</i>	255, 240, 240	<i>SpringGreen</i>	0, 255, 127
<i>Khaki</i>	240, 230, 140	<i>SteelBlue</i>	70, 130, 180
<i>Lavender</i>	230, 230, 250	<i>Tan</i>	210, 180, 140
<i>LavenderBlush</i>	255, 240, 245	<i>Teal</i>	0, 128, 128
<i>LawnGreen</i>	124, 252, 0	<i>Thistle</i>	216, 191, 216
<i>LemonChiffon</i>	255, 250, 205	<i>Tomato</i>	253, 99, 71
<i>LightBlue</i>	173, 216, 230	<i>Turquoise</i>	64, 224, 208
<i>LightCoral</i>	240, 128, 128	<i>Violet</i>	238, 130, 238
<i>LightCyan</i>	224, 255, 255	<i>Wheat</i>	245, 222, 179
<i>LightGoldenrodYellow</i>	250, 250, 210	<i>White</i>	255, 255, 255
<i>LightGreen</i>	144, 238, 144	<i>WhiteSmoke</i>	245, 245, 245
<i>LightGray</i>	211, 211, 211	<i>Yellow</i>	255, 255, 0
<i>LightPink</i>	255, 182, 193	<i>YellowGreen</i>	154, 205, 50

F5.6 Mintafeladatok

Az alábbiakban három tipikusnak mondható feladat megoldásával mutatjuk be a programozott grafika használatát. A lépéseket nem magyarázzuk teljes részletességgel, hiszen a fejezet előző részeiben megtettük ezt.

F5.6.1 Rajzolás szövegfájlból vett adatokkal

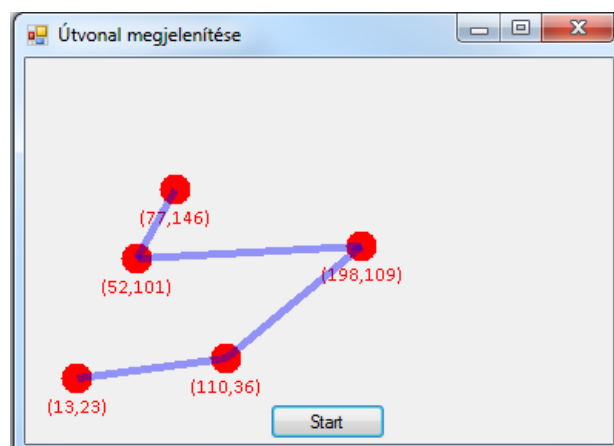
Jelenítsük meg az ablakban az F4.4 fejezet példaprogramja által előállított *Utvonal.txt* állomány tartalmát! Az egyenesekkel összekötött csomópontokat kifestett kör jelölje, és a koordináták is jelenjenek meg a kör alatt!

```
using System.IO;

private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    Graphics g = this.CreateGraphics();
    Pen toll = new Pen(Color.FromArgb(100,0,0,255), 5);
    Font f = new Font("Calibri", 10);
    StringFormat sf = new StringFormat();
    sf.Alignment = StringAlignment.Center;

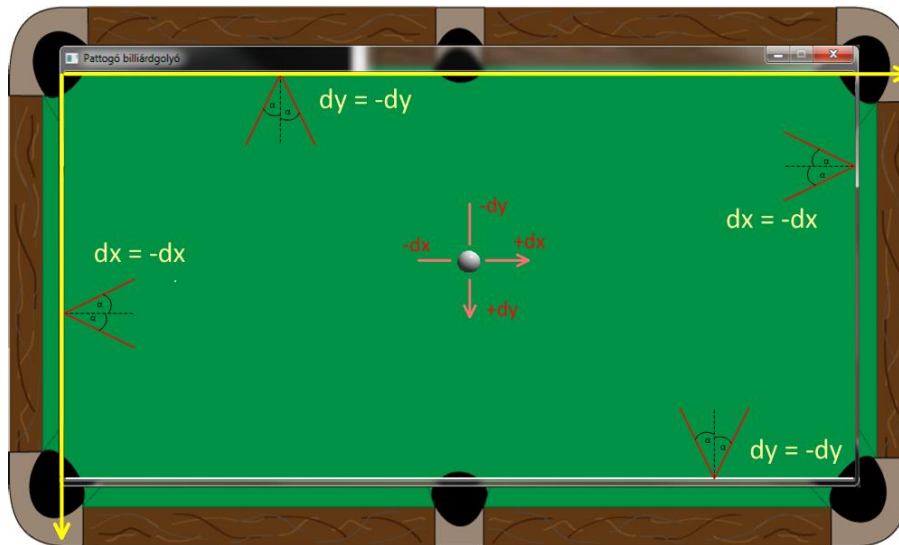
    // eltoljuk, hogy minden elférjen az ablakban
    g.TranslateTransform(20, -20);
    StreamReader sr = new StreamReader("C:\\Munka\\Utvonal.txt");
    int n = Convert.ToInt32(sr.ReadLine()); // az adatok száma
    string sor;
    string[] sxy;
    int xkezd = 0, ykezd = 0, xveg = 0, yveg = 0;

    for (int i = 0; i < n; i++)
    {
        sor = sr.ReadLine();
        sxy = sor.Split(','); // a szövegsor feldarabolása a vesszőnél
        xveg = Convert.ToInt32(sxy[0]);
        yveg = Convert.ToInt32(sxy[1]);
        // a csomópont rajzolása
        g.FillEllipse(Brushes.Red, xveg - 10, ClientSize.Height - yveg - 10, 20, 20);
        // a koordináták megjelenítése
        g.DrawString("(" + sor + ")", f, Brushes.Red, xveg, ClientSize.Height - yveg + 10, sf);
        if (i != 0) // a 2. ponttól húzunk egyenest
        {
            // 2. ponttól kezdve a csomópontok összekötése
            g.DrawLine(toll, xkezd, ClientSize.Height - ykezd, xveg, ClientSize.Height - yveg);
        }
        xkezd = xveg;
        ykezd = yveg;
    }
    sr.Close();
}
```


F5.6.2 Pattogó billiárdgolyó animációja

Készítsünk alkalmazást, amely az ablak közepén álló billiárdgolyónak megfelelő alakzatot gombnyomás hatására, véletlenszerű irányban és lépésekkel elindítja, majd az ablakot határoló kerethez teljesen rugalmasan ütközteti! A mozgatót időzítő vezérelje!

Teljesen rugalmatlan ütközés esetén a golyó sebességének fallal párhuzamos összetevője változatlan marad, míg a falra merőleges összetevő előjelet vált.

```
using System;
using System.Drawing;
using System.Windows.Forms;

namespace PattogoBilliardgolyo
{
    public partial class Form1 : Form
    {
        private const int r = 20;
        private int x = r, y = r;
        private int dx = 1, dy = 1;

        public Form1()
        {
            InitializeComponent();
        }

        private void Form1_Paint(object sender, PaintEventArgs e)
        {
            Graphics g = e.Graphics;
            g.FillEllipse(Brushes.White, x - r, y - r, 2*r, 2*r);
        }

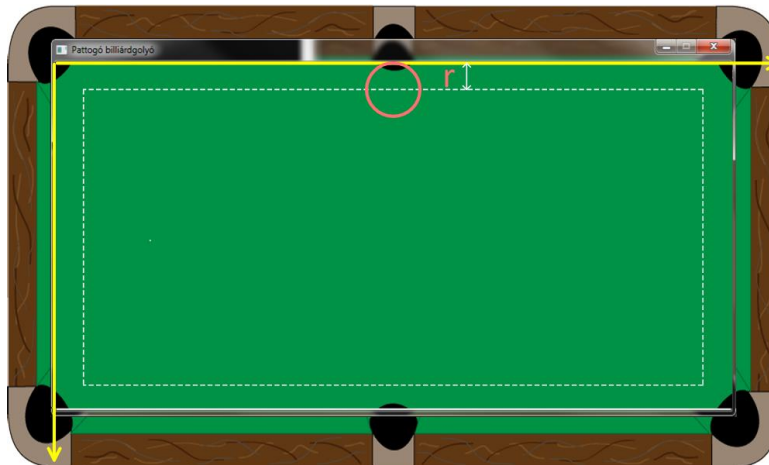
        private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
        {
            Random rnd = new Random();
            dx = rnd.Next(r) * (2 * rnd.Next(2) - 1);
            dy = rnd.Next(r) * (2 * rnd.Next(2) - 1);
            x = ClientSize.Width / 2;
            y = ClientSize.Height / 2;
            Refresh();
            timer1.Interval = 60; // 600ms
            timer1.Enabled = !timer1.Enabled;
            if (timer1.Enabled)
                button1.Text = "Stop";
            else
                button1.Text = "Start";
        }
    }
}
```

```

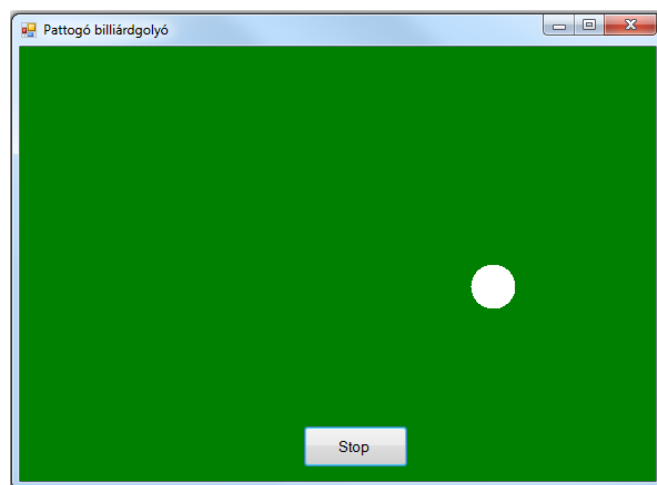
private void timer1_Tick(object sender, EventArgs e)
{
    x += dx;
    y += dy;
    if (x <= r || x >= (ClientSize.Width - r))
        dx = -dx;
    if (y <= r || y >= (ClientSize.Height - r))
        dy = -dy;
    Refresh(); // kirajzoljuk!
}
}
}

```

Ha r sugarú golyóval dolgozunk, az ábrán látható módon figyelembe kell vennünk a sugár méretét.

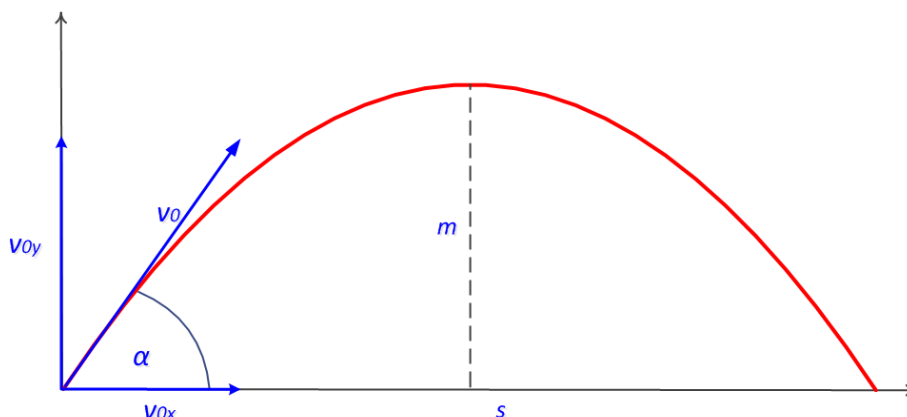
A program ablaka futás közben:

F5.6.3 A ferde hajtás szimulációja

Egy testet vízszintes terepen, a felszínnel α szöget bezáróan, v_0 sebességgel lövünk ki. Készítsünk programot, amely szimulálja a kilőtt test mozgását! Az adatokat úgy vetítsük az ablakba, hogy a test a bal alsó sarokból indul, és a jobb alsó sarokba érkezik.

A légellenállás nélküli ferde hajtás matematikai modelljéhez használt koordináta-rendszer és jelölések:

A mozgáspálya megjelenítéséhez szükségünk van az s távolságra:

$$s = \frac{v_0^2 \cdot \sin 2\alpha}{g}$$

A fizikai összefüggések felhasználásával megkaphatjuk a vízszintes és függőleges irányú sebességeket az idő függvényében. Ezzel már meghatározhatjuk a mozgáspálya pontjait:

$$v_x = v_0 \cdot \cos \alpha$$

$$v_y = v_0 \cdot \sin \alpha - g \cdot t$$

A szimulációban egy kicsiny dt időtartamban egyes vonalú, egyenletes mozgással számolunk mindkét irányban. Minden dt időtartamban, függőleges irányban az előző és a következő sebesség-összetevők átlagát használjuk a számításokhoz.

```
private void button1_Click(object sender, EventArgs e)
{
    const float g = 9.81F;
    float v0, alfa;
    alfa = (float)(Convert.ToSingle(textBox1.Text) * Math.PI / 180);
    v0 = Convert.ToSingle(textBox2.Text);
    float s, arany;
    s = (float)(v0 * v0 * Math.Sin(2 * alfa) / g);
    arany = ClientSize.Width / s;

    Graphics grafika = this.CreateGraphics();
    grafika.Clear(Color.SkyBlue);
    float vy1, vy2, x, y, t, m, dt = 0.05F, fx, fy;
    x = y = t = m = 0;
    vy1 = (float)(v0 * Math.Sin(alfa));
    while (y >= 0)
    {
        vy2 = vy1 - g * dt;
        x += (float)(v0 * Math.Cos(alfa) * dt);
        y += (vy1 + vy2) * dt / 2;
        if (y > m)
            m = y;
        fx = x * arany;
        fy = ClientSize.Height - y * arany;
        grafika.FillEllipse(Brushes.Red, fx - 5, fy - 5, 10, 10);
        vy1 = vy2;
        t += dt;
    }
    MessageBox.Show(String.Format("Idő: {0} mp\nTávolság: {1} m\nMagasság: {2} m", t, x, m));
}
```

A megoldásban piros színnel kiemeltük azokat a sorokat, amelyek a megjelenítésért felelősek.

